payel

AENEAS

Çeviren: İsmet Zeki Eyuboğlu

VERGİLİUS

PAYEL YAYINLARI : 115
Dünya Klasikleri : 4

ISBN : 975-388-082-0

Dizgi : Payel Yayınevi
Dizgi Operatörü : Gülcan Zengin
Baskı : Özal Matbaası
Kapak filmleri : Ebru Grafik
Kapak baskısı : İpomet Matbaası
Cilt : Esra Mücellithanesi

Publius Vergilius Maro, İÖ 15 Ekim 70'te İtalya'nın kuzeyinde, Mantua yakınlarındaki Andes'te doğdu. İÖ 21 Eylül 19'da Brindisi'de öldü. Babası iyi bir evlilik yaparak toprak sahibi olmuş, çömlekçilikle uğraşan bir köylüydü. Vergilius, Cremona ve Milano'da başladığı eğitimini Roma'da sürdürdü. Matematik, felsefe, tıp, fizik, Yunan ve Roma edebiyatı gibi çeşitli alanlarda iyi bir eğitim aldı. Aldığı bu eğitim onu avukat olmaya yönlendiriyordu ama Vergilius hiçbir zaman avukatlık yapmadı. Vergilius'un ilk dönemleri, Roma'nın siyasal kargaşalık ve çekişmelerle dolu ortamında geçti. Ancak Vergilius siyasal yaşama katılmadı, zamanını tümüyle şiire verdi.

İÖ 29'da ünlü tarihsel destanı *Aeneas*'ı yazmaya başladı. On yıl bu yapıtın üzerinde çalıştı. İÖ 19'da, üç yıl daha çalışarak destanın bazı bölümlerini gözden geçirmek üzere Yunanistan'a doğru yola çıktı. Yolda hummaya yakalandı, geri döndüğü İtalya'da öldü.

Vergilius'un ilk yapıtı *Bucalica* adıyla bilinen kitaptan oluşmuştur. Başyapıtı ise *Aeneas*'tır. Ölçü anlatım ve şiir yapısı açısından tam bir yetkinliğin ürünü olan yapıtları, Roma'da uzun yıllar okullarda eğitim amacıyla kullanılmıştır. Vergilius, Ovidius'tan Dante'ye, Spenser'den Milton'a kadar birçok ünlü şairi etkilemiştir. Dante, *İlahi Komedya* adlı yapıtında, Vergilius'u, cehenneme inerken kılavuzu yapmıştır.

Yapıtın özgün adı: **L'ENEIDE**

●

Birinci basım: 1995

Kapak resmi:

Troya Savaşı'nda ölen Aias'ın ölüsünü taşıyan Akhilleus. (Eski bir Yunan vazosundan ayrıntı.)

VERGİLİUS

AENEAS

Latinceden çeviren
İSMET ZEKİ EYUBOĞLU

PAYEL YAYINEVİ
İstanbul

DÜNYA KLASİKLERİ dizisinden daha
önce çıkan kitaplarımız:

- ❑ AŞK SANATI
  Ovidius
- ❑ DÖNÜŞÜMLER
  Ovidius
- ❑ SIĞIRTMAÇ TÜRKÜLERİ
  Vergilius

OKUYUCUYA

SEVGİLİ okuyucu, daha önce Ovidius'tan *Dönüşümler* adıyla çevirdiğimiz yapıtı okumamışsan, Vergilius'un tadına varmakta güçlük çekersin, Latin şiirinin özüne varamaz, özelliğini tüm ayrıntılarıyla kavrayamazsın. *Dönüşümler*'de göreceğin özel adlar, doğal varlıkların birbirine dönüşmesi sonucu ortaya çıkan, başka bir kılığa bürünerek gözlerimizin önüne gelen nesnelerdir. Bunların çoğu tanrıdır, tanrıların, tanrıçaların eylemleri sonucudur. Bu nedenle söylencebilimle yakınlık kurma gereği vardır.

Çevirisini sunduğumuz *Aeneas*'a gelince iş değişir, bütün özel adların savaşlarla bağlantılı olduğu görülür. Bu özel adların tanrılar, tanrıçalar dışında kalanları Vergilius'un Roma tarihiyle, Frigya ile, Troya ile ilgili yorumlarını içerir. Bu nedenle de, yine söylencebilime, özellikle de Roma tarihine başvurmak gerekecektir. Bu yapıtta beşyüz dolayında özel ad geçmektedir, onların ayrıntılarıyla açıklanması, çevirinin büyüklüğünde bir çalışmayı gerektirir. Ancak, bu adların da ozanın engin yaratıcılığının, düşgücünün ürünü olduğu unutulmamalı. Bu kapsamlı yapıtı, bir şiir sevgisiyle okumak, işe tarihi, söylencebilimi karıştırmamak daha iyidir, bizce. Nedeni de Troya savaşının, bütün ayrıntılarıyla bilinemediğidir. Böyle bir savaş sürmüştür, ancak bunu tanrıların, tanrıçaların gerçekleştirdiği gibi bir inanış günümüz anlayışıyla çelişir. O çağların tanrıları bugün yoktur, bilinmeyen, düşünülemeyen düşsel ülkelere göçmüştür. Sen, bir Türk okuyucusu olarak, o düşsel ülkelerde ancak şiirin kanatlarıyla uçabilirsin, yine de eli boş dönersin.

Peki, bu özel durum nedeniyle, Vergilius'u okumayalım mı? diye bir soru sorabilirsin. Okumalısın, bir değil birkaç kez, sindire sindire, tadını

çıkara çıkara okumalısın. Bu okuma seni bundan ikibin yıl önce yaşamış insanların düşünsel evrenine götürecek, şiiri kuran dokuların hangi inanç iplikleriyle örüldüğünü gösterecektir. Ayrıca, sana Türk şiiriyle Latin şiiri arasında bir karşılaştırma olanağı sağlayacaktır. 9916 dizelik bir şiirin tadına varmak kolay değildir, bunu, bugüne değin otuzbin dizeye varan Latin şiiri çevirilerimizden anlamıştık. Bu şiirin başlıca özelliği bütüncül olması, düşle gerçeği doğal bir varlık kılığına sokmasıdır. Oysa, Türk şiiri, özellikle Osmanlı dönemi, bütüncül değildir, bölümlüdür. Dıştan bakılınca bütüncül sanılan *Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Zeliha, Namık ile Azra, Hüsn-ü Aşk* gibi ünlü yapıtlar da bölümlüdür, dizeler arasında şiirin bütününü kapsayan birlik yoktur.

Öte yandan İran şiirine bakarsan, özellikle Firdevsi'de bütünlüğe yaklaşan bir içerik sezersin, ancak Vergilius'taki bütünlüğü onda da bulamazsın. Bu özellik düşünce içeriğinden, düşünme yönteminden, şiirin çatısını kurma başkalığından gelir. Firdevsi'nin *Şehnâme*'si İslam topluluğunun en büyük, benzersiz bir ürünüdür, ancak bir bütün olarak derin değildir, yer yer derinleşirse de, genelde yüzeysseldir diyebiliriz. Latin şiirindeyse felsefe sorunlarının da yeraldığı görülür. Mevlânâ'nın *Mesnevi*'si yer yer ilginçtir, oysa derin, bütüncül değildir, birkaç bölüm dışında yavandır. Onun *gazel* türünde verdiği şiirleri daha ozancadır. Burada Doğu-Batı şiirini karşılaştırmak gibi bir düşüncemiz yoktur, karşılaştırsak çok iyi olur, ancak yeri değil.

Felsefeyle bağlantı kuramayan, onun besinleriyle beslenmeyen bir şiirin büyük olabileceği kanısında değiliz. Felsefe insanı bir *sorunlar varlığı* olarak görür, bu da Batı ilkçağının biricik özelliğidir. Nitekim, Anadolu'da yetişen ilk bilgelerin düşüncelerini şiir diliyle, şiir ölçüleriyle sergilediklerini biliyoruz, demek başlangıçta felsefeyle şiir eleleydi, ayrılık sonraları başladı, sürüp gidiyor. Burada, Hint düşüncesinin bir ayrıcalığı vardır. Bu düşünce, özellikle *Veda*'larda felsefeye değgin bölümlerde görülür.

İlkçağ şiirinin özelliklerinden biri de düşünülenle uygulanan arasındaki yakınlıktır. Ozan düşündüğünü, düşlediğini günlük yaşamına aktarabiliyor. Sözgelişi Troya savaşı anlatılırken, tanrılarla insanlar yan yana, karşı karşıya geliyor, ozan buna inanıyor, nedeni de yarattığı tanrının ayakları

yerdedir, bir savaşçının attığı ok, salladığı kargı öldürücü gücünü tanrıdan alıyor. Aeneas'ın tanrısal bir kimlik taşıması, o çağın okuyucusunu şaşırtmıyor. Bu inancın, yozlaştırılmış bir benzerini, günümüzde tanrıya yakınlığıyla övünen "şeyh" denen kişilerde görüyoruz. Ancak, Troya savaşında Aeneas'ın yaptığını, bu savaşta yıkılan Troya'yı yeniden İtalya'da kurmaya giriştiğini, bundaki nesnel başarıyı "şeyh"de görme olanağı yoktur, birinin tanrısı karşısında ötekininki düşle bile göremediği boşluktadır.

Vergilius, bugün bile dinci çevrelerde tartışılmaz bir gerçek sayılan bir doğa olayını vurguluyor. Denizlerin oluşmasında karaların yarıldığını içeren yorum ilginçtir. Böyle bir yorum (3/414-423) ilkçağ için önemli bir gözlemdir. Bugün oniki dilimli Alevi tacı vardır, oysa Kral Latinus'un da, günümüzden nerdeyse 3000 yıl önce (bir söylenceye göre) oniki dilimli tacı varmış (12/163-164). Bu alıntılar çağlar arasında kopmayan gizli bağların bulunduğunu vurgulama bakımından ilginçtir. Demek düşünce-inanç ürünleri belli sürelere bağlanmıyor.

GİRİŞ

VERGİLİUS (İÖ 70-19) Roma şiirinin doruklarından biri, kimilerine göre en büyüğü, en yükseği. Bu kanıya katılmak, bizce bir gönül işidir, çünkü bir de Ovidius var karşımızda. Vergilius ile Ovidius (İÖ 43-İS 17), çağdaş denebilecek önemde iki ozan. Birincisi, çevirisini sunduğumuz *Aeneas*'la, ikincisi, daha önce yayımlanan *Dönüşümler*'le ünlü. Birincisi yiğitliğin, birkaç şiirinde de sevginin tutkunu, ikincisi yalnız sevmenin sıcaklığında ısınmış bir aydın. İkisi de Roma'nın uygarlık alanında övünç yaratan ışıldakları.

Vergilius'un dilinde kalem kılıcın buyruğundadır, Ovidius'un dilinde kılıcın yeri yok denecek nitelikte azdır, biricik yönlendirici sevgidir, insanları birbirine yaklaştıran, bağlayan, özleten, ağlatan, güldüren, sevindiren sevgi. Yüreğin derinlerinden fışkırarak gövdenin bütün yüzeyine yayılan, gövdeyi yalımdan bir giysi gibi kucaklayan sevgi. Vergilius ise sevgiyi kanla yoğurur, bu birikimden Roma soyunu yaratan yiğitliği üretir. Yiğitlik ilkçağ felsefesinin "erdem" başlığı altında toplanan, öncü kavramlarından biridir. Nitekim Platon (İÖ 427-347) *Lakhes* adlı yazısında "yiğitlik"i konu edinmiş, başat değerlerden biri diye nitelemiştir. Burada, işlenen yiğitlik *(Aeneas*'da) düşünsel değil eylemsel bir olay anlamında görülür. Vergilius, Roma'nın yeniden kuruluşunda, onun Yeni Troya adıyla anılmasında yiğitliğin en üstün örneğini sergiler, Ovidius'un sevgiyi ele alışı gibi. Bu iki konu, Roma düşüncesinin özünü oluşturur diyebiliriz. İlerde çevirisini sunacağımızı sandığımız başka bir Latin ozanının, ünlü Lucretius'un (İÖ 96-55) *De Rerum Natura*'sında felsefe sorunlarını işlediği görülür. Böylece üç Latin ozanının yiğitlik-sevgi-bilgelik gibi uygarlığın kaynak kavramlarından üçünü ülkü ettiği görülür.

Vergilius'un şiirlerinde kılıç şakırtıları, kalkan gümbürtüleri okuyucunun kulaklarını uğuldatır, dökülen insan kanları gözlerini kızıllaştırır, buğulandırır, yüreğini sızlatır, kimine de kıvanç verir. Ancak, bu dökülen kanların bir şiir ortamında, yiğitlikle, kılıçla, ataklıkla bağlantısının sergilendiğini de gözden ırak tutmamalı. *Sığırtmaç Türküleri* adlı çevirimizde, sevginin etkisinin, Vergilius'un yüreğini ne denli avucunun içinde sımsıcak tuttuğunu da düşünmeli.

Vergilius bir dil ozanıdır, Latincenin tüm kıvraklığını, oynaklığını dizelerinde bulmak kolaydır. Ozan, kimi dizelerinde bilgedir, derin düşünen, eşsiz düşünceler sergileyen bir aydındır. Kimi dizelerinde de yüksek dağ doruklarından esip gelen hızlı yeller gibi yüzeyseldir, ancak etkindir. Nitekim Birinci Bölüm'ün sonunda sergilenen büyüleyici sevgi, insanı sürükler, sevenin ne denli kendinden geçtiğini, özellikle Eros'un sıcaklığında eridiğini vurgular. İlkçağ söylencelerinde Eros denen bu yaramaz çocuğun yıkmadığı ocak, yakmadığı yürek, döndürmediği baş, kamaştırmadığı göz kalmamıştır dersek, konuyu abartmış sayılmayız.

Vergilius'un bu yapıtında Homeros'tan etkilendiği açıktır, ancak bu etki kimilerinin ileri sürdükleri gibi öyle yüzeysel, kuru bir aktarma niteliğinde değildir. Bu etki yeni bir yaratmanın geliştirici besini olmaktan öteye geçemez. Açık söylemek gerekirse, Vergilius, genelde, Homeros'tan daha güçlü, daha bütüncül bir ozandır. Homeros büyüktür, uludur kuşkusuz ancak dağınıktır, yaygındır, düşünceleri serpiştirmedir. Vergilius öyle değildir. Onda Latin anlayışının, yasalara bağlılığın, düzenlemenin, ilkelere dayalı düşünmenin ağırlığını daha ilk dizelerinde görmek kolaydır. Homeros, söylendiğine göre, bütün şiirleri üretmemiş, toplamış, derlemiş, belleğinin çekmecelerine yerleştirmiş, gittiği yerlerde okuyup yaymış bir gezici ozan (rabsodes) kişiliğine bürünmüştür. Oysa Vergilius öyle değildir, ayağı yerde, başı Capitolium'un doruklarında bir ozandır.

Vergilius, birinci bölümünde tüm konunun özetini verir, son bölümünde de Aeneas'la Turnus arasında geçen ürpertici, sürükleyici, sarsıcı dövüşü sergiler. Turnus yıkılır, Roma (Yeni Troya) kurulur. Tanrılar, tanrıçalar Roma-Latin adlarının bırakılmasına karşıdır, bu da daha o çağda Latinlerdeki ulusal bilincin köklülüğünü kanıtlar. Ozan ne dilinin, ne geleneklerinin, ne de "latin" adının değiştirilmesinden yanadır. Bu düşünceyi şu dizelerle vurgular açıkça:

Sit Romana potens Itala virtute propage
Occidit, occideritque sinas cum nomine Troya. (12/827-28)

(Gelişsin, yayılsın İtalya erdemiyle gücü Roma'nın
Kendi öldü, bırak ölsün adı da Troya'nın.)

İşte, ulusal uygarlığı yaratan bu bilinçtir. Bu bilinç, uygarlığa Roma düşüncesinin eşsiz bir armağanıdır.

Vergilius'un şiirinde geçen sözcüklerin, nerdeyse hepsi, salt Latincedir, Grekçeden aktarılanlar genellikle özel adlardır. Olaylara karışan yiğitlerin çoğunun adları bile, Latinceye dönüştürülmüştür. Çevirimizde, elimizden geldiğince, bu Latince adları koruduk, okunuş özelliğine dayanarak değiştirmedik. Sözgelişi Arcadia, Hector, Iulus, Iulius gibi.

Bu bir dil sorunu olarak görülürse, Vergilius'un da öteki Latin ozanları gibi, tüm söyleyiş gücünü dilinden aldığı ileri sürülebilir. Nedenine gelince, onun bu uzun, kapsamlı şiirini yazarken gereken bütün niteleyici öğeleri kendi dilinde bulmasıdır. Oniki bölümlük bu uzun şiir incelendiğinde, belli bir evrede geçen olayların, düzenli bir akış içinde sürdüğü, ozanın savaşçıları nitelemede doğal varlıklarla ilgili, çarpıcı örnekler sergilediği kolayca anlaşılır. Özellikle Turnus'un kaçışı, Aeneas'ın onu arayışı, başka savaşçıların birbirleriyle vuruşmaları, kadınların güzellikleri hep doğadan seçilmiş benzetme örnekleriyle sergilenir. Bu da bize, Latin insanının doğaya bağlılığını, kimi konularda somuttan yana olduğunu anımsatır. Nitekim Lucretius'un ünlü yapıtını sindire sindire okuyan bir kimse bu doğaya duyulan köklü özlemi yorulmadan kavrayabilir kanısındayız.

Aeneas, Latin dilinin de, şiirinin de, düşlem evreninin de bütün örneklerini içerir. Ozanın en etkili yanı birbirine bağlanan, birbirini izleyen benzetmelerde görülür. Sözgelişi, ozan bir güzelin yanağını anlatacak diyelim. Doğu şiirinde yanak bir çiçeğe, görkemli bir bitkiye, ya da aya, güneşe benzetilir, sorun biter. Vergilius'da öyle değil. Yanağın benzetildiği doğal nesnenin bütün bireysel özellikleri sayılır. Bilmem hangi yaylımda, yılın hangi ayında, günün hangi evresinde, güneş ışınlarının etkisiyle hangi görünümde görüldüğü vurgulanır. Sözün kısası benzetme öğesinin kimliği sergilenir, nitelikleri ortaya konur. Böylece, bir kavramla

vurgulanan nitelik yardımcı kavramların katılımıyla birkaç dizeye yayılır, bunun on dizeyi bulan örnekleri de vardır.

Vergilius'un işlediği, nerdeyse bütün yapıtı dolduran bir nitelik bolluğuyla sergilediği Aeneas yalnız yiğitliğin değil, erdemin de öncüsü durumundadır. Ona söyletilen söylevlerin hepsinde yiğitlikle erdem, özveriyle soyluluk, yücelikle sevgi, öfkeyle acıma yanyanadır. Önce Turnus'u öldürmeyi düşünür, gözünü budaktan sakınmaz, sonra onun yakarıcı, duygulu konuşmasını, ölüsünün babasına verilmesini dileyen sözleri karşısında birden yumuşar. Ancak, Turnus'un boynunda daha önce öldürdüğü Pallas'tan alınan takıları görünce acıma korkunç bir öç alma duygusuna dönüşür, gözlerini kırpmadan Turnus'u öldürür. Burada çelişkiler birbirini kovalar, acıma-öfke, öç alma-bağışlama, ataklık-özveri gibi. Bu tür karşıtlıklar, çelişkiler şiirin derinleşmesine, duygusal yönden etkili, varsıl olmasına yarar, okuyucuyu sürüklerken düşündürür de.

Aeneas'ın kişiliğinde Latinlerin bencilliği, evrensel egemenlik eğilimi, ölümsüzlük özlemi gibi sorunlar da gündemdedir. Aeneas tanrısal niteliklerle donatılmıştır, tanrısal bir kaynaktandır, tanrı oğludur, bu nedenle de ölümsüzdür. Ancak, bu ölümsüzlük onun kişiliğinde, Roma insanının da ölümsüzlük özlemini sergiliyor. Sözün kısası, Aeneas'ın kişiliğinde Roma'nın kurucusu yiğit tanrılaşıyor. Aeneas soy bakımından Romalı değildir, Latin değildir, Troyalıdır (görünüşe göre), oradan yazgının etkisiyle Yeni Troya'yı kurmak için İtalya'ya göçmüştür. Vergilius bu olayla şiirine başlamış, ilk dizeler bu duyguyu açıklamıştır.

Aeneas, Vergilius'un özel bir buluşu değildir, ondan önce gelmiş Latin ozanlarında bu sözcük (Aeneas) vardır. Ozanlar bu sözcüğü Roma ulusunun atası sayarlar. Nitekim, Vergilius'tan yirmialtı yıl önce doğan, bilge ozan Lucretius da *De Rerum Natura* adlı yapıtının ilk dizesinde tanrıça Venüs'ü överken, Aeneas adını kullanır:

Aeneadum genitrix hominum divumqu voluptas

(Aeneaslar soyunun anası, insanların da, tanrıların da kıvancı...) demektedir. Aeneadum genitrix (Aeneaslar soyunun anası) sözcüklerini başka türlü yorumlama olanağı yoktur. Demek, Vergilius'un işlediği söylence,

onun özgün buluşu değil, özgünlük onun bilinen konuyu işleyiş, şiir diliyle sergileyiş biçimindedir. Lucretius, yukarki alıntı dizenin ardından, ikinci dizeye "alma Venus" sözcükleriyle başlar, bunu dilimize "yüce Venüs" diye çevirebiliriz. Bu durumda tanrıça Venüs "Aeneaslar soyunun anasıdır, öyleyse Aeneas tanrıça Venüs'ün de oğludur". Bu ufak alıntı, kısa açıklama Latin söylencesinin ne denli bilinçli işlendiğini. Roma kentinin kurucularının tanrı soyundan geldiklerini gösteriyor (daha doğrusu bu inancı sergiliyor).

Vergilius, Aeneas'ı işlerken Roma'nın da söylencelerden kaynaklanan kuruluş nedenlerini, tanrısal niteliğini gündeme getiriyor. İlin tarihini tanrısal bir kişilikle başlatıyor. Bu da yeni bir buluş değildir. İlkçağ uygarlığında, bütün illerin kurucularının tanrı, tanrıça olarak açıklandığı yaygın bir inanç geleneğidir. Kimi illerin, ilçelerin kurucularının da tanrısal nitelikler taşıyan yiğitler olduğu vurgulanır. Latin yazınında, Roma'nın kuruluşuyla Troya arasındaki bağlantıyı, böyle kapsamlı bir şiir diliyle söyleyen en güçlü ozan Vergilius'tur. Burada, Vergilius'un kişiliğini, yaratıcı etkinliğini, gücünü uzun uzadıya anlatmanın gereği yoktur, ayrı, kapsamlı bir çalışma ister. Ancak şunu söylemek yararlı olur: Vergilius'u anlatırken, özellikle yazın tarihiyle uğraşanların yaptıkları gibi, bilgiçlik taslamak için, Roma'nın, Latinlerin söylenceyle ilgili tarihini sergilemenin okuyucuyu yormaktan başka bir anlamı yoktur.

Roma'nın kuruluşu, Troya'nın yıkılışı ile kesinlikle açıklanamaz. İki kurdun emzirdiği il kurucularının çağı geçmiştir, Roma'yı da dişi kurt değil, kendilerini doğuran kadınların sütünü emen insanlar kurmuştur. Geniş, yaygın bir söylenceye dayanılarak Vergilius'un şiirini açıklama olanağı yoktur. Kuşkusuz, Vergilius da, başka ozanlar gibi kendisinden nerdeyse sekizyüz yıl önce gelen Homeros'tan esinlenmiştir, öteki Grek ozanlarından, Latin ozanlarından yararlanmıştır. Ancak bunlar, bir ozanın bütün yaratıcı gücünü esin kaynaklarına bağlamaya yetmediği gibi, gereksiz birer sav olmaktan da öteye geçmez. Hangi bilgin çıkıp, Homeros olmasa Vergilius da olmazdı diyebilir? Bu tür tartışmalar konuya açıklık getirmez, bu nedenle sorunları kavram kargaşalarına boğmanın gereği yoktur. Bu konuda yapılacak en yararlı çalışma, Vergilius'da şiirin dokusunu kuran düşünsel öğelerin kaynağıdır. Bu kaynak Roma'nın kuruluş

söylenceleriyle açıklanamaz. İlkçağ tarihi İtalya topraklarının da birtakım konar-göçer topluluklara konaklama yeri olduğunu bildiriyor. Anadolu'dan Batı'ya göçüş, Roma'nın söylencelere dayanan kuruluşundan çok eskidir.

Vergilius, çağını bilen, özellikle kırsal kesim insanlarının yaşamlarını yakından tanıyan bir ozandır. Onun öteki şiirleri bunu gösteriyor (*Bucalica, Georgica* gibi). Özellikle kırsal yaşamı konu edinen *Georgica*'da gittikçe unutulan bir yaşam geleneğine duyduğu özlemi işler. Bu özlem, daha önce Yunan ozanı Theokritos (İÖ 315-250) eliyle de sergilenmişti, o da kırsal kesim yaşamını yakından biliyordu. Vergilius'un bunları bilmesi, okuması yaşadığı uygarlık alanı gereğidir. Ancak, onun şiirlerinde, Anadolu'dan izler, esinler de vardır. Aeneas, yalnızca bir tarih olayı, bir savaş ürünü olmasa gerek. Nitekim *Sığırtmaç Türküleri*'nde Frigya çobanlarının duygularını sezmemek elde değildir. Burada şunu vurgulamak gerekir: Vergilius'un şiiri bir birikimin ürünüdür. Bu birikimde eski Yunan şiirinin, İtalya'ya komşu ülkelerin düşünsel ürünlerinin, özellikle Anadolu'nun besleyici öğelerini bulmak, sağlıklı yöntemle çalışan bir araştırıcı için güç değildir. Bütün güçlük, başarısızlık konuya sığ bir yazın anlayışıyla yaklaşmaktır. İşte bu anlayış, kolayı güçleştirmek için yeter de artar bile. Bir insan yalnızca yazınla ilgili yapıtları okumakla yazın uzmanı olamaz. Başka bilimsel birikimler de gerekir. Yazın, alanı ne denli geniş olursa olsun, başka düşünce besinleriyle kamını doyurmayı öğrenemezse gelişemez, kurağa tutulmuş tarla gibi toprağı çatlar, yarıklar açılır, okuyucu orada kolaylıkla dolaşamaz.

Vergilius'un, çevirisini sunduğumuz yapıtında, okuyucuyu şaşırtan, anlamayı güçleştiren yerler vardır. Bunlar, genellikle eski Latin söylenceleriyle ilgili bölümlerdir, daha doğrusu dizelerdir. Vergilius'un yaşadığı çağda, güncel inançlarla ilgili olduğundan, kolayca anlaşıldığı söylenebilen dizeler, günümüz için uzman işi olup çıkmıştır. O inanç varlıkları unutulmuş, yerlerini başkaları almış, hepsi geçmişin derinliğine gömülmüştür. Bugünün okuyucusu için tanrıların, tanrıçaların Troya savaşlarına katılmaları, insan kılığına girerek savaşa tutuşmaları anlamsızdır. Oysa Latin insanının inanç ortamında bunlar doğaldır, gerçektir. Okuyucu tanrıçaların insanlarla konuştuklarını, söyleştiklerini görecektir. Bu olay, ilkçağ insanının, günümüz insanından çok daha doğal bir yaşam

ortamında bulunduğunu gösterir. İlkçağ insanı tanrılarını, tanrıçalarını kendi eliyle yaratıyor, kendi düşüncesiyle biçimlendiriyordu, gökte oturan tanrıların koruyucuları yeryüzündeydi, onları besleyen besinlerin hepsi insandaki yaratıcı etkinliğin toprağında yetişiyordu.

Troya'dan İtalya kıyılarına göçmeyi yazgının bir buyruğu olarak gören Aeneas, bu başarısını Vergilius'un şiirinde olağanüstü bir çekicilikle gerçekleştirmekte, yeni bir yurt kurmanın bütün itimlerini yiğitliğin denetimi altında gündeme getirmektedir. Bu konu, bize, ilkçağ insanının belleğinde yerleşen yurt özleminin ne denli köklü, derin olduğunu gösteriyor. Yıkılmış, soyulmuş, ılgarlanmış bir yurdun yerine yenisini, daha görkemlisini kurma bilinci Roma insanının varlığını ölümsüzleştiren bir görüş özelliği taşır.

Vergilius'un bu yapıtından, Aeneas'ın kişiliğinde sergilediği ölümsüzlük, yurt kurma özleminden esinlenerek, başka bir düşünceyi vurgulamada yarar vardır. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, bu topraklar üzerinde hep kurulmuş, eski iller, kentler bulmuşlardır. Eski kentlerin yıkıntıları üzerinde birkaç ilin dışında, kent kuran Türk önderi görülmemiştir. Bunun en açık örneği Anadolu illerinin, ilçelerinin adlarıdır. Bu yerleşim yerlerinin birkaçı dışında hepsinin adı ilkçağ dillerinden kaynaklanır. Türk ılgarı, savaşmayı, soymayı biliyor, kent kurmayı bilmiyor. Bugün, Anadolu illerinin, ilçelerinin çoğunun kurucuları Yunan-Roma egemenliğinden önce bu topraklar üzerinde yaşamış uzak atalarımızdır. Hititler, Luviler, Hurriler, Urartu İnsanları, Lidyalılar, Misialılar, Likyalılar, Frigyalılar, daha bunlar gibi nicesi. Daha sonra Latinler, Grekler gibi bize daha yakın ilkçağ ulusları. İl kurmak öyle kolay değildir, yalnızca kılıç gücüne dayanmaz, kol egemenliğini gerektirmez.

Bir ilin kurulması, önce uygarlık alanında gidilecek yolun, uygulanacak yöntem bilincinin varlığını, etkinliğini gerektirir. Bilinç, düşünmenin ışıldağıdır, aydınlığa çıkaran kılavuzudur. Bilinç, kişinin çevresinden önce kendini bilmesini gerektirir, doğanın verdikleriyle yaşamaya alışmış bir toplumda egemen olan güç sürü bilincidir, kent kurma etkinliği değildir. Bir bakın Osmanlıya, tarihte pek uzun sayılmayacak bir dönemde bütün Akdeniz, Karadeniz yörelerine egemen olmuş, ancak uygarlık ışığı götürememiş, düşünce ortamında üretici, yaratıcı ola-

mamıştır, kendine özgü bir kent kuramamıştır. Eskiden kurulmuş kentlerde büyük, görkemli, gerçekten başarılı, özgün yapılar ortaya koymuştur. Ancak bu yapıların tümünde "İslamı yayma" özleminin etkinliği gözden kaçmıyor. Osmanlı bütün girişimlerinde, belli bir inancın çevresinde dolaşır, aktarıcıdır, yaratıcı, üretici değildir. Sözgelişi Osmanlı anlayışı Süleymaniye'nin, Sultanahmed'in, Selimiye'nin yanına o görkemde bir düşünür, bilge, aydın, yazar koyamamıştır. Oysa Roma'nın insanı Vergilius'u yetiştirirken, kalıntılarını bugün Anadolu'da gördüğümüz uygarlık tanıkları yaratmakta gecikmemiştir. Grekler de öyledir.

Vergilius inançlarına, geleneklerine çok bağlı bir kimsedir, bu nedenle şiirinde "kutsal" saydığı varlıklara büyük önem vermiştir. Ancak, burada ipin ucunu kaçırmadan şunları söylemeliyiz: bu inancın yaratıcısı kimdir? Sorunun yanıtı yanında: yine Roma insanı. Oysa Osmanlının inancı kendi ürünü değildir, başkalarından aktarılmıştır, eğretidir. Bakıyoruz, Vergilius, Ovidius gibi ozanları yetiştiren bir ulus, bugün yıkıntıları bile insana şaşkınlık veren kurumlar, düzenler yaratmıştır. Demek büyük aydının yetişme ortamı büyük uygarlık yaratmaya elverişli olandır. Küçükten büyük beklemenin anlamı yoktur, büyük büyüğü getirir.

Bu karşılaştırma, kimi okuyucuya biraz gereksiz, yersiz gelebilir. Ancak, uygarlık alanında doruklanmış bir aydının anlaşılması onu yaratan ortamın bütün ayrıntılarıyla bilinmesine bağlıdır, özü bilinmeyen topraktan istenen ekin alınamaz. Ekinle toprak sevişmedikçe, sarmaş dolaş olmadıkça tahılın yetişmesi umuda kalır, umudun sonu gelmez. Bir toplum, yaşadığı ortamda yaşamını biçimlendirme, düzenleme yeteneğinden yoksunsa, daha becerili komşularının egemenliği altında özünden kopması, erimesi kolaydır. Hangi balığın nerde avlanacağını, yılın hangi evresinde hangi balığın bulunacağını yemeği pişirenden önce balıkçı bilir. Roma'nın yetiştirdiği büyük aydınların hepsi, bu ülkenin görkemli, egemen çağlarında yetişmiştir. Üzerinde ilgiyle durulursa, Hıristiyan inançlarını benimsemeye başlayan Roma ülkesinde, düşünsel alanda gerilemenin hızlandığı kolayca görülür. Hıristiyanlık düşünen Romalıyı düşünmeden inanan, yaratan Romalıyı yaratılana bağlanan Romalı durumuna getirmiştir, bu bir ulusun çöküşüdür.

Vergilius, Roma egemenliğinin olgunluk çağında yaşamıştı, öteki çağdaşları gibi. Bu egemenlik yalnız kılıca dayanmıyordu. Ünlü Roma

yasaları (Roma tüzesi) vardı, büyük imparatorlar, yazarlar, ozanlar, düşünürler (felsefede Grek üstünlüğü tartışmaya kapalı olsa bile) yetiştirmiştir. Toplumsal yasaların atası Roma düşüncesidir. Bu düşüncenin geliştiği evrende, insanlığın en büyük uygarlıkları kurulmuştur. Roma ülkesi büyük uygarlıklarla çevrilmiştir. Mısır-Kartaca-Anadolu-Yunanistan-Girit gibi eski uygarlık odaklarının hepsi Roma'yı dişi kurttan önce emzirmiştir. Belli bir anlamda, Roma insanı Grek insanını, kendi bütünlüğü içinde, geleceğe taşımış, onu yeniden yorumlamanın, değerlendirmenin tadına varmıştır, ondan aldığı yaratıcı ışıldağı, Roma anlayışına uygun düşünsel dağ doruklarına ulaştırmıştır diyebiliriz. İşte bu nedenle Roma aydınının, ozanının büyüklüğünü beslendiği kaynakların verimliliğinde aramanın gereğini vurgulayabiliriz. Bu nedenle Vergilius'u anlamak ondan önce Roma'yı anlamayı koşullandırır.

Vergilius'un bu yapıtında, şiir diliyle sergilediği düşünceler, inançlar arasında, daha önce de değinildiği gibi, tanrılar kişileştirilir, bir insanda gizlenen öfke, tutku, ataklık gibi olumsuz itimlerin hepsi tanrılara da yükletilir. Tanrıçalar da öyle, kimi sevişmeye vurgun, kimi kan dökmeye. Biz, bu çelişik tutkulardan, insan varlığının girintili çıkıntılı oyuklarını çıkarmak istiyoruz. Buna göre, Vergilius, insanda yerleşik tutkuların sergilenmesine öncülük ederken, onda gizli kalan atılımları da aydınlığa kavuşturuyor. Onun şiirinde insan savaşan, boğuşan, kan döken, kan içen, acımasız bir diridir. Üstelik, bu acımasızlığını da tanrılardan, tanrıçalardan almaktadır. Böylece tanrılar, tanrıçalar da sevecen-savaşkan olmak üzere ikiye ayrılıyor. İnsanın bu çelişkili, olumsuz niteliğini günümüzde de görmekteyiz. Yükseköğrenim kurumlarında okuyan gençlerimizin taşlı-değnekli, bıçaklı-tabancalı saldırıları, düşünce ayrılığı nedeniyle birbirlerini öldürmeleri, yaralamaları da öyle değil mi? Demek inanç, hangi yönde olursa olsun, insanı eğitemiyor, tersine yabanlaştırıyor. Özellikle İslam ülkelerinde, dincilerin döktükleri kanlar, yıktıkları ocaklar Troya savaşlarındakilerden sayılamayacak oranda çoktur. Ancak bu dökülen insan kanlarının suladığı topraklarda yetişen bitkiler, besine dönüşerek bir Vergilius, bir Ovidius yetiştiremiyor. Demek, kan dökmenin de bir çağı, bir ortamı varmış. Daha güçlü, daha yaratıcı bir aydının yetişmesine yaramayan kanın damarda dolaşmasıyla yere dökülmesi anlamlı değil.

Kuşkusuz, Troya savaşları, öyle onbinlerce, yüzbinlerce insanın ölümüne yolaçmamıştır, ancak uygarlık tarihinde nice yüce başların yetişmesine olanak sağlamıştır.

Vergilius'un etkisini öğrenmek için, onun yaşadığı çağdan günümüze değin, özellikle Avrupa şiirini çok iyi bilmek gerekir. Bugün, Vergilius'un *Aeneas*'ı kapsamında, niceliğinde ozanı bilinen büyük şiirlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Bizce, bunların en önemlileri, çağlarına göre Dante'nin *Divina Commedia*'sı, Milton'ın *Paradise Lost*'ı, Goethe'nin *Faust*'udur. Kuşkusuz Shakespeare de gözardı edilemez, ancak tüm düşüncelerini belli yapıtta odaklaştırarak sergileyen bu adı geçenlerdir kanısındayız. Vergilius'un Dante üzerinde etkisi tartışılamaz, öte yandan İngiliz ozanı Milton da, bütün esinlerini *Kutsal Kitap*'tan almasına karşın konularını yoğuruşu Vergilius'u anımsatıyor. Batının tüm büyük ozanları Vergilius'u bilirler. Bu ilginin, yalnızca Roma uygarlığıyla, Troya'nın ılgarlanmasıyla bağlantılı olduğu sanılmasın. Troya ilginçtir, önemlidir, ancak bunda Homeros'la, Vergilius'un etkisini de gözardı etmemeli. Troya yıkılmış gitmiş, buna karşın onun biraz uzağında *İlyada* ile *Aeneas* gibi iki büyük, yeni Troya insanlığa armağan edilmiştir.

Genelde, inançların donmuş, değişmez, katılaşmış yönlendirme öğeleri olduğu, kişinin bütün düşünme odaklarını baskı altında tuttuğu kanısı onaylanır. Kimi toplumlarda inancın egemenliği düşüncenin tutsaklığı sayılır. Oysa Roma insanında bunun tersini görmekteyiz. Vergilius'un burada çevirisini sunduğumuz yapıtında, inançların çok geniş bir yer tuttuğunu görüyoruz. Ozan sık sık geleneklerden, törelerden, inançlara, tapımlara dayalı uygulamalardan sözeder, kimi yerde onlara bağlılıkla övünür, Aeneas'ı anlatırken *"pietas*/dinsever-dinseverlik" sözcüğünü kullanır. Bu ilginç bir durumdur. Roma dini, Romalı düşünür için engelleyici değildir. Roma dinini de, tanrılarını, tanrıçalarını da yaratan bu düşüncedir, inanç düşünmenin ürünüdür. Daha açığı Roma insanının inançları yaratıcı düşünme eylemini besleyici içeriktedir. Oysa tektanrıcı dinlerde bu özellik, bu anlayış yoktur. Nitekim Hıristiyanlık Roma topraklarında, çoktanrıcı inançlarını yermekle, suçlamakla, sapkınlıkla işe girişince büyük tepkiyle karşılaştı, onun tektanrıcı öncülerini dayanılmaz acılara uğrattı, ancak saldırının bu yeni dinden geldiğini de

unutmamalı. Roma inançları, Vergilius'un bu büyük şiirini yazmasında engelleyici bir öz taşımıyordu. Oysa gerek Hıristiyanlık, gerekse Müslümanlık kendi halkına bile yapmadığını bırakmadı. Burada Yunan bilgesi Sokrates'in özel bir durumu vardır. Gerek Sokrates, gerekse Aristoteles düşünmekle değil, yeni tanrılar bulmakla, yeni din kurmakla suçlanmıştır, bu suçlamanın arkasında yönetimin yetersizliğine karşı direniş saklıdır, yönetim biçimsel olarak doyurucu değildi.

Vergilius'un yaşadığı dönemde, Latin yazınının ünlü ozanları vardı. Bunların en ilginci, Homeros'un yapıtlarını Latinceye çeviren Andronicus idi. Bu ozan, Latin eğitimine öncülük eden kişidir. Yunan öğretimi Homeros'un şiirlerinden seçilmiş örneklerle başlardı, oysa Roma'da böyle örnek alınacak büyük çapta yapıt yoktu. İşte, bu boşluğu göz önünde bulunduran Andronicus, Homeros'u, öğretim için, Latinceye aktardı. Ancak bu ozan da, sonradan Latin ekinini benimsemiş bir Yunandı.

Başlangıç döneminde, başka uluslarda görüldüğü gibi, Roma kurumlarında da Yunan etkisi önemliydi, ancak Roma uygarlığının gelişmesinde özümleyici, içerik değiştirici bir etkisi olmamıştır. Romalı karakterinin özünü başkalaştırması sözkonusu değildir. Naevius, Ennius, Pacuvius, Accius, Plautus, Terentius, Lucilius gibi ozanlar Vergilius'un öncüleridir. Bu ozanlarla Latin yazınında oyun yazarlığı da gelişme olanağı bulmuştur. Bunlara, yine Vergilius'tan önce gelen Cato, Scipio topluluğu, Gracchus Kardeşler gibi düzyazı öncülerini de katabiliriz. Demek, Vergilius'tan öncenin Romasında sağlam bir yazın geleneği vardı, bu gelenek Yunan yazarlarından seçme çevirilerle başlamışsa da, kısa sürede "Romalı karakteri"nin özelliklerini yansıtma başarısı göstermiştir. Bu aydınlar dizisinden öğrendiğimize göre, Roma düşüncesi (Latin, Roma hangi adla anılırsa anılsın) uzun bir geçmişten kaynaklanmıştır, Vergilius gökten inmemiş, Roma toprağından yükselmiştir. Burada Roma sözcüğünü, belli bir kentin adı olarak değil, bir uygarlığın, bir ulusun bütünü anlamında anlıyoruz.

Vergilius'un, *Aeneas*'ı yazdığı evre, uygarlık alanında kendini bulduğu, karakterini yansıttığı dönemi kapsar. Kimi kaynaklara göre, Vergilius bu ünlü yapıtını İÖ 29'da yazmaya başlamış, ölümüne değin yazımını sürdürmüş. Bu dönem, Roma egemenliğinin Augustus Çağı denen ke-

simidir, biraz daha görkemlidir. Vergilius'un bundan etkilenmesi, Romalı bilincinin gelişim evrelerine değin eskiye gitmesi, Roma uygarlığını tüm yanlarıyla bir bütünlük içinde görüp göstermeye çalışması doğaldır. Böylece tarihin Roması ile yaratıcı düşüncenin Romasını birlikte gösterme özlemini sergiler.

Aeneas'ı, özellikle Türk okuyucusu için, anlamak yalnız şiir etkinliği düşünülürse kolay, ekinsel gelişmeye değgin dizeler sözkonusu olunca güçtür demiştik. Buna söylenceye dayalı düşünsel üretimleri de katmak gerekir. Bu durumda iş sağlıklı bir söylencebilim bilgisi edinmeye kalır. Bu söylencebilim de, özellikle Roma insanının ürettiği, düzenlediği nitelikte olanıdır, nedeni de adların, kavramların, yorumların başkalığıdır.

Ülkemizde, Vergilius'un yeterince bilindiği söylenemez. Özellikle eski Türk yazınıyla uğraşan çevrelerde, yükseköğretim kurumlarında bile, Vergilius sözcüğü bir yansıma ses olmaktan öteye geçmez. Bu ozanın adı, yazınımızda, ilk kez geçen yüzyıl ortalarında, Avrupa'ya giden aydınlarımız aracılığıyla duyuruldu. Vergilius, Roma'nın çoktanrıcı inançlarına bağlı bir kimse olduğundan, kilise çevrelerinde de pek tutulmamıştır. Buna karşın, onu yücelten Hıristiyanlar da vardır. Bizde, toplu olarak, Vergilius'un çevirisini sunduğumuz yapıtını dilimize kazandıran Ahmed Reşid (yaşamı konusunda bilgi bulamadım) olmuştur. Vergilius'un yapıtını Fransızca'ya aktaran Maurice Rat'dan yapılan çevirinin dili günümüz okuyucusu için bir demir leblebidir, sanırım 1936 yıllarının okuyucusu için de kolay anlaşılır türden değildi. Ahmed Reşid'in Osmanlıcası sözlüklerde bile güçlükle bulunan kavramlarla doludur. Sonra, aşırı bir Fransızca tutkunluğu nedeniyle o dönem Türkçesinde bulunan yer adlarını bile Fransız okuyuşuyla yazmayı yeğlemiştir. Sözgelişi Ege'ye "eje", Frigyalılara "firij", Likyalılara "lij" demektedir. Buna karşın, onun bu girişimi saygıdeğerdir, önemli bir ekin atılımıdır, ilgisi övülmeyi gerektirir. Çeviri düzyazıyladır, tümceler çok uzundur. Yükseköğretim kurumlarımızda Latince-Yunanca bölümleri (Klasik Filoloji) açılınca, bu ozandan da kısa çeviriler başlatıldı, ancak bütününün çevirisine yanaşan olmadı. Homeros'un yapıtlarının çevirisinden sonra, bu ozanın Türk okuyucusuna sunulmaması önemli bir eksiklik yarattı kanısındayız. Şimdi

bu eksikliği gidermeye çalıştık, başardık başaramadık gibi bir düşüncemiz yoktur, kuşkusuz daha iyi bir çeviriyi, bizden sonrakiler yapacak, Vergilius'un daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

Burada, Vergilius'la ilgili birkaç yazının, Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi, Klasik Filoloji Bölümünce yayımlanan "Tercüme Dergisi"nde, sergilendiğini, *Aeneas*'tan birkaç kısa seçme şiirin aktarıldığını da söyleyelim. Adı geçen Ahmed Reşid çevirisi dışında yararlandığımız başlıca iki kaynak daha vardır. Çevirimizde kullandığımız Latince bası 1846 yılında Paris'te yayımlanan "L'énéide De Virgile Traduite en Français avec Le texte latin en regard et des notes, Par M. Auguste Desportes, traducteur des satires de perse" başlığını taşımaktadır. Latince-Fransızca (düzyazı) yayımlanan yapıt, Vergilius'un bütün şiirlerini içermektedir. Fransızcası da biraz ağırdır, ancak Latince özgününü eksiksiz vermektedir. Yarar-landığımız öteki kaynak "Ergıl-Aeneıs, Nach der Übertragung von Joseph Spitzenberger neubearbeitet von Leo Winter, München W. Goldman Verlag, 1958." başlığını taşıyan Almanca çeviridir (şiir olarak). Bu çeviri dil bakımından eski olmakla birlikte Latincesine çok bağlı kalmış, özgün kaynağın özelliklerini yansıtmıştır. Fransızca, Almanca çevirilerin ikisinde de bölümler kısaca özetlenmiştir. Fransızca çeviride, bölümlerin sonunda kısa açıklamalar da vardır. Bize kalırsa Ahmed Reşid çevirisinin özgünü, elimizde bulunan 1846 yıllı Fransızca çeviridir. Açıklamalar, yorumlar birbirine çok benziyor. Maurice Rat çevirisini görmediğimiz için özelliklerini bilemiyoruz. Ahmet Reşid, yapıtı Türkçe'ye çevirirken, Fransızca'ya aktaran Maurice Rat'ın yazdığı önsözü de unutmamış, dilimize kazandırmıştır. Bu önsöz Avrupa'da Vergilius'un etkisini, önemini örneklerle açıklayan, uygarlık tarihindeki yerini saptamaya çalışan çok yararlı yazılardan biridir. Fransızca özgününü görmediğimiz için, bu yararlı yazıyı çevirmek istemedik. Yoksa Fransızcasına güvendiğimiz bir gönüldeşin yardımına başvurarak onu aktarırdık.

İsmet Zeki Eyuboğlu

AENEAS

BİRİNCİ KİTAP

BİR yiğitin savaşlarıdır anlattığım, Troya'dan
İlkin İtalya'ya, Lavinum kıyılarına, yazgının
Gönderdiği. Nice yıllar süresince azgın Juno'nun
Kışkırttığı tanrılarla uğraşmış denizde, karada,
Nice yıllar savaşmış, bir kent kurmuş güçlükle
Yerleştirmiş Latin tanrılarını, tapımı,
Bunlardır Latin soyunun, Roma'nın, Alplilerin ataları.
Anımsa, söyle bana nedenlerini bunun ey "musa",
Nedir azdıran, böyle kızdıran tanrıçalar ecesini,
O yiğiti sıkıntılara sokan, yoran, yıpratan,
Nedir göksel varlıklarda bu öfke, bu hınç?

Eski bir kent, Kartaca, Tyrliler yurdu,
İtalya'nın karşısında, Tiber'den, kaynağından
Öte, varsıl, savaşçı, korkusuz, atak,
Bütün yeryüzünde Juno'nun, Samos'tan
Bile çok sevdiği, ordaydı savaş araçları, arabası,
Böyledir söyleti. Egemen kılmak istemiş kenti
Tüm yeryüzüne tanrıça, güçlü, görkemli yeri,
Elverirse yazgı. Buymuş günün birinde, gelecek
Troya kanından yiğit bir kuşak, savaşçı,
Atak, Tyr surlarını tümden yıkacak,
Alacak Libya'yı, Darcaların ördüğü yazgı bu.
Azmış Saturnus kızı, andıkça Troya savaşını,
Sevdiği Argosluları, orada, çoğalmış hıncı:

İşlemiş yüreğine uğradığı saldırının acısı,
Güzelliğinin yerilmesi, Paris'in yargısıyla,
Kızmış bu yersiz işlere, bir de kaçırılması,
Ganimedes'in yüceltilmesi, yalımlamış öfkesini.
Atıyordu Juno Troyalıları Danaoslarını,
Acımasız Akhilleus'un hıncından kurtulanları,
Engin sulara tutsak olanları Latium'dan uzaklara.
Bunlar, uzun yıllar, denizde başıboş dolaştılar,
Böylesine güç, çetin olmuş Roma'nın kuruluşu.

Uzaklaşırken sevinçle Sicilya kıyılarından
Yelken açan, tuzlu, köpüklü dalgaları yaran
Gemilerle Troyalılar, çok üzülmüş buna Juno.
Demiş ki yüreği yanarak: "Önlemezsem gitmekten
İtalya'ya Troya kralını, çekileyim mi geri, bunda
Yenik mi sayayım kendimi? Yazgıdır engel bana.
Yakmamış, batırmamış mıydı Pallas Yunan donanmasını,
Yensin diye tutkularını Oileus oğlu Aiax'ın?
Yalımlar göndermiş bulutlardan Jupiter, dağıtmış
Gemileri, allak bullak etmiş yellerle suları,
Delinmiş göğsünden yalımlar fışkıran suçluyu
Kavrayıp dalgalarla çakmış denizde bir kayaya,
Oysa, ben, tanrılar ecesi, Jupiter'in bacısı,
Karısı ben, yıllardır savaşırım yalnız başıma
Böyle bir boyla. Kim inanır gücüne Jupiter'in
Daha? Kim adaklar götürür onun sunaklarına?"
Böyle konuştu yüreği alevlenen tanrıça,
Uçtu fırtınalar yurduna, azgın güney yellerinin
Konağına, Aeolia'ya. Kral Aeolis orada,
Fırtınalar, yeller, kasırgalar, geniş mağarada
Sımsıkı bağlanmış, Kral Aeolis'in buyruğunda.
Doldurur böğürtülerle dağları yeller, fırtınalar,
Boralar gürler. Oturur kayanın doruğunda Aeolis

Elinde kutsal değneği, yatıştırır, azdırır onları.
Yoksa denizler, karalar altüst olur, dağılır
Toza dumana karışır gökler büyük boşlukta.
Tıkmış Zeus hepsini karanlık bir oyuğa,
Ürkmüş, ağır dağları yığmış üstlerine bir de,
Kalmış yerinde kral, tutmuş dizginleri
Yasalar gereğince, gevşetmiş, sıkmış buyruğa göre.

Yakaran bir sesle yönelmiş krala Juno,
Demiş ki: "Ey Aeolis sana vermiş tanrıların atası,
İnsanların kralı dalgaları azdırmayı, yatıştırmayı
Yellerle, dinle sevmediğim insanlar yola çıkmış
Tyrrhen denizinde gemilerle, götürmek için İtalya'ya
Yenilmiş Penatları, Troyalıları. Azdır yelleri,
Batır gemileri, karıştır denizi, dağılsın gövdeleri.
Ondört peri kızım, görkemli, güzel, Deirope'dir
En alımlısı, göz dolduranı, karın olacak senin
Bağlanacak andiçerek sana, senin kucağında geçsin
Bütün yılları, senin kollarının arasında,
Güzel çocuklar doğursun sana, mutlu bir baba ol."

Yanıtlamış onu Aeolis demiş ki: "Ey kraliçe,
Seçmek, söylemek senin, buyruklarını yerine
Getirmek de benim görevim. Sana borçluyum tüm
Gücümü, koltuğumu, erkimi, Jupiter'in verdiği değneği,
Sensin oturan tanrılar sofrasına, yele, boraya buyuran."

Böyle deyip vurmuş kargının tersiyle dağın
Oyuk böğrüne, birden fırlamış gedikten sürüyle
Yeller, kasırgalar silip süpürmüş yeryüzünü.
Birden kaplamış denizleri, karaları, tüm kıyıları
Güneyden, güneydoğudan gelen yeller, kasırgalar,
Altını üstüne getirmiş denizin kabaran dalgalar.

Yükselir sulardan insan çığlıkları, halat gıcırtıları.
Kaçırır bulutlar güneşi, göğü Troyalıların
Gözlerinden, örter denizi koyu karanlık birden.
Doldurur uzayı gökgürültüleri, şimşekler, yıldırımlar
Parlar boşluk, ölüm görünür yiğitlere.

Birden sezer Aeneas gövdesinin soğuduğunu,
İnler, açar ellerini, uzatır yıldızlara seslenir:
"Onlar, üç dört kez mutluluğa varanlar, atalarının
Gözleri önünde, Troya'nın yüksek surları dibinde
Vurulanlar, ey Yunan soylu Tydes'in yiğit oğlu
Troya kırlarında ben de ölmeyeyim mi?
Ölüm senin elinden gelmesin mi bana,
Yiğit Hector'un Akhilleus'un kargısıyla vurulduğu
Yerde? Yüce Sarpedon'un yattığı köpüklü Samos
Sularında, nice yiğit ölüsünün, kalkanının, kargısının
Sürüklendiği yerde." Bindirdi böyle yakınırken
Yelkenlere gürleyen kuzey fırtınası, devrildi gemi
Dalgaların üstüne yıldızlara karşı, kırıldı kürekler
Çevrildi burnu geminin, yükseldi tepelerce sular,
Yüzer dalgalar üzerinde yatık gemiler, batar kimi,
Yellerle sürüklenir kıyılara kimi, kaynaşır kumlar,
Yarılır toprak. Yakalayıp çarpmış üç gemiyi kayaya
Güney yeli, denizin ortasında, İtalya'da sunak denen
Yarısı görünen dev kayaya. Kapmış üç gemiyi de
Güneydoğu yelleri sürüklemiş enginlere, ne acı durum.
Parçalamış, batırmış, kuşatmış kumlarla çepeçevre.
Likyalıları, onların gönüldeşi Orantes'i taşıyan
Gemiyi vurdu pupasından gözleri önünde Aeneas'ın,
Azgın bir dalga, sarsıldı, yuvarlandı kılavuz,
Gömüldü başüstü çevrintiye. Üç kez dönen gemi
Devrilmiş olduğu yerde, batmış azgın çevrintiye.
Yüzer ötede beride ölüler, kargılar, kalkanlar

Üzerinde kabaran dalgaların, Troya'nın gömüsü de.
Yiğit Achates'in bindiği sağlam İlion gemisi,
Abas'ı, yaşlı Aletes'i taşıyan gemi yenilmiş
Fırtınaya. Girer acımasız dalgalar dağılan geminin
Gövdesinde açılan yarıklardan içeri, sarsılır gemi.

Bu arada, denizden yükselen korkunç gürültüyü,
Azgın fırtınanın gümbürtüsünü duymuş Neptunus,
Sezmiş borayı kabaran denizden, derinlerden gelen,
Üzülmüş, kaldırmış başını yükselen dalgalar üstünden.
Görmüş dağılmış gemilerini Aeneas'ın sular üzerinde.
Göklerin, dalgaların altında ezilmiş Troyalılar.
Anlar Juno'nun öfkesini, çılgınlığını kardeşi de.
Çağırır yanına güneydoğu, doğu yellerini der ki:
"Kimdir azdıran sizi böyle soyunuz mu yoksa?
Neden karıştırırsınız yeri, göğü buyruğum olmadan?
Nerden aldınız bu gücü, bu acımasız yetkiyi?
İlkin yatışmalı bu taşkın dalgalar bence.
Karşılıksız kalmayacak yaptığınız, bulacaksınız
Ettiğinizi. Yapacağım gerekeni ben de, gidin söyleyin
Kralınıza: ona değil bana verilmiş üçdişlisi
Deniz egemenliğinin, öyledir yazgı. Otursun görkemli
Konağında, büyük kayalarda, Aeolis, oradır yellerin
Yeri, orda sürsün egemenliğini, gitmesin ileri."

Böyle söyler, yatıştırır kabaran dalgaları kolayca,
Kovar toplaşan bulutları, getirir güneşi. Elbir ederek
Triton'la Cymothoe, güçlükle kurtardılar sivri kayalarda
Sıkışan gemileri, yüzdürdüler. Çeker gemileri Neptunus
Üçdişli'siyle, açar suların akışına kumsalları, geçer
Dalgalar üzerinden yeğnik tekerli arabasıyla kayar
Gibi. Görülür güçlü toplumlarda sık sık ayaklanmalar,
Öfkelenen, azan bilinçsiz insanların saldırışları,
Taşlarla sopalarla taşkınlık güç verir pusatlara.

Çıkar ortaya saygın, erdemli bir kişi toplumda,
Susar kalabalık, kulak verilir onun sözlerine,
Yumuşatır konuşmaları gönülleri, esenlik verir görüşleri.
Böyle yatışmış kabaran sular, dalgalar ışıyan
Göklerin altında, atların çektiği görkemli arabasıyla
Dolaşırken yüce Neptunus parlayan deniz üzerinde.

Yorgundu, bitkindi Aeneas'ın arkadaşları da,
En yakın karaya, Likya kıyılarına çıkmak istediklerinde.
Bir koy vardır orada geniş, içinde bir ada,
Güvenli birer liman iki yanında. Bölünür uzaktan
Gelen dalgalar ikiye sonra döner geriye.
Geniş, büyük kayalar iki yanda göklere yükselen,
Ürkünç, yatıştırır dalgaları, önler yelleri bütün,
Yaprakları hışırdayan bir koru yamaçta,
Koyu gölgeler salar çevreye, dingin, esenli.
Bir oyuk karşıda çıkıntılı kayaların altında,
İçinde tatlı pınar, taştan oturma yerleri, peri
Kızlarının evi, buraya sığınır gemiler, ne zincir
Gerekir, ne demir atmak öylesine güvenli, durgun.

Buraya gelmiş Aeneas yedi gemisiyle, donanmasından
Arta kalan, güvenli bir karaya çıkmak özlemiyle.
Birden atlamışlar karaya Troyalılar, uzanmışlar
Kumsalda, gidermişler tuzlu sular damlayan gövdelerinin
Yorgunluğunu. Birden kalkıp Achates çakmak taşından
Çıkardığı kıvılcımla tutuşturmuş kuru yaprakları,
Dalları, bir ateş oluşturmuş çalılardan, yalımlanan.
Açlıktan bunalmış insanlar ıslak ekinleri toplamışlar
Tahılları almışlar gemilerden, ekmek yapmak için, ocakta
Kurutmaya, taşlar arasında öğütmeye koyulmuşlar.

Aeneas çıkarak bir kayanın üzerine burda,
Çevirdi bakışlarını deniz yüzeyinden enginlere,
Görür müyüm diye fırtınaya tutulan Anthesius'un, Capis'in
Caicus'un Frigya gemilerinin üstünde yükselen bayrakları.
Görünen bir gemi yok uzaklarda, çevrende,
Üç geyik görür kıyıda dolaşan, onların ardınca
Bir sürü, geniş oylumda, çayırlarda yayılan, otlayan.
Durdu, burada, alıp eline gönüldeşi Achates'in
Taşıdığı gerilmiş yayı, okları, kargıyı hızla,
Kılavuzları vurdu ilkin dik başlarında boynuzlar,
Yükselen. Sonra yapraklı ağaçların altında yayılan
Otlayan bütün sürüye yöneltti oklarını, vurdu.
Durmadı, gemilerin sayısına denk, yedi görkemli
Geyiği yere sermeden oklarıyla bu yiğit.
Üleştirmek için tüm arkadaşlarına avları, döndü
Gemilere, dağıttı sevecen Acestes'in Trinacius kıyısında
Küplere doldurup gönderdiği şarabı da yola çıkmadan.
Sonra şu sözlerle yiğit, avuttu kırgın gönülleri:
"Gönüldeşlerim, unutmadan gördüğümüz yıkımları, daha
Büyükleri geldi başımıza, tanrı giderir onları.
Siz, korkunç Sicilya kayalarının, uğuldayan oyukların
Önünden geçtiniz, gördünüz Cyclop kayalarını,
Toparlanın, kovun bu korkuyu, bu sıkıntıyı atın,
Kıvanırsınız andıkça bunları günün birinde.
Nice sarsıntılar, nice sakıncalar içinde
Gidiyoruz Latium'a, yazgının bizi mutlu kılacağı
Ülkeye, yeni bir Troya kurmaya. Dayanın, direnin
Daha güzel bir gelecek için, çabalayın."
Böyle dedi Aeneas, kaygılı yüzünde umut
Işığı, gönlünde daraltan, bunaltan derin acı.
Troyalılar, yenecek yemekle uğraşırlar, kurulur sofra,
Yüzerler avların derilerini, boşaltırlar içlerini,
Kimi de doğrar etleri geçirir şişlere, kimi

Kıyıları tunç kaplarda, ateş yakar, pişirmeye.
Doyurunca yeterince karınlarını, gelir eski güçleri
Yerine, çeker Bacchun şarabını uzanırlar çimenlere
Açlık giderilip kalkınca sofra, sonra,
Başlamış yiten arkadaşlar üstüne sorular.
Söyleşi. Bir yanda korku, bir yanda umut,
Yaşarlar mı, çağıranların seslerini duyarlar mı
Duymazlar mı? Yakınır sevecen Aeneas kötü
Yazgısından yiğit Oronthe'nin, Amycus'un, Lycus'un.
Sızlanır acımasız yazgısına yiğit Gyas'la Cloanthus'un.

Baktı yükseklerden Jupiter bitince yakınmalar,
Yelkenlilerle kaplı denize, insan dolu kıyılara,
Karalara göklerin doruğundan,
Çevirdi bakışlarını Libya krallığına.
Düşünürken acıklı sonunu Troya'nın
Işıyan gözleri yaşlarla dolan üzgün Venüs,
Seslendi ona: "Ey insanların, tanrıların yazgısına
Egemen olan, evreni titreten yıldırımlarıyla,
Nedir suçu Aeneas'ımın sana karşı, Troyalıların,
Neden bunca sıkıntıdan sonra kapanmış
Yeryüzünde bütün İtalya yolları onlara?
Söz vermiştin çağların akışında, günün birinde
Romalılar Teucrosların soylu kanından gelenler,
Egemenlik kuracaklar tüm denizlerde, karalarda
Demiştin, neden döndün sözünden ey baba şimdi?
Yürekler acısı Troya'nın yıkımı, daha güzel
Bir yazgıya dönecek sanırdım, avunurdum
Bugün bile değişmemiş erlerin kötü yazgısı,
Ey yüce başbuğ, ne gün bitecek bu kötülükler?
Antenor, Akhalar arasından kurtulan savaşçı,
Ulaşmış İllirya koyuna Libirnus krallığı içine,
Geçmiş Timavus kaynağından öteye, dağlardan

Gümbürtülerle dökülen, dokuz kaynaktan çıkan,
Geniş ovaları kaplayan, sulayan ırmağın uzağına.
Orada kurdu Patavium kentini Troyalılar için,
Bugün onun adıyla anılan, Troya armasını
Taşıyan, mutluluk içinde yaşadığı yeri.
Biz, torunların, gökte yer vereceğini söylediğin.
Yokoluyor gemilerimiz bütün, ne büyük yıkım,
Kovar İtalya kıyılarından birinin hıncı bizi
Uzağa, bu mu inancın, egemenlik savının ödülü?"

İnsanların da, tanrıların da atası, gösterip yüzünü
Gökleri, fırtınaları yumuşatan, yatıştıran, gülerek
Öptükten sonra kızını, dedi ki ona: "Korkma daha
Cytherea güven altındadır yazgısı seninkilerin,
Göreceksin sana sözverilen kenti,
Lavinium'un surlarını çıkaracaksın gökte
Yıldızlara dek, yüce Aeneas değişmedi düşüncem.
Üzüldün bu olaylardan, açıklayacağım sana
Yazgının gizemlerini, sereceğim önüne hepsini:
Kanlı bir savaşa girecek o yiğit İtalya'da,
Yenecek azgın toplulukları, yasalar koyacak,
Surlar kuracak savaşçılar için, üç yaz sürecek
Yönetimi Latium'da, üç kış geçinceye dek Rutullerin
Yenilgisinden sonra. İulus denen genç Ascanius
İlus adını taşırdı İlion'da, otuz yıllık
Uzun aylar yörüngesinde sürdürecek egemenliğini
Burada. Sonra gidecek Lavinium'dan Alba-Longa'ya.
Büyük, sağlam surlarla kuşatacak orasını,
Egemenliği sürecek burada üç kez yüz yıl
Hector soyunun, doğuruncaya değin ikizlerini
Kral kızı İlia, Vesta rahibesi Mars'tan gebe kalıp.
Sonra koyu tüylü dişi kurdun emzirdiği
Romulus örtünerek postu tutacak egemenlik asasını,

Yaptıracak Mavors surlarını, verecek adını Romalılara.
Ne süre, ne belli alan ayırdım Roma egemenliğine,
Sonsuzdur verdiğim egemenlik onlara, hınçlı Juno
Denizlere, göklere, karalara korku salan, titreten
Daha yumuşak davranacak, koruyacak benimle birlikte
Evren egemeni, toga giyen insanları, Romalıları,
Budur buyruğum. Nice yıllar geçecek aradan
Egemen olacak Assaracus soyu Phtia'ya,
Ünlü Mycenaia'ya, vuracak Argosluları boyunduruğa.
Caesar gelecek görkemli Troya soyundan,
Varacak ünü yıldızlara, egemenliği Okyanuslara,
Yüce Iulo'dan alacak "Iulius" sanını da.
Sen, bütün doğuya buyruk salan yiğiti,
Sevinerek ağdıracaksın göğe, adaklar sunulacak ona.
Bitecek savaşlar, başlayacak mutlu çağlar.
Egemen olacak yeryüzünde güzel tüze, güven, barış
İçinde Vesta, Quirinus, Remus kardeşler bir de.
Kapanacak demir zincirlerle kapıları savaş tapınağının
Demir sürgülerle. Korkunç pusatlar üzerinde azgın,
Ağzı kan köpüklü tutku, yüzlerce tunç bağda çırpınan."

Bu sözlerden sonra gönderdi Maia'nın oğlunu gökten
Konuk edilsin diye Troyalılar yeni Kartaca kalesinde,
Kovmasın yurdundan yazgıyı bilmeyen Dido.
Yarmış uzayı yelken gibi açılmış kanatlarıyla
Ulaşmış Libya kıyılarına kolayca.
Bildirince buyruğunu Jupiter'in bırakır azgınlığı
Fenikeliler, uyarlar Tanrının istencine.
Davranır ilkin kraliçe Troyalılara sevecenlikle.

Çok düşünceli geçirmiş, inanmış Aeneas geceyi,
Görününce güzel ışıkları günün tanımak istedi
Bu yabancı yöreyi, yellerin götürdüğü kıyıyı,
Kimler oturur bu boş yerlerde, insanlar mı yırtıcı

Yaratıklar mı bilmek, bildirmek için arkadaşlarına.
Gizler donanmasını bir ormanın içerleğinde,
Yapraklı dallar arasında, oyuk bir kaya gölgesinde,
Yalnız Achate'ydi yoldaşı, geniş demir uçlu
İki kargı varken elinde yola çıktığında.
Görünür ona ormanın ortasında anası
Ispartalı, kargılı bir kız kılığında,
Ya da Trakyalı Harpalyce görünümünde, yarışan
Uçar gibi, güney yelleriyle atlarını yoran.
Bir yay asmış omuzlarına gelenek gereğince
Bir avcı kadın kılığında, dalgalanır yellerle
Saçları, dizleri çıplak, düğmeyle tutturulmuş uçuşan
Giysisi. Şöyle başladı söze: "Ey delikanlılar buralarda
Görmediniz mi kızkardeşlerimden birini, dolaşırken
Okluk omuzunda, benekli vaşak derisi giyen, yoksa
Kovalarken ağzı köpüklü bir yaban domuzunu?"

Yanıtladı Venüs'ün sözlerini oğlu: "Ne gördüm,
Ne de duydum senin kızkardeşlerinden kimseyi burada,
Bilmem, kimsin ey kız? Pek benzemezsin ölümlülere,
İnsan sesi değil sesin de, bir tanrıçasın belli,
Phoebus'un bacısı mısın, yoksa, peri soylu musun?
Kim olursan ol, acılarımızı gider, sev, kayır,
Bildir bize neresi bu kıyılar göklerin altında,
Kimler yaşar buralarda, dolaşıyoruz, aylak,
Bizi yellerin, dalgaların sürüklediği bu yerlerde,
Bilmeden. Nice adak sunarız elimizle sunaklarına."

Karşılık verdi Venüs: "Olmaz, övgüye değmem ben,
Bir gelenektir Tyr kızlarının okluk taşımaları,
Dizlerine erguvan boyamlı dolak giymeleri.
Görüyorsun, burada, Fenike Krallığı'nı, Tyrlileri,
Agenor'un çocukları kurdu kenti, komşuları da savaşta
yenilmez Libyalılar.

Tyrli Dido yönetir ili, kardeşlerinden kaçan.
Bitmez anlatmakla serüvenleri, başına gelen yıkımlar,
Anlatayım ilginç olaylarından bir kesimini.
Sichaeus'tu kocası, Fenikelilerin en varlıklısı,
Bu mutsuz kadının çılgınca sevdiği erkişi.
Daha körpe kızken evlendirmiş törenle babası,
Oysa kardeşi Pygmalion yönetiyordu Tyr ülkesini,
İnsanların en azgını, en acımasızı, kan dökeni.
Açılmış araları, altın bürümüş gözlerini, bir gün
İnançsız kral girer tapınağa birden, azgın,
Öldürür Sichaeus'u, düşünmez derin sevgisini bacısının,
Gizler uzun süre bunu, boş umutlarla oyalar,
Sayısız kandırmacalarla, avutur, mutsuz kız kardeşini.
Düşte görünmüş kadına kocasının görüntüsü,
Yüzü solgun, şaşılası bir biçim, pek görülmedik,
Göstermiş karısına kanlı sunağı, kılıçla yarılmış
Göğsünü. Tüm kıyınları, gizli kötülükleri, kral evinde,
Vurmuş açığa. Öğütlemiş karısına kaçsın yurdundan
Diye. Göstermiş bilinmeyen gömüyü, yolda yarar,
Eskiden toprağa gömülen, altını, gümüşü,
Korkar Dido, kaçacak sevilmiş tüm arkadaşlar.
Toplanmış çevresine azgın tirana öfke duyanlar,
Ondan ürküp kaçanlar, gemiler beklemektedir koyda.
El koyarlar gemilere taşırlar açgözlü Pygmalion'un
İstediği altınları denize, bir kadının yönetiminde.
Varınca görkemli surlarını göreceğin yere Fenikeliler
Kurdular yüksek duvarlarla çevrili yeni Kartaca'yı.
Byrsa dediler satın aldıkları bu toprağa da,
Büyük bir boğa derisiyle çevrelediler.[1]
Siz kimsiniz? Hangi kıyıdandır buraya gelişiniz?

[1] Söylenceye göre, Kartaca kurucuları, önce bir boğa derisi büyüklüğünde yer satın almışlar, sonra deriyi ince ip gibi kesip ekleyerek geniş bir alanı sarmışlar.

Nereyedir gidişiniz?" Derin bir iççekişle, yüreğinin
Derinlerinden gelen bir sesle karşılık verdi Aeneas:
"Ey Tanrıça! kaynağından başlasam anlatmaya öykümü
Dinlemen gerekir beni yıllarca, başımdan geçenleri,
Çektiklerimi. Kapatır Vesper de günün, Olympos'un
Kapılarını. Bilmem duydunuz mu Troya adını, biz
O Troya'dan ayrıldık, ters akıntılı sonsuz sularda
Sürüklemiş bizi yeller, gelişigüzel Libya kıyılarına,
Biz bilmeden. İnanmış Aeneas'ım ben, düşmanından kaçırdığı
Penatları gemileriyle yanında gezdiren ünü göklere
Yükselen. İtalya'dır aradığım, Jupiter soyundan
Atalarımın yurdu. Yirmi gemim vardı ayrıldığımda
Frigya kıyılarından, anam tanrıçanın gösterdiği
Yolda, yazgının izinde. Yedi gemim kurtuldu
Azgın dalgalardan, güneydoğu yellerinden. Şimdi şaşkın
Asya'dan, Avrupa'dan kovulmuş gezerim Libya çöllerinde."
Dayanamadı yakınmalarına Venüs, kesti sözünü oğlunun.

"Kim olursan ol, bence tanrılara sataşman kötü.
Kanma yasa değişmelerine, bak ulaştın Kartaca'ya,
Yürü yolunda, git konağına kraliçenin. Söyleyim
Sana, donanman, tüm arkadaşların ulaşmış etkisiyle
Değişik yellerin güvenilir bir kıyıya, baba beni
Yanıltmamışsa boşuna doğrusu budur, bildiğim.
Bak oniki kuğudan oluşan şu güzel sürüye,
Dağıtıyordu Jupiter'in yükseklerden süzülen kuşu
Onları boşlukta, açık uzayda. Uzun bir dizi,
Kimi iner, kimi, gökten karayı gözler.
Titrek kanatlarla dönerler, oynaşırlar, toplanırlar,
Çevreler uzayı cıvıltılarla, türkülerle doldururlar.
İşte böyledir senin gemilerin, arkadaşların,
Koyda değilseler dolu yelken koya gitmekteler.
Yoldur kılavuzun, ardınca git artık sen de."

Böyle diyerek çevirdi gül gibi boynunu,
Ölmezliğin kokusu yayıldı saçlarından, çevresine.
Tepesinden, tanrılara özgü, dalgalı giysisi değmiş
Ayaklarına. Anlamış bu tanrısal tutumundan oğlu
Tanımış anasını, seslenmiş ona, giderken ardından:
"Ey acımasız! Neden oyalarsın oğlunu el kılığında,
Kandırırsın? Neden konuşmayız, verip el ele söyleşmeyiz,
Duymayız gerçek seslerimizi birbirimizin?"
Bunları söyleyip yürüdü surlara doğru.
Karanlığa bürümüş, onlar giderken, ortalığı Venüs,
Yoğun, koyu bulutlardan örtü çekmiş üstlerine,
Tanımasın, engellemesin onları yollarında kimse,
Sorulmasın gelişlerinin nedeni, gittikleri yer, diye.
Sonra yükseldi göklere yollandı Paphos iline,
Yüz sunağında Saba'dan gelen ödağaçlarının yakıldığı,
Güzel kokuların doluştuğu tapınağın olduğu yere.

Bu ara, hızla yürür iki yiğit, yolda,
Tırmanırlar kente egemen yüksek bir tepeye,
Doruğu güçlü bir kaleye karşı görünen.
Görünce şaşar Aeneas otağların yerinde büyük
Yapıları, bakar kapılara, döşeli yollara, şaşar
Gürültülere. Tyrliler durmadan çalışanlar, surları
Yapıyor kimi, kaleler kuruyor, elleriyle taşları
Yuvarlıyor, yer seçiyor ev için, hendekle
Çevreliyor. Yargıçlar, yöneticiler, saygın yönetim kurulu,
Seçiliyor. Koyda sığınak yapan gemilere, tiyatro
Kuran, derin temeller açan, büyük kayadan
Sütunlar yontan süslemek için yarının oyunluklarını.
Böyledir yeni çiçeklenen kırlarda yazın arıların
Çalışması güneşin altında, yetişsin yavrular diye.
Koyulaştırır süzen balı doldururlar tatlı tanrısal
Besinle petekleri, gençlerin yüklerini azaltır, bir

Topluluk oluşturur kovarlar kovanlarından
Asalak arı sürüsünü, böyle çalışır arılar,
Ürettikleri bal da kekik kokusu yayar.
"Ne mutludur böyle yüksek duvarlar içinde oturanlar"
Demiş Aeneas, bakarak yeni kurulmuş kente.
Sonra yararlandı kendini çevreleyen bulutlardan,
Karıştı halkın içine görünmeden (tanrık bu).

Kentin ortasında güzel, gölgeli, kutsal orman,
Dalgalardan, kasırgalardan kaçan, korkan Fenikeliler
Burada toprağı kazıyarak çıkarmışlar kraliçe Juno'nun
Buyruğunu yansıtan, onlarda yeryüzü egemenliği
Tutkusunu besleyen, yüzyıllarca başarı sağlayan kutsal
At başını. Juno'ya görkemli tapınak yaptırmış
Orada Saydalı Dido, donatılmış tanrıçanın görüntüleriyle,
Sunularla. Büyük bir kapı, tunç eşiği basamaklı,
İki yanda tunç direkler menteşeler üzerinde dönen.
İlkin bu kutsal koruda gitmiş sıkıntıları,
Kurtulmuş darlıktan Aeneas, umutlanmış yarınından
Soyunun, güvencesinden burada, görkemli tapınakta
Beklerken kraliçeyi, gözlerken süslemeleri, donanımı
Duyumsamış yazgısını kentin, şaşmış böyle yüce
Yapıtları yaratan sanatçıların emeğine, başarısına.
Gördü, söylencelere göre, düzenle yansıtılan, bütün
Yeryüzüne yayılıp ünlenen Troya savaşlarını, Atreus
Oğullarının, Priamus'un, Akhilleus'un betimlerini.
Durdu, ağlayarak, dedi ki: "Var mı yeryüzünde
Bir yer Achates, çektiğimiz acılarla dolmamış?
İşte Priamus, burdadır erdemin ödülleri, mutsuzluk
Yüzünden dökülen yaşlar, ölümlülerin çektiği acılar.
Korkma sakın, bu ün sana güvence sağlayacak."
Bakıı bunları söyledikten sonra ölü betimlerine,
İnler bu 'una, yaşlar döker ıslatır yüzünü.

Orada görüyordu, Pergamus çevresinde geçen savaşları,
Greklerin kaçışını Troyalı gençlerin karşısında,
Arabasında, çatallı tolgalı, Akhilleus'un sıkıştırdığı
Frigyalıları. Bir yanda gözyaşları dökerek tanıdığı
Rhesus'un kar gibi otağları. Tydes oğlu, saldırıp
İlk uykuda öldürmüş içindekileri, kana bulanmış
Kendi de. Sonra Rhesus'un yalımlar soluyan atlarını
Otlamadan Troya ovalarında, Ksanthos suyundan içmeden
Götürmüş ordusuna. Bir yanda kargılarını yitirmiş
Kaçan Troilus. Mutsuz çocuk, Akhilleus'tan korkan.
Azmış atlar, sürükleniyor, yıkılmış arkaya, dizginler
Elinde, yerlerde sürünüyor saçları, ensesi, toprağı
Çiziyor kargısının ucu. Troyalı kadınlar, saçlar dağınık,
Gidiyordu bu ara, acımasız Pallas'ın tapınağına,
Acılı, yakınarak, götürüyorlardı kutsal örtüyü
Adak diye, elleriyle döverlerdi göğüslerini de.
Çevirmiş onlardan gözlerini Tanrıça, dikmiş yere.
Üç kez sürüklemiş Hector'un ölüsünü çevresinde Troya
Surlarının, ağırlığınca altın istemiş Akhilleus sonra.
Derin bir inilti kopmuş yüreğinden Aeneas'ın
Görünce gönüldeşinin pusatlarını, arabasını, ölüsünü,
Bir de kargısız Priamus'un uzanan, yakaran ellerini.
Tanımış kendini de savaşırken Yunan önderleriyle,
Gördü Doğudan gelen savaşçıları, Habeş Memnon'un
Kargılarını, ay biçimli kalkanlar taşıyan savaşçı
Amazonların önderi Pantesile'yi binlerce savaşçı içinde
Yiğit kadını, tuttumuş açık memelerini kılıcın kayışıyla,
Korkusuz savaşan, erkeklerle boy ölçüşen genç kızı.

Bakarken betimlere şaşkınlık içinde Aeneas
Sessiz, durgun, dikmişken bakışlarını birine, girdi
Tapınağa görkemli görünüşüyle kraliçe Dido
Kalabalık bir genç topluluğu çevresinde.

Böyleydi Eurotas kıyısında, ya da Cynthus tepesinde,
Yönettiği binlerce Oread arasında, yükselen,
Omuzunda okluğuyla dolaşan Diana, bütün tanrıçalar
Arasında, hepsinin en görkemlisi görünen.
O'dur Latona'nın gönlünü dolduran gizli kıvançlarla,
Öyle kazanmış halkının gönlünü Dido, sevgiyle,
Başkentin yapımında gelecek yönetimin sağlanmasında.
Geçti bekçilerin beklediği kapılardan, durdu ortasında
Tapınağın, oturdu görkemli koltuğuna Dido.
Oradan yönetir ülkeyi, halkı, erdemli buyruklarla,
Uygun yasalarla sürdürür işleri, yönergeler çıkarır.
Bu arada, kalabalığın arasından, gördü Aeneas
Antheus'u, Sergestus'u, yiğit Cloanthus'u,
Öteki Troyalıların geldiklerini, dalgaların dağıttığı,
Başka kıyılara sürüklediği arkadaşlarını hep.
Şaşıverdi birden Aeneas kıvançla korku arasında,
Öyleydi Achates de kucaklaşmak için yanıyordu ikisi de
Arkadaşlarıyla, bilinmez bir kaygı vardı gönüllerinde.
Gizlerler duygularını, örtükleri bulutlar içinde
Saklanmayı yeğlerler, bu duyulmadık olayda, düşünürler
Yazgının hangi kıyılara sürüklediğini, tüm arkadaşlarını,
Bunlar yakarmaya gönderilmiş tapınağa seçilmiş gemilerden.

Girildikten sonra tapınağa, bulununca konuşma olanağı
Ilioneus, en yaşlıları, başlamış içtenlikle söze:
"Ey kraliçe, Jupiter'in, yeni kent kursun dediği,
Dikbaş toplulukları doğrulukla yola getirmekle
Görevlendirdiği, yakarıyoruz sana, kasırgaların tüm
Denizlerde sürüklediği mutsuz Troyalılar, kurtar
Azgın yalımlardan gemilerimizi. Koru bu inançlı
Topluluğu, daha yakından tanı, anla bizi. Gelişimiz
Libya tanrılarına kılıç çekmek için değil, mallarınızı
Kapıp kaçırmak için değil. Ne duygularımıza sığar, ne

Yenilenlere yaraşır. Bir ülke var Grekler Hesperia
Derler, eski, toprağı verimli, erleri yiğit, Eonotrisler
Otururmuş, şimdi torunları, söylenti böyle, bugün İtalya
Denmiş oraya başkalarının adıyla. Giderken oraya
Gemilerimiz kabarmış birdenbire kocaman dalgalar
Islak Orion'un dalgaları. Sürüklemiş güçlü donanmamızı
Atmış ulaşılmaz kayalar arasına, dağıtmış hep,
Pek azımız çıkmış karaya yüzerek. Kimlerdir bunlar,
Hangi soydandırlar? Hangi barbar ülke benimser
Böyle bir geleneği? Gösterilmiyor bize konukseverlik,
Savaş açıyorlar boyuna, bastırmıyorlar ayağımızı toprağa.
Saygınız, sevginiz yoksa insanlara, ölümlülerin savaş
Gücüne çekinin artık eğriyi de, doğruyu da gören
Tanrılardan. Bizim Aeneas'tı kralımız, gelmemiş
Ondan üstünü bir daha savaşta, doğrulukta, ondan
Daha büyüğü yeryüzüne, koruyorsa göklerde onu
Yazgı, yaşatıyorsa, ürkünç karanlıklara batmamışsa
Daha, bizim de korkumuz yoktur artık, bize
Yapacağın iyilikten, göstereceğin sevgiden,
Yakınlıktan dönersin diye, kuşku kalmaz içimizde.
Sicilya'da iller, tarlalar, Troya soyundan ünlü
Acestes var. Bırakın, çekelim kıyıya gemilerimizi,
Fırtınaların dağıttığı. Ağaç keselim ormanlardan
Direk, kürek yapalım. Bulursak arkadaşlarımızı
Gideriz İtalya'ya, varırız oraya, Latium'a doğru
Gitmekle seviniriz, dileğimiz bu, esenlik uzak bizden,
Ey Troyalıların yüce babası, yutmuşsa beni de
Libya denizi, umut kalmamışsa İulus'tan da dönelim
Geldiğimiz Sicilya denizlerine, önceden durduğumuz
Yerlere, yine kral Acestes'in yanına." İlioneus
Böyle demiş, tüm Troyalılar da mırıldanıp dinlemiş.

Önüne bakarak yanıtladı bu sözleri Dido: kısaca:
"Gitsin korkunuz da, kaygınız da ey Troyalılar,
Kötü yazgıdır gerektiren böyle davranmamı, kentin
Yeni kuruluşudur, çetin önlemler almamı, yurdu korumamı.
Kimdir bilmeyen Aeneas soyunu, Troya ilini, uğradığı
Yıkımları, ünlü yiğitlerini, o büyük savaşı, yangını?
Olmaz, öyle duygusuz bir yürek taşımaz Fenikeliler,
Sürmez güneş arabasının atlarını Tyrus'tan uzaklara.
İster Saturnus'un yönettiği büyük Hesperia tarlalarını,
İster Eryx ülkesini, kral Acestes'i dileyin
Yardımcınızım bütün gücümle, varlığımla yanınızdayım.
İster misiniz bu ülkede oturmayı benimle?
Sizindir bu kurduğum kent, çekin gemilerinizi karaya.
Eşittir gözümde Troyalılarla Tyrliler, benim.
Ne güzel olurdu getirseydi güney yeli Aeneas'ı da
Sizinle. Ulaklar göndereyim tüm Libya kıyılarına,
Araştırsınlar ormanlara mı, kentlere mi
Sürmüş onu fırtınalar öğrensinler."

İşlemiş bu sözler yüreklerine saygın Aeneas'la
Yiğit Achates'in, sıyrılmak istemişler bulut örtülerinden,
İlkin Achates başladı söze, seslendi Aeneas'a:
"Ey tanrıçanın oğlu, ne düşünüyorsun şimdi? Görüyorsun
İşler iyi, donanmamız, arkadaşlarımız bulundu.
Bir gemimiz eksik, dalgalara gömüldüğünü gördüğümüz,
Kalanlar hep anan tanrıçanın buyruğunda, güvenli."
Dağılır örtü birden, bunları söylerken, bulutlardan,
Açılır uzayın engininde, pırıl pırıl ışıkta çıkar
Ortaya Aeneas, görkemli bir tanrı görünümünde,
Öylesine güzel, uyumlu. Öyle bir dinçlik, güzellik
Vermiş ona anası, süslemiş, alım çalım yerinde,
Donatmış pırıl pırıl kılmış gözlerini.
Fildişinden yapılmış sanılırdı parlayan yüzü,

Benzerdi gümüş ya da Paros mermerini çevreleyen
Altın sarısı süslemelere saçları da.

Seslenir kraliçeye ortaya çıkan Aeneas
Halkın içinde der ki: "İşte aradığın karşında,
Dalgaların Libya kıyılarına sürüklediği Troyalı Aeneas.
Bir sendin acıyan, sızlanan Troyalıların yıkımına.
Biz, Argoslulara yenilmiş, mutsuz Troyalılardan kalanlar,
Yersiz, denizlerde, karalarda dolaşan, sen barındırdın
İlinde, konutlarında, yardım ettin, ödenmez iyiliğin
Ey Dido. Aşar bizim de, Dardanosların da gücünü.
Dilerim, evrende, tanrılar arasında doğruluk varsa
İyilik geçerliyse, tanrılar da, seni mutlu kılarlar.
Hangi çağlar, seni böyle, sevecen kıldılar?
Hangi saygın ana-babadır evrene getiren seni?
Akarsular koştukça denizlere, gölgelendikçe
Dağ yamaçları, gök besledikçe yıldız öbeklerini,
Senin adın, övgün kalacak, bende, yazgımla."
Böyle söyledi, sağ eliyle tuttu gönüldeşi İlioneus'u,
Uzattı sol elini Serestus'a, sonra yiğit Gyas'a,
Yiğit Cloanthus'a, daha sonra ötekilere.

İlkin şaşakaldı, baktı ona Saydalı Dido,
Üzüldü yiğitin kötü yazgısına dedi ki:
"Hangi yıkımdır ey tanrıçanın oğlu seni sürükleyen
Bu korkunç durumlara, senin ardınca gelen?
Hangi güçtür seni bu ürkünç kıyalara götüren?
Sen misin görkemli Venüs'ün Simois kıyısında
Frigya'da Dardanos soyundan Anchis'e doğurduğu Aeneas?
Anımsadım, yurdundan kovulan Teucer'in yeni bir yurt
Bulmak için Sayda'ya gelişini Belus'un yardımıyla.
Atam Belus egemendi toprağı verimli Kıbrıs'a.
Bilirim o evreden beri Troya ülkesini, senin adını,

Pelasgların tüm krallarını da, bilirim.
Önceden düşmandı Troya'ya Teucres soyu Teucerler,
Barıştılar sonra, övündü Teucres soyuyla Troyalılar.
Gelin ey gençler girin, yerleşin konutlarımıza.
Nice yıkımlar gördüm ben de yerleşinceye değin
Buraya, yazgı yüzünden, çektiğim için bilirim
Çekenlerin durumunu, yardım ederim onlara."

Bunları söyleyip götürdü Aencas'ı kendi konağına,
Tören düzenletti bütün tapınaklarda tanrılar adına.
Kutlasınlar diye bu günü kıyıda duran arkadaşları
Yirmi boğa gönderdi, sırtı kalın kıllı yüz domuz,
Analarıyla birlikte yüz semiz kuzu, sürsün diye
Bacchus adına düzenlenen bütün şölenler.
Pırıl pırıl, görkemli, donanmış konağın içi hep.
Ortada şölen yeri, düzenli, derli toplu, bütün
Duvarlarda özenle dokunmuş erguvan boyamlı halılar,
Sofraların üzerinde gümüş takımlar, taslar,
Ünlü ataların başarılarını, serüvenlerini yansıtan,
Soyun kaynağına değgin betimler, altın işlemeli.

Birden, baba sevgisiyle yanan Aeneas gönderdi
Ayağı hızlı Achates'i gemilere, bildirsin Ascanius'a
Durumu, çağırsın onu da buraya. Sevecen babasının
Biricik kaygısı Ascanius gelsin isterdi yanına.
Bir de Troya yıkıntılarından kalanların, buyurmuş
Getirilmesini, altın sırmalı, betimli üstlük,
Sarı yonca oyalı, değerli bir kadın başlığı,
Argoslu Helena'nın Mycenai'den Troya'ya getirdiği
Takı. Kaçamak bir evlilik içindi kızın bu kaçışı da,
Anası Leda'nın verdiği değerli takıyı götürmesi de,
Değerli bir asa Priamus'un büyük kızı İlione
Törenlerde taşırdı, bir inci gerdanlık ayrıca.

Altınla, değerli taşlarla süslenmiş bir başlık.
Yürüdü hızla gemilere buyruğu alan Achates.

Yeni oyunlar, engeller oluşturur gönlünde
Cythera, değiştirir yüzünü Cupido'nun, biçimini,
Sokar güzel Ascanius kılığına, sunarken kraliçeye
Aeneas'ın armağanlarını, ateş döker kadının yüreğine.
Kuşkulu yerdir konağı, Saydalılar da hep ikiyüzlü,
Yakar kraliçenin gönlünü acımasız Juno, tutuşur
Gece yeniden. Şunları söyledi kanatlı Eros'a:
"Ey oğlum, gücüm, erkim, kolum kanadım, tanrılar
Atasının Typhon'a verdiği oklara aldırmayan
Oğlum, yardımına sığındım, yalvarırım, göster gücünü.
Kardeşin Aeneas, acımasın Juno'nun azgın hıncıyla,
Dolaşır kıyıdan kıyıya atılarak tüm denizlerde,
Bilirsin bunu, sen de çok katılmıştın acımıza,
Şimdi yanındadır Fenikeli Dido'nun, oyalanıyor,
Geciktiriyor tatlı sözlerle onun dönüşünü.
Ben korkuyorum Juno'nun bu konukseverliğinden,
Oyunbozanlık edecek. Bundandır kraliçeyi sevgi yalımlarıyla
Tutuşturmak, tanrısal istenci korumak isteyişim, Aeneas'a
Benim gibi derin sevgiyle bağlanmasını dileyişim.
Yapmalısın dediklerimi, kralın oğlu büyük kaygım,
Toparlanıyor gitmek için Sidonia kentine.
Troya yangınından, denizde fırtınalardan arta kalan
Armağanları getirmeye, şimdi, buyruğa uyarak.
Derin uykuya daldıracağım onu Cythera ya da
İdalium tepelerinde koruyacağım, gizleyeceğim özenle
Kutsal yerde, ne tuzak bilecek, ne gün, ne de dikelme.
Gir çocuğun kılığına, gece, yüzü yüzüne uysun
Gözün gözüne, seni derin bir tutkuyla kucaklayıp
Severken Dido, görkemli şölende, toyda öperken,
Sıkarken kolları arasında, Lyacus'a içkiler sunulurken

Adanırken, yak gönlünü yalımlarıyla sevginin alevleriyle
Doldur içine derin, etkin ağusunu, tutuştur."
Dinlemiş güzel anasının sözlerini, benimsemiş Eros,
Bırakıp kanatlarını, bürünmüş kılığına İulus'un.
Bu arada Venüs gösterip etkinliğini geçirdi kendinden
Ascanius'u, götürdü tanrısal kucağında kuytu İdalium
Ormanına. Örter üstünü güzel kokuşlu mercanköşk
Denen bitkinin çiçekleriyle, gizler iyice.

Koyuldu yola Eros, götürüyordu armağanlarını
Kraliçenin Tyrlilere, Achates'in kılavuzluğu altında.
Görmüş oraya varınca kraliçeyi, sofanın ortasında,
Oturmuş altın işlemeli, güzel örtülü koltuğunda.
Oradaydı saygın Aeneas, Troyalı gençler hepten,
Uzanmış erguvan örtülü sedirlerde tümü.
Pırıl pırıl sular dökmüş ellerine konukların
Yamaklar, sepetlerden çıkarılan Ceres üzümlerini,
Elçitilerini getirirler konuklara. Elli gözde düzenler
Yemekleri, büyük özenle dizilir birbiri ardınca.
Günlük sunulur Penatlara. Donatır yüz gözde sofraları,
Onlarla yaşıt yüz gözde taşır yemekleri, bardakları.
Toplanmış bütün Tyrliler görkemli giysiler içinde
Görkemli salonda, Dido'nun buyruğunca uzanmış sedirlere.
Şaşılmış Aeneas'ın armağanlarına. İulus'un yalımlanan
Bakışına, göz alan giysilerine, büyüleyen sözlerine,
Safran boyalı akantus yaprağı biçimli üstlüğüne.
Bilmez başına gelecek yıkımı mutsuz Dido,
Dalar, geçer kendinden, tutuşur baktıkça çocuğa,
Getirdiği armağanlara. Sarılır Aeneas'ın boynuna çocuk,
Öper, sever onu, yapmacık bir sevgiyle. Sonra gider
Kraliçenin yanına, dolar gözü gönlü Dido'nun
Kapılır, bilmez ne olduğunu, ne yaptığını bile,
Kucağında ne büyük bir tanrısal gücün bulunduğunu

Anlamaz. Eros anımsar Acidalia'nın sözlerini, siler
Yavaş yavaş Sicheus'un anılarını kadının belleğinden,
Dipdiri bir sevgiyle doldurur çoktan beri
Boş kalan, dingin gönlünü, yeni bir sevgiyle.

Bitince yemek, kaldırılır bütün takımlar sofradan,
Getirilir, şarapla doldurulur, büyük bardaklar içmeye.
Gürültüler yükseldi koca salonun tavanına değin,
Gündüze çevirdi geceyi altın ışıldaklardan yayılan
Işınların aydınlığı, yenildi çekilip gitti karanlık.
Bir bardak istedi kraliçe değerli taşlarla, altınla
Süslenmiş. Belus torunlarının geleneğince
Doldurdu şarapla. Susmuş bütün konuklar konakta:
"Sensin konukseverliğin öncüsü, öyle söyler gelenek,
Ey Jupiter, dileriz bugün, Tyrliler için, Troya'dan
Buraya gelenler için mutluluk günü olsun,
Anılsın torunlarımızca. Tut elimizden sevecen Bacchus.
Sen de Juno. Tyrliler eğlenin, katılın toplu toya."
Sonra damla damla şarap akıttı masaya.
Hepsinden önce kaldırdı bardağı, ıslattı dudaklarını.
Kıvansın diye Bitias'a verdi bardağı, o da
İçip giderdi susuzluğunu altın işlemeli bardaktan.
Sonra soylular içtiler. Aldı süslü kitarını
Uzun saçlı Iopas, söyledi büyük Atlas'tan
Öğrendiği ezgileri. Neden dolaşır ay, güneş
Tutulur neden, nedir kökeni insanların, hayvanların,
Yağmurun, göksel yalımların, nedir büyükayı yıldızı,
Neden ağlar Hyadlar, çifte boğalar, okyanusa dalar
Kış güneşi, yaz gecelerinin gecikmesi, hepsinin
Nedeni. Alkış tuttular ezgilere, Tyrliler, Troyalılar.
Değiştirmiyor konuyu gece yarısına değin, uzatıyor
Boyuna mutsuz Dido, içiyor sevginin yalımını.
Sorular soruyor boyuna Hector, Priamus üstüne,

Aurora'nın oğlunun kargıları, Diomedes'in atları,
Nitelikleri, Akhilleus'un büyüklüğü konusunda.
Dedi ki: "Anlat bize şimdi ey sevgili konuk
Baştan beri Danaosların tuzaklarını, nedenlerini,
Yurttaşlarının çektiklerini, kendi serüvenlerini, bu
Yedinci yaz, tüm karalarda, denizlerde seni dolaştıran."

İKİNCİ KİTAP

SUSMUŞ hepsi, dinlemek için ilgiyle konuşmayı,
Başlamış Aeneas baba başından geçenleri anlatmaya:

"Depreştirdin acılarımı, yeniden ey kraliçe,
Sorunca Troya'nın yıkımını, Danaosların acımasız saldırılarını.
Gördüm korkunç olayı, katıldım birçok savaşa.
İster Mirmidon, Dolop, Ulysseus savaşçısı
Olsun tutabilir mi gözyaşlarını? Dinlerken bu serüveni?
Epeydir gökten ineli ıslak gece, yıldızlar
Uykuya çağırmakta bizi, batmak üzeredir.
Yoksa, yürekten öğrenmek dilersen çektiğimiz acıları,
Troya'nın başına gelen yıkımları dinlemek istersen,
İçim doğransa, başım dönse, belleğim bulansa da
Anlatırım. Yunan önderleri, savaş yorgunları,
Yazgı vurgunları, nice yıllar sonra çarpışmadan,
Bir at yaptılar Pallas'ın tanrısal becerisiyle,
Örttüler iki böğrünü geçmeli çam tahtalarıyla.
Geri dönüşün sözde bir sungusu, bir adak.
Sonra, gizlice, seçkin savaşçılar yerleştirdiler
Yontunun içine, doldurdular bütün görünmeyen yerleri,
Savaş için donatılmış, seçilmiş erleri.

Tenedos derler ünlü bir ada, Troya'nın karşısında,
Varsıl, görkemli yerdi, Priamus krallığı çağında.
Şimdi önemsiz bir onarım, gemi yanaşma yeri.
Oraya sığınır, ıssız koyda saklanırdı Grekler,

Biz de sanırdık uygun yellerle Mycenae'ya giderler.
Sevinmiş bütün Troyalılar, gitmiş sıkıntıları, kaygıları,
Sezmemişler kurulan tuzağı, açmışlar tüm kapıları,
Gezmeye çıkmışlar, görmeyince Grekleri, boş kıyılara.
Burası Dolopların yeri, şurası acımasız Akhilleus'un,
Orası gemilerin, ötesi de savaş alanı der dururlardı.
Bakardı kimi de şaşkınca Minerva'ya adanmış armağana,
Şaşardı atın kocaman gövdesine. İlkin Thymoetes
Götürülsün isterdi surlardan içeri at, içkalcye,
Ya kötülük düşünmüş, ya da Troya'nın yazgısı bu.
Capys, en iyi düşünen, direnir, içlerinde,
Sezer kötü bir tuzak kurduklarını Danaosların,
Denize atılsın, yakılsın, ya delinsin iki yandan
Bakılsın ne var içinde, boşluklarda, diye,
Anlamaz bilgisiz halk karşı çıkar önerilerine.

Atılır öfkeyle Laocoon, ardında kalabalık,
Bağırır uzaklara, kale burcundan iner aşağılara:
"Ey sarsaklar nedir bu çılgınlığınız, yaptığınız,
Düşman çekildi mi sandınız? İnandınız mı Danaos
Tuzağı olmadığına bunun? Böyle mi bilirsiniz Ulysses'i?
Gizlenmiş tahta atın içinde Danaoslar, kapanmış
Olabilirler, yüksekten gözetlemek için evlerimizi,
Kentimizi, surlarımızı yapılmış bir makine olmalı,
Bir tuzaktır bu, güvenmeyin ata Troyalılar,
Ne olursa olsun, korkarım armağanlarından Danaosların."
Böyle dedi, kocaman kargıyı vargücüyle, öfkeyle
Fırlattı atın böğrüne, titreyerek saplandı kargı,
Sarsıldı atın göğsü, iniltiler duyuldu, boşluklarından,
Engel olmasa tanrısal yargı anlamsız davranmamıza,
Yerle bir olurdu kuşkusuz Argosluların yurdu,
Sığınakları, gelirdi sonu hepsinin, kalırdın
Sen de ey Troya, Priamus'un yüce burcu da.

Bakın, arkasına bağlanmış elleri, bir delikanlı
Sürüklenir Dardanelli çobanlarca, çığlıklarla götürülür
Krala. Kim olduğu gelenlerce bilinmeyen, direnen kişi,
Tuzaklar kuran, Troya'nın Akhaların eline geçmesine
Çalışan, gönüldeş görünen, ölümü göze alan,
Kendini adayan, yurttaşlarına yaranan, kandıran.
Troyalı gençler bu delikanlıyı görmek istediler,
Geldiler, çevresinde toplandılar, sövdüler.
Öğren Danaosların içyüzünü, tuzaklarını tutsaktan
Onun ağzından, onların suçlarını şimdi:
Şaşkındı, gelince ortamıza çevreye bakındı, kargısız,
Çevirip gözlerini Frigya birliklerine dedi ki:
"Yazık! Hangi toprak, hangi deniz alır beni?
Kim acır ben mutsuza? Kim yer verir bana? Ne
Beni çekiştiren Danaoslar bakar yüzüme,
Ne de yaptığımı kanımla ödetmek isteyen Troyalılar."
Yumuşatmış hepimizi bu yakınma, değişmiş tutum,
Gitmiş öfke, saldırı, sorduk hangi ulustandır,
Ne ister bir tutsak, bildireceği ne, güvencesi ne.
Geçince korkusu başladı söylemeye bildiklerini:
"Hepsini anlatacağım ey kral sana, neler olmuşsa,
Açıklayacağım gerçeği, yalanım yok, Argosluyum,
Birincisi bu. Acımasız yazgım mutsuz kılmışsa da Sinon'u
Bir yalancı, bir düzenci yapmayacak, kuşkusuz.
Senin de gelmiştir kulağına sanırım, Palamedes'in
Ünü, Belus oğlunun, Pelasgların gereksizce suçlayıp
Ölüme götürdükleri kişinin, yerdiler savaşa karşı
Çıkınca, kötülediler, aşağıladılar boyuna, şimdi
Üzülüyorlar yaptıklarından, yok ettikleri kişiye.
Yoldaş olayım diye yiğit kandaşına yoksul babam
Gönderdi savaşın başında orduya beni, buraya.
Sürdükçe egemenliği, korudukça, kamutayda gücünü,
Etkisini, ünlendik biz de, Ulysses kıskanmış onu,

Bilmeden konuşmuyorum, gerçek tüm söylenenler,
Geçirdikçe karanlıklar, acılar içinde yaşamı,
Yakındım suçsuz gönüldeşimin mutsuz yazgısından.
Ne deliymişim, susmadım, günün birinde değişir
Gülerse yüzüme yazgı, üstün dönersem, dedim
Yurdum Argos'a, andolsun alırım öcünü Palamedes'in.
Büyük hınç uyandırdı bu sözler, yıkımım oldu,
O günden ağır suçlar yükledi bana Ulysses
Gözdağı verdi, ölçüsüz sözlerle halkın içinde,
Biliyordu suçunu, bana yükledi hep kötülükleri.
Sürdürdü suçlamayı Calhas yardımıyla durmadan.
Neye yarar bu sözleri söylemem, anımsatmam?
Sözü uzatmam? Bütün Grekler eşitse gözünüzde,
Kim olduğumu duymanız yeter, öldürtün beni, budur
İthacus'un dileği, büyük ödül verir Atridesler de."
Çok istedik olayların nedenlerini öğrenmeyi, sormayı,
Bilmezdik Pelasgların tuzaklarını, kuyu kazmalarını.
Titreyerek, düzmece bir içtenlikle sürdürdü konuşmayı:

"Grekler, çok kez, Troya'dan gitmek istediler,
Uzun süren bir savaştan bıktılar, tükendiler.
Elvermedi yazgı, fırtına deniz yolunu kapardı.
Çokluk güney yelleri korku salardı,
Akçaağaç direkleriyle yapılan at yontusu konunca
Yerine, gümbürtüler duyulunca tüm gökte bulutlardan
Gönderdik öğrensin diye Eurypilus'u Phoebus bilicisine.
Şöyle ürkünç bir yanıt getirdi tapınaktan bize:
"Bir genç kız adayının kanıyla yatıştırın yelleri,
Ey Danaoslular İlion kıyılarına ilk gelişte yapın.
Bir Grek kanı sağlayacak Argolis'e dönüşünüzü de."
Ulaşınca bu sözler halkın kulaklarına şaştılar,
Birden titremiş hepsinin kemikleri, korkudan,
Yazgının isteği, Apollon'un dileği nedir diye.

Büyük bir gürültüyle sürükledi Calhas'ı ortaya
Ithacalı, bildirsin tanrıların yargısını, diye.
Çok kimse bildirmişti bana bu azgının kötülüklerini,
Kana susamışın tuzaklarını. Susuyorlar, kötü yazgımı
Görüyorlardı. On gün sustu Calhas, gizledi
Bildiklerini, bir Grek'in istemedi ölmesini.
Yükseldi sonunda gümbürtüleri korkunç, azgın Ithacus'un,
Korkudan konuştu, adak gösterdi beni sunakta.
Onaylamış hepsi sözlerini, kendi canından korkanların,
Gönenmişler başı vurulacak bir mutsuz bulunca.
Gelmiş belirlenen korkunç gün, yapılmış gereken,
Kesilmeme, tuzlu çörekler, kutsal şakak bağları.
Yalanım yok, kaçtım, ölümden kopardım zincirleri,
Karanlığında gecenin geçtim bataklıktan, gizlendim
Sazların arasında bekledim yelken açıp gitmelerini.
Umudum kalmadı görmek için eski yurdumu,
Tatlı çocuklarımı, özlediğim anamı, babamı daha.
Onlar sorumlu tutulmuş, cezalanmış kaçışımdan, sanırım.
Onlar öder suçumun karşılığını, sürüklenirler ölüme.
Yüce tanrılar, gerçeği bilenler adına, yakarırım
Sana, iz kalmışsa doğruluktan insanlar arasında
Acı benim gibi mutsuza, görme suçlarını daha,
Kötü yazgıdandır çektiği, yıkımı, kıyma ona."

Acıdık ona, bağışladık yaşamını, döktüğü gözyaşlarına.
Çözülsün ellerinin bağı diye buyurmuş ilkin
Priamus, gönüldeşçe seslenmiş ona şöyle:
"Kim olursan ol, unut artık yokolan Grekleri,
Bizimlesin, açıkça söyle bana doğruyu.
Nedir bu kocaman at yontusu? Kimin buluşu?
Amaç ne? Sungu mu? Savaş aracı mı ne?"
Böyle dedi Priamus, Greklere özgü düzmeceyle
Uzattı zinciri çözdük, ellerini yıldızlara kaldırdı Sinon:

"Siz, ölümsüz ışıklar! Tanık olun siz de,
Tanrıçalarınız da, korktuğum sunaklar, bıçaklar siz de,
Boynumda taşıdığım kutsal adak bağları siz de,
Ben, atabilirim Greklere bağlandığım kutsal tüzeyi,
Ancak acımasız insanlardan tiksinir kaçınabilirim,
İnançlara saygılıyım, yurdumun yasalarına bağlanmam gerekmez.
Sen, sözünde dur ey Troya, elimle kurtulunca,
Güvenliğe kavuşunca koru beni de, gerçeği söyleyince.
Bütün umudu Greklerin giriştikleri savaşın sonucu,
Yalnızca Pallas'ın yardımına bağlandı, ancak inançsız
Diomedes'le öldürücüler öncüsü Ulysses gelmişler
Kutsal tapınağına tanrıçanın çalmaya yazgısal
Palladium'u. İlkin öldürmüş Ulysses bekçileri, tutmuş
Kanlı elleriyle tanrıçanın betimlerini, kana bulaştırmış
Kirletmiş. Azalmış gittikçe güçleri, gerilemeye
Başlamışlar. Sonra, yüzçevirmiş bunlardan tanrıça,
Tersine dönmüş yazgısı Greklerin.
Belirdi tüm öfkesi Tritonia'nın, kuşkudan uzak.
Konurken tahta at surlara kıvılcımlar saçıyordu
Dikilmiş gözleri, tuzlu terler gözlerinden
Boşalıyordu. Bir tansıktı tutkuyla salladığı kalkanı,
Kargıyı, yerden üç kez hızla yukarı sıçrayışı.
Calchas, durduğu yerden, buyurdu geri çekilmenin,
Sulara açılmanın gerektiğini. Yoksa düşmez Pergama
Argosluların kargılarıyla. Yeniden sormalı Argoslu
Biliciye. Geri dönülmeli kıvrık kaburgalı gemilerde
Uygun yel götürür onları yurtları Mycenae'ya.
Yeterli araçları sağlar tanrılar, uygun sular,
Sonra yeniden başlar dönüş, güçlü saldırı,
Calchas düzenlemiş işi. Konmalı yerine Palladium,
Yapılmalı gereği, suç karşılığı, saygıyla tanrıçaya.
Meşeden yapılsın, buyurmuş Calchas, büyük yontu,
Pekişsin direklerle yükselsin göklere değin,

Ne kapılardan girilsin kente, ne çıkılsın kalelere,
Ne de geçmiş görkemli günlere dönülsün yeniden.
Bir kötülük değerse Minerva'nın adağına elinizden
Büyük yıkım çöker Priamus'la Frigya'nın üstüne,
Dileriz, Calchas'ın başına gelsin yıkım, tanrılardan,
Kendi ellerinizle getirirseniz kentinize büyük anıtı,
Günün birinde, bir savaşta, Pelops surlarının
Önündedir Asya orduları, budur torunlarınızın yazgısı."

Kandırdı hepimizi yalancı Sinon'un bu sözleri,
Avlandık, gözlerinden dökülen ikiyüzlüce yaşlarla
Düştük tuzağa. Bizi, Diomedes, Larissalı Akhilleus,
On yıllık savaş, bin gemi etkilemedi.

Oara, daha büyük, etkin bir ürperme düşmüş
İçine, biz mutsuzların, beklenmeyen bir sarsıntı.
Neptunus tapınağında görevli Laocoon, süslenmiş sunakta
Kocaman bir boğa kesiyordu tören gereğince.
Baktım, Tenedos çevresinde durgun deniz üstünde
İki kocaman yılan, titretir beni şimdi de,
Kıvrıla kıvrıla yüzmekte, karaya doğru gelmekte.
Dikilmiş göğüsler, uzanmış kanlı ağızlar, kalkık,
Görünür dalgaların arasından, sürünür gövdeleri sulara,
Büyük kıvrımlar çizer suların yüzeyinde kuyruklar.
Görülüyordu köpüklü deniz yaklaştıkça karaya devler.
Kandan, yalımdan kızıllaşan gözler, tıslayan diller,
Yalanan ağızlar. Kaçtık hepimiz görünce korkudan,
Bu ürkünç durumu. Yılanlar dizilmiş Laocoon'a gider.
İlkin iki körpe oğlunu doladı yılanlar,
Gencecik gövdelerini tükettiler, ısırarak, didikleyerek.
Yokettiler büsbütün bu mutsuz iki genci.
Sonra doladılar kargı tutan babalarını, yardıma
Koşan. Büyük büklümler oluşturarak bağladılar

İki kez belinden, boynundan, pullu gövdeleriyle
Sımsıkı, aştı başları başından Laocoon'un.
Çözmeye çalışırken elleriyle gövdesine dolanan
Yılanları, ağulu kanlı salyalarla kirlettiler başlığını,
Yıldızlara yükseldi korkunç çığlıkları. Böyle böğürürdü
Sunakta, boynuna yanlış vurulunca balta, yarasından
Kanlar fışkırarak kaçan bir boğa.
Sonra, sürünür yılanlar, çıkar surların doruğunda
Kutsal tapınağa kaçar, orda Minerva'nın ayakları
Dibinde, kıvrık kalkanın arkasına saklanırlar.

Birden yeni bir korku dolmuş, bütün titreyen
Yüreklere, bir söylenti: suçluymuş Laocoon
Ettiğinden bulmuş. Vurmuş kargısının ucuyla kutsal
Meşeye, saplamış yontunun iki yanına sivri ucunu.
Kutsalmış yontunun yapıldığı meşe. Yakarırlar tapınağa
Götürülsün, tanrıça korusun anıtı diye, bağrışarak.
Bir gedik açtık, deldik kentin kalesini.
Uğraşıyorduk hepimiz, tekerler koyulmuş ayaklarına,
Sımsıkı bağladılar boynunu keten iplerle,
Böyle sokuldu surlardan içeri, pusat dolu araç,
Kutsal türküler çığırırken çevresinde kızlar, çocuklar,
Sevinirler, atı bağlayan iplere sürerlerdi ellerini.
Götürülür konur kentin ortasına korkunç araç.
Ey anayurt, tanrılar ocağı, Troya, Dardanosların ünlü
Hisarları. Dört kez durdu yontu eşikte,
Dört kez duyuldu içinde pusatların gürültüsü.
Anlamadan, sezmeden, duyarsız götürdük içkaleye
Yerleştirdik bu uğursuz yontuyu, o kutsal yere.
Açtı ağzını bu arada bildirmek için yazgımızı
Cassandra. Tanrı istemedi inanmasını Troyalıların.
Biz mutsuzlar sonumuzun geldiği gün dolaştık kenti,
Tüm tapınakları, süsledik, donattık yeşil yapraklarla.

Döner hep kendi yörüngesinde gök, yükselir
Okyanustan gece, örter tuzaklarını Mirmidonların gölgeler,
Salar güneşe, karalara. Dağılır evlerine Troyalılar,
Bayram gürültülerinden uzak, dalar uykuya dinlenirler.
Bundan yararlanan Argoslular gemilerine atladılar,
Uygun ay ışığında Tenedos'dan yelken açılar,
Bilinen kıyılara. Parlamış ışıldak üzerinde büyük
Kapının, uğursuz yazgının kurtuluş belirtisi, görünce
Parlayan ışıldağı Sinon, açmış gizlice ağaçtan
Kapılarını yontunun, salmış saklanan Danaosları at,
İletmiş onları yaşama yeniden. İndiler aşağı
Birer ip sarkıtarak Thessandros, Sthenelus gibi
Yunan önderleri, yavuz Ulysses, Acamas, Thoas,
Peleus'un torunu Neoptelemus, öndekilerden Machaon,
Menelaus, bir de bu savaş tuzağının kurucusu Epeus.
Bunlar, içmiş, uykuya dalmış kenti bastılar,
Öldürdüler tüm bekçileri, bekleyen arkadaşlarını dışarda
Aldılar açık kapılardan içeri, katıldılar onlara.

O gün, yorgun ölümlülerin daldıkları uyku,
Yüce tanrı kayrasının onlara ulaştığı gündü.
İşte, düşte, gözlerimin önünde Hector, üzgün,
Gözyaşları döküyor boyuna, şişmiş ayaklarından kayışla
Bağlandığı araba, sürüklüyordu onu kara kanlara bulaşmış
Gövdesini tozlar içinde, son günlerindeki gibi.
Yazık! Çok değişmiş! Böyle değildi Hector,
Akhilleus'tan ılgarladığı pusatlarla kışlaya döndüğünde,
Grek gemilerini fırlattığı Frigya ateşiyle yaktığında.
Sakal karışık, kirli, kana bulaşmış saçları,
Gövdesinde yurdunu savunurken, sularda, aldığı yaralar.
İlkin ben konuştum onunla düşte, ağlayarak.
Sanırım, şu sözlerle dilegetirdim acılarımı:
"Ey Dardanosların ışığı, Troyalıların engin umudu,

Nedir burada seni tutan? Ne dursun? Hangi
Kıyılardan gelişin bunca beklediğimiz Hector?
Nice yurttaşın gömüldükten, kentin, soydaşların acılara
Battıktan sonra! Nedir yüzünün güzelliğini gideren,
Çektiğin acı, şu gördüğümüz yaralar neden?"

Aldırmadı, yanıt bile vermedi boş sorularıma.
Bir inilti yükselirken yüreğinin derinlerinden dedi ki:
"Kaç ey tanrıçanın oğlu, kurtul bu yalımlardan,
Düşman elinde hisarlarımız, çöküyor Troya'nın çatısı.
Yapılmış yurt için, Priamus için gereken.
Kurtarabilseydi Pergama'yı bir ölümlü kurtarırdı Hector.
Sana güveniyor kutsal varlığını, Penatları Troya,
Yazgının yoldaşı say onları, git arayıver
Görkemli surlara başka yer, yıllarca denizlerde
Dolaşanlara." Böyle söyledi, getirdi güçlü vestayı
Kutsal bağları, gizlenen, ölümsüz ateşi tapınakta.

Karıştı birbirine çığlıklar kentte, acılardan doğan.
Uzaktaydı babam, Anchises'in evi, örtülüydü ağaçlarla,
Duyulurdu yaklaşan pusat şakırtıları, korkunç
Gürültüler, yine de çevresinde, gittikçe çoğalan.
Sıçrayarak uyandım, çıktım konağın en yükseğine,
Korkuyla dikeldim, baktım çevreye kulak kabartarak.
Güneyden, güneydoğudan esen, ekili tarlaları tutuşturan
Yeller, yüksek doruklardan inen, ormanları, ekinleri
Süpüren seller gibi gelen uğultuları yüksek
Bir tepede, kayanın üstünde duran çoban
Duyar sarsılırdı benim duyduklarımı, korkunç gürültüleri.
O gün anlaşıldı gerçek, görüldü Greklerin tuzakları.
Yıkıldı Deiphobe'nin büyük konağı, yandı tutuştu
Yakın komşumuz Ucalegon'un evi de,
Uzaktan aydınlatırdı yalımlar Sigeum denizini bile.

Duyulurdu sesleri savaşçıların, savaşçı çalgılarının.
Sarıldım pusatlarıma, birden, kullanmayı bile bilmeden,
Savaşmak, savaşçıları toplayarak kaleye saldırmak
İstiyordum. Köpürdüm öfkeden dağıldı korkum,
Ne güzeldir elimde pusatlarla ölmek diyordum.

İşte Yunan oklarından canını kurtaran Panthus,
Othryas oğlu Panthus, içkalede Phoebus rahibi
Taşıyor yenilmiş tanrıları, kutsal nesneleri, torununu
Çekiyor, konağa doğru koşuyor, şaşkın, ürkek.
"Ne yanda savaş? Panthus? Kaleler elimizde mi?"
Duyunca bu sözleri inleyerek, güçlükle dedi ki:
"Son günümüzdür bu, geldi Dardanosların ölüm günü,
Dönüş yok, battık, Troyalılar, İlium kalmadı,
Teucrerlerin adı sanı da, azgın Jupiter üstün
Kılmış Argosluları; Grekler egemen yanan kente.
Boşaldı savaşçılar surların ortasında dikelmiş attan,
Çevreye sövgüler yağdıran, yalımlar saçan, üstünlük
Sağlayan Sinon. Kanatları açık kapılardan girdiler,
Binlerce, az değildiler önceden Mycenae'den gelenlerden.
Kimileri ellerinde kargılar dar sokaklara daldılar,
Dört bir yanda parlayan, ölüm getiren, sallanan
Kılıçlar. Dışkapılarda savunan, direnen bekçiler
Düşmanı görmeden, ne yaptığını bilmeden, kördövüşü."
Duygulandım Othryas oğlunun konuşmasından, tanrılar adına,
Atıldım yalımlar içine, savaşa, üzgün Erinnys'in,
Göğe yükselen gürültülerin, çığlıkların çağırdığı yere.
Katıldı bana Ripheus, ay ışığında seçebildiğim
Büyük savaşçı, yiğit Aepitus. Koştular toplanmaya
Çevremde Hypanis, Dymas, Mygdon oğlu Coroebus.
Yakınlarda gelmişti Troya'ya, Coroebus, düşgele,
Görüil verdiğinde çılgınca Cassandra'ya, kızıyla
Prian, 's'un evlenecekti, ona, Frigyalılara yardım

Etmekteydi, mutsuz delikanlı, dinlememiş uyarılarını
Yavuklusunun, gelecek konusunda!

Görünce çevremde toplanan, savaşmak isteyenleri,
Dedim ki: "Ey gençler! yararsız yiğitlikle gönlü
Dolanlar! Donanmışsanız, benimle katılmak isterseniz
Savaşa, görün durumumuzu, yazgının yapacağını,
Geleceği. Tüm tanrılar göçmüş sunaklardan, tapınaklardan,
Egemenliği sağlayanlar, ayakta tutanlar, kalmadılar,
Koşarsınız yardımına yanan kentin, bırakın ölelim,
Atılalım kargılar üstüne, yoklukta kurtuluş umudu."
Tutuştu yürekleri gençlerin. Sonra sisli günlerde,
Kurumuş boğazları, yavrularını bekleten, aç, kıvranan,
İnlerinden fırlayan, avlarının üstüne atılan,
Azgın kurtlar gibi kılıçlar arasından saldırdık
Yavılara, kentin ortasından, yoldan geçerek, yürüdük
Ölüme, gölgelerle kapladı bizi karanlığı gecenin.

Kim anlatabilir o gecenin yıkımını, kim çeker
Acıları, kim açıklayabilir dökülen gözyaşlarını?
Yıkılıyor, yıllarca, eşsiz değer taşıyan kent,
Ölü gövdelerle dolmuş yollar, dağılmış çevreye
Evlerde, kutsal tapınak eşiklerinde yığılı hep.
Yalnız Troyalıların kanları değil dökülen, suçlanan.
Çok kez yürekleniyor yenilenler, yiğitleşiyor gönüller
Yeniden, seriliyor yerlere yenen Danaoslar da. Ne yana
Baksan acı, üzüntü, yıkım, ölüm görüntüleri.

İlkin, çıkmış büyük kalabalıkla karşımıza Androgeos
Danaoslardan, gönüldeş sanmış bizi, bilmeden, yumuşak,
Tatlı sözler dökülmüş dilinden şöyle:
"Durmayın, yürüyün yiğitler. Neden duraksarsınız böyle.
Nedir bu yavaşlatan sizi, ılgarlıyor yanan Perga ma'yı

Başkaları, yeni iniyorsunuz yüksek gemilerinizden."
Birden, kuşkulu yanıtlardan, sezdi bilmeden yavılar
Arasına düştüğünü. Sustu korkusundan, geriledi dikenli
Çalılar arasında saklanan, üstüne basılınca uyanan
Bir yılanın mavimsi boynunu şişirerek, dikilen
Korkunç başını görünce titreyip kaçan, şaşıran
Bir kimse gibi başlamıştı gerilemeye, gördüğünde
Karşısında bizi, ürperen, sarsılan Androgeos da.
Sımsıkı kuşattık hepsini, çevirdik kargılarımızla,
Yiğitçe. Bulamadılar kaçacak yol, bilmediklerinden çevreyi.
Yeterince, korktular, vurduk tümünü, güldü yazgımız.

Bu ara, birden yüreklendi Coroebus, başladı söze:
"Arkadaşlar, gösterdi bize, daha başlangıçta yazgı
Esenlik yolunu, yürüyelim ardınca, durum elverişli.
Değiştirelim kalkanları, belirtileri, öykünelim Greklere,
Bir değil mi düşman karşısında erdemle tuzak?
Onlar veriyor pusatları bize." Bitirince sözünü,
Kaptı saçlı tolgasını, süslü kalkanını Androgeos'un,
Kuşandı Argos kılıcını da, yakıştırdı kendine,
İzlemiş onu Ripheus, Dymas, tüm öteki gençler
Kıvançla, donandılar hepsi yeni pusatlar takındılar.
Yürüyoruz karışıp Danaoslara, sormadan tanrılara,
Gecenin yoğun karanlığında, yaklaşık düzende vuruşarak,
Gönderiyoruz Orcus nicesini Danaosların, kaçmış
Kimileri, gemilere, güvenli yer aramış kıyıda,
Utanmadan, korkarak, dönmüş kimileri geri,
Saklanmış kocaman atın karın boşluklarına kimi de,
Kurtulmuş. Yazık, güç yetmez tanrılar istemezse.

O ara, kovuluyordu Priamus'un saygın kızı Cassandra,
Minerva tapınağından, saçlar dağınık, kendi bitkin.
Boşuna çevirdi kıvılcımlanan gözlerini göklere,

Gözlerini yalnızca, iplerle bağlıydı yumuşak elleri.
Tutamadı kendini Coroebus, ürkünç durum karşısında.
Atılmış öfkeyle ölüme, yavılar içine, korkusuz.
Gittik ardından hepimiz, giriştik savaşa kıyasıya.
Bizimkiler, tapınağın tepesinden, kargı yağdırdılar bize,
Yunan sandılar pusatlarımızdan, kalkanlarımızdan bizi,
Yanıldılar, içimizden birçoğunu kırdılar.
Öteden genç kızı elden kaçıran Danaoslar
Öfkeyle, hepten, bize saldırdılar, azgın Ajax,
İki Atreusoğlu, Dolop birliği katılmıştı savaşa.
Karşılıklı yellerle gelen kasırgalar, çevrintiler,
Birbirine karışan güneyden, batıdan, güneydoğudan
Gelen, gülerek arabasını sular üzerinde yürüten,
Ormanları hışırdatan, bir de üçdişlisiyle suları
Karıştıran Nereus gibiydi saldıranlar üstümüze.
Gece karanlıkta kentten kandırıp kovduğumuz kimseler
Hep döndüler. Anladılar kargılarla, kalkanlarla onları
Yanılttığımızı, dilimizden, seslerimizden sezdiler
Kimliğimizi. Yenildik kalabalığa, Coroebus yıkıldı
Saldırınca Peleus, ilkin. Savaş tanrıçası Minerva
Tapınağı önünde, ardından Ripheus devrildi, Troyalıların
En saygını, seveceni, erdemlisi, korumadı koruması gereken
Tanrılar onu. Yurttaşlarının oklarıyla göçtü Hypanis,
Dymas, kurtarmadı ey Panthus seni dinseverliğin, Apollon'un
Kutsal bağını taşıyan görevlisi ölümden. Tanık ol
Ey İlion külü yurdunu, yurttaşlarını yakan yalım,
Ne Danaoslarından, ne de saldırından kaçtım, elimle
Kıyardım canıma, yazgım elverseydi severek. İstemeden
Savaş dışında kalmışız, yanımdaydı İphitus, Pelias,
Yaşlı, yorgun kişi, Ulysseus oklarıyla yaralanan
Sarsılan, sendeleyen, yavaşlayan. Bir çığlıktı
Priamus'un konağına bizi çağıran.

Çok çetindi savaş orada, yokmuş gibi savaşan
Başka yerde, kentin bucağında, ölen bir kimse,
Kudurmuş gibiydi Mars, konağa saldıran Danaoslar,
Gördük kaplumbağa sırtı kalkanlarla yüklenişlerini
Kapılara. Dayanmış ayakçalar duvarlara, yüklenirler
Kapılarda basamaklara, tırmanırlar yukarı. Sol ellerinde
Kalkanlar oklara karşı, tutunurlar sağ elleriyle tepeye
Doğru. Dardanoslar yıkıyor konağın kulelerini, çatıları
Ölüm kalım savaşında, atıyorlar üzerine düşmanın,
Atalardan kalan altın süslü direkleri yukardan
Aşağı fırlatıyorlar, kendilerini savunuyor, koruyorlar.
Kimileri aşağıda girişin önünde dizilmiş yalın kılıç
Vargücüyle tutmuşlar kapıları, önlüyorlar saldırıları,
Yüreklendim birden kurtarmak istedim konağı, atıldım
Yardımına savaşanların, güç vermeye yenilenlere.

Bir kapı, gizli, konağın girişiyle Priamus'un
Odalarına, birbirine açılan, arkada, buradan geçerdi
Egemenliği süresince mutsuz Andromache, yalnız başına,
Kaynatasına, kaynanasına, götürmeye küçük Astyanax'ı, girdim
Oradan içeri, çıktım konağın damına, mutsuz
Troyalıların düşmana gelişigüzel ok attıkları yere.
Bir kule yakında, doruğu yıldızlara yükselen,
Oradan görünürdü bütün çevresi Troya'nın, Danaosların
Gemileri, Achaia ordusunun konakladığı alan, saldırdık
Kestik güçlü baltalarla, ağaç dayanaklı eklemlerini,
Sarstık tabanından, oynattık, ayırdık kuleyi,
Çektik, ittik bütün gücümüzle söktük yerinden,
Çöktü büyük bir gümbürtüyle devrildi yere,
Yıkıntılar altında kaldı nicesi Danaosların ötelerde.
Birden almış ölenlerin yerini başkaları, ancak
Ne taş ne ok eksildi üzerlerinden.

Girişte, konak kapısının eşiğinde duruyordu Pyrrhus,
Kıvançlıydı, parlak tunç pusatlarla donanmıştı.
Yılan gibiydi beslenen ağulu otlarla, kışın
Soğuğunda, toprak altında kaskatı kesilen, uyuşan,
Sıcaklar başlayınca parlak derisini değiştiren,
Gençlenen, göğsünü, pırıl pırıl kuyruğunu güneşe
Kaldıran, ağzından üç çatallı dilini salan, korkutan,
İri gövdeli Periphas, Akhilleus'un at bakıcısı, Automedon'un
Yardımcısı, bir de Pyrrhus, Sirozlu gençler sokuldular
Konağın yanına, tutuşturan gereçler attılar saçaklara.
Fırlar önde Pyrrhus, dağıtır iki ağızlı baltayla
Kapının eşiğini, söker tunç menteşeleri hızla,
Oyar iki yandan kapıyı tutan kalın, güçlü
Meşeden direkleri, büyük bir gedik açar.
Görülür konağın içi, geniş avlular, girişler,
Priamus'un, önceki kralların odaları, çalışma yerleri
Eşiklerin önünde pusatlarla donanmış koruyucular.

Bir çığlık, gürültü dört bucağında konağın,
Acınası yakarmalar, iniltiler, iççekişler, sızlanmalar,
Işıyan yıldızlara yükselen yakınmalı kadın sesleri.
Korkan, ürperen, görkemli konağı tümden dolaşan
Analar, kapıları kucaklayan, öpen, ağlayan, bağıran.
Pyrrhus azgın; babası, yürüyor üzerine yıkılanların,
Ne bir engel, ne bekçiler durdurabiliyor onu,
Vuruyor durmadan, vargücüyle koçbaşını, yıkılıyor kapılar,
Menteşeler sökülüyor, devriliyor kanatları, Danaoslar
Yıkıyor, yol açıyorlar, saldırıyor bekçileri öldürüyorlar,
Savaşçıları konağa dolduruyorlar, kabaran, taşan, savakları
Yıkan, ovaları basan, sürüleri sürükleyen, köpüren,
Dalgalanan, üstüste yığılan sular azgın değildi
Daha bu Danaoslardan, azgın Neoptolamus'u
Boğazlarken eşikte insanları, iki Atreusoğlunu gördüm,

Hecuba'yı elli kızıyla, elli geliniyle, gördüm
Priamus'u sunaklar arasında kanıyla kirletirken kutsadığı
Ateşi. Bu kuşağın umudu, elli gelin odası, barbarlardan
Ilgarlanmış altınlarla süslü kapılar, duvarlar
Çökmüş, Danaoslar aşırmış yangından kurtulanları.

Öğrenmek istersin sanırım yazgısını Priamus'un da;
Görünce yeniden, düşman elinde ülkesini, yıkılan
Kapılarını konağının, odalarına girdiğini saldırganların,
Kuşanır bir daha kullanamayacağı pusatlarını boşuna,
Güçsüz yaşlı, asar kılıcını titreyen omuzuna,
Atılır düşmana, yürür ölümün üstüne korkusuz.
Konağın ortasında, açık, göğün altında, büyük
Sunak, sunağın yanında yaşlı defne, eğilmiş
Dallarıyla Penatları çevreleyen, örten, gölgeleyen.
Toplanmış orada, kızlarıyla Hecuba, çevremiş sunağı,
Azgın, karanlık fırtınadan kaçan güvercinler gibi,
Sokulmuşlar birbirlerine, oturmuş, sarılmışlar tanrı
Yontucuklarına. Görünce Priamus'u, gençken taşıdığı pusatla
Donanmış, dedi ki Hecuba: "Ey mutsuz kocam, nedir bu,
Çıldırdın mı? Nereye? Ne yaparsın kuşandığın pusatlarla?
Ne yardımın var ne savunman bu durumda, geçmiş
O günler, yaşasa yetmezdi gücü oğlun Hector'un bile,
Gel buraya. Ya sunak kurtarır hepimizi ya sen de
Ölürsün bizimle." Çekti kendine doğru kocasını,
Bunları söyleyince, götürüp oturttu kutsal yerde.

İşte Pyrrhus'un elinden, ölümden kurtulan Polites,
Priamus oğullarından biri, oklar, yavlar arasından
Sıyrılan, uzun kemer gediklerinden, boş avlulardan
Geçen, yaralı, sefirtir ardından azgın Pyrrhus,
Kudurgan, tutup eliyle saplamış ona kargısını.
Varınca babasının anasının yanına yıkıldı yere,

Kanlar boşalmış ağzından, ayrıldı yaşamdan.
Tutamadı kendini, ölümün eşiğinde duran Priamus,
Ne sesini kesebildi, ne öfkesini yenebildi, bağırdı:
"Ey gözü dönmüş, eli kanlı, azgın, kıyıcı
Ettiğinden bulasın tanrılar önünde, işlediğin suçlar
Görülürse göksellerce görürsün gününü, çekersin
Öldürdün oğlumu gözümün önünde, gösterdin bir babaya
Oğlunun kanını, sıçrattın yüzüne, alırsın şimdi
Uygun ödül. Böyle yapmadı, oğlu olduğunu
Söylediğin Akhilleus, düşmanı Priamus'a, böyle
Davranmadı, yakaran kişiye kıymadı, uydu tüzeye,
Gömülsün diye Hector'un kansız ölüsü bana gönderdi."

Bunları dedi yaşlı, fırlattı oku güçsüz
Eliyle, çarpıp tunca tısladı etkisiz ok, asıldı
Kaldı kalkanın ortasında temren. Dedi ki Pyrrhus:
"Öyleyse ilet babam Akhilleus'a, sakın unutma
Bu kötü başarımı, Neoptolamus'un ne denli sıkıştığını
Söylemeyi de. Yeter artık, şimdi sen de ölüver,"
Söyledikten sonra bunları sürüklediği sunağa doğru
Titreyen, oğlunun kanları üzerinde kayan yaşlı
Adamı, sol eliyle tutup saçlarından sapladı sapına
Değin sağ eliyle parlayan kılıcı hızla böğrüne.
Böyle sonlandı Priamus'un yazgısı, İlium'un çöküşü.
Öldü görerek yalımlar içinde yanan Troya'yı,
Yıkılan Pergama'yı, nice ülkenin, Asya'nın egemeni.
Şimdi deniz kıyısında yatan, başı omuzlarından
Ayrılmış kim olduğu bilinmeyen ölü gövde.

İlkin, korkuya kapıldım orada, titredim, sarsıldım
Şaştım, sevgili babam geldi gözlerimin önüne,
Görünce babamla yaşıt kralın derin yaradan
Öldüğünü, bıraktığım Creusa'yı, ılgarlanan konağımı,

Öldürülen küçük Iulus'u anımsadım orada hepsini.
Döndüm arkaya, bakındım kaç savaşçı çevremde.
Bırakmış beni hepsi, dayanamamış, damdan atlamış,
Atmış kendini kimi yalımların içine.

Yalnızdım, birden Vesta tapınağının eşiğinde duran,
Issız büyük yapının bucağında saklanan böylece
Kendini kurtaran Tyndar kızını gördüm. Aydınlatıyordu
Yalımlar savruk adımlarımı, bakıyordum çevreye. Titreyerek
Kaçmış, Pergama'nın çöküşünden öfkelenen Troyalılardan,
Danaosların öcünden, bıraktığı kocasının azgın hıncından,
Yurduna, İlion'a uğursuz gelen Helena, gizlenmiş,
Oturmuş, sunağın basamaklarında, tüm gözlerden uzak.
Tutuştu yüreğim öfkeden, almak istedim öcünü,
Yıkılan yurdumun, bu suça batmış, acımasız kadından.

"Sağlıkla dönecek demek Isparta'ya yurdu Mycenae'ya,
Başarılı bir kraliçe olacak, alacak ele yönetimi,
Kocasını görecek, evini, atalarını, çocuklarını,
Peşinden gelecek köle Troyalılarla Frigyalılar
Öldürülecek kılıçla Priamus, alevler içinde Troya!
Islanacak tüm Dardania kıyıları kanımızla! Yok
Olmaz öyle. Ün sağlamaz kadına vurmak, saldırmak,
Yakışmaz, öldürürsem bu kötü kadını, kurtarırsam
Ortalığı yıkımdan övülürüm, sayılırım gelecekte,
Kıvanırım alırsam öcümü, sönerse içimin yangını,
Ölen yurttaşlarım için, mutluyum gerekeni yaparsam."

Öyle kızmış, öfkelenmiştim, hınçlıydım aşırı,
Gözlerimin önünde pırıl pırıl görüntüsü,
Geceleyin parlayan, çevresini aydınlatan ışık gibi
Sevgili anamın. Yüce bir tanrıça görkeminde,
Göksellere yaraşır biçimde, göründü bana, tutup

Elimden alakoydu, şunlar döküldü kızıl dudaklarından:
"Oğlum, hangi avcıdır öfkelendiren, köpürten seni?
Bu taşkınlık ne? Nerde bize sevgin, saygın? Yaşlı,
Güçsüz baban Anchises'i arasan bıraktığın yerde
Ne olur? Karın Creusa, küçük Ascanius ölü mü sağ mı?
Dolaşıyor çevrelerinde Grek savaşçıları. Korumasam onları
Ya yalımlar yutardı, ya acımasız düşman kılıçla
Doğrardı, hepsi yokolmaz mıydı şimdi?
Ne Tyndareus'un, o Lakonyalı güzel, uğursuz kızı,
Ne de yerilen, suçlanan Paris'tir, öfkelenen tanrılar,
Köpüren tanrılardır Troya'yı yıkan, ortadan kaldıran.
Ölümlü gözlerinin önüne gelen, sislendiren, görmeni
Engelleyen tüm bulutları yokedeceğim, korkma seni
Seven ananın öğütlerinden, buyruğundan kaçınma, çalış
Getir yerine hepsini, bırak çekinmeyi, giriş.
Şurada, birbirinden sökülmüş atılmış taşlar yığınını,
Tozun dumanın karmakarışık olduğunu gördüğün yerde
Yıkıyor duvarları Neptunus üçdişlisiyle, yokediyor kenti
Tümden, söküyor temelinden. Acımasız Juno Grek
Ordusu önündeki kapıları tutmuş, çağırıyor pusatlı,
Azgın savaşçıları, çıksın gemilerden, saldırsın birden
Karaya yanaşan gemilerden. Bir baksana sen de
Triton'un kızı Pallas içkalenin doruğunda durmuş,
Işıklar içinde korkunç bir Gorgon kılığında.
Jupiter'di yardımcısı Danaosların, güç kaynağı hep,
Tanrılarda Dardanoslara karşı savaşları yönlendiren...
Kaç buradan oğul, bırak bu yıpratan savaşı.
Bırakmam, götürürüm babanın konağına seni, güvenle."
Böyle söyledi, gecenin yoğun karanlığında gizlendi.
Korkunç görüntüler belirdi karşımda, bunlar Troya'ya
Karşıydı, hınçlanan acımasız tanrılardı.

O gün gördüm yalımlar içinde çöken Troya'yı
Gerçekten, Neptunus'un kentini, tümden yıkılırken,
Böyle devrilir dağ doruklarından eski bir dışbudak
Güçlü balta vuruşlarıyla köylülerin ardı ardınca,
Birlikte, sarsılarak titreyerek inler gibi seslerle,
Dağılan, uçuşan saçlarıyla, serilir yere boyunca,
Sonra kopar gürültülerle, yuvarlanır dağın ucundan.
Yenilmiş, yıkılmış artık, yığılmış toprağa.

İndim kaleden, sığındım tanrıya, geçtim alevler,
Yavılar arasından, oklar, yalımlar çekiliyordu geriye
Girince eski baba evine eşiğinden, istedim
Oturduğu yerden dağın doruğuna çıkarmak onu,
Yaklaştım ona gelmedi, Troya'dan sonra yaşamak
El illerinde kalmak, acı çekmek istemedi, sızlandı
Bana, dedi ki: "Gücünüz, sağlığınız yerinde, kanınız
Kaynar, görmediniz yaşlılık yıkımı, siz delikanlılar
Kaçın, buradan uzaklaşın, durmayın daha.
Tanrılar, burada, yaşamamı dileseler benim için
Bu yerleri korurdular. Yeter bana görmek çöküşünü
Troya'nın, ılgarlanan yurdumda kalmam çok bile.
Gidin buradan, uzaklaşın, işte yatacağım yer.
Giderim ölüme kendim, yer bulur bana yavı,
Ya soymak ister, ya acır bana. Ne çıkar gömülmesem.
İstemiyor tanrılar beni, yararı yok yaşamamın,
Tanrılar atası, insanların kralı Jupiter'in beni
Yıldırımlarla yakıp yellerle savurduğundan beri."

Direndi görüşünde, dönmedi sözünden, bunları dediğinde.
Yaş döktük, yakardık, karım Creusa, Ascanius
Tüm evcek, götürme yıkıma, direnelim, dedik
Bizi e en uğursuz yazgıya, bırakmasın diye.
Ne dinle i, ne durduğu yerden ayrılmak istedi.

Savaşayım, acı çekmektense yürürüm üstüne ölümün
Ne kaldı yapacak, ne gösterdi bana yazgı.
"İnanır mısın baba seni bırakır gider miyim burada?
Duyulmuş mu bir babanın ağzından böyle yersiz söz?
Tanrılar buyurmuşsa birden yok olsun diye kent,
Almışsan ölmeyi sen de göze Troya yanında, istiyorsan
Ardınca gelmesini seninkilerin de, ölümün açıktır kapısı.
Gelir birden Priamus'un kanına bulanmış Pyrrhus, öldürür
Babanın önünde oğlunu, sürükler babayı da sunağa.
Ey kutsal anam, düşmana yaramış senin beni oklardan
Kurtarman, gelmiş evimizin ortasında, öldürmeye Ascanius'u,
Babamı, karım Creusa'yı, bıraksın hepsini kanlar
İçinde göreyim diye ben de! Savaşçılar gelsin,
Pusatlar kuşanılsın diyor, sonra yenilenleri çağırıyor,
Bırakın beni, yine savaşa, saldırayım Danaoslara,
Ölmeyeceğiz kan dökmeden, hepimiz bugün."

Takındım yeniden pusatlarımı, kavradım sol elimle
Kalkanımın tutağını, fırlarken dışarı konağın kapısından
Sarıldı karım bacaklarıma, durdurdu kapının eşiğinde,
Uzattı küçük Iulus'u babasına dikeldi:
"Gidişin ölüme götürür bizi de birlikte, kendinle,
Güvenin, umudun varsa kuşandığın pusatlara önce
Bu evi savun, küçük Iulus'u, babanı, karım dediğin
Beni, kime bırakıp gidiyorsun şimdi, burda?"
Çınladı bu yakınmalı sözlerle tümden konak.

Birden, bir tansık belirdi, beklenmeyen, bunları söylerken.
Üzgün annenin, babanın elleri, çığlıkları arasında
Iulus'un başının tepesinde parlayan bir ışık görüldü,
Öyle gelmiş hepsine, yumuşak bir yalım, yakın adan
Kıvırcık saçlarını yayıldı çepeçevre şakaklarına.
Titredik korkudan, koyulduk söndürmeye tutuşan saçlarını,

Bu kutsal ateşi arınmış bir pınarda hepimiz.
Babam Anchises dikerek ışıyan yıldızlara gözlerini
Göklere uzatarak açılmış ellerini kıvançla haykırdı:
"Ey yüce Jupiter, yumuşatırsa yakarışlar, acınmalar
Seni, bakıver bize de, yardıma değerse yalvarışlarımız,
Tut elimizden, kurtar, koru bizi, bağışla ey yüce baba."

Böyle söyleyince yaşlı, birdenbire sol yanda
Duyuldu gökgürültüleri, kayan, karanlıkları yaran,
Ardınca ışıklar saçan bir yıldız indi göklerden.
Gördük konağın saçaklarından yansıyınca, aydınlattığı
İda ormanlarında görünmez olan yıldızı, geçerken bize
Yolları göstereni, bakarak uzun izlere, çevresinde
Kükürt kokuları saçarak, yayarak uzaklaştığını.
Kalktı bitkin babam, yellere dönük yerinden,
Yöneldi, yakardı içtenlikle, kutsal yıldıza, tanrılara:
"Durmam daha burda, buyruğunuzca, sürerim izinizi.
Yurdumun tanrıları koruyun soyumu, sakının torunumu.
Sizdendir uğur, sizdendir kurtuluşu Troya'nın.
Senin izindeyim oğlum, ayrılmam daha senden."

Duyuluyordu bunları söylerken duvarlar boyunca yangın
Çatırtıları, yaklaşan yalımların, yuvarlanan, kızgın çevrintileri.
"Yerleş boynumun üstüne sevgili baba, taşırım
Omuzlarımda seni, ağır gelmezsin bana. Hepimiz
Ya birlikte gideriz ölüme, ya birlikte kurtuluruz
İkimiz de, korkudan, arkamdan gelsin küçük Iulus
Biraz uzaktan izlesin beni karım, sezdirmeden.
Siz de değerli yamaklarım kulak verin sözlerime:
Kentin ötesinde, Ceres tapınağı, tepede, eski,
Issız, yanında yaşlı selvi, nice yıllar sevmiş,
Korumuş atalarımız onu, din duygularıyla, sakınmış.
Değişik yollardan gelelim, buluşalım hepimiz orda.

Al cline kutsal adakları, gereçleri baba,
Savaştan yeni çıktım, büyük kanlı dövüşten,
Dokunamam onlara, suçtur, pırıl pırıl akarsuda
Yunmadan, yeterince arınmadan."

Bunları söyledim geniş omuzlarımın, boynumun üstüne
Uzattım babamı, kıvırıp sarı arslan gönü
Giysimi sardım, eğildim yükün altında, Iulus
Yapıştı sağ elime, yürüyor ardınca babasının,
Karım izimizde, yürüyoruz koyu karanlık yerlerde.
Eskiden, atılan oklardan üzerime saldıran kalabalık
Grek ordusundan korkmayan ben, çekinir oldum
Ufak bir sesten, hışırtıdan, kulağıma gelen kıpırtıdan
Titriyorum, yüküm, arkadaşlarım için ürperiyorum.

Yaklaşıyordum kapılara, sıyrılıp tüm korkulardan, öyle
Sanıyordum. Birden hızla yürüyen ayak sesleri erişti
Kulaklarıma, dikmiş gözlerini karanlığa babam bağırdı:
"Kaç oğlum, yaklaşıyorlar, görüyorum ışıyan kargıları,
Yalımlar saçan, parlayan kalkanları hep."
Bilmem, hangi uğursuz tanrıydı beni şaşırtan,
Saptıran. Değiştirdim yönümü hızla, sapaklara girdim,
Ayrıldım başka bir yana bilinen yollardan. Yazık.
Ne mutsuzluktu bu, yitirdim karım Creusa'yı.
Bilmem nerde şimdi, öldü mü kaldı mı? yoksa
Yolunu mu şaşırmış, daha görmedim o günden beri.
Ne yitişini düşündüm, ne kendini anımsadım daha
Varıncaya değin tepede eski Ceres tapınağına.
Orada toplanınca hepimiz, anladık karımın olmadığını,
Aramızda, yitmiş ne kocası, ne oğlu, ne yoldaşları
Bilmiş. Suçlamadığım insan, tanrı kaldı mı? bilmem.
Ne var kentin yıkıntılarında, görmediğin, bundan acı?
Ismarladım Ascanius'u, babam Anchises'e, bir oylumda

Gömdüğüm kutsal nesneleri de, arkadaşlarıma dönerken
Kente parlak pusatlarımı kuşanarak. Aldım göze
Bütün kötülüklere karşı direnmeyi yeniden, geçerek
Troya'nın ortasından ölüme yürümeyi, yine, korkusuz.

Giderken karanlık duvarlarına vardım kapıların, ilkin
Çıktığım eşiğe, kalan izleri sürdüm ayrılırken,
Görülebilen, bakınıyordum tüm çevreye, karanlıkta.
Neye baksam korkunç, ürpertiyordu sessizlik bile.
Uğradım evimize, dönmüş mü karım diye, tümden
Almış konağı Danaoslar, soymuş, ılgarlamışlar ne varsa.
Yazık! Yellerin etkisiyle yutuyordu ne bulursa alevler,
Azgın yalımlar yükseliyordu saçaklara, havaya değin.
İlerledim, gördüm yeniden Priamus'un katını, kalesini.
Juno tapınağının ıssız kemerleri altında Phönix'le
Acımasız Ulysses bekliyordu tüm ılgarlanan gömüleri.
Oraya toplanmış yakılan tapınaklardan çalınan tüm varlığı
Troya'nın, tanrılara adak masaları, som altın kaplar,
Yenik Troyalıların değerli tören giysileri, gereçleri,
Takılar, ard arda uzayan büyük bir dizi oluşturan
Çocuklar, ürperen analar, ayaktalar.

Yüreklendim, bağırdım sesim çıktığınca karanlıkta
"Creusa" diye, yollara taştı çığlığım, üzüntümden.
Boşunaydı, ard arda haykırışım, o yoktu artık.

Ararken acıyla tüm evlerini durmadan kentin
Birden belirdi gözlerimin önünde mutsuz görüntüsü
Creusa'nın, daha uzun boyu şimdi, bildiğimden.
Sarsıldım, dikeldi saçlarım, düğümlendi boğazımda ses.
Şu sözleri seslendi, giderdi içimin acısını görüntü:
"Nedir kendini tüketişin, bitmeyen acılar, sıkıntılar
Sevgili kocam? Olmaz tanrıların istemedikleri bir iş,

Uygun görmemiş karın Creusa'yı götürmeni tanrılar,
Yasaklıyor seninle gitmemi Olympos'un yüce başbuğu.
Uzundur yolun, engin denizler aşacaksın daha,
Varacaksın Hesperisler yurduna, Lidyalıdır yaşayanlar
Orada, mutluluğun, egemenliğin de orada, karın olacak bir
Kraliçe. Ağlama tatlı Cerusa'n için, bırak.
Görmeyeceğim artık Mirmidonların, Dolopların övünçlü
Konaklarını, gitmeyeceğim Grek kadınlarına tutsak olmaya,
Uşaklığa. Dardanos'un torunuyum tanrıça Venüs'ün geliniyim.
Koruyor beni bu kıyılarda, tanrıların yüce anası.
Kal sağlıcakla, sev oğlumuzu sen, yaşadığınca."

Bunları söyledi, beklemeden gözyaşlarıyla vermek istediğim
Yanıtı, nice sözümü, görünmez oldu boşlukta.
Üç kez sarılmak istedim boynuna, uzattım kollarımı,
Üçünde de sıyrılıp çıktı elimden bu güzel görüntü,
Yumuşak yellere benzer kanatlı bir düş gibi.
Çekilmiş gece, katıldım arkadaşlarıma, sonunda, ben de.

Şaştım, orada görünce toplandığını birçok yoldaşın,
Büyük kalabalık, kadınlar, erkekler, çocuklar, acınası
Bir yığın insan, gelmiş kaçarak, yakınmalı
Dilediğim yurda göçmek için benimle, sığındılar
Hepsi, aracıyla, gereciyle bana, yardım dileyerek.
Çıktı doruğundan İda'nın günün ışıyan ulağı,
Lucifer, Danaoslar kentin kapılarını tutmuşlar, kalmamış
Kimseye yardım umudu daha, şaşkınlık ortalıkta.
Yürüdüm, babam omuzlarımda, hızla dağa.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

ÇÖKÜNCE Asya egemenliği, suçsuz soyu Priamus'un
Tanrılar buyruğunca, düşünce görkemli İlion, Neptunus'un
Troyasından dumanlar yükselince, yanınca kent,
Bildirmiş bilici tanrısal dileği, bir yurt arayalım
Uzakta, kuralım dedik, giriştik yakınlarında
Antadros surlarının, Frigya'da İda'nın eteklerinde.
Bilmeden yazgının götüreceği yeri, vereceği yurdu.
Gelince yazbaşı başladık bir donanma kurmaya, toparlanmaya.
Yelken açın, sığının yazgıya, dedi, babam Anchises.
Ağlıyorum ayrılırken yurt kıyılarından, koylarından,
Troya toprağından, gidiyorum açık denizde oğlumla,
Arkadaşlarımla, Penatlarla, kutsal adaklarla birlikte.

Geniş bir ülke uzakta, Mavors'a adanmış hep,
Trakların işlediği, Lykurgos egemenmiş eskiden orda,
Geçimli komşulardı Troyalılarla, gönüldeştiler Penatlarla,
Yanaştım o kıyılara, koyun içerlek, uygun yerinde
Acımasız yazgının etkisiyle, kurduk ilk kentimizi,
Verdim ona kendi adımı, Aenead dedim.[1]

[1] Burada geçen Aenead adının Aenos olduğu, kentin ilk kurucusunun bu adı taşıdığı, bu nedenle Aenead değil, Aenos demek gerektiği ileri sürülmektedir, nitekim Fransızca çevirinin açıklamasında (s. 102/4) "Eno", Almanca çeviride "Aenos" diye geçer.

Dione'nin kızı, soylu anamla, göksel varlıkların
En yücesine, bu kentin yarınki yöneticilerine, iyelerine,
Göksellerin önderine, semiz bir boğa adadım kıyıda.
Bir tepe vardı yakında, doruğunda kızılcıklar,
Sık dalları, dimdik duran mersin ağaçları çevresinde.
Vardım tepeye, uğraştım sökmek için yeşil ağaçları,
Örtmek istedim yapraklı dallarla sunakları. Birden
Korkunç, anlatılmaz bir görüntü belirdi gözlerimin
Önünde, yerde. İlk söktüğüm ağacın köklerinden dökülen
Kara kan damlaları izler bırakıyordu toprakta,
Buz kesildim korkudan, elim ayağım kaskatı tümden,
Ürperdim, donmuş damarlarımda dolaşan kan.
Durmadım, yavaşça söktüm çıkardım öteki ağacı da,
Öğrenmek istedim bu olayın bence gizli nedenlerini.
Kara kan damlıyordu kabuğundan bu ağacın da.
Şaşırdım büsbütün, yalvarmaya başladım kır nymphalarına,
Geticusların ekilmiş tarlalarını koruyan Gradivus'a,
İyiye yorsunlar bu tansığı, korusunlar bizi diye.
Üçüncü kez vargücümle vurdum ağaca baltayı,
Kaymayım diye kumlarda dayadım yere dizlerimi.
Bilmem söylesem mi? sussam mı? bir inilti yükseldi
Tepenin derinlerinden ağlamaklı, ulaştı kulaklarıma:
"Neden parçalarsın Aeneas bir mutsuzu? Bırak sininde,
Dinlensin, kana bulaşmasın iyiliksever ellerin, bırak.
Troyalıyım, yabancın sanma, kütük değil kanayan,
Yazık! kaç bu barbar yerden, açgözlü kıyıdan.
Polydorus'um ben, gövdeme saplanan oklardan
Türemiş toprakta bu sivri doruklu ağaçlar."

Derin bir korkuya kapıldım ilkin, sarsıldım, ezildim,
Dimdik oldu saçlarım, sesim tıkandı boğazımda
Göndermişti yüklü bir altınla Polydorus'u
Mutsuz Priamus gizlice, savaş için eğitilsin diye,

Trakya kralına, güveni yokken Dardanosların pusatlarına,
Görünce düşman birliklerinin kenti kuşattıklarını.
Bu kral, tükenince Troya'nın gücü, dönünce yazgısı,
Tutmuş Agamemnon'u, üstün ordusunun ardınca yürümüş,
Çiğnemiş konukseverlik tüzesini, öldürmüş Polydorus'u,
Almış altınları. Nice gönül yıkarsın, uğursuz
Altın tutkusu! Dağılınca korkum, anlattım tansığı
Halkın önderlerine, tanrılardan gelen serüveni,
Babama, öğrenmek istedim düşüncelerini sordum onlara.
Gidelim dediler, oybirliğiyle, bu kanlı topraklardan,
Bu suçlanmış, kirlenmiş yerden, yelken açalım yellere.
Yeniden bir gömme töreni düzenledik Polydorus anısına.
Büyük bir höyük yaptık tepede, sunaklar kurduk adına,
Kutsal bağlarla, koyu selvi dallarıyla süsledik,
Çevresinde İlion kadınları, töre gereği saçlar dağınık,
Boşalttık ılık, köpüklü süt dolu bardakları,
Adak kanı konmuş kapları höyüğün üstüne.
Seslendik tinsel varlığına, gömütü başında, çekildik.

Yatışınca dalgalar, durulunca kabaran deniz, çağırdı
Bizi fısıltılarla güney yelleri, yolculuğa, kızaklardan
İndirdiler arkadaşlar, suya saldılar gemileri, toplandılar
Kıyıda. Koydan ayrılıyoruz, görülmüyor kentler, karalar.

Denizin ortasında kutsal bir kara, bakımlı Nereidler
Anasının, Egeli Neptunus'un sevdiği. Sevecen Apollon
Dolaşırken kıyıdan kıyıya gönlünce, yüksek Gyras'la
Mycon arasında, görmüştü bu adayı, güvenli yerdir
Fırtınalara, dalgalara karşı sığınaktır gemilere.
Yöneldik oraya, yorgunduk, esenlik verdi, barındırdı.
Saygı sunduk Apollon kentine karaya çıktığımızda,
Kral Anius, yerlilerin kralı, Phoebus tapınağını
Koruyan. Kutsal defne yapraklı başlığı, şakaklarına

Bağlı, karşıladı bizi, tanıdı eski gönüldeşi Anchises'i
Söyleştik içtenlikle, sonra girdik konağından içeri.
Taştan yapılmış, eski tapınakta, yakardım tanrıya:
"Dilerim senden ey Thembralı tanrı yurt ver,
Bitkiniz, güvenli bir kent, süregen soy ver,
Yeni bir Pergama kur, Troya gibi. Acımasız
Akhilleus'tan, azgın Danaoslardan kalan yıkıntılarla.
Kime sığınalım? Nereye gidelim? bildir baba, gönlümüze."

Bitince yakarışım, ortalık yerinden oynuyor sandım.
Kapılar, tanrısal defne, tapınak, yakındaki dağ hep
Sarsılıyor göründü. İnler gibiydi sunakta Üçayaklı da.
Kapandık yere yüzükoyun, bir ses geldi kulaklarımıza:
"Ey yorulmaz Dardanosoğulları, eskiden atalarınızı sırtında
Taşıyan toprak, görünce döndüğünüzü verimli tarlalara,
Kıvançla karşılayacak sizi, arayın eski ananızı.
Egemenlik sürecek bütün Aeneas soyu, çocukları,
Çocuklarının çocukları, onlardan doğacak olanlar hep."
Böyle söyleyince Phoebus, kıvanç kapladı hepimizi,
Kaynaştık, nerdedir bu kent, nereye çağırıyor bizi
Phoebus, serüvenci topluluğu, diye, düşünmeye başladık.

Anımsayınca babam eski savaşçıların anılarını burada
Dedi ki: "Dinleyin ey önderler, öğrenin umacağınız, nedir.
Girit, deniz ortasında, ada, yüce Jupiter'in sevdiği.
Orada vardır bir başka İda dağı da, beşiğimiz, anayurdumuz bizim.
Yüz büyük kent bu verimli krallık ülkesinde, doğruysa
Duyduğum, anımsadığım, büyük atamız Teucus gelmiş
İlkin Rhaete kıyılarına, burada seçmiş yerini
Kuracağı kentin, daha kurulmamışken İlion, içkale
Pergama, derin oylumlarda barınırdı insanlar, oyuklarda.
Girit'ten gelmiş tanrılar anası Cybele, Koribantların

Tunç zilleri, İda'nın kutsal bayramları, bu konuya değgin[1]
Gizemli söylence, tanrıçanın arabasına koşulu arslanlar.
Yürüyelim tanrıların gösterdikleri yolda, varalım
Yatıştıralım yelleri, Grosus ülkesinde yerleşelim.
Pek uzun değil yolumuz, yardımıyla Jupiter'in
Üçüncü günün açımında Girit koyunda dururuz."
Bunları söyledi, kesti tanrılara ayrılan adakları:
Bir boğa Neptunus'a, bir boğa güzel Apollon'a,
Fırtına tanrısına kara, tatlı Zephyros'a ak koyun.

Bir söylenti dolaştı ortalıkta kovulmuş anayurdundan
Kral İdomeneus, kaçmış, boş kalmış Girit kıyıları,
Çekilmiş düşmanlar da, boşalmış evler de, kentler de.
Açıldık açık denize, ayrıldık Orthygia koylarından,
Geçiyoruz önünden Bacchant sesleriyle çınlayan Naxos'un,
Yeşil Donysa'nın, Olearos'un, karlı Paros'un, suların
Üzerine serpilmiş Kykladların, nice boğazın, karanın.
Birbiriyle yarışan, yükselen, ürkünç gemici türküleri:
Birbirini yüreklendiren, atalar ocağı Girit'e gidelim.
Hızlandırdı gemiyi, pupadan esen uygun yeller,
Çıktık sonunda eski Curetlerin koyunda karaya.
Özlenen kentin surlarını yapmaktı ilk işimiz,
Pergama dedik adına, derin bir sevinç duyuldu,
Özendirdim halkı yurdu sevmede, içkaleyi yapmada.
Karaya çekilmişti hepsi koyda bekleyen gemilerin de.
Gençlerde bir evlenme sevinci, yeni toprakları işleme
Girişimleri. Ben de yasalar düzenlemeye koyuldum
Tarlalar, toplumsal yaşamlar için. Birden korkunç

[1] Burada, eski Latin söylencelerine göre düzenlenen olay yanlıştır. Tanrılar anası Cybele (Kübele, Kibele, Sibel) Girit'ten gelmemiş, Anadolu kökenlidir, nitekim Hititlerde "Kubaba" biçiminde de geçer. Vergilius'un yaşadığı çağda, söylencenin Latin anlayışına göre yorumu, sonradan düzeltilmiş; kazıbilim verileri bu söylencenin Anadolu kökenli olduğunu kanıtlamıştır.

Yıkım indi göklerden, salgın, yokolmuş bir yıllık
Emekler, ağaçlar, ekinler, nice tatlı canlar,
Sürükleniyor yerlerde kıvranan gövdeler. Yakmış Serius
Hepsini tarlaları, yaylımları, otları, ovaları, ürünleri.
Orthygia bilicisine, Phoebus'a, sormak, yakarmak için
Yeniden, denizden, geldiğimiz yoldan dönmemizi öğütledi
Babam. Ne gün bitecek bu yıkım, dinecek acılar,
Yardım gelecek, ne yapılacak, sorun, öğrenin buyurdu.

Geceydi, yeryüzünün uykuya dalmıştı tüm canlıları.
Tanrıların betimleri, kutsal Frigya Penatları, Troya'dan
Gelirken yangından, yalımlardan kurtarabildiğim, düşte
Gelmiş gözlerimin önüne, pencerelerden sızan
Bir dolunay aydınlığında görüldüğü gibi pırıl pırıl.
Şunları söylediler, tüm kaygılarımı giderdiler:
"Burda söyleyecek sana Apollon, Orthygia'ya döndüğünde
Söyleyeceklerini, gönderen odur bizi, senin konağına,
Kendiliğinden. Ordunla senin ardından geldik Dardania
Yangınında, dolaştık dalgalı denizlerde, korudun bizi,
Biziz, torunlarını yıldızlara yükseltecek, onların
Gelecekte kentini egemen kılacak tüm yeryüzünde,
Büyük surlar kur, o yüce topluluk için, kesme
Çabanı, sürdür başladığın işi, çalışmayı, kaçınma.
Değişmeli konakladığın yer, uygun görmedi bu kıyıları
Sana Deloslu tanrı, Girit'te yerleşmeni istemedi Apollon,
Bir ülke var, Hesperia dedikleri, Greklerin, verimli
Toprakları, güçlü ordusuyla ünlü, eski bir bölge,
Oenotriler yaşarmış orda, söylenceye göre başkanlarının
Adını vermişler, İtalya demişler oraya.
Oradır gerçek yurdumuz, oradan gelir soyumuz
Dardanoslar, oradan gelmiştir Jasius baba da.
Kalk, anlat yaşlı babana, sevinçle, bu kuşkudan

Uzak bildiriyi: Corythum'u, Ausonia ülkesini arasın.
Jupiter yasaklamış sana Girit tarlalarını."

Sarsıldım bu tanrısal seslerden, tansık görüntülerden.
Bir düş değil, açık seçik görüyordum hepsinin
Yüzünü, özel örtüler içinde saçlarını, kuşkum yok,
Soğuk terler boşalıyordu gövdemden, birden fırladım
Yerimden, kaldırdım yakarmak için açılan ellerimi
Göklere, yükselttim sesimi de, adak sundum ocağa
Tanrılar adına içki döktüm, dağıldı sıkıntım
İçim açıldı biraz, anlattım ayrıntılarıyla Anchises'e
Anladı ilk soyumuzun iki kökeni olduğunu,
Bu kaynak konusunda ne denli yanıldığını şimdi.
Dedi ki buna: "Oğlum, ne kötüymüş İlion'un yazgısı,
Yalnız Cassandra sözaçardı bana bu olaylardan.
Anımsıyorum şimdi soyumuzdan, kökenimizden sözettiğini,
Anlıyorum Hesparia'dan, İtalya krallığından sık sık
Konuştuğunu. Kim inanırdı Teucerlerin Hesperia
Kıyılarına geleceklerine? Kim önemserdi başlangıçta
Bilici Cassandra'yı? Phoebus'un ardınca gidelim, onun
Uyarılarına uyalım." Bunları söyledi, sevindik hepimiz
Uyduk buyruğuna. Birkaç kişi bırakarak ayrılıyoruz
Bu yerimizden de. Yelken açıyoruz engin sularda gemilerle.

Daldık engine görünmez oldu karalar artık, üstümüzde
Gök, altımızda deniz, yok görünürlerde başka bir iz,
Bir kara bulut başımın üstünde, fırtınayı, geceyi
Taşıyan, karanlıklar içinde dalgalar kabaran.
Denizi yükselten durmayan yeller, homurdanan sular.
Ayrıldık birbirimizden, sürüklendik dalgalanan geniş
Çevrintilere. Bulutlar sarmış günü, ılgarlamış gökyüzünü
Islak bir gece, şimşekler ard arda bulutları yardılar.
Saptık yolumuzdan, şaşırdık, yalpalıyoruz karanlık sularda.

Ne günü, ne geceyi seçiyordu Palinurus gökyüzünde,
Bulamıyordu dalgaların ortasında yolu, gideceği yönü,
Üç gün geçirdik güneşsiz, kaygılı, üç gece yıldızsız
Dolaştık denizde başıboş, karanlıklar içinde. Dördüncü
Gün uzaklarda göründü yükselen karalar, dağlar
Onları çevreleyen, sislerden oluşan bulutlar dalgalı,
İndirdik yelkenleri, asıldık küreklere durmak yok,
Beli bükük kürekçiler köpüklü, mavi suları yarıyorlar.

Kurtulunca dalgalardan, karşıladı beni Strophad kıyıları.
Strophad diyor Grekler, büyük İyonya adalarına.
Bu adalarda oturur acımasız Celaeno, öteki Harpyler,
Kapandıktan beri Phineus'un konağı, dağıldıktan beri
Korkudan büyük tören sofraları, kendilerine kalınca
Hepsi. Yoktur ondan kötü, uğursuz, azgın bir yaratık,
Tanrısal öfkeyle Styx'in karanlık sularından çıkan.
Bunlar, genç kız yüzlü kuşlar, korkunç gövdelerinden
Pis kokulu sıvılar fışkıran, kıvrık pençeli,
Açlıktan yüzleri solgun, ürkünç yaratıklar.

Futına sürükleyip götürünce bizi bu kıyıya, koya
Girdiğimizde gördük öküz sürülerini besili, yaylımlarda,
Çobansız keçiler, yeşil otlaklarda otlayan, dolaşan.
Saldırdık bıçaklarımızla hayvanlara, çağırdık törene
Tanrıları da, buyur ettik Jupiter'i bu adak yemeğine,
Koyun uygun yerinde, otlar üzerinde, oturduk,
Doyunduk. Birden, yüksek tepelerden, korkunç gürültüler
Çıkaran kanat vuruşlarıyla Harpyler bize süzüldüler,
Tüm etleri kaptılar önümüzden, kalanı kirlettiler,
İğrenç bir koku saldılar ortalığa, uçup gittiler.
Yeniden kurduk soframızı, oyuk bir kaya dibinde,
Ağaçların koyu gölgelerle çevrelediği, gizlediği yerde.
Yaktık sunakların üstünde yeniden kutsal ateşi.

Yine birden, göklerin karanlık, bilinmeyen yerinden
Saldırdı gürültüler çıkararak çengel ayaklı yaratıklar
Yemeklerimize, kirlettiler, kokuşturdular uçup gittiler.
Savaşmak gerek bunlarla, dedim, arkadaşlara, yaptılar
Dediğimi, silahlandılar, oklarını, kılıçlarını otların
Altına sakladılar, kalkanlarını gizlediler. Onlar, koyun
Korkunç kıvrımlı kıyılarını doldurarak ürkünç gürültülerle
Üstümüze bir daha saldırdılar. Duyurdu yüksekten bize
Gözcümüz, tunç Misenus borusuyla atıldık üzerlerine,
Doğramak için kılıçlarımızla, azgın deniz yaratıklarını.
Ne tüylerine kılıç işlemiş, ne bir yara sırtlarında,
Yükseldiler hızla yıldızlara, yarı yenmiş etler,
İğrenç izler bırakarak uçup gittiler.

Yalnızca, yüksek bir kayanın üzerinde, Celaeno
Bu mutsuzluk öncüsü, tırmalayıcı, cırlak sesiyle dedi ki:
"Başladık savaşa demek, yetmedi mi boğazladığınız öküzlerimiz,
Genç hayvanlarımız, ey Laomedon'un torunları, neden giriştiniz
Vuruşmaya suçsuz Harpyleri kovmak için yurtlarından?
Dinleyin, iyi belleyin öyleyse şu sözlerimi: açıklayım
Size, yüce Jupiter'in Phoebus Apollon'un da
Bana, Furiaların en yaşlısına, bildirdiği gizemleri, ben de.
İtalya'ya gitmektir amacınız, götürecek sizi yakardığınız
Yeller İtalya'ya, çıkacaksınız orada karaya, koydan.
Ancak, yasak size surlarla kuşatmanız, adanan kenti.
Kıvranırsınız açlıktan, görürsünüz karşılığını ettiğiniz
Kötülüğün bize, kaçış yok, kemirirsiniz sofralarınızı."
Bunları söyledi, kanat çırpıp ormana kaçtı.

Birden kanları dondu, korkuya kapılan yoldaşlarımın,
Şaşırdılar, çekindiler, yeniden, bir savaşa girmekten.
Tanrılara, bir de o uğursuz kuşlara yalvararak,
Barış sağlama yolunu yeğlediler yakararak.

Kesilsin gereken adaklar, diye, buyurdu babam
Anchises, kaldırdı kıyıda ellerini, yakardı tanrılara.
"Ey tanrılar, önleyin korkuyu, giderin bu yıkımı,
Kurtarın bu dinsever kişileri." Sonra buyurdu
Çözülsün halatlar, yelken açılsın kıyıdan enginc.
Şişirdi güney yelleri yelkenleri, kaçıyoruz köpüklü
Dalgalar üzerinde, öncünün, yellerin gösterdiği yönde.

Sonra göründü deniz ortasında ormanlı Zacynthus,
Dulichium, dik kayalıklı Neritos adaları. Kaçındık
Laertus krallığına bağlı Ithaka kayalarından, yerdik
Acımasız Ulysses'i besleyen kötü toprağı da.
Az sonra göründü bulutlu tepesi Leucata burnunun,
Bir de gemicilere korku salan, Apollon tapınağı.
Yorgun, yöneldik sunağa, vardık ufak kasabaya,
Baştan demir attık, kıçtan çektik kıyıya gemileri.

Çıktık sonunda karaya, ummamıştık bunu böyle,
Adak sunmak için Jupiter'e yıkandık, arındık.
Tütsüler yaktık sunaklarda, kutsadık Actium kıyılarını
Troya oyunlarıyla. Soyunan, yağlanan, sevinen arkadaşlar
Geleneksel yurt güreşleri düzenlediler, Grek ilinden
Kurtulmanın, düşman içinden başarıyla kaçmanın anısına.

Bitirmiş yıllık büyük dönüşü yörüngesinde güneş,
Kabarttı dalgaları, kuzey yelleriyle, kışın soğuğu.
Çaktım, büyük Abas'ın taşıdığı oyuk, tunç kalkanı
Tapınağın kapısına, üste, yazdım şu sözleri de:
AENEAS DANAOSLARDAN ILGARLADI BUNU.
Sonra buyurdum koydan ayrılmayı, küreklere sarılmayı.
Arkadaşlar yarışırca kürek çekiyorlar, suları oynatıyorlar.
Görünmez oldu sonra, Phaecusların yüksek kaleleri,
Gittik Epirus kıyılarınca, girdik Chaonia koyuna.
Ulaştık yüksek Butrotus kentine.

İnanılmaz bir söylenti geldi kulaklarımıza, orada:
Priamus'un oğlu Helenus kralmış Grek ülkelerinde,
Elegeçirmiş Akhilleus oğlu Pyrrhus'un tahtını da, karısını da.
Yeniden Troyalı bir erkeğe varmış, demek, Andromache.
Bir derin istektir uyanmış içimde, görüşmek, öğrenmek
İçin bu yurttaşla bu büyük olayın içyüzünü, gerçeği.
Çıkıyorum koydan, bırakıp kıyıları da, gemileri de.
Bir adak sofrası, bir yemek ağıtlık, gelenekçe.
Kentin önünde, düşlenen Simois kıyısında, Hector'un
Külleri anısına düzenlenen, tinsel varlığının çağrıldığı
Boş sinde, tepede, çevresini çimenlerin sardığı
Yerde Andromache, iki sunak ortasında, yakarıyordu.
Görünce Troya pusatlarıyla donanmış geldiğimi, bu
Görkemli kılığımı, derin bir korkuya kapıldı, sarsıldı,
Dondu damarlarında kan, geçti kendinden yıkıldı,
Uzun süre kaldı, güçlükle, titrek sesle:
"Gerçekten sen misin gördüğüm, tanrı oğluna benzer
Kılığın, doğru mu? Yaşıyor musun? Yoksa kutsal bir
Işık mı getirdi seni buraya, söyle nerdedir Hector?"
Böyle dedi, ağladı, doldurup ortalığı çığlıklarla.
Şaşırdım bir süre, şunları söyleyebildim ancak:
"Yaşıyorum acılar, sıkıntılarla, yaşamı sürüklüyorum.
Şaşırma, sakın, gerçektir gördüğün.
Yazık! hangi yazgıdır seni yüce kocadan
Ayıran? Hangi uygun yazgıdır bunu yapan?
Ey Hector'un Andromache'si, sen misin Pyrrhus'un karısı?

Yere bakındı, yavaşça şöyle dedi: "Ne mutluydu
Priamus'un kızları içinde, hepsinden, Polyxena, düşman
Gömütü başında, yüksek Troya surları dibinde,
Ölüm yazgısıyla, kul olmadı kimseye, direndi,
Boyun eğmedi tutsaklığa, üstün kişinin yatağına

Girmedi, uzak denizlerde dolaştık, yanınca yurdumuz,
Tutsak olduk, çok saygısızlık gördük Akhilleus
Oğlundan, çocuk doğurduk o yılışık delikanlıya. Yine
O, düşüp ardına Leda'nın torunu Hermione'nin, bir de
Düğün düzenledi Isparta'da, verdi karı diye beni
Uşağı Helenus'a. Yanıyordu Orestes, elinden alınan
Bu kadın için, kapılmış öç alma tutkusuna, birden
Bastırıp boğazlamış rakibini babasının sunağında. Kaldı yine
Helenus'a bir bölümü krallığın ölünce Neoptolemus.
O da Troyalı Chaon'un anısına, saygı duyarak,
Chaonia adını verip tüm ülkesine Chaon'un,
Burada kurar, o da, yeni Pergama'yı, yeni İlion'u.
Hangi yeller, hangi yazgıdır seni buraya sürükleyen?
Hangi tanrıdır, bilmeden, bizim kıyılara getiren?
Nerde küçük Ascanius? Yaşıyor mu? Yeller besliyor mu
Onu? O ki Troya yangınından sonra.....
Çocuktur diye üzülmez mi, anasının yokluğundan, acınmaz mı?
Atalarının, baba Aeneas'ın, yeğeni Hector'un yiğitliğine,
Geçmişin erdemlerine özenmek isteği duymaz mı?"

Bunları söyler, gözyaşları döker, ağlarken, yakınırken
Boşuna, durmaksızın, Priamus oğlu yiğit Helenus
Büyük kalabalıkla, kentten dışarı çıkıp geldi,
Tanıdı hepsini yurttaşlarının, iletti sevgiyle konağına.
Çok gözyaşı dökerek, dinledi hepsinin sözlerini.
Gezdim küçük Troya'yı, yeni Pergama'yı.
Suyu kesik Ksanthos ırmağını gördüm, esenledim.
Öptüm Scaea kapısının eşiğini, kutsadım, sevindiler
Yoldaş Teucerler de bu yeni kentin kuruluşundan.
İçtenlikle karşılamış, onları, geniş girişte kral da,
İçkiler sundular altın kaplarla Bacchus'a içgirişin
Ortasında, geniş ağızlı kutsal bardaklar ellerinde.

Bir gün böyle, bir gün daha, yine böyle.
Yeller çağırdı gemileri, şişirdi keten yelkenleri.
Şunu sordum, yakaran bir dille, bilici Helenus'a:
"Ey Troyalı, tanrılar elçisi, Phoebus'un güçlü bilicisi,
Onun Üçayaklı'sında oturan, Klaros değneğiyle donanan,
Yıldızların gizemini bilen, kuş dilinden anlayan,
Uçuşları yorumlayan, söyle, bilicinin uğurlu sözleri
Mutlu bir yolculuk gösteriyor bana, tanrılar
Uzaklara gitmemi, İtalya'da yeni topraklar aramamı
Öğütlüyorlar. Yalnızca Harpylerden Celaeno, korkunç,
İnanılmaz bir serüven bildirdi, ürküttü hepimizi.
Kötü günler, yoksulluk, açlık dolu bir yaşam,
Tanrıların öcü, hangisi güvenli, hangisi sakıncalı?"

Helenus genç boğalar adadı tanrılara gelenekçe,
Yardım diledi, çözerek başının kutsal bağını,
Götürdü beni de kapına değin ey Phoebus, senin,
Tutup elimden, ürperdim görkemli tanrısal katında.
Orda, şu sözler çıktı bilicinin kutsal ağzından:

"Ey tanrıçanın oğlu sen yöneteceksin korkulu deniz
Yolculuklarını, böyle düzenliyor yazgıyı tanrılar kralı.
Yön çiziyor yaşam olaylarına, dinle söyleyeyim sana,
Güvenle gitmen için yabancı denizlerde, yapılması
Gerekeni, varman için esenlikle Ausonia kıyılarına.
Engelliyor kıskanç Parcalar Helenus'tan öğrenilen gizi,
Konuşturmuyor beni de Saturnus kızı Juno,
Çok uzaktır yakın sandığın İtalya kıyıları,
Varmak istediğin, bilmeden, girmeyi düşündüğün koy,
Güçtür geçilmesi çetin, uzak yolların, karaların,
Bükülür küreklerin azgın Trinacria dalgalarında,
İz kalır Ausonia'nın tuzlu sularında gemilerden de,
Bir de Circe adasını çevreleyen derin denizde.

Kent kurmaya, sağlam kara bulmadan önce,
İpuçları vereceğim, sana, yerleştir iyice belleğine.
Bir ırmak göreceksin, uzakta, yalnız, kıyılarında
Yeşil meşelerin gölgesinde yatar, kocaman domuz,
Ürkünç, otuz ak yavrusu çevresinde, dolgun
Memelerinden emen, anaları gibi hepsi ak,
Orasıdır çalışıp kenti kuracağın, güvenle yaşayacağın
Yer. Çekinme 'sofraları kemireceksiniz' diyen söylenceden.
Yürüyecek yolunda yazgı, Apollon yardımcın olacak.
Kaçın İtalya'nın bizim denize komşu, yakın
Kıyılarından, oralara bitişik topraklardan. Orada
Grekler oturur, kaçınılması gereken kimseler, surlarda.
Burada kurmuş hisarlarını Narycius'tan göçen Locrisliler.
Savaşçılarla korur Salentinus ovalarını
Lyctuslu İdomeneus, Meliboia kralı Philoctetes
Surlarla kuşattı küçük Petilia ilçesini, pekiştirdi.
Geçip ötesine denizin demirlediğinde donanman
Kıyıda yapacağın sunaklarda sunarken adaklarını
Unutma saçlarına erguvan rengi örtü sarmayı,
Tanrılar adına yakılan kutsal ateşler ortasında
Değişik bir görüntü yanıltmasın, sarsmasın seni.
Uyun bu kutsal töreye arkadaşların da, sen de,
Yakınların, torunların, kaçınmasın töreni izlemekten.

Yeller Sicilya kıyılarına götürünce oradan seni
Geçit verince sana daracık Pelor boğazı,
Uzun bir eğri çizerek, soldan gözle karayı,
Denizi, kaçın sağ kıyılardan, sulardan, sakın.
Eskiden güçlü, yaygın sarsıntıyla ayrılmış burası,
Daha nice değişiklik gösterir uzun çağlar,
Kopmuş bitişikken iki bölge çıkmış ortaya,
Yol açmış deniz, iki karanın ortasından, basınçla,
Ayırmış Sicilya'dan Hesperia'yı, sıyırıp geçen,

Ayrılan ovalarla kentin kıyılarında dar boğazın
İki yakasında, sağda Scylla, solda Charybdis,
Acımasız, uçurum, üç kez dalgalanır çeker dibine
Derin çevrintisinin suları, üç kez fırlatır boşluğa
Dalgaları, döndürür, yükseltir yıldızlara, sıçratır.
Derin, karanlık, ürkünç oyukta saklanır Scylla,
Uzatır başını, çeker gemileri kayalara. Güzel
İnsan yüzlü, göğüslü, sevecen bir kız
Görünümünde gövdesi, aşağısı kurt karınlı, ürkünç,
Yunusbalığına benzeyen, uzayan bir kuyruk.
Daha güvenlidir Pachynun'la Trinacria kıyılarından
Dolaşıp, uzun yay çizerek yolu değiştirmek,
Derin oyuğunda saklanan biçimsiz, ürkünç Scylla'nın
Mavimsi sularda havlamaları yankılanan köpeklerini
Görmekten. Başka, yeterli bilgisi varsa Helenus'un
Gelecek konusunda, Apollon gerçeklerle doldurmuşsa
Belleğini, güveniyorsan ona, öğütüm var sana
Ey tanrıçanın oğlu, hepsinden önemli, yinelenmeli:
İlkin yüce adına sığın Juno'nun yakarışlarınla,
Öv onu, sun adaklarını o güçlü kraliçeye,
Yalnız ona kulluk et, yalvar, dile, başka
Yolu yok Trinacria'dan İtalya'ya başarıyla varmanın.

Oraya vardığında, Cumae kentine, onun kutsal
Gölüne, ormanlarda çınlayan Avernus'a ulaştığında
Bilici kadını görürsün kayanın dibinde sayıklayan,
Yazgıyı bilen, yapraklara yazılar yazan kız,
Saklar üzeri gizemli yazılı yaprakları, özenle
Diziler, düzenler mağarasında. Onlar orada bozulmadan
Olduğu gibi dururlar, Aralanırsa menteşeler üstünde
Döndüğünde kapı, esinti girerse kapının aralığından
Karıştırırsa yaprakları, bu kız kıpırdamaz yerinden
Toplamaz uçuşan yaprakları mağaranın ötesinden, berisinden.

Düşünmez yeniden düzenlemeyi, derlemeyi, bırakır öyle.
Boş döner gelenler, kınarlar Sibylla'nın ocağını.
Çekinme burada kalmaktan uzunca, boşa gitmez
Günün, arkadaşların mırıldansalar da, yeller yelkenleri
Doldurur, açık denize çağırır, gidelim durmayalım,
Deseler de. Yakar bilici kadına, öğren yazgıyı.
Başına gelecekleri, söyler sana yapman gerekenleri.
Anlatır İtalya halkını, gelecekteki savaşları,
Yıkımdan kaçmayı, ya da direnmeyi, bunların yöntemini,
Mutlu bir yolculuk sağlar, aşarsın engelleri.
İşte bunlardır sana vereceğim öğütler, öneriler,
Git artık, yükselt göklere Troya'nın ününü."

Söyledikten sonra bu gönüldeş sözlerini bilici,
Armağanlar gönderdi gemilerimize, altın, fildişi işlemeli,
Ağır, değerli gümüş takımlar, yığıldı gemide,
Dodon madeninden kâseler, üç altın çengelle tutturulmuş
Örgülü, değerli bir zırh, ondan başka süslü
Sorguçlu tolga, güzel başlıklar, Neoptolemus'tan
Kalma pusatlar, babama özel armağanlar ayrıca.
Atlar da gönderdi, kılavuzlar da,
Kürekçiler yolladı, pusatlarla donattı arkadaşları.

Yelken açmayı buyurdu donanmaya Anchises bu ara,
Uygun yelden yararlanmak için gecikmek istemedi,
Derin bir saygıyla dedi ki Phoebus yorumcusu:
"Sen, Venüs'ün evlenmek isteyerek, yücelttiği Anchises,
Tanrılar gözdesi, iki kez yıkılmış Pergama
Kalıntıları karşısında Ausonia toprağı, yelken aç alıver,
Kıyılar boyunca gitmek gerek. Yakın değildir sana
Apollon'un verdiği, gösterdiği Ausonia bölgesi. Git
Ey tanrılarca mutlu gencin yaşlı babası, gerek
Var mı uzun söze, uygun yelleri kaçırmaya?"

Bu dönüşsüz ayrılıştan derin üzüntüye kapılan
Andromache süslü, altın işlemeli giysiler getirdi,
Frigya dokuması güzel bir yağmurluk Ascanius'a,
Değerli dokumalar, aşağı değildi Helenus'unkilerden.
Dedi ki: "Al bunları yavrum, elimle dokunmuş, örülmüş.
Ufak bir andaç sana tükenmez sevgimi gösteren,
Hector'un karısı Andromache'den son armağanı sakla.
Canlanır gözlerinde, sana bakınca, yavrum Astyanax,
Seninkiler gibiydi onun da gözleri, elleri, yüzü,
Senin yaşında girmiş olacaktı gençlik çağına."
Şunları diyordum, gözyaşları dökerek, bu kişilerden
Ayrılırken: "Kalın sağlıcakla, gerçekleşti yazgının dediği.
Bir durumdan başka bir duruma geçmektir dileğimiz.
Uğurludur yolunuz, iz aramak gerekmez engin sularda,
Geride kalan Ausonia ovalarında, gözünüzün önündedir
Ksanthos ırmağı, elinizle kurduğunuz Troya, dilerim
Geçmesin eline Greklerin, sizin olsun durdukça.
Egemen olursam Tiber ırmağına, komşu topraklara,
Soyuma verilen, yükselen hisarları görürsem, dilerim
Epirus, Hesperia denen, kurucuları Dardanoslar olan
Komşu ülkeler, özdeş yıkımı gören topraklar
Birleşsin, ulaşsın bütünlüğe, yeni bir Troya
Kurulsun, gelsin hepsi bir araya gönensin, böyle
Bir özlemle doğsun, bizden sonra, torunlarımız da."

Gidiyoruz deniz üzerinde, yaklaşıyoruz Cerauna'ya,
Oradan varılır kısa deniz yoluyla İtalya'ya.
Güneş batıyordu, yoğun gölgelere büründü dağlar.
Ayırdık, içimizden, karaya çıkacak, gemileri bekleyecek
Arkadaşları, çıktık karaya, yayıldık kıyılara, orduyu
Düzenlemek için. Bir de uyku bastırdı, yorgunluk.
Yarı yola bile gelmemişti geceyi taşıyan saat,
Birden Palinurus sıçrayıp kalktı yerinden,

Kulak verip esintilere yokladı yellerin gelişini,
Baktı durgun gökte batmaya yönelik yıldızlara,
Arcturus'a, yağmurlu Hyadlara, Büyükayı, Küçükayı,
Altın ışınlarla donanmış Orion'a bir süre.
Görünce pırıl pırıl yıldızları açık gökyüzünde
Seslendi tüm arkadaşlara, dedi ki: "toparlanalım,
Yelken açalım olabildiğince, gidelim yolumuzda durmadan."

Kaçıyordu, yıldızlar kızıl ışınlar saçarken, Aurora.
Görüyorduk, uzaktan, İtalya'nın buğulu tepelerini:
İlkin Achates'ti bağıran 'İtalya' diye, sonra
Arkadaşlar sevinç çığlıklarıyla, esenlediler İtalya'yı.
Kaldırdı Anchises baba şarapla dolu büyük
Süslü bardağı, dikildi yüksek pupasında geminin
Yakardı tanrılara:
"Ey karaların, denizlerin tanrıları, fırtınalar egemeni,
Kolaylaştırın yolumuzu, estirin uygun yelleri."
Açıldı özlenen hava, birden, göründü yakından
Koy, tepenin doruğunda Minerva tapınağı.
Arkadaşlar yelkenleri dürdüler, gemileri çevirdiler.
Bir yay çizer gibi doğudan koy, denizde,
Tuzlu köpükler serpiliyordu öne çıkık kayalara,
Çevrilmiş iki yandan, yüksek kuleleri andıran,
Sarkan kayalarla liman, kıyıdan yükselen tapınak.

Dört at gördüm kar gibi, yayılmış geniş
Ovada, uzakta, parlak, uğura yordum bu durumu.
Anchises baba bağırdı: "savaş belirtisi bu, yabancı
Toprak savaşla korkutuyor bizi, at sürüsü, savaşa
Yorulur atlar, töredir, arabalara da koşulurlar.
Birlikte taşırlar gemileri de, dizginleri de,
Barış umudu var." Biz de sığındık kutsallığına
Pusatları çınlayan Pallas'ın, yakardık ona, oydu

İlkin, bizi koruyan, giyindik Frigya giysilerini,
Uyduk öğütlerine Helenus'un, sunduk Grekleri tutan
Juno'ya güzel kokular, adaklar saygılarla.

Bitirince, kutsal adak törenini, çevirdik uçlarını
Yelken direklerinin, uzaklaşmak için, kuşku duyulan
Bu Grek ovalarından, kentlerinden, daha durmadan.
Görünürdü durduğumuz yerden, doğruysa söylence, Hercules'in
Yaptırdığı Tarantus limanı. Yükselir karşısında Lacinias,
Juno tapınağı, Caulonia kaleleri, gemileri batmaktan
Kurtulan Scylaceus'la koyu, uzakta Trinacria Aetna.
Duyarız korkunç gürültüsünü denizin, kayalara çarpan
Dalgaların uzaktan, kıyılara vuran iniltilerini suların,
Geliyor, gidiyor sular, birbirine karışıyor kumlar.
Anchises baba bağırdı: "Kuşkusuz budur Charybdis,
Helenus'un söylediği kaya, korkunç kayalıklar, budur.
Asılın küreklere birlikte, yoldaşlar kurtarın bizi."
Uyuldu buyruğa, eksiksiz yapıldı istenen, ilkin
Palinurus çevirdi hışırdayan başını geminin sola
Denizde, hepsi küreklerle, yelkenlerle döndürdüler sola
Tüm gemileri. Kabaran, kıvrılan sular bizi kaldırıyorlar
Göklere. Sonra yerin dibine, tinler ülkesine batırıyorlar.
Üç kez uğultular duyuldu derin kaya oyuklarından,
Üç kez gördük fışkıran köpüklerin ağdığını yıldızlara.

Sonra yeller bıraktılar yorgun gövdelerimizi, güneşle
Yaklaştık Cyclop kıyılarına, bilmezdik yolu, saptık,
Koy durgun, fırtınalardan ırak, geniş, korkunç
Sesler duyuluyor, gürleyen, yalımlar püskürten Aetna'dan,
Arada kara bulutlar yükseliyor, kızgın küller,
Koyu dumanlar saçıyor, korlaşan dalgalar yuvarlıyor,
Yükseltiyor yıldızlara, içinden gürültülerle kopardığı
Dağın doruğundan fırlatıyor, ürkünç uğultularla dışa,

Sıvılaşan kızgın taşlar kükreyerek saçılıyor uzaya,
Dağın derinlerinde bir kaynama, sarsan, korkutan
Gümbürtüler. Enceladius'un yıldırımla yanan yarı gövdesi,
Bu yıkıntılar altında sıkışmış, söylence böyledir.
Yanan gövdesinden fışkırttığı yalımlarmış, acımasız
Aetna'nın açık oylumlarından çıkan alevler. Yorgun
Gövdesini döndürürken sağa sola depreşmiş Trinacria,
Gürlemiş, duman kaplamış gökleri. Saklandık ormanda,
Bilmedik nedenlerini gördüğümüz korkunç, eşsiz olayın.
Ne göklerin aydınlığı, ne parlayan yıldızların,
Karanlık bulutlar kaplamış ortalığı, görünen yok.
Ayın ışığını da gizlemişti gecenin kara bulutu.

Ertesinde, gün doğudan yükseldiğinde, ortalık ağarınca
Aurora kovarken gökten ıslak gölgelerini gecenin
Birdenbire çıkıverdi ormandan çelimsiz, şaşılası yaratık,
Bu bilinmeyen, acınası, görülmedik kılıkta, sessiz,
Uzattı ellerini yakararak kıyıya yöneldiğinde.
Bakınıyoruz, uzamış, kaba, kirli bir sakal,
Yırtık giysilerini tuttumuş dikenlerle. Troya savaşına
Gönderildiği giyinişinden, özel imlerinden belli
Bir Grek. Uzaktan görünce Dardanos armasını, Troya
Kılığını, duraladı biraz, çekinsedi, sonra yürüdü hızla
Kıyıya, yalvarışlar, yakarışlarla dedi ki: "Andolsun
Işıyan yıldızlara, yüce tanrılara, evreni aydınlatana,
Kurtarın, ey Troyalılar, beni, götürün dilediğiniz yere,
Yeter bana, biliyorum, Danaos donanmasından olduğumu.
Savaştım İlion Penatlarına karşı, söyleyim onu da,
Büyük bir suçsa yaptığım gözünüzde, gereksizse,
Tüzeye aykırı bir eylemse durmayın, gecikmeyin
Atın dalgalara beni, batırın dibine denizin.
Dilerim, ölümüm, insanlar elinden olsun."

Böyle söyledi, sonra sarıldı dizlerime, yuvarlandı
Yerde, sımsıkı tuttu ayaklarımı. Kimdir, hangi
Soydandır, sorduk, anlat serüvenini dedik ona.
Babam Anchises, beklemeden uzattı elini ona,
Güvence verdi, giderdi çekingenliğini bu gencin,
Atarak tüm korkuyu başladı konuşmaya, bu yabancı:

"Ithaka'dır yurdum, mutsuz Ulysseus'un çevresinden,
Adım Achamenides, babam Adamastos'un yoksulluğundan
Geldim Troya'ya, gelmezdim alınmasa tarlam, evim.
Büyük bir korkuya kapılıp kaçarken bıraktılar beni
Arkadaşlarım, unutarak geniş oyuğunda Cyclopların.
Karanlık, kan kokuşlu, iğrenç yerdir orası,
Sıçramış kan izleri fırdolayı, geniş, kendisi
Yıldızlara değen dev, tanrılar ondan kurtarsınlar
Yeryüzünü. Ne görebilir, ne konuşabilir onunla kimse.
Etleriyle, kara kanıyla beslenir öldürülen insanların,
Gördüm onu, yakalamış iki arkadaşımı kocaman elleriyle
Parçalarken, yatırıp sırtüstü, ininin ortasında,
Taşlara vururken, fışkıran kanlar eşiğe akarken.
Gördüm kara kan damlayan içaygıtları yutuşunu,
Titreyen, sıcak eklemleri dişleriyle koparıp yiyişini.
Yanına kalmadı yaptığı, daha dayanamadı Ulysseus,
Şaşırmadı, ölüm kalım karşısında Ithakus görününce.
Yutmuş avını, çekmiş şarabı, doyunmuş iyice
Cyclop, dalmış uykuya, uzanmış, eğilerek girdiği
Oyuğunda, başlamış birbirine karışık yediklerini
Kusmaya. Yakardık tanrılara, işbölümü yaptık tüm
Arkadaşlar aramızda, sonra, birden saldırdık üzerine
Çıkardık korkunç tek gözünü sivri uçlu kargımızla,
Alnının ortasında duran, bir Argoslu kalkanı ya da
Phoebus ışıldağı gibi parlayan tek gözünü.
Böyle kıvançla, tüm arkadaşlarımızın aldık öcünü.

Kaçın, mutsuzlar kaçın, çözün durmayın daha sizi
Karaya bağlayan halatları. Korkunç kılıklı
Polyphemus'un bol yünlü koyunlarını, bu derin oyuğa
Kapayarak gizlediğini gördüğümüz gibi görürüz,
Kıyıların kıvrımlarında, yüksek dağ doruklarında
Yüzlerce Cyclop'un başıboş dolaştığını, yaşadığını.
Üç kez ışıldadı gökte yeniay o günden beri,
Ormanlarda sürünür gibi yaşıyorum yaban inlerinde,
Görüyorum büyük kayalardan çıkışını Cyclopların,
Titriyorum, yürürken ayaklarından çıkan gürültülerle.
Geçimim söktüğüm kökler, dallardan topladığım ekşi
Kızılcıklar, yeşil otlar, yemişler. İlkin
Gördüm kıyıya gelen donanmanızı bakınırken
Bütün çevreye. Duraksamadan sığındım, güvendim size,
Yeter bu kötü sürüden kurtulmam bana. Yaşamım
Elinizde, kısaltmak, uzatmak sizin bileceğiniz."

Bitirdiğinde sözünü, dağın doruğunda, sürünün ortasında
Gördük devinen iri gövdeli birisini, besbelli
Polyphemus'tur, geliyordu kıyıya doğru bu korkunç
Görünümlü, biçimsiz, iğrenç, ürkünç, gözsüz yaratık.
Elinde bir çam değneği, saptıyordu yordamla yolunu.
Yanında yürüyordu yünlü koyunları, onlardı eğlencesi,
Uğradığı korkunç yıkımda, biricik avuntusu.
Varınca derin denize, dalgalanan sulara, yıkadı
Çıkarılmış gözünden damlayan kanlı, irinli akıntıları,
İnledi gıcırdatarak dişlerini, yürüdü denizin
Ortasına doğru, göğsüne bile çıkmıyordu su.
Biz, titreyerek korkudan, yanımızda kaçak, kaçıyoruz
Gizlice, keserek gemilerin halatlarını, gürültüsüzce
Oradan. Asılmış küreklere yarışırca, gidiyoruz sularda.
Sesleri sezen Polyphemus döndü gürültülü yöne.
Ancak yetmezdi gücü bizi yakalamaya, dalgalı

Sularında İonia'nın ardımızdan gelerek önümüzü tutmaya.
Korkunç haykırışıyla titredi, çalkalandı sular, denizler,
Bir korku düşmüş İtalya topraklarına, gümbürtüler
Duyuldu derin oyuklarından Aetna dağının.
Dağlardan, ormanlardan çılgınca çıkan Cycloplar toplandılar
Koştular denize doğru, kıyıları doldurdular, sardılar,
Tümden. Gördük, Aetnalı kardeşler anlamsız bakışlarını
Bize dikmişler. Kocaman başlarını göklere yükseltmişler.
Korkunç bir sürü, böyle görünür doruğunda dağın,
Yüksek bir tepenin, Jupiter'in meşe ormanı da,
Diana'nın sivri servilerle kaplı kutsal ağaçlığı da.

Sarsıldık korkudan, çözerek ipleri hızla, tüm bağları
yelken açtık, durmaksızın, uygun yellere karşı.
Anımsadık Helenus'un uyarısını, Scylla'yla Charybdis
Arasından ölüme gidildiğini, oradan geçmemeyi,
İki yakanın da sakıncalarını, değiştirdik yolu.
Yardımcımızdı daracık Pelorum boğazından esen Boreas,
Geçtik yüksek kayalar arasından, Pantagias ağzından,
Megaros koyundan, su yüzeyinde Thapsus önünden.
Bu kıyıları bize öğreten, önceden, mutsuz Ulysseus,
Bir de buraları gören yoldaşı Achamenides oldu.

Girişinde Scania koyunun, dalgaların durmadan dövdüğü
Plemmyrium karşısında bir ada, ilk yerliler
Ortygia derler adına. Söylenceye göre, gizli
Bir yoldan, deniz altından akarmış, Elis'in Alpheus
Irmağı buraya, Arethusa, karışır Sicilya denizinde
Sularınla. Tapındık buyruk gereği yörenin tanrılarına,
Geçtik durgun Helorus'un sulak, verimli tarlalarından.
Aştık Pachinus'un dışlak, sivri kayaları yanından.
Göründü yazgının kımıldama gücü vermediği Camaria
Iraktan, Gela ovaları, adını Gela ırmağından alan

Görkemli Gela. Uzaktan gösterdi kendini yüksek,
Dik surlarıyla Acragos, soylu atlarıyla, büyük
Ün sağlayan görkemli kent. Ey hurmalarla kaplı
Selinus, mutlu yellerle senden ayrılıyorum,
Geçiyorum görünmez kayalarla dolu, acımasız Lylibeia
Sularından. Geldik, kıyıları çorak, Drepanum koyuna.
Bu denizde dövüldüm nice dalgalarla, fırtınalarla,
Burada, tüm acılarımla, biricik dayanağım, avuntum
Babam Anchises'i yitirdim. Babaların en iyisi bırakıp
Gidiyorsun nice yıkımdan sonra beni yalnızlığımla.
Nice korkunç yıkımlar bildiren, Helenus, acımasız
Celaenus bile böyle kaygıya salmadı beni.
Acılarımın, uzun yolculuklarımın artık sonudur, beni,
Tanrıdan, ayrıldığım yerden, sizin kıyılara götüren."

İçlerinden, yalnız Aeneas baba, hepsinin önünde,
Tanrılardan gelen yazgıyı, geçirdiği yolculukları
Anlattı, burada sözü bitirdi, sustu.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

ÇOKTANDIR acılar içinde kıvranan kraliçe
Bir yara beslerdi damarlarında, yanardı gizlice.
Gitmezdi gönlünden o yiğitin yüce erdemi, soyunun
Görkemi bir de, yerleşmiş yüreğine yüzü de, sözleri de.

Kesilmiş gücü, bitkin, üzüntüden elinin, ayağının,
Aydınlatırken ertesinde Phoebus'un ışıldağıyla tüm yeryüzünü
Aurora, sürmüşken gökten ıslak gölgeleri, üzüntüler
İçinde, yüreğini bilen kızkardeşine, dedi ki:
"Anna, bacım, düşte görüntüler korku salar içime.
Kimdir yurdumuza gelen, bu bilinmeyen yabancı diye.
Bu soylu yüz! Savaşa girmiş gibi yürekli yiğit!
Yanlış değil, sanırım, tanrılar soyundan bu kişi.
Yoz gönülleri vurur açığa korku. Yazık!
Ne kötüymüş yazgısı! Nice savaşlar savuşturmuş
Yiğit. Ölüm götürmeseydi gönlümden ilk sevgimi,
Evlenmem bir daha demeseydim, onun etkisiyle,
Gerdekten soğumasaydım, suç işlemem gerekeydi yine,
Seninle girerdim yatağa kuşkusuz, çekinmeden, evlenirdim,
Önceden, kesin bir yargıya varmasaydım, kendimce.
Anna, söylemem gerek sana, mutsuz kocam
Sichaeus'un ölümünden sonra, kardeşimin kan döküşünden
Bu yana, bu yiğittir gönlümü çelen, beni bağlayan.
Seziyorum, eski sevginin içimde yalımlanan sıcaklığını

Dönersem doğruluktan, erdemden yerin dibine gireyim,
Yıldırımıyla çarpılayım yüce tanrının, karanlığa batayım,
Yeraltında kalayım, yiteyim, yıpranayım, yıkılayım,
Töreyi dinlemezsem, utanmazlık edersem, aykırı gidersem,
Tinsel kurallara uymazsam, baştan çıkarsam, saparsam.
Tutsak olayım, tamuya düşeyim, yanayım, yakılayım!"
Islattı dökülen gözyaşları göğsünü, bunları söylerken.

Yanıtladı Anna: "Ey yaşamdan değerli kardeşim,
Yalnız mı geçecek gençliğin, üzüntüler içinde böyle?
Tatmayacak mısın çocuklar doğurup analığı, sevişmeyi?
Sanır mısın sinlerde küllerin, tinlerin bunu sevdiğini?
Evlenmedin, önceleri seni beğenenlerle, yaklaşmadın.
Ne Libyalı, ne Tyrli gidermiş acını, yatıştırmış içini,
Olmaz, Iarbas da, kovduğun öteki Afrikalı önderler gibi.
Savaşacak mısın sana doyum sağlayan sevgiyle hep?
Düşünmez misin yaşamak istediğin, sevdiğin ülkeyi?
İşte halkı savaşta yenilmez Gaetula illeri,
Başeğmez Numidyalılar, işte Syrtis çölleri,
Öte yanda kimsenin yaşamadığı kavruk susuz bölge,
Savaşçı, saldırgan Barcaeiler. Tyr savaşlarından sözüm
Yok, bir de kardeşlerinin korkutmaları?
Bana kalırsa Juno'nun yardımları, tanrıların koruması
Altında, yeller getirmiş buraya İlion gemilerini.
Göreceksin kız kardeşim bu evlilikten yüce bir kentin,
Görkemli egemenliğin doğuşunu. Birleşince Kartaca'nın
Ünüyle Teucerlerin gücü, sağlanacak büyük egemenlik.
Yalnızca tanrılardan dile yardımı, onlara sun adağı,
Onların onayını sağlarsan, geciktirici nedenler ara
Fırtınanın, ıslak Orion'un saldırıya geçtiğinde,
Denizde, gemileri dağıttığında, gökler azdığında."
Bu sözler çoğaltmış içinin yangınını, tutuştu daha,
Umut verdi yüreğe kuşku, kaldırdı utanmayı da.

Tapınaklara gittiler ilkin, seçme koyunlar adadılar
Sunaklarda, töre gereği, barış, esenlik dilediler,
Yasakoyucu Ceres'e, Phoebus'a, saygın Lyae'ye, hepsinden
Önce Juno'ya, evliliğin koruyucusuna.
Kadınların en güzeli Dido boşaltıtı tuttuğu bardağı
Kar gibi bir ineğin boynuzları arasında, yürüdü
Tanrısal betimler önünden, sungular saçılmış sunaklara
Doğru, kutladı günü sungularla, ilgiyle inceledi
Yarık göğüslerinden görülen, titreyen içaygıtlarını
Adakların, öğrenmek için geleceği. Yazık! Boş bir iş.
Neye yarar adak, öfkeli sunak? Yakarken ince
Bir yalım iliklerini, gönlünde de sinsi bir yara.
Yanar mutsuz Dido, dolaşır kenti baştan başa,
Şaşkın, kendinden geçik. Ürkek, yaralı, bir çobanın
Düşünmeden attığı okla vurulan, saplanan temreni
Böğründe taşıyarak, Girit ormanlarında, çalılar arasında
Ardınca gelenden canını kurtarmak için boyuna
Kaçan, gelişigüzel koşan, korkak bir geyik gibi.
Surların ortasına götürüp Aeneas'ı, gösterdi
Ona varlıklı Sidonia'yı, kral olmasını dileyen kenti.
Durdu ortasında başladığı konuşmanın, belliydi dünkü
Söyleşiyi bir daha gündeme getirmek istediği,
Bir daha dinlemek ister İlion'un yıkımını
Bir daha bakar olayı anlatanın ağzına, şaşkın.
Sonra, ayrıldığında, batarak söndürür ışığını ay,
Uykuya çağırır insanları sönen yıldızlar,
Üzülür, ıssız konağında yalnız kalınca Dido,
Uzanır Aeneas'ın bıraktığı boş yatağa. Yalnız
Onu düşünür, dinler, ikisi de birbirinden uzak,
Basar göğsüne Ascanius'u, sever, babasının yerine.
Ne başlanmış kuleler yükseliyor, ne gençler orduda
Eğitim görüyor, ne koyda savunma yerleri, engeller,
Ne savunaklar, gelecek savaşa karşı girişimler. Yarım
Kalmış başlanan işler, güçlü surlar, araçlar.

Görünce kraliçeyi, böyle, sevgiyle yıkılmış, yıpranmış,
Kendinden geçmiş durumda, dayanamadı karısı Jupiter'in
Şu dokunaklı sözleri söyledi Venüs'e:
"Ne büyük ün, ne yüce başarı senin de, oğlunun da,
Doğrusu, adınıza yaraşır bir anıt, övülesi.
Yenilmiş, yalnız bir kadın, iki tanrının tuzağıyla,
Doğrudur, yalanım yok, kuşkulandım yüce Kartacanızdan,
Korktun benim yükselen surlarımdan, nereye varacak
Bu tartışma? Nereye götürecek bizi daha?
Bir barış sağlasak sürekli, evlilikle ne olurdu.
Aramızda? Bak dileğin geldi yerine, işte, gör,
Yaktı Dido'yu bu sevgi, titretti kemiklerini.
Birleştirelim iki toplumu da, yönetelim bir elden,
Girsin o kadın buyruğuna Frigyalı bir kocanın,
Tyrliler de verilsin ona düğün armağanı, diye."

Bir oyun, bir tuzak bu sözlerin arkasında,
Geçsin egemenlik İtalya'dan Libya kıyılarına,
Diye sezdi bunu Venüs dedi ki: "Kim ister seninle
Böyle çılgınca bir savaşa girmeyi, bu kötü işe?
Tasarın uygun düşünce yazgının buyruğuna?
Bana kalırsa yazgıya aykırı bu, bakalım ister mi
Jupiter Tyrlilerle sürgün Troyalıların birlikte
Bir ilde yaşamasını, bir yönetim altına girmesini.
Sensin karısı, sana düşer onu inandırmak.
Ardındayım, sen başla." Dedi ki, kraliçe Juno:
"Girişiyorum işe, dinle şimdi, hangi yöntemle
Varılır başarıya, anlatayım sana, birkaç sözcükle.
Yarın erkenden, Aeneas'la mutsuz Dido
Bir ava çıkacaklar ormanda, ilk ışınlarıyla güneş
Doldurarak gök yuvarlağını aydınlatmaya başladığında.
Gönderirim yağmur, dolu karışımı, yüklü bir kara
Bulut, gölge salan, ürkünç görüntüler, yıldırımlar,
Korkar av çevresini kuşatan, av yollarını tutan

Arkadaşlar, kaçışırlar, karanlık bir oyuğa sığınırlar.
Dido, Troyalı önder ürkerler gelir yerine dileğin,
Oraya girerler, orada bulunurum ben de, bağlarım
İkisini birbirine, kesinleşir arada sözleşme,
Gerçekleşir evlenme." Karşı çıkmadı oynanan oyuna,
Başıyla onayladı hepsini gülümseyerek Cytherea.

Bu ara, bıraktı denizi, yükselen Aurora, görününce
İlk ışıklar çıktı seçkin gençler kapılardan,
Donanmış ince ağlarla, oklarla, tuzaklarla, sonra
Geniş temrenli kargılar taşıyan Masyller atlarıyla,
Duyarlı köpekleriyle. Bekliyor konağın kapısında, daha
Yatağından kalkmayan kraliçeyi Kartacalılar, altınlı,
Erguvan örtülü gemini çiğneyen, kişneyen at da, orada.
Göründü, çevresinde kalabalık, kraliçe sonunda,
Değerli, süslü Sidon dokuması üstlük omuzlarında.
Altın okluk, altın iğneyle tutturulmuş saçlar.
Altın düğmeyle iliklenmiş parlak erguvan giysi,
Frigyalılar, aralarında güleç, sevecen Iulus, ilerliyorlar.
Kraliçenin yanında giden en yakışıklı Aeneas,
Birlik sağlıyor iki topluluk arasında, gelince kış
Ksanthos'tan, Likya'dan göçen Apollo gittiğinde
Sevdiği anayurdu Delos'u görmeye, orada anısına
Dryoplar, Giritliler, gövdeleri boyalı Agathyrsesler
Törenler, eğlenceler düzenlerdi sunaklar çevresinde.
O da dolaşırken Cynthus tepesinde, altın bağlarla
Tutturulmuş dalgalı saçlarını toplayan yapraktan
Başlık, omuzlarında birbirine sürtünen, tınlayan oklar.
Ona benzerdi yüzü, soylu, görkemli Aeneas'ın, ancak yavaştı.

Dağın doruğunda, yalnız, yabanlar yuvası çalılık,
Ürken, sivri kayalardan inen yaban keçileri
Sürüyle, gürültüyle, öte yanda geniş otlaklarda,

Yuvalarından çıkan, dağlardan inerek geniş yaylımlarda
Yayılan, ayaklarıyla tozlar koparan sürüyle geyikler.
Küçük Ascanius oylumlar ortasında dikbaş atının
Üstünde kıvançlı, o yana, bu yana çeker dizginini,
Ne çok isterdi, uysal sürüyle değil, ağzı köpüklü
Bir domuz, dağdan inen azgın arslanlarla karşılaşmayı...

Karmakarışık, büyük gürlemeler başladı gökte, şimdi,
Ardından dolular yağmurla karışık, düşer bulutlardan.
Tyrliler, Troyalı gençler, Venüs'ün Dardanoslu torunu
Derin korkuya kapılırlar, dağılırlar kırlara sığınmalık
Ararlar, dağlardan boşalır kabaran, azan sular.
Vardılar bir mağaraya Dido, bir de Troyalıların beyi.
İlkin yer tanrıçası bir de, evlilik tanrıçası Juno,
Göz kırptı göğe. Evlilik işleri tanrıçası. Parlar
Yalımlar, çığlıklarla doldurur ortalığı tepelerde nymphalar.
Bugün, Dido'nun ölümünün de, yıkımının da ilk nedenidir,
Başlangıcıdır, artık ne sanını düşünür ne ününü,
Ne sevgi bağı yüzünde, ne evlilik, gitmiş hepsi,
Gizlemek ister adıyla tüm işlediği suçları da.

Böyle dolaştı söylenti, Libya'nın büyük illerini,
Söylenti, tüm yıkımların en hızlı yayılanı.
Söylenti devinmekle beslenen, yürümekle güçlenen.
Kımıldar ilkin, sonra yükselir göğe durduğu yerde,
Sürterken ayakları toprakta başı değer bulutlara.
Yeryüzüdür anası, söylentiye göre, kızmış öfkeli
Tanrılara bu kadın, doğurmuş Enceladus'la Ceaus'un
Sonuncu kızkardeşini, çevik ayaklı, hızlı kanatlıyı,
Korkunç yaratık, iri tüylerle kaplı gövdesi,
Çevreyi tarayan ilginç, şaşırtan birçok göz,
Birçok dil, konuşan ağız, dinleyen kulak.
Uçar ıslık çalarak gökle yer arasında, karanlıkta
Bilmez uykunun tadını, yumulmayan gözleri daha.

Gözcüdür gündüzün oturur bir evin damında, ya da
Yüksek kulelerin doruğunda, korkutur büyük illeri,
Seçmeden eğriyi doğruyu yalan söyleyerek hep.
Sevindi sayısız söylentiyle doldurunca gönlünü halkın,
Karıştırdı yalanla gerçeği yaydı şunları ortalığa
Gelmiş Kartaca'ya Troya soyundan Aeneas,
Almış yatağına yakışıklı delikanlıyı güzel Dido.
Şimdi, sıcacık yataklarında birbirleriyle sarmaş dolaş,
Unutmuşlar ülkelerini, uzun kışı geçirmenin tadında,
Uğursuz tanrıça, bu söylentiyi yayıyordu ortalığa.

Durmaksızın kral Jarbas'a koşuyor, onu kandırıyor,
Çeliyor gönlünü kışkırtıcı sözlerle, öfkeyi azdırıyor.
Jarbas, Ammon'la Garamantes'ten kaçırılan nymphanın oğlu,
Jupiter'in geniş ülkesinde yüz büyük tapınak,
Yüz sunak kurmuş, yüz sönmeyen ocak adamış,
Bekçiler tutmuş, beslemiş toprağı adak kanlarıyla,
Süslemiş çiçeklerle tüm kapıları. Kendinden geçince
Bu sarsınç söylentiyle kral, kızınca dedi ki: söylentiye
Göre; sunaklarda, tanrılar önünde, diz çökerek,
Ellerini açarak yakardı yüce tanrıya: "Ey yüce
Jupiter, sen, Maurilerin, Bacchus töreninde, süslü
Yaygılar üstünde, şölende, adına şaraplar sunulan,
Görüyor musun olanları? Boşuna mı attığın yıldırımdan
Korkumuz? Bulutlarda saklı, gürültülerle karışmış
Yalımlarından ürperişimiz, bu gürültü patırtı boşuna mı?
Bir kadın, başıboş dolaşan, ufak bir kent kurmuş
Altının gücüyle verimsiz bir yerde, üstelik.
Yardım ettik, kolaylık sağladık işinde, yüzçevirdi,
Evlenmedi bizimle bu değer bilmez, egemen olmak için
Ülkesine yerleşmiş Aeneas'ı. Bu yeni Paris kadını
Yoldaşlarıyla, başında bir maonia başlığı, saçını, çenesini
Birbirine bağlayan, seviniyor ılgarlarıyla, tapınaklarına
Adaklar sunduğumuzdan mı, adına saygımızdan mı, neden bu?"

Bu sözleri söyledi, dayayarak ellerini sunaklara
Duydu bunları tanrıların yücesi, çevirdi gözlerini
Kraliçenin kentine, tanrıyı saymayan, sevmeyenlere.
Döndü Merkür'e, şu buyrukları bildirdi Jupiter:
"Kalk oğlum, takın kanatlarını, çağır Zephyros'u da,
Söyle Dardanoslar kralına, Tyrlerin Kartacası'ndakilere.
Yazgının kendisine verdiği ülkeleri düşünmeyen, unutana,
Git hızlı yellerle, bildir ona buyruklarımı tezden.
Olamaz böyle, güzel anasının bize sözverdiği,
Grek kılıçlarından iki kez kurtardığı delikanlı
Egemen olacak, anasının anlattığınca, savaşsever İtalya'ya,
Gösterecek soylu kanından geldiğini Teucerlerin,
Alacak tüm yeryüzünü buyruğu altına. Kıvanç
Duymazsa böyle yüce, üstün işlerden, başarılardan,
Övünçlü bir girişimden kaçınırsa, kendisine yarayan,
Oğlu Ascanius için Roma kalelerine girmenin
Anlamı ne? Yapacağı ne? Yavı yurduna girmekten
Umduğu ne? Düşünmez mi Ausonia halkını, torunlarını,
Lavinium tarlalarını? Açılsın denize, hepsi bu."

Böyle dedi, Merkür uydu buyruklarına yüce babanın,
Altın kanatlı ayakkabılarını takındı, bunlardı boşlukta
Durmasını, denizlerde, karalarda yeller gibi gitmesini
Sağlayan, uçuran, hızla yürüten, ulaştıran ereğine.
Almış eline solgun tinleri tamudan kurtaran,
Kimileri tamu dibine gönderen, uyku veren,
Ölümle kapanan gözleri açan kutsal değneği.
O değnekle yönlendirir yelleri, geçer karanlık
Bulutlardan. Gördü tanrı uzayın enginde yükselen
Tepesinde gökleri taşıyan, yorulmaz Atlas'ın başını.
Dikelen yanlarını. Kara bulutlarla kuşatılan Atlas'ın
Çam ağaçlarıyla bezenmiş başlığına çarpardı yeller,

Yağmurlar. Yığılır omuzlarında kar, yaşlı çenesinde
Durmadan, ıslanan sakalları dikilir, katılaşır buzlanır.
Burda durdu gererek kanatlarını Cyllenius ilkin,
Sonra, yine gererek kanatlarını, tüm ağırlığıyla
Süzüldü denize, kıyılar boyunca varhızıyla yukardan
Su yüzeyinde balıkları gözleyen bir kuş gibi.
Uçtu yerle gök arasında Cyllenius, kumlu
Libya kıyılarına doğru, yarıyordu tüm yelleri
Uçup uzaklaşırken, anası Cyllenia'nın, babadan, torunu.

Basar basmaz kanatlı ayaklarını Kartaca toprağına
Gördü, yeni bir kent kuran, konutlar, surlar yapan
Aeneas'ı. Değerli, sarımsı taşlarla yıldızlanan,
Kılıcı, omuzlarından sarkan Tyr işlemeli erguvan
Boyamlı yağmurluk, hepsi Dido'nun armağanı, onun
Elinden çıkmış altın işlemeli dokumalar,
Birden geldi tanrı, dedi ki: "Sen, bir kadının
Tutsağısın, temelini kurarsın yüce Kartaca'nın,
Güzel bir kent yapmaktasın ona, unuttun yazgını da,
Egemenliğini de. Parlak Olympos'tan gönderdi beni sana,
Tanrılar yücesi, yeri, göğü devindiren, yöneten,
Buyurdu hızlı yeller arasından göndererek:
Ne yapıyorsun? Hangi boş umutla Libya topraklarında
Günlerin? Bir övünç bulamıyorsan yüksek, parlak
İşlerde, çalışmak istemiyorsan ünün, sanın için
Gözet gencecik Ascanius'u, yarının umudu Iulus'u,
Odur İtalya krallığının, Roma ülkesinin egemeni,
Ona verilmiş." Bunları söyledi Cyllenius, söylevinin
Ortasında görünmez oldu bir daha
Ölümlülere, uzaklarda, boşlukta silindi gözlerden.

Sustu, geçti kendinden Aeneas, korkudan bu durumda,
Dikeldi saçları başında, ses tıkandı gırtlağında.

Tutuştu kaçmak, güzel topraklardan gitmek için.
Sarsıldı duyunca kesin uyarısını, buyruğunu tanrıların.
Nedir yapılacak? Hangi dille söylenir sevgiyle
Yanan kraliçeye bu? Nerden başlamalı söze?
Yalpaladı belirsizlikler içinde, bilmeden işini,
Kuşkulu, duraksar, dağılır düşüncesi, şaşar,
Bir yol bulur sonunda, şaşkınlık içinde.
Çağırdı Mnestheus'u, Sergestus'u, yiğit Cloanthus'u,
Toparlansın gemiler, dedi, gizlice toplansın kıyıda
Arkadaşlar, eksiği kalmasın donanmanın, bilinmesin önlem.
Bir yol buldu konuşmak için, olanları bilmeyen,
Boş bir sevgiye kapıldığını ummayan, sevecen Dido'yla,
Kollayıp en uygun günü. Amacı değiştirmeye yatkın
Biçimi. Bu beklenmedik yolculuğun ereğini, kandırmak
İçin onu. Eksiksiz, saygıyla yaptı yapılması gerekeni.

Oysa, kim kandırabilir seveni? Sezmiş kraliçe
Önceden düşünülen oyunu, kurulan tuzağı, kandırmacayı,
Ürkerek tüm sakıncayı. Uğursuz söylenti bildirmiş ona
Gemilerin gitmesine değgin çalışmaları.
Tutuşur öfkeden, yanar Dido, dolaşır kenti
Baştanbaşa, şaşkın, dalgın bir Bacchant gibi.
Böyledir şaşkınlığı, taşkınlığı bir Thyad'ın da, duyunca
Üç yıllık Bacchus törenlerini gürültülerle çağrısını
Geceleyin, Cithaeron'un. Seslendi üzücü sözlerle Aeneas'a:

"Demek, açmadan ağzını, gizleyerek böyle bir yıkımı
Gücün yeter mi sandın ülkemden gitmeye, ne umdun?
Nerde kaldı sevgimiz, sana uzattığım elim,
Ölüme giden Dido, durduramıyor bir acımasızı?
Donattın donanmanı kış fırtınalarına karşın, dalgalı
Denizde, kuzeybatı yellerinin ortasında, çıkacaksın yola.
Acımasız! Neden bu? Bilinmeyen bir yurt,

Aramasan, bugün de kalsaydı yıkılmadan eski Troya
Gider miydin donanmanla fırtınalı sularda, yurdun Troya'ya?
Benden mi kaçarsın? Senin için ağlayan, seninle el sıkışan.
Eli boş döndüğüm yıkımdan, acıdan, düşün
Anlaşmamızı, çıkarına gönülden evlenme sözleşmemizi.
Bağlandımsa sana, varsa tatlı bir yanım sence,
Acı çatırdayan yuvama, bilirsen yakarına nedir.
Dinle yakınmalarımı, bırak bu katı tutumunu.
Senin yüzünden dişbiler bana Libyalılar, Numidya
Kralları, acımasız Tyrlilcr, senin yüzünden gitti
Adım sanım, önceden, yıldızlara yükselen ünüm.
Ölmekteyim, kime bırakıyorsun ey gönüldeş beni?
Yalnızca "gönüldeş" adı kaldı kocamdan bana.
Ne bekliyorum? Kardeşim Pygmalion'un surlarımı yıkmasını mı,
Yoksa Gaetullu Jarbas'ın beni tutsak etmesini mi?
Yatsan benimle kaçmadan önce, bir döl bıraksan
Bana, yüzü gözü benzese sana, bu küçük Aeneas'ın,
Oynasa avluda, ansam seni bakınca ona.
Büsbütün kandırılmış, bırakılmış sanmazdım kendimi."

Böyle söylemişken Dido, Jupiter'in buyruğunca Aeneas
Dikmiş ona gözlerini, bastırıp gönlünde duygularını.
Dedi ki kısaca: "Yalanım yok ey kraliçe, daha büyük
Bana yaptığın iyilikler, söylediklerinden, daha çok,
Yadsıyamam, unutamam Elisa'yı, bıkmam anmaktan,
Kendimi bildikçe, gövdemde can durdukça, görevimdir.
Birkaç sözüm daha var, sanma gizlice kaçmayı
Düşündüğümü, ne düğün ışıldağı taşımaya geldim
Buraya, ne de sana sözverdim evlenelim diye.
Bıraksaydı yazgı beni gönlümce yaşamaya, yolumu
Seçmeye, dileğimce düşünmeye, davranmaya, ilk işim
Yeniden kurmak olurdu Troya kentini, atalarımla
İlgilenmek, Priamus'un yüce konağını yapmak,

Yenilenlere elimle kurulmuş bir Pergama bırakmak.
Şimdi Gryneus Apollon'u büyük İtalya diyor,
Likya bilicileri de İtalya'ya yerleşmemi buyuruyor.
Nerde sevgim orda yurdum. Çekmişse gönlünü
Ey Fenikeli kadın Kartaca'nın hisarları, Libya ilinin
Görünümü, uygun görmez misin Teucerlerin Ausonia yurdunda
Yerleşmelerini? Yazgımdır yeni bir ülke aramak uzaklarda.
Örtünce koyu gölgelerle yeryüzünü gece, yükselince
Yalımlanan yıldızlar uyarır babam Anchises'in ölkeli
Görüntüsü beni, korku salar içime düşlerimde.
Bir de, gereksiz tutsağım, sevgili küçük Ascanius,
Atalardan kalan Hesperia ülkesini elinden aldığım.
Demin geldi tanrı ulağı, andolsun ikimizin de başına,
Jupiter göndermiş onu, süzülerek göklerden, hızla
Bildirdi bana, buyruğu, gözümle gördüm girişini
Kente, duydum kendi kulaklarımla sesini de.
Üzme yakınmalarla tatlı canını da, beni de, bırak
Özistencimle değil arayışım İtalya'yı."

Bunları söylerken Aeneas, çevirdi yüzünü Dido,
İndirdi kaldırdı yerden oynayan gözlerini,
Kızgın, suskun bakışlarını dikerek dedi ki ona:
"Sen, ne tanrıçadan doğdun, ne Dardanos soyundan geldin,
Sen sivri, katı Kafkas kayalarından çıkan
Hyrcania kaplanlarından süt emen bir yaban.
Gizlemen neden? Var mı bana başka tuzakların?
Üzüldüğüme üzüldün mü? Yüzüme baktın mı? Gözyaşıma
Aldırdın mı? Bana bağlanıp acıdın mı kendini sevene?
Kimdir ondan acımasız bence? Ne yüce Juno, ne de
Saturnus'un oğlu onaylar bana yapılan kötülükleri.
Güvenilmez ona. Yoksuldu kıyılarımıza atıldığında.
Delilik ettim, aldım yanıma, oturttum koltuğuma,
Kurtardım donanmasını batmaktan, arkadaşlarını ölmekten.

Şimdi çıldırtıyor beni! Apollon'un, Likya'nın bilicileri,
Jupiter adına, bu korkunç buyrukları getiren, şimdi,
Bir ulak, tanrının gönderdiği, çıkmış ortaya.
Budur göksellerin işi, onları tedirgin eden.
Ne gidişine karşıyım senin, ne de bu saçma sözlerine.
Git, yellerle, İtalya'ya, bir ülke ara kendine sularda.
Umarım, gerçekten güçlüysc tanrılar, bulursun
Ettiğini, denizde, kayalar arasında, bağırır durursun
Dido, diyc. Görünmeden gelirim ardından karanlıklarda.
Gövdemden ayrılınca canım da, soğuk ölümün etkisiyle,
Kuşatacak seni gölgem, nereye gitsen bulacaksın
Ettiğini bana, duyacağım.ben de, tinler ülkesinde."

Keser bu sözlerin ortasında söylevi, bunalır
Bu sıkıcı durumdan kaçar, çevirir öfkeyle gözlerini
Duraksayan, ürken, çok konuşmaya kalkışan Aeneas'tan,
Uzaklaştırır. Bitkin, yorgun yığılırken yere tutarlar
Onu kadın yanaşmalar, götürürler odasına,
Sırtüstü yatırırlar mermer yatağına.

Dinsever Aeneas seven, acıyan, sarsılan bir gönülle
Avutmak isterken kraliçeyi, uyar tanrıların buyruğuna
İççekerek, sızlanarak, sevgiyle yanarak döner donanmaya.
Bütün Teucerler işe koyuldular, karaya çekilmiş
Gemileri sulara saldılar, ziftlenmiş gemiler yüzdüler.
Ormanlardan yeşil yapraklı, kürcklik meşeler
Kestiler, kaydırarak kıyıya getirdiler.
Görülürdü tüm kenti dolaştıkları gemilerden çıkanların.
Böyledir kışın yaklaştığını sezen sürüyle karıncanın
Besinleri taşıyarak yuvalarında yığmaları da.
Dolaşır ovayı kara karınca sürüsü, yol açar
Otlarda, güçlükle taşır ılgarlanan buğdayları sırtında,
Omuzunda, sürükler toplanıp hepsi birden, çıkışır
Kimi de çalışmayanlara, büyükçe bir yığın olur ekinler.

Neymiş o günkü duyguların, sezdiklerin ey Dido?
Ağlayıp inleyerek, kıyıda toplananlara bakarken konağının
En yüksek yerinden gözlerinin önünde olup bitenlere,
Sulardan yansıyan gürültüleri duyarken neydi durumun?
Acımasız sevgi, yapmadığın kalmadı, ölümlü gönüllere.
Yine gözyaşı, yine yakarma başlıyor, bir daha girmek
İstiyor, Dido, sevginin boyunduruğu altına,
Ölmekten kaçıyor, bir daha denemek sevgiyi, boşuna.

"Görüyorsun Anna, tüm kıyıda toplanıp kaynaşmaları,
Derlendiler, bir gece yelken açmak üzere, hepsi.
Gemiciler, güverteleri çiçeklerle süslediler.
Ben, önceden katlandığımca bu acıya, katlanırım şimdi de,
Sanırım, kardeşim. Mutsuzum, yardım et Anna, bana.
Bilirsin, o duygusuzun içini, güvenir sana, anlarsın
Sen bir erkeğin güçlü, güçsüz yanını. Git kardeşim,
O taş yürekliye, söyle güzelce. Ben andiçmedim
Greklerle, birlikte, ortadan kaldırmak için Troya
Halkını Aulis'te, göndermedim donanma da Pergama'ya.
Yermedim babası Anchises'in küllerini, anısına karşı
Saygısızlık etmedim ayrıca. Nedendir öyleyse
Sözlerime karşı çıkışı, acımasız davranışı, yadsıyışı?
Neden bu direniş? Kendini seven mutsuza karşı
Yumuşasın biraz, beklesin kolay kaçış günlerini,
Uygun yelleri. Anmam bir daha sözverdiği eski andı,
Senin için bırakırım dediği güzel Latium'u,
Krallığı. Dilerim beklesin biraz, bitsin öfkesi,
Öğretsin bana yazgım katlanmayı yenilginin acısına.
Budur, biricik, son dileğim, acıyıver kızkardeşine,
Yaparsa bu iyiliği veririm ölürken ona karşılığını."

Bunlardı yakarışlar, bunlardı mutsuz kızkardeşinin
Aeneas'a götürüp getirdiği gözyaşlarına bulanmış yakınmalar.
Aldırmadı sızlanmaya, çırpınmaya, gözyaşlarına, duymadı sesleri.
Direndi yazgı, tükadı tanrı duyarlı kulaklarını yiğidin.
Böyledir, yıllar görmüş, kalın, eski bir meşeyi
Sarsan Alp boralarının, yarışırcasına saldırılarından
Çıkan ıslıklar, uzaklara dağılan, uçuşan
Hışırdayan yapraklar, devrilip bir kayaya yaslanan
Ağacın göklere yükselen doruğu boyunca
Uzayan kökleri toprağın derinlerine dalan:
Nice saldırıya uğramış böyle sağdan soldan,
Üzüldü, daraldı yüreği, sarsıldı yakınmalardan,
Tutmuş kendini dönmemiş çok gözyaşı dökmüşse de.

Acımasız yazgıdan korkuya kapılan mutsuz Dido
Ölmek ister, ürker yeryüzüne bakmaktan bile.
Güçlendi kraliçede yaşama sonvermek eğilimi, daha.
Günlük yaktı, gördü adaklar sunarken sunaklarda
Korkunç durumu, karardığını dökülen kutsal damlaların,
Saçılan kutsal içkinin kirli kana dönüştüğünü.
Kimseye, kızkardeşine bile, söylemedi burada gördüğünü.
Adanmış bir sunak konağında, ilk kocasının
Anısına, mermer, özel bir saygı gösterdiği,
Ak yünlerle, yeşil yapraklarla çepeçevre süslediği,
Orada, kocasının sesini, yakarışlarını duyar, yüzünü
Görür gibiydi, karanlık ortalığı kapladığında,
Kulağına geldiğini sanırdı çatının tepesinden ağıtlar
Söyleyen, uzun yakınmaları uzaklara yayılan haykırışın.
Eski bilicilerden kalma yorumlar, eskilerden aktarılan
Ürkünç anılar, sözler, ölüler korku salardı içine,
Uyurken ürperir, acımasız Aeneas girerdi düşlerine.
Yalnız sezerdi kendini, çölde, bırakılmış, şaşkın,
Uzun yollarda Tyrliler ardınca koşar, aranır

Sanırdı; Eumenides sürüsünden ürken, çılgın Pentheus
Gibi, iki Thebai, iki güneş gördüğünü. Böyleymiş
Agamemnon oğlu Orestes'in de tiyatroda gördüğü.
O da kaçarmış ışıldaklarla, kara yılanlarla donanmış
Anasından, acımasız Diralar otururmuş kapı eşiğinde.

Acının, öfkenin, çılgınlığın altında ezilen Dido
Ölümde görünüş kurtuluşu saptamış öğünü de, günü de,
Avutmak için, sözlerinden çok üzülen, kızkardeşini,
Davrandı güler yüzle, bir umut yansıtarak alnında,
Dedi ki: "Kutla beni bacım, buldum yolunu bana
Geri vermenin onu, ya da sevgiden, ondan kurtulmanın.
Bir ülke vardır enginlerin ucunda, öyle söyler
Söylenceler, güneşin battığı yerde Etiyopla derler,
Orada döndürür Atlas omuzlarında yıldızların
Parlattığı gökleri, bir bilici kadın öğütlediler
Massyli soyundan, orada, Hesperidler toprağını koruyan,
Bir devi besleyen, ağaçların kutsal dallarını
Kollayan, süzme balla karışmış haşhaş sütüyle.
İşte, bu kadın kurtarırmış sevgiye tutsak gönülleri
Büyülü sözleriyle, dilerse, giderirmiş tüm sıkıntıları,
Kaygıları, değiştirirmiş tersine yıldızların, sularını
Yönünü, geceleyin tinleri de gösterirmiş açıkça.
Duyacaksın ayaklar altında yerin titrediğini, dağlardan
Meşelerin yuvarlandığını göreceksin. Andolsun güzel başına,
Tanrılara, kardeşim, istemeden başvurmuşum büyücülere.
Bir odun yığını düzenle, gizlice, konağın ortasında,
Açık alanda, topla pusatlarını, giysilerini, o alçağın
Nesi varsa odamda, yatağını da, o döneğin, koy üstüne
Odun yığınının, bilicinin söylediğine göre bana,
Bütün bıraktıkları sözünden dönenin yokedilmeli."

Bunları söyledi, sustu, sapsarı kesildi yüzü.
Anlamamış Anna, kendini yoketmek için kızkardeşinin
Bu töreni düzenlediğini, derin tutkuya kapıldığını,
Sychaeus'un ölümünden daha ağır bir yıkımdan kaçınmak
Gerektiğini. Yerine getirmiş tüm istenenleri.

Yığdı odunları konağın ortasında, açıkta, kraliçe,
Çıralı pırnallar attırdı koca yığının üzerine,
Süsletti çevresini yapraklarla, çiçeklerle, askılar
Koydurdu, döneğin kılıcı, giysileri, betimleri asılsın
Yatağın başucuna. Bilerek gitti yıkıma, ölüme kraliçe.
Sunaklar kondu çevresine yığının. Bilici kadın
Saçlar dağınık, çağırdı gürleyen sesiyle üçyüz
Tanrıyı, Erebus'u, Chaos'u, üç kızını Hecate'nin,
Üç kızını Diana'nın, Avernus kaynağına benzer
Sular da serpti. Ay ışığında aranan, tunç oraklarla
Biçilen otlar, süt yerine ağulu kara sular içeren
Bir ur istenir yeni doğmuş tayın alnından
Kesilip alınan, ana sevgisi taşıdığına inanılan.
Yaklaşır yıkanmış ellerinde, kutsal un, sunaklara Dido,
Çözülmüş kuşak, bir ayağı çıplak, dağınık
Tüm giysiler, sarkar, andiçmiş ölüme, yakarır
Tanrılara, yazgı yıldızlarına, diler alsın öcünü
Sevenin sevgisizden, varsa sevgiyi koruyan, tanrıdan.

Geceydi, deliksiz bir uykuya dalmıştı yeryüzünde
Yorgun gövdeler, ormanlar gibi sessizdi denizler,
Azgın sular bile. Yarılamıştı yörüngelerini gezen
Yıldızlar, tarlalar, kırlar, sürüler, tür tür kuşlar
Dikenli çalılıklarda, deniz kıyısında, akarsu yataklarında.
Durgun göllerde yaşayanlar, acıları gideren, gönülleri
Kıvandıran, yorgunluğu dağıtan, sessiz gecenin tadında.
Ancak Dido mutsuz, ne gözlerinde uyku, ne yüreğinde

Tatlı bir duygu, ne geceden gelen bir esenlik.
Biri gitmeden biri gelir acının, yığılır, sarsar
Acımasız sevgi yüreğini, öçlerle, öfkelerle çalkanır.
Birden duraksar, düşünür, seslenir kendi kendine:

"Nedir bu yaptığım? Gerekli mi gülünç duruma düşürmem
Kendimi, önceden benimle evlenmek isteyen, kovduğum
Bir kimsenin, Numidyalıların eğlencesi olmam neden?
Kocam olmasını uygun görmediğim bir kimse için?
İlion donanmasını mı izleyeceğim? Küçümseyen yasalara mı
Uyacağım? Mutluyum onlara yardımlarımla, unutmadılar.
İstesem sokmazlar mı büyüklenmeyi seven gemilerine,
Yerilen birini? Yazık, bilmez misin mutsuz kadın!
Laomedon soyunun kıskançlığını, sezmedin mi daha?
Peki kendini beğenmiş kaçak gemicilere
Bir yoldaş mı olayım? Yoksa Tyrlilerle, tüm arkadaşlarımla
İzleyim mi onları? Sidonia'dan güçlükle getirdiğim
Kimselere savaşın fırtınayla, yelken açın deyim mi?
Aradığım ölümden yeğdir acıyı kılıçtan geçirmen.
Sen, bana gözyaşları döktürerek, yıkılan, beni
Yıkıma, kötülüklere sürükleyen, yavılara bırakan.
Uzak kalsam koca yatağından, suçsuz, özgür yaşasam
Yabanlar gibi, acıdan, kaygıdan ırak. Bozmasam
Sychaeus'un külleri üstüne içtiğim andı." Bunlar
Dido'nun üzgün yüreğinden dökülen yakınmalar.

Aeneas geminin yüksek pupasında, bitirmiş işini,
Yolculukta gereken, dalmış tatlı bir uykuya.
Önceden düşte gördüğü tanrı, dikildi gözlerinin
Önüne, yine bütün eski görünümüyle, biçimiyle.
Merkür'dü, besbelli yüzünden, gözleri, sesi, benzi,
Dağınık saçları, görkemli, alımlı bir delikanlı,
Dedi ki: "Ey tanrıçanın oğlu, gücün var mı uyumaya?

Görmez misin başına gelecek yıkımları, evrende?
Sarsak! İşitmez misin Zephyros'un uygun uğultularını
Yolculuğa? Ne düzenler, tuzaklar çalkanır gönlünde
Dido'nun, andiçmiş ölmeye, yanar öç tutkusuyla, korkunç,
Neden kaçmazsın, durum uygun, yarar düşünmezsin?
Görürsün, çalkanır denizler, yarın sular üzerinde
Dolaşır gemiler gelişigüzel, aydınlık saçar ışıldaklar,
Yanar yalımlarla kıyılar, Aurora tutunca seni
Burda dururken. Durma git, gecikme daha,
Kadın değişir boyuna." Karıştı gecenin karanlığına.

Fırladı derin uykusundan, Aeneas, korkuyla, ürkünç
Görüntüyle, dağıldı düş, uyardı tüm arkadaşlarını:
"Kalkın arkadaşlar, durmayın, oturun yerlerinize, işbaşı,
Hızlanın, açın yelkenleri. Gökten gönderilen tanrı
Uyardı, hızla kaçalım diye, beni, sıkıştırdı,
Uyalım buyruğuna, ey tanrılar yücesi,
İzindeyiz sevinerek yine, kim olursan ol,
Bize yardıma gel, kolaylaştır, ışısın yıldızlar
Gökte." Böyle dedi, çekti parlak kılıcı
Kınından, kesti gemiyi karaya bağlayan ipleri.
Onun gibi davrandı hepsi, asıldılar küreklere,
Açıldılar kıyılardan, silindi deniz gemilerin altında,
Yarıyordu, köpüklü sulara vurarak, mavi denizi.

Aydınlatırken ilk ışınlarıyla bütün karaları
Triton'un yatağından sıçrayıp kalkan Aurora,
Gördü günün ağarmaya başladığını kraliçe.
Pupa yelken uzaklaştığını donanmanın, ne gemiler,
Ne kürekçiler kalmış, bomboştu kıyılar.
Üç dört kez vurdu eliyle takılarla süslü
Göğsüne, ezdi, yoldu sarı saçlarını: "Ey Jupiter,
Gidiyor, gülünç düşürecek ülkemizi bu yabancı,

Girmeyecek mi savaşa yurdum, yurttaşlarım ona
Direnmeyecek mi, koydan çıkmayacak mı gemiler? Yürüyün
Ellerinizde yalımlarla, yelken açın, asılın küreklere....
Ne diyorum? Nerdeyim? Nedir dengemi bozan böyle?
Mutsuz Dido! Şimdi başladı kara günlerin.
Uyanmalıydın, onun eline verdiğin gün egemenliği.
Buymuş onun andı.... Kaçarken yurdunun Penatlarını da
Götüren, yaşlı babasını omuzlarında taşıdığı söylenen.
Parçalar, atmaz mıydın istesen gövdesini sulara?
Öldürmez miydin istesen tüm arkadaşlarını, doğrayıp Ascanius'u
Şölende yesin diye koyamaz mıydın babasının önüne?
Kuşku düşerdi savaş yazgısına bunu yapsan.... geçti.
Ne var ölümden korkacak? Yakmalıydım donanmasını,
İlkin oğul, baba tüm soyunu ortadan kaldırarak
Sonra kendimi yoketmeliydim. Ey yeryüzü varlıklarını
Parlak ışınlarıyla aydınlatan güneş,
Ey bütün acıların tanığı, yorumcusu Juno,
Ey sessiz gecelerde, kentlerin yolağızlarında ulumalarla
Çağrılan Hecate, ey acımasız öçalma tanrıçaları, ölesi
Elsa'nın sığınağı tanrılar, koruyun beni yüce
Gücünüzle, yıkımdayım, mutsuzum dinleyin yakınmalarımı.
Gerekirse yanaşması bir kıyıya, bir koya girmesi
O değerbilmezin, böyleyse buyruğu Jupiter'in, yazgının,
Dilerim çıksın karşısına güçlü, savaşçı, azgın
Bir topluluk, kovulsun ülkeden, ayrılsın sarıldığı
Iulus'tan, çırpınsın, yardım diye, görsün çöküşünü
Arkadaşlarının, yüzsüzce, sürüklensin alçakça barışa,
Yetkisiz, sürünsün yüzüstü, gebersin gününden önce,
Gömülmesin, çürüsün, koksun, kalsın ortalıkta.
İşte yakarışım, işte yüreğimin kanla karışık sesi.
Ey Tryliler, izleyin siz de onun soyunu, öfkeyle,
Hınçla, bir adak olsun küllerim size:
Ne sevgi, ne barış iki topluluk arasında.

Dilerim, bir yiğit doğsun kemiklerimizden, öcalan,
Kılıçla gitsin ardından Dardanos köylülerinin, kovalasın.
Uygun düşerse, gücünüz elverirse, bir gün, vuruşun
Kıyılarınızda, kıyılarında, sularınızda, sularında, durmasın
Pusatlarınız pusatlarıyla, torunlarınız torunlarıyla."

Böyle söyledi. Kurtulmaktı dileği tatsız yaşamından,
Yadsıyordu ne varsa, yol arıyordu şaşkın, bitkin.
O ara, kısaca, seslendi Sychacus'un sütanası Barce'ye;
Eski yurdunda kaldığından kara külleri: "Ey sevgili
Sütanam, getir bana, kızkardeşim Anna'yı, getir şimdi
Kızkardeşimi, söyle ona, yıkansın gecikmesin
Getirsin bağışlamak için sözverdiği adakları, sunsun.
Örtün sen de şakaklarına inen kutsal başlığı,
Başladım düzenlemeye, Styx Jupiter törenini,
Dileğim, sonvermek çektiğim acılara, esenlenmek.
Bir de Dardanosludan ne kalmışsa yakmak, yoketmek."
Böyle dedi, yaşlı kadın, adımlarını hızlandırdı.

Bu korkunç girişimle sarsılmış, azgındı, şaşkındı Dido,
Öfkeden oynayan kanlı gözler, titreyen morarmış
Yanaklar, yaklaşan ölümle solan bir yüz, girdi
Hızla konağa, öfkeli, çıktı üstüne önceden
Düzenlenen odun yığınının, indirdi Dardanoslunun,
Kuşkusuz böyle bir iş düşünmeden, verdiği kılıcı.
Gördü, o ara, İlion dokuması giysilerini, düğün
Geceliğini, döküldü gözyaşları, üzüldü, düşündü geçmişi,
Uzandı yatağın üstüne, titreyerek söyledi şunları:

"Ey güzel giysiler, dünden kalan, tanrının, yazgının
Bana mutluluk verdiği, alın canımı giderin
Acılarımı. Yaşadım, dileğimce, yazgının verdiğince,
Gidecek şimdi yeraltına büyük görüntüm, özüm.

Bir kent kurdum ünlü, gördüm surlarını. Aldım
Kocamın öcünü, verdim acımasız kardeşe karşılığını,
Suçunun. Çok mutlu olurdum, kıyılarımıza
Gelmeseydi gemileri Dardanosluların, görmeseydim."
Bunları söyledi, yığıldı yüzükoyun yatağa mırıldandı:
"Öcalamadan ölmek, ölelim, sevinirim böyle gitmekten
Ölüler ülkesine. Görsün denizden Dardanoslu
Yangını, birlikte götürsün ölümün uğursuz betimini."

Söylerken bunları, söylevin ortasında, görmüş arkadaşları
Yıkıldığını tuttuğu kılıcın üstüne, köpüklü kanların
Sıçradığını, buğular çıktığını. Birden yükseldi çığlıklar,
Yayıldı, karıştırdı tüm ülkeyi bu korkunç söylenti.
Doldurmuş evleri kadınlardan yükselen bağrışmalar,
Ağlaşmalar, yankılandı uzayda haykırışlar, iniltiler.
Duyan yakılmış, yıkılmış, çökmüş sanırdı Kartaca,
Eski Tyrus, kudurgan yalımlar yükseliyor konutlardan,
Sunaklar, tapınaklar yanıyor, yalımlar yayılıyor sanırdı.

Duyunca olayı çılgına döner, korkar kızkardeşi
Anna, tırmalar solgun yüzünü, dövünür, yumruklar
Göğsünü, seslenir, haykırır cançekişen kızkardeşine:
"Demek buydu düşündüğün kardeşim, kandırdın beni!
Buydu yapacağı yığdığın odunların, ocağın, sunaklarının
Bana! Hangisine yanayım, kimsesiz? Neden ölmedik
Birlikte, kardeşim? Ortak etmedin yazgına beni.
Bitseydi sıkıntımız, acımız, günümüz bir kılıçla.
Bensiz ölesin diye mi yığdım bu yığını elimle,
Ataları, tanrıları, yüksek sesle çağırdım acımasız?
Ey kardeşim yıktın beni, kendini, ulusunu, yurdunu,
Sidonia'nın öncülerini, kurduğun kenti, hepsini.
Verin, yıkayım pınar suyuyla yaralarını, çıkmamışsa
Son soluğu, dayayıp ağzımı soluyayım." Söylence

Buydu. Çıktı basamakları, yukarı, sarıldı kızkardeşine,
Sarsıldı, inledi, yarı canlıydı, kucakladı ısıtmak
Kanlı giysilerini kurulamak istiyordu. Dido açmaya
Çalışırdı gözlerini, kapanırdı ağırlaşan gözleri,
Fışkırır göğsünde yaradan kan, üç kez dikeldi, üç kez
Yığıldı yastığa, yatağa. Şaşkın gözlerle ışık
Aradı gökte, inledi, bulunca aradığını derinden.

İşte o gün, engin güçlü Juno, dindirmek için uzun
Süren acılarını bu mutsuzun göndermiş Olympos'tan İris'i,
Kurtarsın diye gövdenin bağına vurulan, çırpınan tini.
Ne yazgıyla, ne suçla, ne tanrısal buyrukla ilgiliydi
Ölümü. Birden, gün doğmadan, derin sevgiyle yanarak
Bu mutsuz, Proserpina sarı saçlarını koparmadan,
Başını yeraltında Orcus'a bırakmadan gitmiş ölüme.
İris, gökte, çiğlerle örtülmüş, sarışın güneşe
Karşı binbir boyalı kanatlarını açıp, uçarak
Döner kadının başı üstünde der ki: "Götürüyorum
Yüce Pluton'a bu kutsal tini aldığım buyrukla,
Kurtarıyorum gövdeden seni de." Sonra kopardı saçını,
Sağ eliyle, dondu gövde, yaşam karıştı yellere.

BEŞİNCİ KİTAP

GİDİYORDU yolunda güvenle Aeneas, yararak donanmasıyla
Güney yellerinin ürpertileriyle koyulaşan dalgaları.
Bakıyordu, döndürüp başını, mutsuz Elisa'nın yalımlarıyla
Aydınlanan hisarlara. Bilinmezdi nedeni bu büyük alevlerin,
Ancak, ağır bir sevgiyle tutuşan, kıvranan, azan
Bir kadının bellidir neler yapabileceği, Troyalılar
Üzgün, yüreklerinde korkunç duygular saklıyorlar.

Açılınca uçsuz bucaksız engine gemiler silindi
Karalar, görünmedi gözlerine gökten, denizden başkası.
Mavimsi, koyu bir bulut başlarının üzerinde,
Geceyi, fırtınayı taşıyan, dalgaları karanlıkta örten.
Birden bağırdı dümenci Palinurus pupanın üstünden:
"Yazık! Neden kaplamış ortalığı bu kara bulutlar?
Nedir yaptığın Neptunus, baba?" Bunları söyledi,
Buyurdu yelkenleri toplamayı, vargüçle küreklere asılmayı.
Dedi ki; yellere yönelterek gemiyi: "Olmaz böyle
Ey yüce Aeneas, Jupiter uygun görse bile
Sanmam, bu bozuk havada, varırız İtalya'ya.
Tersten esiyor yeller, değişik, kararan batıdan,
Yandan çarpıyor gemiye, gökte koyu bulutlar.
Yok karşı koyacak gücümüz üstün gelen yazgıya
Uymaktan öte çıkarımız kalmadı daha
Gidelim çağırdığı yolda. Uzak değiliz kanımca

Komşu Eryx kıyılarından, Sicilya koylarından, yararlıdır
Bize, güvenlidir oraları bana kalırsa, gidelim."
Dedi ki dinsever Aeneas: "Anlıyorum öyle istiyor
Yeller de, çoktandır, boşuna direnirsin onlara,
Uydur yelkenleri yellere. Daha uygun sayılmaz
Yorgun gemilerinin güveni yönünden dilediğin yer,
Dardanoslu Acestes'in egemenliğindedir oraları,
Babam Anchises'in kemikleri de o toprağın kucağında
Değil mi?" Bunları söyledi, yöneldiler Sicilya'ya,
Uygundu Zephyros, doldu yelkenler, hızlandı donanma
Derin sularda, vardılar bilinen kıyılara sevinerek.

Uzaktan, dağın doruğundan, baktı şaşkınlık içinde
Koştu yaklaşan gemilere Acestes, omuzlarında
Okluk, Libya ayısının korku salan derisi.
Acestes, Troyalı kadının, Crinisus ırmağından gebe
Kalarak doğurduğu. Unutmamış atalarını, sonucu, sevgiyle
Karşılamış, bu, geri dönenleri, tarlalardan, bağlardan
Sağlanan ürünler sunmuş onlara sevecenlikle, tatlılıkla.

Ertesinde, kovarken doğunun aydınlığı gökten ışıyan
Yıldızları, çağırdı kıyıda toplanmaya tüm arkadaşları
Aeneas, dedi ki, çıkıp bir toprak tümseğinin üstünc:
"Yüce Dardanoslular, ulu tanrılar soyundan gelenler,
Bitmiş yıllık dönüşü yörüngelerinde ayların,
Tanrısal babanın kemiklerini toprağa vereli,
Sunaklarda gereken kutsal törenleri bitireli,
Bugündür yanılmıyorsam, yüreğimi sızlatan, öte yandan
Uygun bulurlarsa tanrılar, mutlulukla kutlayacağım gün.
Sürülsem Syrtis'le Gaetuluslar arasına, götürülsem
Tutsak alınarak, Argos denizinde, Mycenae kentine,
Düzenlerdim yıllık kutsal törenleri, adaklar
Götürürdüm sunaklara, yakarışlar, saygılar sunardım.

Babamın külleri, kemikleri burada, biz de buradayız.
Aykırı değil tanrıların istencine, bu, sanımca,
Böyle girmişiz tanıdık, gönüldeş bir koya. Kalkın
Birlikte kutlayalım anılarını, uygun yeller dileyelim,
Yardım umalım. Kurdum sözverdiğim kenti, onun
Adına tapınaklar yapalım, yıllık törenler düzenleyelim.
Troyalı Acestes ikişer seçkin öküz veriyor
Bize, gemilerimize, çağının bu kutsal şölene
Acestes'in, bizim, yurdumuzu koruyan tanrıları da.
Aydınlatırsa altın ışıklarıyla dokuzuncu parlak gününde
Ölümlüleri, tüm evreni Aurora, bir deniz yarışı
Düzenlemektir ilk işim, Teucerler için.
Bir koşu yarışı düşündüm ayağına hızlılarla,
Gelsin gücüne güvenen, ok atmayı beceren,
Kargı savuran, yumruk dövüşünde korkusuz yiğitler,
Kazansınlar, alsınlar hurma dalından ödülü
Dileyenler, süsleyin şakaklarınızı yapraklı dallarla."

Böyle dedi, örttü şakaklarını, anasının mersinleriyle.
İzlemiş onu Helymus, yaşlı Acestes, ardından
Çocuk Ascanius, öteki gençler topluca.
Gitti, binlerce kişiden oluşan bir toplulukla
Mezarı görmeye. Serpti gelenek gereği toprağa
İki bardak dolusu salt şarap, iki bardak
Yeni sağılmış süt, iki bardak da adak kanı.
Şunları söyledi, kızıl çiçekler serperken toprağa:
"Saygı sana, ey kutsal baba, yine saygı
Ey babamın görüntüsü, tini, geri verilen külleri.
İtalya kıyılarını, yazgının verdiği ekili tarlaları,
Ausonia'nın Tiber suyunu arayamadım seninle."

Bitirdiğinde sözlerini, tapınağın içinden, derinden
Yedi boğumlu, yedi kıvrımlı korkunç bir yılan

Çıkıverdi birden. Kaydı sunaklar arasından,
Mezara sarıldıktan sonra, sırtında mavimsi benekler,
Altın parıltılı pullar, güneş ışınlarıyla yansıyan,
Binbir boyamla parlayan bir gökkuşağına benzedi.
Görünce şaşırdı Aeneas. Uzun bir çizgi çekerek
Dolaştı yılan, parlayan bardaklar, sağraklar arasında,
Tadarak adak yemeklerden, kimseye dokunmadan,
Uzaklaştı tütsülü sunaklardan, süzüldü mezarın derinine.
Aeneas, anlamadan, oranın bekçisi mi, babanın gözcüsü mü,
Görüntüsü mü olduğunu, sürdürmek için derin bir
Saygıyla, geleneğe uygun, töreni seçti
Beş koyun, beş domuz, eş sayıda sırtı
Kara boğa kesti, şarap saçtı, kutsadı adlarını
Anchises'in, Acheron'dan gelen ölü ruhların.
Geri kalmamış yoldaşlar da, gücü yettiğinde tümü
Adaklar getirdiler sunaklara kıvançla, boğalar kestiler.
Ötekiler, çökerek çimene, dizdiler tunç kapları,
Yaktılar ocakları, kızarttılar közde doğranmış etleri.

Gelince beklenen dokuzuncu gün, getirince Phaeton
Atlar koşulu güneş arabasında oturan Aurora'yı,
Çekmiş tüm komşuların ilgisini bir söylenti,
Bir de büyük ünü Acestes'in, toplanmış kıyıda halk
Aencas'la arkadaşlarını görmek, kimi de yarışlara
Katılmak için sevinçle. Konmuş ödüller ortaya:
Kutsal üçayaklı, yeşil çelenkler, hurma dalları,
Erguvan giysi, pusatlar, altın, gümüş akçalar,
Hepsi verilecek bu yarışta kazananlara.
Bildirildi, oyunların başladığı çalgıyla, ortada.

İlkin girdi yarışa tüm donanmadan seçilmiş
Ağır küreklerle donatılmış dört gemi.
Mnestheus yönetiyordu kürekleri hızlanan, kanatlaşan
Pristis'i, İtalyalı Mnestheus, Memmius soyunun atası.

Gyas'tı yöneten, Chimaera denen, kocaman gemiyi,
Dardanoslu gençlerin çektiği üç katlı, üç dizi
Kürekli, gemiden çok bir kent görünümünde.
Sergia soyunun atası Sergestus'tu Büyük Centaurus
Adlı geminin yönetmeni, Cloanthus, Roma'da Cloanthus
Soyunun atası, Mavi Scylla'yı yürüten.

Uzakta, denizde, bir kaya, köpüklü kıyıların
Karşısında, kabaran, kuduran dalgaların dövdüğü, kışın
Kuzeybatı yelleri yıldızları bulutlarla kapladığında,
Durgun denizde sessiz, öne doğru çıkıntılı,
Güzel görünür, güneşte sulara dalanlara, yüzenlere.
Yeşil bir pırnal diktirmiş Aeneas ucuna kayanın,
Görünce gemiciler, oraya varınca, geniş bir yay
Çizerek geriye dönsünler diye, bir uyarıcı.

Orada düzenlenirdi dönüş, görkemli görünürdü ayakta
Pupalarda, altınlı erguvan giysilerle kaptanlar uzaktan.
Öteki gençler, alınlarını kıvrık yapraklarla süsleyenler,
Zeytinyağı sürülmüş çıplak omuzları parlayanlar.
Bunlar oturmuş yerlerine, uzanmış kolları küreklerine,
Yürekler çarpıntılı, duygular taşkın, başarma tutkusu
Derin, başlasın yarış, bekleyiş, bakışlar gergin.
Duyulunca borunun sesi, fırlar ileri hepsi,
Yükselir boşluğa suya çarpan küreklerin hışırtısı,
İtilir geriye yollar oynadıkça köpüren sular.
Kürekler suların yüzeyinde, bir de geminin üçdişli
Burnu, izler bırakır, derin yarıklar açar,
Geniş bir ovada yarışan iki koşumlu,
İki arabayı çekenler, dizginleri gevşetirken, kısarken
Eğilirler öne doğru, hayvanları kamçılayan, yönlendiren
Sürücüler bile değildi böyle taşkın, atak.
Çınlardı yandaş alkışlarıyla, bağrışlarıyla,

Tüm orman, sesler kıyılardan tepelerde yankılanan,
Dolanıyor çevreyi, yükseliyor uğultular uçtan uca.

Geçmiş hepsini Gyas kayarak deniz üzerinde
Halkın alkışları, sevinç çığlıkları arasında. Geldi
Ardınca Cloanthus, kürekle daha hızlı, gemisinin
Engelken ağırlığı. Sonra Pristis, yanında
Centaurus, yarışmada çekişen, birbirini geçemeyen.
Geçer öne bir ara Pristis, geriler Centaurus,
Sonra kalır geri, geçer ikincisi öne,
Burun buruna, yarar tuzlu suları uzun tekneler.

Yaklaşırken kayaya gemiler, biterken yarış
Yolun yarısında üstün gelen Gyas bağırdı
Tüm gücüyle sesinin geminin kılavuzu Menaetes'e:
"Neden çok sağa götürürsün beni? Düzenle tut
Yolu, yaklaş karaya, değsin kayaya sol kürek.
Uyanık ol, ötekiler gitsin açıkta." Korkarak
Görünmez kayalardan Menaetes çevirdi gemiyi engine.
Bağırdı bir daha: "Nereye böyle? Yaklaş kayaya
Menaetes." diye Cloanthus'un arkadan gelerek
Atbaşı yüzdüğünü görünce kendisiyle.
Geçer öne Cloanthus gürleyen kayalarla Gyas'ın
Gemileri arasından, soldan, varır geniş bir düzeye.
Üzüntüden titredi genç Gyas'ın kemikleri,
Tutuştu derin acıyla yüreği, geçti kendinden,
Döküldü yaşları yanaklarına, tutup uysal Menaetes'i
Fırlattı pupanın üstünden öfkeyle denize,
Unutunca tüm arkadaşlarını da, kendini de,
Aldı yönetimi eline, özendirdi gemicileri,
Çevirdi geminin başını denizden kıyıya.
Islanan giysileriyle ağırlaşan yaşlı Menaestes
Çıktı güçlükle derin sulardan, ıslak üstü başı,

Oturdu kurunsun diye tırmandığı kayanın tepesine.
Onu gören batarken, yüzerken güler Teucerler,
Üstünden tuzlu sular akarken gülüştüler.

Umutlandırdı bu olay en arkadan gelen
Mnestheus'la Sergestus'u, geçmeye girişen Gyas'ı.
Yaklaştı kayaya öne geçen Sergestus, öndeydi
Yarım tekne boyu, tüm değil, değiyordu
Burnu kaburgasına ardınca gelen Pristis'in.
Yüreklendirdi arkadaşlarını, geminin ortasında, aralarında
Gezinen Mnestheus: "Çalışın, çalışın kürekçiler,
Hector'un yoldaşları, sizi seçtim, arkadaşlarım, Troya'nın
Ölüm kalım gününde, gösterin gücünüzü şimdi,
Gaetulus Syrtes'te, Ion denizinde Malea'nın azgın
Dalgalı sularında sergilenen yiğitliği gösterin burda.
Ne birincilik umduğu, ne üstünlük düşündüğü Mnestheus'un,
Ne derse yazgı... kazansın Neptunus'un güç verdikleri.
Çalışın, çekmeyelim utancını sona kalmanın, çalışın,
Kızarmasın yüzümüz." Kürekçiler, küreklere asıldılar.
Titredi tunç pupa güçlü kürek vuruşlarıyla,
Ürperirdi yüzeyi denizin, daralırdı soluğu kürekçilerin
Kururdu ağızları, sular damlar sarsılan gövdelerinden.

Gelmiş, beklenmeyen bir olayla, yerine dilekleri.
Aradan geçmeye çalışan, birden şaşıran Sergestus
Bindirdi sivri kayaya çevirince burnunu geminin,
Asılıp kaldı kayanın çıkıntılarında mutsuz.
Parçalandı sarsılan kaya, çakıldı sivri başı
Geminin, gemiciler bağrışarak, kürekleri bırakarak fırladılar,
Kayanın sivrilerine çarpan kürekler kırılıp dağıldı.
Gemiciler sivri, demirli, çengelli kancalarla, sırıklarla
Deniz yüzeyinde dağılan, dolaşan parçaları,
Kırılmış kürekleri, kalıntıları topladılar.

Değişti yazgısı Mnestheus'un, başladı beklenen uygun
Yeller, hızlandı kürekçiler, açık, durgun denizde
İlerlediler, başarının kıvancıyla, gemicilerin çabasıyla.
Böyledir bir kayanın oyuğunda sevimli yuvasını kuran,
Bir deliğe sığınan, tatlı yaşamını sürdüren güvercin de.
Fırlar yuvasından ürkütülünce, birdenbire.
Uçar kanat çırparak kırlar üzerinde, boşlukta,
Sessiz, sonra süzülür oynatmadan hızlı kanatlarını.
Öyleydi Mnestheus'un Pristis'i de, yarıyordu suları
Yarışın bitiminde başlattığı uçarcasına hızla.
İlkin geçti yüksek kayalara çakılıp kalan,
Kırık küreklerle yüzmeye çalışan, boşuna yardım
Arayan, bağıran, kurtulmaya uğraşan Sergestus'u.
Sonra yetişti dümenciden yoksun, yönetimsiz, kocaman
Chimaera'yı, Gyas'ın gemisini, geçti hızla.

Yalnız Cloanthus kalmış, bitirmek üzere yarışı,
Birden atıldı vargücüyle Mnestheus, sıkıştırdı gemiyi.
Yükseldi çığlıklar, haykırışlar, alkışladılar Mnestheus'u,
Çınladı gökler, yankıyan, yayılan gürültülerden.
Canını dişine takmış, başarının ödülünü, sanını
Kazanma yolunda birincisi, yeğlemiş ölümü yaşama.
Üstün gelme umuduyla, kıvancıyla çırpınmakta ikincisi.
Bölüşebilirdi ödülü, birbiriyle, atbaşı giden gemiler,
Uzatmasaydı açıp ellerini Cloanthus denize,
Yakarmasaydı tanrılara, adaklar sunmasa, yardım dilemese:
"Tanrılar, üzerinde dolaştığım denizlerin egemeni,
Suların, bir ak boğa adarım size gelsin yerine
Dileğim, deniz kıyısında, sunaklarda, atarım tuzlu
Sulara içirikleri, arınmış şarap serperim adınıza."
İşittiler derin suların altından yakınmaları
Bütün Nereidler, Phorcus topluluğu, gençkız Panopea.
Baba Portunus vurarak güçlü eliyle yüzen

Gemiyi çevirdi karaya, yelden, oktan hızlı,
Ulaştı, durdu sonunda koyun, istenen yerde.

Çağırdı tüm yarışçıları Anchises oğlu, törece,
Açıkladı, yarışı kazandığını Cloanthus'un bağırarak,
Süsledi yeşil defne yapraklarıyla şakaklarını, başını.
Ödül olarak, üleşilsin diye, üçer boğa,
Şarap, bir büyük gümüş talent gönderdi gemilere.
Ayrıca, değerli armağanlar yolladı gemicilere:
Altın işlemeli, Meliboea dokuması, erguvan bezeli,
Meandros ırmağını anımsatan iki geniş üstlük,
Kıyılarında beceriyle işlenmiş altınlı, bir görüntü
Kral oğlu, Ida ormanlarında, koşuşan geyiklerin
Ardınca, oklar taşıyanı, güçlü çaynaklarıyla Jupiter
Kartalının, Idanın doruğundan süzülüp göklere kaçırdığı,
Boşuna yakaran, avuçlarını yıldızlara açan, uzatan
Bekçiler, havlamaları gökleri dolduran köpekler işlenmiş.
Sonra yarışta çaba gösteren, ikincilik kazanana,
Mnestheus'a, altın işlemeli, üç kat bir zırh
Verdi, Simois ırmağı yakınında Demoleus'tan,
Üstün geldiği çetin bir savaşta, ilgarladığı.
Bir süstakısıdır bu zırh, savaşta korumalık.
Güçlükle taşırdı zırhı uşakları, Phegeus'la Sagaris
İmeceyle omuzlarında, çok ağır olduğundan, oysa
Demoleus bu zırhı giyerdi Troyalıları kovalarken.
Üçüncü armağan iki tunç, işlemeli leğen,
Kabartmalı iki sağrak, gümüşten, Gyas için.

Almış ödüllerini hepsi, başarılarla kıvançlı giderken,
Alınları, şakakları, süslü erguvan takılarla, bezeli,
Acımasız kayadan bin güçlükle kurtulan, kürekleri yokolan,
Kürekçilerden yoksun, düşkün, gemisi Sergestus'un
Alaylar, yergiler, gülüşler arasında girdi koya.

Ezilmiş yılan gibi: yol kıyısında, ayaklar
Ya da bir aracın tunç tekerleği altında,
Bir yolcunun vurduğu ağır taşla yarı canı
Çıkan, kıvrılan, kaçmaya çalışan, uzanan,
Tıslayan, direnen, yalımlanan gözlerle bakışan,
Yaranın etkisiyle çekilen, açılan, daralan, dağılan,
Boynunu kaldırıp ırganan, düğümlenen, çözülen, sürünen.
Böyle bozuk düzen küreklerle gidiyordu gemi de,
Sonunda yelken açarak, dolu yellerle girdi koya.
Aeneas ödüllendirdi Sergestus'u da, sevindi görünce
Sağlıkla döndüğünü arkadaşlarının, geminin kurtulduğunu.
Bir de yanaşma verdi, dokumacılıkta Minerva'dan geri
Değildi, Giritli Pholoe, ikiz iki çocuğu memede.

Bitince yarışma yöneldi dinsever Aeneas otlu
Bir ovaya, dalgalı tepelerle, ormanlarla çevrili,
Oylumun ortasında, tiyatroya benzer yuvarlak alan,
Toplanmış gözleyen, bekleşen, binlerce insan.
Ortada, düzenlenmiş yüksekçe yerde, oturdu Aeneas.
Özendirdi, orada, toplanan, kaynaşan, yarışa soyunan
İnsanları, açıklayarak kazananlara verilecek ödülleri.
Yarışa katılmak isterler, karışarak, Sıcanlar, Teucerler,
İlkin Nisus, Euryalus çıkar ortaya,
Euryalus alımlı çalımlı, gösterişli delikanlı,
Nisus, güzel delikanlıya tutkun, sevecen genç.
Ardından görkemli Diores, Priamus soyundan, yüce,
Sonra Salius bir de Pation, ilki Acarnanialı,
İkincisi Arcadialı bir yiğit, Tegeae kökenli,
Arkadan Trinacrialı iki delikanlı, Helymus, Panopes,
Bunlar, ormanlarda oturanlar, yaşlı Acestes'in arkadaşları.
Daha nice unutulmuş, adı kalmamış kimseler.

Yarışçılar ortasında duran Aeneas başadı söze:
"Siz, dinleyin, ey gönüldeşlerim, kulak verin sözlerime.
Benden, ödül almadan, dönmeyecek içinizden kimse...
Hepinize Gnosos işi, parlak demirli, ikişer
Kargı, gümüşlü, iki ağızlı birer balta,
Tümünüzün eşit ödülü. Kazanan ilk üç kişinin
Özeldir ödülleri, parlak zeyin dalından başlık,
Birinciye görkemli, süslü takımlarla donatılmış bir at,
İkinciye, içinde Trakya oklarıyla, bir Amazon okluğu,
Altın işlemelerle çevrili, altın düğmeli kuşak,
Altından okluğu dolanan, tutan, süslü: üçüncüye
Argoslulardan ılgarlanan değerli bir tolga."

Söyleyince bunları, yarışçılar dizildiler, yerlerini aldılar,
Birden fırladılar çizgilerden, başlayınca yarış hepten
Fırtına gibi dağılarak, koşarak ereğe yöneldiler.
Nisus parladı hepsinden önce, daha hızlıydı yellerin de
Yıldırımların da kanatlarından, oldukça büyük bir
Uzaklık, açıklık varken arada
Solius geliyordu ardından hızla, çok uzaktan
Gelen Euryalus'tu, üçüncü Haelymus
İzlemiş Euryalus'u, onun ardından uçarca
Ayak ayağa yakın, nerdeyse omuz omuza
Değen Diores. Uzak olsaydı biraz daha erek
Ya geçerdi Helymus'u ya başbaşa bitirirlerdi yarışı.
Yaklaştığında yarışçılar alanın sonuna yorgun, bitkin
Bir uğursuzluk geldi başına Nisus'un, kaydı
Basınca birden kesilen boğaların otları, toprağı
Islatan, katılaşan, kayganlaşan kanlarına.
Nerdeyse kazanmış sayılan bu genç yarışçı tutunamadı
Sağlam basamadı kaypak toprağa, yıkıldı yüzükoyun,
Pis çamurun, kutsal adak kanlarının içine,

Unutmadan Euryalus'u, çıkarmadan sevgiyi gönülden,
Silkinip kalktı çamurdan dikildi Solius'un önüne.
O da yuvarlandı kayınca, düştü kumların üstüne.
Birden atıldı Euryalus, kazandı birinciliği yardımıyla
Arkadaşının, alkışlar, bağrışmalar, övgüler arasında.
Ardından yetişti Helymus, üçüncülük de Diores'in.
Kocaman alanı çığlıklarla, tepkilerle doldurdu Salius.
Haykırdı yargıcılara, bir tuzak kurulduğunu sürüp ileri,
İstedi kendisine verilmesini elinden alınan ödülün.
Güzel görünümü, gözyaşlarının süslediği yüzü, uyumlu
Gövdesi, üstünlük sağlardı Euryalus'a halkın gözünde.
Haykırarak savunmuş onu Diores, hurma dalı
Alırdı ancak, boşa giderdi üçüncülük savı.
Bundan verilmeliydi birincilik Salius'a, ona yakışırdı.
Dedi ki Aeneas baba: "Gençler, sizindir ödüller,
Kesinlikle, değişmez ödül düzeni, kalacak öyle:
Ancak üzülen arkadaşın almalıyım gönlünü, avutmalıyım."
Sonra, verdi, Salius'a bir Gaetulus arslanının tüylü,
Tırnakları altınla süslenmiş, görkemli derisini.
Atıldı Nisus: "Böyle ödüller verilecekse yenilenlere,
Yıldızı düşkün, acınası Nisus'u hangi ödüle
Değer göreceksin, neyle yücelteceksin, Salius gibi
O da yememişse kötü yazgının yumruğunu, yıkılmamışsa?"
Gösterdi, bunları söyledikten sonra, çamurlanmış yüzünü,
Kirlenen üstünü başını. Gülümsedi sevecen baba,
Buyurdu getirilmesini Didymaon'un işleyip süslediği,
Neptunus tapınağında dururken Greklerden ılgarlanan
Kalkanı, ödüllendirdi seçkin delikanlıları değerli sunularla.

Yarış bittikten, ödüller dağıtıldıktan sonra Aeneas
Dedi ki: "Gelsin buraya kimse yürekli, korkusuz,
Kaldırsın yumruk dövüşüne yatkın, sarılı ellerini."
Sonra iki ödül koydu dövüşenler için ortaya.

Altın işlemelerle süslü bir boğa, üstün gelene,
Avunmalık bir kılıç, süslü bir tolga yenilene.
Birden fırlamış ileri, vargücüyle bağırarak, Dares
Halkın taşkın alkışları arasında kalkıp ayağa:
Alışan yalnız oydu, Paris'in karşısına çıkmaya.
Oydu büyük Hector'un höyüğü başında yenilmez
Butes adlı, kocaman gövdeli güreşçiyi, Bebrycia
Kralı Amycus soyundan gelmekle övünen kişiyi,
Döverek öldürürken kızıl kumların üstüne seren.
Atıldı başkaldıran Dares, birincilik yarışı için ileri,
Gösterip geniş omuzlarını, uzatıp açarak kollarını,
Ardın ardın yumruklar sıkarak, savurarak boşluğa.
Bir yiğit arandı, çıkmadı kimse topluluktan,
Onunla dövüşmeye, sığır gönünden eldiven giyerek.
Hepsinin dövüşten, ödülden kaçındığını sanarak
Dikildi Aeneas'ın önünde, duraksamadan kavradı boğanın
Boynuzunu sol eliyle sımsıkı başladı konuşmaya:
"Ey tanrıçanın oğlu, yoksa benimle dövüşecek yiğit
Burada durmam neden? Nedir engel buna?
Bırak götürcyim ödülümü." Mırıldandılar Dardanoslular,
Ödülün ona verilmesini uygun buldular.

Ağır sözlerle suçladı Entellus'u yeşil çimenlerin
Üstünde, yanıbaşında oturan Acestes, dedi ki:
"Ey Entellus, boşunaymış yiğitlerin yiğiti geçindiğin,
Ne yüzle katlanırsın böyle büyük ödülün yitmesine,
Yarışa girmeden? Nerde boyuna, övüp durduğun
Tanrın Eryx, önderin? Nerde bütün Trinacria'yı
Tutan ünün, evinde sakladığın varlığın, talanın?"
Entellus dedi ki: "Olmaz, korku yokedemez gönlümden
Ün, övgü tutkusunu, yaşlılık, sarsan, yavaşlatan,
Kanımı soğutan, gövdemin gücünü azaltan, yıpratan.
Kalsaydı bende şimdi şu densiz, taşkın delikanlının

Övündüğü, eski gençliğim, güzel bir boğa bile
Çıkamazdı karşıma, yarışmada, yumruk dövüşünde, burda.
İlgilendirmez ödül beni." Söyledikten sonra bunları
İki dövüş eldiveni fırlattı alanın ortasına, ağır,
Alışmıştı dövüşürken atak Eryx, kalın boğa derisinden
Kayışlarla, onları, kollarına bağlayıp takmaya.
Yedi kat boğa derisinden yapılan, kurşunla, demirle
Sarmalanan dövüş eldivenlerini görünce kalmadı şaşmayan.
Hepsinden önce Dares'ti şaşan, geriye iten.
Anchises'in görkemli oğlu çözdü kalın bağlarını
Ağır dövüş eldivenlerini evirip çevirerek.
Yaşlı Entellus derinden gelen bir sesle:
"Ne olacaktı biriniz görseydi Hercules'in dövüş
Eldivenlerini, pusatlarını, bu kıyıdaki korkunç savaşta?
Şimdi sen, kardeşi Eryx aldın onun taşıdığı
Pusatları, görüyorsun üzerlerinde kan, beyin kırıntıları.
Bunlarla çıkmıştı karşıma büyük Alcides, alışmıştım
Ben de kanım kaynarken, güçlüyken, kıskanç yaşlılık
Aklar serpmeden şakaklarıma, bunları kullanmaya.
Şimdi, Troyalı Dares, istemiyorsa bizim pusatlarımızı
Dinsever Aeneas ister, onaylarsa yönetmen Alcestis
Eşitleriz savaşı, alırım Eryx'in pusatlarını geri,
Korkma Dares, bırak Troyanın dövüş eldivenlerini."
Attı omuzlarından iki kat üstlüğünü, bunları söyleyerek.
Gösterdi kalın kemikli oynaklarını, bacaklarını, kollarını,
İri gövdesiyle ortasında alanın. Saygın oğlu
Anchises'in iki eşit eldiven taktı dövüşçülere,
Denk duruma getirdi dövüşçülerin ikisini de.

Durdu kımıldamadan ikisi de basarak ayaklarının ucuna,
Kaldırıp uzattılar açılan kollarını göğe,
Yumruktan sakınıp eğdiler arkaya yüksek başlarını,
El ele itişerek başladılar dövüşe.

Birinin ayakları atak, gençliğin sağladığı güvenle,
Ötekinin iri gövdesi, eli kolu güçlü, ancak
Dizleri titrek, bunalıyor solurken, daralıyor.
Çok etkisiz yumruk savurdular birbirlerine,
Boşa gitmiş birçok vuruş, gürültüler çıktı
Göğüslerine çarpanlardan, kulaklarına, şakaklarına
Geliyordu yumruklar, çatırdar çene kemikleri vuruşlarla.
Dik duruyor Entellus, şaşmıyor vurduğu yeri,
Gözler açık, katar gövdesinin ağırlığını yumruklarına.
Öteki, büyük bir kente yüksek tepelerden saldırır
Gibi, surlarla kuşatılmış bir alanı dolanıyor,
Bütün çevreyi tarayarak atılıyor, ancak sonuçsuz
Tüm girişimleri, beklenen başarıdan uzak.

Büsbütün dikelerek açarak uzattı sağ kolunu
Entellus, boylu boyunca, gelecek vuruşu gören
Eryx, hızla döndürüp gövdesini savuşturdu saldırıyı.
Boşa gitmiş Entellus'un atılımı, tüm gücü, birden
Yıkılmış, tutamamış ağır gövdesini daha,
Erymanthus, ya da Ida dağlarından kökleri sökülen,
Devrilen, yuvarlanan, içi boşalmış bir çam gibi.
Gelmiş karşı karşıya Troyalılar, Trinacrialı gençler,
Taşkın, göğe yükselen gürültü, atılır ilkin
Acestes, kaldırır üzülerek yerden yaştaş arkadaşını.
Ne yılmış, ne gücü kesilmiş yiğitin, yeniden
Tutuşmuş savaşa daha taşkın, atak girişimle.
Güç vermiş ona benlik duygusu, utanç.
Bırakır savaşı yorgun Dares, saldırır öteden,
Saldırır daha öfkeyle Entellus, sürer onu
Alanın kıyısına durmadan sağlı sollu vuruşlarla,
Damlarda sesler çıkaran iri dolular gibi,
Bulutlardan dökülen, yumruklarla, döver Dares'i, yiğit.

Engellemiş Aeneas aşırı gitmeyi daha, kesti
Entellus'un taşkınlığını, kırarak acımasız öfkesini,
Durdurdu dövüşü, kurtardı bitkin Dares'i,
Yatıştırdı yüreğini şu tatlı sözlerle, dedi ki:
"Nedir bu yaptığın ey mutsuz, çıldırdın mı yoksa?
Sezmedin mi tükendiğini gücünün, tanrıların yüzdöndüğünü?
Sığın tanrıya." Ayırdı dövüşenleri birbirinden, sözüyle.
Güçlükle yürüyen, dizleri titreyen, başı dönen,
Ağzından, dağılmış sökük dişlerle karışık
Kara kan dökülen Dares'i götürdüler arkadaşları
Gemilere, gitmeden önce, dövüş geleneğince, bıraktılar
Entellus'a kılıcını, tolgasını, bir hurma dalı,
Bir boğa. Gönendi, büyüklendi başarısıyla, Entellus, övündü
Boğasıyla, dedi ki: "Ey tanrının oğlu, ey Teucerler
Görün gücümü, ne çetin yiğit olduğumu gençliğimde,
Anlayın. Yardımınızla kurtulmuş ölümden Dares,".
Sonra, döndü boğaya, korkunç bir yumruk indirdi
Alnının ortasına, boynuzlarının arasına, kaldırıp sağ elini
Vargücüyle, fışkırdı hayvanın dağılan beyni kırılan
Kemiklerin arasından, döküldü dışarı. Sarsılan,
Titreyen boğa yıkıldı yere, birdenbire.
Şunları söyledi yüksek bir sesle: "Ey Eryx
Daha güzel bir adak sundum sana, Dares'in
Ölüsü yerine, yendim, al dövüş eldivenlerimi de."

Ara vermeden Aeneas başlattı hızla ok yarışını,
Çağırdı tüm yarışçıları, bildirdi verilecek ödülleri
Kazananlara, dikeltti güçlü elleriyle Serestes'in gemisinde
Direği, kanat çırpan bir güvercin bağladı tepesine,
Biliklesin okçular atış yerini, ad çekip dizilerek,
Tunç tolgaya kondu adların yazıldığı taşlar.
İlkin Hyrtacus oğlu Hippocoon adı okundu kıvançla,
Ardından Mnestheus ikinci gelen, başarılı

Gemi yarışlarında, işte bu Mnestheus'tu başı yeşil
Zeytin dalıyla süslenen ödüle değer görülen.
Üçüncü, ünlü Pandar'ın kardeşi Eurytion,
Eskiden, bozulunca barış gereksiz yere, baskıyla,
Greklerin ortasına ilk okları yağdıran Pandar'ın.
Acestes'in adı çıkmış son olarak tolganın içinden,
Gençleri yetiştirmek, eğitmek için çaba gösterenin.

Bütün yarışçılar, vargücüyle yaylarını gerdiler,
Atmak için okluklarından birer ok çektiler.
İlkin, gıcırdayarak uçtu boşlukta Hyrtacus oğlu'nun
Gergin yayından fırlayan, ereğe varan, direğe
Saplanan, sarsan oku. Birden oynattı kanatlarını
Ağaca bağlanan güvercin korkarak, çırpındı, hızla,
Yansıdı boşluğa birbirine çarpan teleklerin sesi.
Ardından güçlü Mnestheus kurdu yayını, gözledi,
Düzenledi, fırlattı ereğe boşlukta yınlayan oku.
Vuramadı kuşu mutsuz, boşa gitmiş ok.
Keten bağı koparmış ancak, ayaklarından kuşu
Direğe sımsıkı bağlayan düğümleri. Kurtulan kuş
Uçuverdi, göklerin boşluğunda kaçtı bulutlara doğru.
Ancak, önceden yayını germiş, bekleyen Eurytion
Anarak kardeşinin adını, yakararak, yöneltti havada
Uçan, kıvanan güvercine okunu kara bulutlar
Altında, vurdu kanadından göğün boşluğunda kuşcağızı.
Yıldızlarda kalmış yaşamı kuşun, düşerken toprağa
Getirdi gövdesine saplanan oku da geriye.

Yalnız Acestes'ti yarışta yoksun kalan ödülden,
O da, göstermek için gücünü, becerisini şimdi,
Bir ok fırlattı boşluğa tınlayan, gergin yayından.
Birdenbire, görülmedik bir tansık belirdi gözler
Önünde, korkunç, gerçekleşti sonunda. Gecikmiş biliciler

Bu sarsıcı görüntüyü yorumlamada, halka duyurmada.
Tutuşmuş uçan ok içinde parlak bulutların,
Göstermiş yalımlar arasından geçen yolu,
Erimiş yokolmuş birden esen yeller içinde,
Gökte saçlarını sürüyen, akan yıldızlar gibi.
Şaştılar Teucerler, Trinacrialılar, korkuya kapıldılar,
Yüce tanrılara sığındılar. Yalnız Aeneas onayladı
Bu beklenmeyen durumu, kıvançla kucaklayarak Acestes'i.
Birçok armağan verdikten sonra ona, dedi ki:
"Al bunları baba, senin için özel, görkemli
Bir ödül istemiş evrenin egemeni, ötekilerden ayrı.
Yaşlı Anchises, eliyle, sunuyor bu armağanı sana,
Süslü kabartmalarla bir içki bardağıdır bu, Trakya
Kralı Cisseus göndermişti babam Anchises'e,
Saygının, sevginin büyük bir andacıdır diye."
Sonra, süsledi yeşil defne dallarıyla şakaklarını,
Yarışta hepsinden üstün, birincilik verdiği Acestes'in.
Tepki göstermedi sevecen Eurytion bu yeğlemeye,
Gücenmedi, kuşu gökten vurup indiren okçu.
Bundan sonra gelmiş ödülü almaya bağı kesen,
Kuşun ayaklarından direğe bağlandığı, sonuncu olan.

Daha bitmeden yarış saygın Aeneas, çağırarak
Küçük Iulus'un eğitmeni, koruyucusu Epytides'i
Şunları söyledi kulağına, kimseye duyurmadan:
"Git, söyle, Ascanius'a, derlenip toparlanmışsa çocuklar,
Yapılmışsa gereken at yarışlarına girmeye, getirsin
Atasının yarış atlarını koşulu, donansın pusatla."
Yol açılsın diye yarışçılara çekilmesini buyurdu
Kalabalığın geriye, yarış alanı boyunca duranların,
İlerliyor küçük atlılar, görkemli atlar üstünde
Uysal, kıvançlı, gülen gözleri önünde babalarının,
Trinacrialı, Troyalı delikanlılar beğençle, sevgiyle bakarlar.

Başlarında başlıklar süslü kıvrık yapraklarla, çiçeklerle,
Ellerinde demir temrenli kızılcıktan ikişer kargı,
Kiminin omzunda parlak okluk, kiminin boynundan
Dolanan, göğsüne sarkan, yumuşak altın takılar.
Üç yönetmen buyruğunda, üç atlı yarış birliği,
Takımlarda onikişer çocuk, yönetenlere bağlı,
Çocukların yanlarında donanmış, pusatlı birer korucu.
Başında birinci takımın, Priamus'un torunu, senin de
Oğlun ey Polites, yürüyor, İtalya devletinin gelecekte
Kurucusu, bir Trakya bineğinin üstünde, alnında,
Bileklerinde beyaz akıtmalar, alaca donlu,
Dikbaşlı, süslü takılarla, görkemli bir at.
Öteki takımın başında Latin önderlerinden Atius
Soyundan, Atys, küçük Atys, Iulus'un çok sevdiği.
En son gelen Iulus, güzellikte, görkemde benzersiz
Genç, yüce Dido'nun armağanı, sevginin, içtenliğin
Belirtisi, Sidonia bineğinin üstünde çalımlı, güleç.
Binmiş öteki gençler yaşlı Alcestes'in
Trinacria kökenli atlarına.

Troyalılar, görünce gençleri birden ataları anımsadılar,
Sevinç çığlıkları atarak hepsini alkışladılar.
Genç atlılar yakınlarının bakışları arasında çevreyi
Dolandılar, karşılarında durdular, uzaktan Epytus
Bağırdı, şaklattı kırbacı, başlasın diye yarışma.
Hızla takımlar birbirinden ayrıldılar, üç birlik
Bağımsız, bir buyrukla dönerek hepsi geriye
Kargılarla birbirlerine saldırdılar, atıldılar ileriye.
Kimi dönüyor koşarken, kimi doldurur görünüyor,
Dolanıyor birbirinin çevresini yürüyor, kuşatıyor, sarıyor,
Gerçek savaşa tutuşmuş gibi oyun sergiliyor.,
Bir dönüp kaçıyorlar, bir bakıp kargı sallıyorlar,
Barışıyorlar, yanyana yürüyorlar, gülüyor, toplanıyorlar.

Söylentiye göre, benzermiş bu davranış, eski Girit'te
Labyrintheus'a, nice girinti, çıkıntı, karanlık, karışık
Yollar varmış, binlerce, ne girişi, ne çıkışı belli,
Şaşırır bir daha bulamazmış yolunu, oraya düşen.
Öyle koşuşuyordu Troyalı çocuklar karıştırıp izlerini,
Oyunlarında bir saldırırken, bir kaçarken aralarında.
Nitekim Carpachos ya da Libya denizlerinde yüzerken
Böyle yarardı dalgalanan suları oynaşan yunuslar.
İlkin Ascanius'tur kuran atlı koşuyu, yarış
Geleneğini Alba Longa'nın çevre surlarını yaparken.
Öğretti çocukluğunda Troyalı gençlerle oynadığı
Yarış oyunlarını eski Latinlere de.
Sonraları, Albalılar da öğrettiler kendi çocuklarına.
Benimsemiş, atalar töresini, sürdürmüş Romalılar.
Troya oyunu derler buna, çocuklara da Troya takımı.

Böyle bitti kutsal atanın anısına düzenlenen
Yarışma, düzelmedi değişen eski yazgı yine de.
Sürerken türlü oyunlar, törenler Anchises'in gömüldüğü
Yerde, göndermiş kız ulağını gökten Saturnus soylu
Juno İlion donanmasına, uygun yeller estirerek,
Geçmemiş eski hıncı daha, öç tutkusu. Kimseye
Görünmeden, binbir boyamlı gökkuşağından, kestirmeden
İndi, hızla, deniz kıyısına ulak kız. Gördü
Büyük toplantıyı, dolaştı koyun çevresini,
Baktı koyda bırakılmış, kimsenin bakmadığı donanmaya.
Uzakta Troyalı kadınlar, ıssız bir bucakta
Ağlamaktalar Anchises'in yitişine bakarak deniz
Yüzeyine, yakındılar iççekerek: "Nice yolumuz var
Uzak denizde, çekilmez, yorgunuz," böyleydi sızlanmalar.
Bıkmışlar deniz yolculuğundan, ilde yerleşmek dilekleri.
Yıkımda becerikli ulak sıyrıldı tanrısal giysisinden,
Sokuldu çoktandır ağlayan, yakınan kadınlar arasına.

Girdi kılığına Ismaruslu Doryclus'un karısı Beroe'nin,
Eskiden saygın, çocuklar yetiştirmiş, seçkin kadındı.
Onun kılığıyla seslendi ulak Dardanos kadınlarına:

"Ey yurdunuzun surları dibinde, Greklerle savaşta
Acımasız bir elin ölüme götürdüğü mutsuz topluluk.
Kurtaracak mı sanırsın seni yazgın yıkımdan?
Yedi yaz geçmiş Troya yıkılalıdan beri, nice
Denizler, boğazlar dolaştık, yaşanmaz kayalıklar, yöreler
Aştık, sularla, dalgalarla çekiştik, oynaştık,
İtalya'dır aradığımız, gözümüzden kaçan, enginlerde.
Buradır Aeneas'ın kardeşi Eryx'in yurdu, sevecen
Acestes'in ülkesi, hangi kent engel sur kurmamıza
Halkımız için? Ey yurt, düşmandan kurtarılmış Penatlar!
Kurulmayacak mı yeni Troya surları? Görmeyecek miyim
Xanthos'u, Simois'i, yiğit Hector'un akarsularını?
Gelin benimle, yakalım bu uğursuz gemileri birlikte.
Göründü düşte bana bilici Cassandra, yanan
Işıldaklar verip elime dedi ki: Burada arayın
Troya'yı, burasıdır sizin konağınız, çalışma günüdür,
Durmak olmaz. İşte Neptunus'a adanmış dört sunak,
Aydınlatıyor, yüreklendiriyor bizi bu tanrı."

Bunları söyledi, kaptı yanan bir odunu sağ eliyle
Döndürdü, vargücüyle fırlattı uzaklara. Şaşkın, ürkek
İlionlu kadınlar, çekingen, bakakaldılar.
İçlerinden en yaşlısı, Priamus'un kimi çocuklarına
Süt veren Pyrgo, seslendi kadınlara, dedi ki:
"Ey kadınlar, gördüğünüz kadın Doryclus'un karısı
Rhoeteialı Beroe değil, bakın tanrısal görkemine,
Kılığına, gözleri, bakışları, parlaklığı, sesi
Bambaşka, giyiminde kuşamında görülmedik bir alım.
Gördüm az önce Beroe'yi, yorgundu, çelimsizdi, bitkindi,

Katılamamış törene, gösterememiş son saygıyı Anchises'e,
Üzgün bıraktım onu pek kendinde değildi."
İşte bunlardı bütün söyledikleri.
Kadınlar çevirdiler öfkeli, kuşkulu bakışlarını gemilere.
Gönülden bağlanmışlar, yoksulca, oturdukları topraklara,
Yazgının sözverdiği krallığa kaygısız, isteksiz hepsi.
Yükseldi göklere kanat çırparak tanrıça.
Uçarken büyük bir yay çizdi bulutların altında.
Kadınlar şaştılar, korktular bu tansık karşısında.
Bağrıştılar, Penatlar sunağında ateşi ılgarladılar.
Sunakları soymuş kimileri, kutsal ışıkları, yaprakları,
Dalları dağıttılar, sardı yaygın bir yalım gemilerin
Çamağacından sakızlı, boyalı bölümlerini kolayca.

Bildirdi yanmaya başladığını gemilerin Anchises'in
Gömüldüğü yerde toplanan, törene katılanlara Eumelus,
Gördüler kara küllerin bulut içinde uçuştuğunu.
İlkin Ascanius, kıvançla tüm atlıları yöneten,
Sürdü atını hızla, dağınık toplantı yerine.
Ne korktu, ne de yaşlıların, bekçilerin sözlerini dinledi.
"Ne bu çılgınlık, kadınlar? Nereye, nedir yaptığınız,
Amacınız ne, mutsuz yurttaşlarım? Grekler, düşman değil
Kendi umudunuzdur yıkacağınız, burdayım, sizin Ascanius."
Böyle dedi, çıkarıp attı tolgasını önlerine,
Savaş oyunlarında giydiği, kolay tanınsın diye.
Yetişti hızla Aeneas, bir de tüm Troyalılar.
Kadınlar korkuya kapıldılar, kıyıda, çevreye dağıldılar,
Ormanlarda, kaya oyuklarında, gelişigüzel saklandılar,
Şaşırdılar, günü güneşi seçemez oldular, toparlanınca,
Erkeklerini tanıdılar, kurtulmuş Juno'dan gönülleri.

Azalmadı yalımların azgın, yakan gücü daha,
Hızlandırdı yağlı kıtıklar ıslak tahtaların yanışını,
Bir de gevşeten duman, yıpratıyordu yalımların
Tümden kapladığı gemileri, bir yıkım geçilmez önüne.
Ne yiğitlerin çabaları, ne sular bir işe yarar.
Yırttı dinsever Aeneas omuzundan göğsüne üstlüğünü,
Açıp ellerini yardıma çağırdı tanrıları, yakardı:
"Ey yüce Jupiter, kırgın değilsen Troyalılara,
Öfken yoksa, kalmışsa gönlünde sevecen duyguların,
Acıman insanlara kurtar yanmasın donanmamız, ey baba,
Koru Troyalıları, bu yıkımdan, esen kıl bizi,
Beni vur gerekirse, üstüme yağdır yıldırımını,
Bitir işini, yüce tanrı, başkalarını değil."
Söyler söylemez bunları, birden, duyuldu göklerden
Alışılmadık gürültüler, gümbürtüler kara bulutlardan
Boşalan sağnaklar, titreşen oylumlar, karalar, havalar,
Gürleyen dağlar, güney yelleriyle gelen yoğun
Bulutlar, yüklü yağmurlar, sulara gömülen gemiler,
Suları emen yarı yanmış tahtalar, sonunda
Sönen yangın, dördü batan, kurtulan gemiler.

Sarsılmış bu yıkımlarla saygın Aeneas, dağılmış
Dengesi, kaygılar dolmuş yüreğine. Bilmezdi yapacağını,
Sicilya ovalarında yerleşmek de vardı, yazgıda,
İtalya kıyılarına varmanın yolunu aramak da şimdi.
O ara, yaşlı Nautes, Tritoni Pallas'ın gizemli
Bilgilerle ünlü kıldığı, deneyimli, bilicikişi,
Tanrıların öfkelendiği olayları bilen, yatıştıran,
Yazgının tüm gerekçelerini açıklayan, öğrenen, öğreten,
Avutmak için Aeneas'ı, şunları söyledi:
"Ey tanrıçanın oğlu, gidelim yazgının gösterdiği yolda,
Yeter yazgıyı yenmeye ona katlanmak, ne de olsa
Tanrı soyundan Dardanoslu Acestes'tir yanında,

Anlaş onunla, birlik sağlayın aranızda, bırak
Ona batan gemilerden arta kalanları, sana
Karşı çıkanları, yaptıklarını beğenmeyenleri,
Çok yaşlıları, deniz yolculuğundan ürken kadınları,
Güçsüzleri, yorgunları, bu tür yolculuklardan
Kaçınan, sakınca gören, korkuya kapılanları seç ayır
Ötekilerden, sonra bırak kalanlar, burada bir kent
Kursunlar. Acesta desinler adına."

Güçlendi yaşlı gönüldeşin bu sözleriyle, kaygılarla
Dolu, yanan yüreği toparlandı. Gezinirken gökte
İki koşumlu arabasıyla yoğun gece, belirdi gözlerinde
Gökten inen, babası, Anchises'in görüntüsü, seslendi ona:
"Ey oğlum, yaşadığımca canımdan çok sevdiğim,
İlion'un kötü yazgısını, yıkımını gören oğlum,
Geliyorum Jupiter'in buyruğuyla buraya, donanmana
Düşen ateşi söndürenin, gökten bakarak acıyanın.
Dinle yaşlı Nautes'i, o güzel, bilgece öğütlerini,
Gönder İtalya'ya, seç en yiğitlerini gençlerin,
Çok çetindir Latium'da yeneceğin insanlar, korkusuzdur.
İlkin derin Avernus'tan geçip ulaş ülkesine
Pluton'un, benimle konuşmak istersen, karanlık
Tartaros'a, suçlular yurduna değil, mutlular ocağına,
Sevenler, sevilenler bucağına, Elysium'a gel ordayım,
Kara boğalar adar akıtırsan kanlarını, sunarsan,
İletir oraya seni, sevecen, tatlı Sibylla.
Görürsün orada tüm torunlarını, kentinin surlarını,
Kal sağlıcakla, geçmiş ıslak gece yolun yarısını,
Sezdim çetin soluğunu hışlayan doğu atlarının."
Böyle dedi, uçtu ince bir duman gibi.
Aeneas: "Nereye gidersin? Nereye, kimden kaçarsın?
Nereye atılırsın? Kimdir seni kucağımızdan götüren?"
Dedi, sonra uyandırdı küllenen ateşini sunağın.

Adaklar sundu Pergamos tanrılarına, yaşlı Vesta'ya,
Günlükler yaktı kutsallar adına tapınakta,
Ardından çağırdı arkadaşlarını, hepsinden önce Acestes'i,
Bildirdi buyruğunu Jupiter'in, sevgili babasının öğütlerini,
Belleğinde düşüncelerini, uyulması gereken yargılarını.
Karşı durmadı kimse, Acestes de uydu söylenene.
Yazdılar ilde kalacak kadınların adlarını, gitmek
İstemeyen, ünden kaçınanları, orda kalmayı sevenleri.
Ötekiler kürekleri yeniliyor, yanan bölümlerini gemilerin
Onarıyor, halatları, kürek çekme yerlerini düzenliyor.
Sayıları azsa da yüksekti savaş güçleri hepsinin.
Aeneas, bu arada, bir sabanla saptıyor kurulacak ilin
Yerini, çevresini çiziyor, burası İlion'a, burası
Troya'ya benzesin istiyor. Sevindi Troyalı Acestes,
Gösterdi toplantı yerini, açıkladı kuralları yöneticilere.
Bir tapınak Eryx tepesinde Venüs adına,
Ida dağında olduğu gibi göklere yükselen, bir de
Görevli, Anchises'in gömüldüğü ağaçlı yere.

Toplanmış, dokuz gün, halk çevresinde tapınağın
Törenlerle adaklar konmuş sunaklara, yatıştırmış yeller
Suları, çağırıyor engine donanmayı güney yelleri.
Bir çığlık, yükselen, koyun kıvrımları arasından,
Gün geçer, gece gündüz öpüşmeler, kucaklaşmalar.
Şimdi kadınlar, önceden, deniz yolculuğundan kaçanlar,
Korkanlar, yazgıya bile karşı çıkanlar, can atıyorlar
Sularda geziye, yolculuğun yüküne katlanmaya.
Avuttu hepsini tatlı sözlerle sevecen Aeneas,
Ağlayarak, işi kandaşlarından, Acestes'e bırakarak.
Sonra buyurdu üç dana Eryx'e, bir kuzu da adansın
Fırtınalara, çözülsün halatlar ard arda diye.
Başında zeytin dallarından başlığı, bağlı geminin
Burnunda, ayakta, elinde adak bardağı serper

Sulara şarap, atar tuzlu dalgalara bağırsakları.
Yürütür arkadan esen uygun yeller gemileri,
Bir yarış denizde, yellerle kürekçiler arasında.

Döker içini Venüs, açar darlığını Neptunus'a,
Yakınır, tüm olup bitenlerden, yüreğini daraltan:
"Ey Neptunus, bıktım baskılarından, öfkesinden,
Acımasız, doymaz yüreğinden Juno'nun, yakınmaya geldim
Sana, ne gün, ne gerçek erdem yumuşatır içini,
Ne Jupiter'in buyruğu, ne yazgının yumruğu kırar
Hıncını. Yetmez öfkesini gidermeye Frigya'nın başkentini
Yıkmak, ölümden kurtulan Frigyalıları yoketmek, suçlamak
Süründürmek, Troya'nın küllerini, ölü kemiklerini
Savurmak. Bilir öfkenin nedenini sanırım kendisi de.
Tanığımsın Libya denizlerinde fırtınalar koparmış,
Önceden kabartmış suları, göklere yükselmiş dalgalar,
Boşuna yardım etmiş Aeolius ona,
Bilirsin hepsi senin ülkende geçmiş bunların.
Suça itip Troyalı kadınları yaktırdı çılgınca
Gemilerimizi, yıkılınca donanmamız bu yangınla
Bıraktık, istemeyerek, birçok arkadaşımızı yabanda.
Sözüm geçerse, dilerim senden, esirgeme yardımını
Ulaşsın Troyalılar Laurentum yakınında Tiber kıyılarına,
Anlaşmışsa Parcalar bir kent kurmak için orada."

Dedi ki, engin denizler egemeni Saturnus oğlu:
"Doğrudur dediğin, Cytherea, gerekir doğduğun denizlerin
Önderine güvenmen, bana da güvenirsin, bilirim.
Çok kez yatıştırdım denizlerin, göklerin azgınlığını.
Tanığımdır yeryüzünde Xanthus'la Simois, az değil
Senin Aeneas'a iyiliğin, Akhilleus izleyip Troyalıları
Geldiğinde ordusuyla, sıkıştırdığında surların
Dibinde onları, binlerce ölü, inlerken ırmaklar

Cansız gövdelerle, tıkanan Xanthus yatağını değiştirip
Akmazken denize kaygılandım, görünce tedirgin, yalnız
Seni, Greklerin, Akhilleus'un karşısında yüz döndüğünü
Tanrıların, ondan. Kaçırdım bir buluta sararak Aeneas'ı,
Oysa yıkmak isterdim ellerimle kurduğum Troya'yı.
Korkma, değişmedi bugün, Aeneas'a değgin duygularım.
Varacak güvenle dilediği Avernus kıyılarına.
Sezilecek içlerinden birinin yokluğu, gömülünce dalgalara,
Kurtaracak onun ölümü birçoğunu."

Yatıştırdı bu sözlerle tanrıçanın gönlünü, taktı
Kıvrak atların altın koşumlarını köpüklü gemler
Geçirdi, gevşetti elinde tuttuğu dizginleri tanrı.
Dolaştı suların yüzeyinde uysalca mavimsi arabası.
Çöktü dalgalar gürültüsüyle dizginlerin, yatıştı sular,
Göklerin enginlerine kaçıştı yoğun bulutlar.
Değişik kimseler bu tanrının çevresinde toplanan,
Ürkünç deniz yaratıkları, Glaucus'un yaşlılar takımı,
Inous oğlu Palaemon, hızlı Tritonlar, Phocus
Topluluğu, solda Thetis, Melite, kız Panopea,
Nesa, Spio, Thalia, bir de Cymodoce, hepsi.

Bir sevinç, bir umut doğar karamsar gönlünde
Saygın Aeneas'ın, birden, buyurur tüm direklerin
Dikilmesini, yelkenlerin açılmasını arkadaşlarına hızla.
Gemiciler gereken yelkenleri çevirir sağa sola,
Burarlar yelkenleri bağlayan iplerin halkalarını,
Gevşetirler, esince uygun yeller donanma ilerler.
Durur hepsinin önünde, donanmayı yöneten Palinur,
İzlenecek yolu, yapılacak işleri gemicilere buyurur.

Yarılamışken ıslak gece gökte yolunu, gemiciler
Küreklerin altında, düz tahtalar üzerinde yorgun

Gövdeleriyle dalmış, uzanmış, dinlenirlerken,
Işıyan yıldızlardan inerek dağıttı uzayın karanlığını,
Yardı gecenin koyu gölgelerini yumuşacık uyku,
Sensin aradığı, ey suçsuz Palinur, bu tanrının, korkunç
Görüntüler getirmeye, sana, Phorbas kılığında, durarak
Geminin üstünde, döküldü şu sözler ağzından:
"Ey Isasus oğlu Palinur, sulardır donanmayı götüren,
Uygun yellerdir esen, boyuna değişmeyen,
Dinlen, koy yastığa başını, yum yorgun gözlerini,
Ben üstleneyim görevini kısa bir süre."
Açarak güçlükle gözlerini, dedi ki Palinur:
"Ne sanıyorsun, bilmez miyim durgun denizlerin, uysal
Dalgaların neler sakladığını? Güvenir miyim oynak sulara?
Bu tansığa? Çok oyununa gelmişim bu parlak göklerin.
Güveneyim mi tanrının bu densiz güney yellerine?"
Bunları söyledi, bırakmadan sımsıkı tuttuğu dümeni,
Çakar gibi dikti gözlerini yıldızlara.
O, tanrı Lethae'nın suyuyla ıslatılmış, Styx'in uyuşturan
Etkisini taşıyan bir dalı sallayıp şakakları çevresinde
Kırdı direncini, dolundu gözleri, gömüldü uykuya.
Gevşemiş tüm gövdesi, bu beklenmeyen dinlenmeyle,
Kapanarak birden üstüne tanrı, dümenle geminin
Kırılmış birer parçasıyla fırlattı ışıyan sulara,
Boşuna çağırmış arkadaşlarını yardıma, durmadan.
Kanatlanır, uçar göklere işini bitiren tanrı.

Gider deniz üstünde, güvenle, yolunda donanma,
Yüce Neptunus'un önerdiği doğrultuda korkusuz.
Yaklaşırken ürkünç Sirenus kayalarına gemiler,
Nice mutsuzun kemikleriyle aklaşan dalgalarla dövülen,
Boğuk uğultular duyuluyordu, hep, uzaktan, kayalardan.
Gördü Aeneas başıboş kaldığını geminin, sürüklendiğini

Dalgalarca, geçti yönetime karanlık sularda yanarak
Yüreği, dedi ki, yiten gönüldeşinin acısıyla:
"Güvendin açık denize, göğe, Palinur, şimdi
Gömülmeden kalacaksın bilinmeyen bir kıyıda."

ALTINCI KİTAP

AĞLAYARAK söyledikten sonra bunları, bıraktı donanmayı
Esen yellerle, yaklaştı Euboialıların Cumae kıyılarına.
Çevrilir geminin başı denize, atılır suya
Kıvrık uçlu demir, sımsıkı tutar gemiyi,
Dizilir kıyı boyunca içbükey gemiler, atlar,
Hesperit toprağına, atak gençler, çakmaktaşı
Arar kimi ateş yakmaya, yaban inleriyle
Dolu ormanlarda akarsuları belirler, bulunca yerini.

Çıktı dinsever Aeneas, yüksek Apollon tepesine,
Burdaydı Sibylla'nın oturduğu mağara, yalnız başına.
Şaşılası. Orada öğretmiş Sibylla'ya Delos bilicisi
Gizemleri, geleceğin büyülü bilgisini, güç katmış ona
Gücünden. Girdiler Aeneas'la Sibylla Trivia'da altın
Tapınağa. Söylentiye göre, kaçarken Minos ülkesinden
Daedalus, yükselirken kanatlarıyla, hızla, göklere
Bilinmeyen yolda, yönelmiş soğuğun dondurduğu kuzeye,
Sonra konmuş Chaldicia kalesinin doruğuna, yavaşça,
Basar basmaz ayaklarını toprağa adamış sana
Ey Phoebus teleklerini, görkemli tapınak yaptırdı adına.
Yazdırdı kapı kanatlarından birinin üstüne Androgeos'un
Ölümünü, Cecrops oğullarının çektiği dayanılmaz acıları.
Cecrops, yargıyla, gönderecek yılda yedi oğlunu
Oylamayla ölüme. Öteki kanatta, denizde Girit,

Azgın boğayla dölleşen Pasiphae, gizlice sevişmeden
Doğan iki kılıklı Minotaurus, bir utanç anıtı,
Sevişmenin: yarı insan, yarı hayvan görünümünde.
Ötede karmakarışık bir ev, girintili çıkıntılı oyuklarıyla,
Burda kraliçenin umutsuz sevgisinden etkilenen Daedalus,
Öğretmiş ona eğri büğrü yolları, tuzakları
Adımları yönelten büyülü iple izler üzerinde.
Görkemli bir yapıtın olurdu senin de Icarus,
Önlemese babanın üzüntüsü. Altınla işlerdi çöküşünü,
İki kez, yürümedi Daedalus'un eli, görecekti hepsini
Ayrıntılarıyla, dönmeseydi Aeneas'ın yanına önce gönderilen
Achates. Geldi Phoebus'la Trivia görevlisi Deiphobe,
Glaucus'un kızı, kralın karşısına dedi ki:
"Boş durmak yok, uygun işler görülmeli,
Yedi boğa, boyunduruğa vurulmamış, kesmen gerekir,
Yedi seçme koyun, töre uyarınca, sürüden."
Getirdiler yerine buyruğu, Aeneas'ın yoldaşları, durmadan,
Çağırdı görevli kadın yüksekteki tapınağa Teucerleri.

Yalçın kayaya oyulmuş, büyük mağara, Euboialılarca,
İçinde yüz geniş kapıya varan yüz yol, yankılanır
Hepsinden bilici Sibylla'yı yanıtlayan yüz ses.
Gelince haykırdı genç kadın, eşiğine kapının:
"Öğrenme günüdür yazgıyı, tanrı, işte tanrı."
Söyleyince kapının önünde bunları değişti birden
Yüzü, benzi, dağıldı saçları, hırıldadı göğsü,
Kabardı yaban yüreği, büyüdü daha da görünüşte,
Değişmiş insancıl sesi, esinlendi tanrısal yaklaşımdan,
Sezdi geleni, dedi ki: "Geciktin, ey Troyalı Aeneas
Adakta, yalvarmada neden? Açılmaz yakarmadan önce
Tanrısal sese tutkun, büyük konağın kapıları."
Deyip kesti. Korkudan dondu kemikleri Teucerlerin,
Titrediler, yakarmaya başladı yürekten, Aeneas, derin:

"Ey Phoebus, gördün üzüntüyle, Troya'nın uğradığı yıkımı,
Sendin yöneten Dardanoslu Paris'in Aeacide'nin gövdesine
Ok atan elini, dolaştın yardımınla karaları kuşatan
Engin denizleri, girdin Massylilerin geniş ülkesine,
Syrtes ovalarına korkusuzca, bir uçtan bir uca.
Sonunda vardık bizden kaçışan İtalya kıyılarına,
Düşmesin ardımıza Troya'nın kötü yazgısı.
Esirgeyin Pergamalıları, koruyun tanrılar, tanrıçalar,
İlion'un, Dardania'nın ününü, yükselişini kıskananlar.
Sen de, ey önceden geleceği bilen, kutsal kadın,
İstemem yazgının vermediği krallığı senden, bırak
Yerleşsin Latium'da Teucerler, ötede beride nicedir
Dolaşan Troya tanrılarıyla, tanrıçalarıyla, yaptırırım
Bir tapınak adına Phoebus'la Trivia'nın salt
Mermerden, törenler, bayramlar Phoebus anısına,
Görkemli, özel bir yerin olacak ülkemizde,
Ayrı bölümde saklanacak kutsal sözlerin, söylevlerin,
Bilicilik üstüne yorumların, gizli, ulusumla ilgili
Özel görevli bakacak bunlara, koruyacak hepsini.
Uçmasın, dağılmasın, karışmasın, kirlenmesin, bozulmasın
Ellerde, yakarırım onları kutsa." deyip kesti.

Direnir Phoebus'a karşı Sibylla, mağarasında, yetmez
Gücü göğsünden söküp atmaya yüce tanrıyı, inler,
Çırpınır. Sımsıkı bağlamış densiz ağzını, azgın
Yüreğini tanrı, egemendir bütün varlığına, daha.
Birden açılır yüz büyük kapısı mağaranın
Kendiliğinden, yankılanır içerde bilicinin yanıtları,
Boşluğa dağılan: "Kurtuldun denizin tüm yıkımlarından,
Karadadır işlerin daha çetinleri. Kaygılanmasın gönlün,
Geliyor Dardanialılar, Lavinium'da egemenlik kurmaya.
Ancak, sevinmeyecekler oraya gelmekle, savaşlar, korkunç
Savaşlar, Tiber'i kaplayan kanlı köpükler görüyorum.

Çıkacak karşına bir Simois, Xanthus, Dor ordusu,
Başka bir Akhilleus, tanrıçadan doğan, Latium'da.
Bırakmaz Teucerlere diş bileyen Juno, ardınızda,
Güçlük çekeceksin İtalya'da yalvaracaksın insanlara,
Kentlere, bırakmayacak yakanı tüm işlerinde darlık,
Sıkıntı, Teucerler'e gelecek yine yıkım, bir yabancı kadın,
Evlilik, bir el kadınıyla.
Yılma mutsuzluktan, üstüne yürü, diren yiğitçe
Yazgının dediğince, açacak kurtuluş yolunu
Sana, yararı az da olsa şimdi bir Grek kenti."

Cumae Sibyllası, karanlık oyuğun derinlerinden yükselen
Korkunç, karmaşık sözlerle böyle bildirdi durumu.
Böğürdü çılgınca, örtbas edince gerçeği, çarpıtınca,
Öfkelenen Apollon, yüreğine batırıp iğneleri bastırınca.
Geçince çılgınlığı, kapayınca biraz uğursuz ağzını,
Dedi ki yiğit Aeneas: "Kalmadı bir güçlük bence,
Ey genç kız, bilinmeyen durum, beklenmeyen yıkım.
Önceden, düzenledim işimi, saptadım yolu yöntemi.
Bir dileğim var, buradaymış söylentiye göre, kapısı
Karanlık yeraltı ülkesinin, Acheron'un oturduğu yerin
Göster bana yolunu, açıver kutsal girişi,
Yardımınla, yakarırım, gidip göreyim sevgili babamı.
Kurtardım onu yalımların, atılmış binlerce okun
Arasından, yavıların ortasından geçerek, omuzlarımda
Taşıyarak. Odur bana, denizlerde yoldaşlık eden,
Göklerin, denizlerin tüm baskılarına göğüs geren,
Aldırmadan ilerlemiş yaşına, tükenen gücüne.
Odur öneren, dileyen, senin katına varmamı,
Bana, eşiğini aşmamı, öğütleyen. Yakarırım sana
Ey kutsal kız, güçlüsün, acı babaya, oğula.
Senin buyruğuna bırakmış Hecate Avernus ormanını.
Getirdiği gibi ölen karısının ruhunu Orpheus

Trakya çalgılarının tellerinden uyumlu türkülerle,
Kurtardı Pollux, atarak kendini ölüme, kardeşini
Ölümden, çok gitti geldi bu yolda, gerekir mi sözetmek
Theseus'tan, büyük Alcides'ten, Jupiter soyluyum ben de."

Bunlardı, sunağa tutunarak, söylediği sözler.
Şöyle yanıtladı bilici kadın: "Tanrı soylu,
Troyalı Anchises'in oğlu, inmek kolay Avernus'a,
Açıktır kapısı gece gündüz yeraltı ülkesinin,
Ancak geri dönmek, yeryüzüne çıkmak çetin,
Güç ister, emek ister. Pek azdır bunu başaran.
Ya Jupiter'in sevdiği, ya yüksek erdemli,
Ya da tanrı soylu olmak gerek. Ormanlar ortasında, çevreler
Kara bir büklümle akan Cocytus orayı, kuşatır.
Büyükse tutkun, taşkınsa dileğin iki kez
Geçmeye Styx'i, iki kez görmeye karanlık Tartarus'u
Önbilgiler edinmelisin daha çıkmadan
Bu çetin yolculuğa. Bir ağaç vardır gölgeli,
Dalı altın, yaprakları altın, bükülgen, yaygın,
Adanmış yeraltı tanrıçası Juno'ya, korur onu
Bir kutsal orman, karanlık oylumu çepeçevre kuşatan.
Ancak, inemez yeryüzünün derinlerine kimse,
Koparmadan ağaçtan bu altın dalı, budur
Güzel Proserpina'nın istediği saygı sungusu.
Çıkar yenisi koparılan dalın, altından o da,
Donanmış altın yapraklarla, onun da, gövdesi.
Arayıver o ağacı, gecikme, kopar ondan bir dal
Bulunca, saygıyla, yazgın yardımcı olursa, kopar
Kendiliğinden kolayca, yoksa ne bir güç yeter
Ona, ne de keskinin keskini bir bıçak.
Bilmiyorsun, yazık, ölen bir arkadaşın yatar yerde,
Tedirgin ölüsünden bütün donanma, korkuyor, sen de
Durdurursun eşiğimizde, tartışırsın bizimle.

İlkin bir yer sağla, göm toprağa.
Kara koyunlar ilet sunağa, suçtan arınmaya.
Ancak öyle görürsün Styx ormanlarını, yaşayanlar
İçin yol bulunmayan ülkeyi." deyip sustu.

Aeneas üzgün, dikmiş gözlerini yere, kırgın,
Gönlü karanlık işlerle sarsılmış, gitti mağaradan,
Yanında güvendiği sevecen gönüldeşi Achates.
Onun da yüreğinde kaygılar, yürüyor, karamsar,
Değişik düşünceler, varsayımlar üzerinde dururlar:
Kimdi, kim olabilirdi, bilici kadının ölümünden,
Gömülmesinden sözettiği arkadaş, hangi yakınımızdı, diye.
Gelince konaklama yerine, gördüler, kuru kumlar
Üzerinde pisi pisine öldüğünü Aeolis oğlu Misenus'un,
Yattığını. Eşsizdi, borusuyla toplamada savaşçıları,
Mars'ı yeltemekte, yiğit arkadaşıydı büyük Hector'un,
Savaşta, benzersizdi boru çalmada, kargı kullanmada.
Öldürüp soyduktan sonra savaşta Akhilleus Hector'u,
Başeğmedi yenilgiye, bu taşkın yiğit, gitti
Ardından Troyalı Aeneas'ın katıldı onun birliğine.
Ancak, çınlattığında borusuyla denizleri, birden,
Çağırdığında savaşa tüm tanrıları, delice kıskandı
Triton, söz yerindeyse, yakalayıp fırlattı kayaların
Arasından köpüklü suların içine, duraksamadan.
Yükseldi çığlıklar hepsinden, yiğitin çevresinden.
Üzüldü dinsever Aeneas. Sibylla'nın, ağlayarak,
Yerine getirmek için buyruğunu gecikmeden,
Bir sunak yaptılar, ağaçlardan, tören için ölüye,
Göklere yükselen. Gittiler yabanların barındığı eski
Ormana, inlerdi balta vuruşlarıyla sakızlı çamlar,
Kayınlar, meşeler devrilirken, yontulurken geniş ağızlı
Kamalarla gövdeleri, yarılırken, gürlerdi yamaçlardan
Yuvarlanırken. Katılırdı bu çalışmalara Aeneas da

Yandaşlarıyla, eş araçlar kullanarak, örnekti onlara.
Derin bir acı yüreğinde, yalnız kalınca,
Bakarak büyük ormana, konuşur, yakarırdı gönlünce:
"Ne olurdu bulunsaydı bu geniş ormanda ağacın
Altın dalı, ne yazık doğruymuş söyledikleri bilici
Kadının, ey Misenus, senin çektiklerin konusunda."

Söyler söylemez süzülüp indi iki güvercin,
Gözlerinin önünde yiğitin, gökten, kondu yeşil
Yere. Tanıdı, büyük Aeneas, anasının güvercinlerini.
Kıvançla seslendi onlara: "Gelin, kılavuzum olun,
Götürün beni, bir yol varsa gökten, kutsal ormanla
Çevrili, verimli toprağı gölgeleyen dalın yerine.
Ey yüce anam, bırakma beni bu çetin işlerde.
Yalnız." İzledi konuştuktan sonra kuşları,
Gözledi uçuşlarını, yorum getiren davranışlarını.
Görüyor yem arayan, uçan kuşları, yere inişlerini,
İzlenirdi gözle tüm davranışları, uzak değildi.
Varınca pis kokulu Avernus uçurumuna, birden
Uçarak açık havada süzülen iki güvercin
Çevresinde dolaşarak istenen ağacın kondu tepesine.
Görünürdü yansıyan ışıltısı dallar arasından altının.
Böyledir kışın ormanda, soğukta, ağaçlarda türeyen
Asalak yeşil ökseotu da, sarımsı yemişleri
Yuvarlak ağaç dallarına sarılan parlak safran da.
Bunlar gibiydi altın dalın, esintilerle sallanan
Pırnalın, çıtırdayan, gölgeli, yeşil yaprakları arasında
Parlayışı. Görünce büktü güçlü dalı Aeneas,
Kopardı, götürdü duraksamadan, Sibylla'nın tapınağına.

Tucerler, kıyıda cansız yatan Misenus çevresinde
Toplandılar, tören düzenlediler, ağladılar, kutsadılar
Saygıyla. Sakızlı çamlardan, meşelerden toplanan odunları

Yığdılar, koyu, yeşil yapraklı dallarla sardılar,
Serviler kaktılar yığının önüne, parlayan pusatlarla
Süslediler, donattılar, tepesini, ağaçların özenle,
Kimi su kaynatır yalımlar üstünde tunç kaplarda
Yıkarlar kaskatı ölüyü, kokular serperler üstüne.
Bir inilti. Uzatılır ağlayışlar arasında ölü,
Çekilir üstüne günlük giysiler, erguvan giyekler.
Taşımış kimi ağır salacayı, yığının üzerine.
Üzüntülerle çevirip öteye yüzlerini, töre gereği
Başaşağı tutarak yanan ışıldakları. Yığın üstünde
Yanıyor yemekler, sungular, otlar, yağlanan adaklar.
Yalımlar sönüp küller çöktükten sonra
Yıkadılar kalıntıları, suyu emen külleri şarapla.
Koydu tunç kaba külleri, kemikleri Coryneus,
Üç kez dolaştırdı çevresinde arı suyu arkadaşların.
Serpti suya daldırılan zeytin dalıyla üstlerine.
Kutsadı hepsini, yumuşak sözler söyledi, esenledi.
Bir büyük gömüt yaptırdı dinsever Aeneas,
İşlenmiş üzerine yiğitin pusatları, borusu, araçları.
Dağın eteğinde, onun adına, Misenus diye anılır
Bugün. Koruyacak ününü yüzyıllar boyunca.

Bitirince işleri, uydu buyruğuna Sibylla'nın,
Kayanın içinde derin, ürkünç oyuk çevrede
Bir kara göl, koyu gölgeli ormanı, uçarak
Geçemezdi kuşlar bile üzerinden ağılanmadan.
Bu kara boğazdan ortalığa yayılan, göğe çıkan
Tiksindiren, iğrendiren pis kokulardan,
Bu sakınca yüzünden, Aornos der buraya Grekler.
İlkin sırtı kara dört boğa getirdi,
Bilici kadın, kutsal şarap serpti alınlarına,
Bir tutam tüy keserek boynuzların ortasından,
Attı ilk adak diye kutsal ocağa. Haykırdı

Yeraltı tanrıçası güçlü Hecate'nin adını.
Boğazladılar, ötekiler de, öteki hayvanları, doldurdular
Kaplara buğulu kanları. Kesti Aeneas bir kara
Kuzu büyük bacısı, Eumenidler anası adına.
Senin için de bir kısır inek, ey Proserpina.
Sonra, kurdurdu Styx kralına, geceye yakışan
Sunaklar, adak boğaların içiriklerini zeytin yağı
Dökerek üzerlerine attı yalımlarla yaktı.
Görününce günün ilk ışıkları, birden ayakların
Altında böğürdü toprak, ormanlar, tepeler sarsıldı,
Ulumaya başladı karanlıkta köpekler, sanıp geldiğini
Tanrıçanın. Bağırdı bilici kadın: "Gidin uğursuzlar,
Gidin, buradan uzaklaşın, kutsal ormandan hepiniz.
Sen, gel ardımca, çek kılıcını kından, şimdi
Yürekli, güçlü, korkusuz olman gerekir."
Bunları söyleyip çılgınca girdi açık mağaraya,
Aeneas da, korkmadan, uydurdu adımlarını kılavuzuna.

Ey tanrılar, ölüler ülkesinde egemen suskun, gölgeler,
Ey Chaos, ey Phlegethon, gecenin geniş, sessiz yurdu,
Bırakın, anlatayım duyduklarımı, dipte, yeraltında
Geçen karanlık işleri, yardım edin bana.

Yürüyorlardı, yanyana, karanlık ülkede, yalnız.
Üzgün, insansız, ıssız, Pluton'un egemenliği altında,
Ay ışığının bir açıldığı, bir söndüğü kötü, korkulu
Ormanlar arasında, Jupiter'in gökleri gölgelediği,
Nesnelerde akla karayı karıştırdığı yerdekiler gibi.

Daha girişte, Orcus'un geçitleri önünde, acı,
Üzüntü, öç tutkuları, kaygılar, sermiş yataklarını.
Solgun sayrılıklar, güçsüz yaşlılıklar, ürkmeler, korkular,
Tüketen, kötülüğe sürükleyen açlık, iğrenç yoksulluk,

Titreten görüntüler, ölü, acı, ölümün kardeşi
Uyku, yasaklı kıvanç, karşı eşiğin üstünde
Ölüm getiren savaş, toplanmış hepsi, orda,
Eumenidlerin demir odaları, kanlı bağlarla bağlı
Yılanlı saçlarıyla çılgın, ürkünç arabozucular.
Büyük, yoğun, yaşlı bir karaağaç ortada,
Yaygın ince dalları, söylentiye göre
Yuvasıymış yapraklarına yapışan boş düşlerin.
Görülürmüş, nice yırtıcı yaratığın orda görüntüleri,
Ürkünç Centauroslar, kapıların önünde yarı kadın
Yarı balık Scyllalar, yüz kollu Briareus,
Lerna'nın korkunç ıslıklar çıkaran yılanı, yalımlar
Püsküren ürkünç Chimaera, gorgonlar, harpyler
Üç gövdeli gölge. Birden çekti kılıcını korkan
Aeneas, çevirdi keskin ucunu bu devlere,
Anımsatmasa bilge yoldaşı, bunların cansız,
Gövdesiz görüntüler olduğunu, değişik kılıklarla
Boşlukça uçuştuğunu, saldıracaktı kılıçla gölgelere.

Buradan başlar Tartarus'taki Acheron sularının
Yolu, çamurlu, bulanık akar, gürülder, karışır kumlarla,
Kabarır, kusar geniş çevrintili Coecytus ırmağına.
Charon derler adına bu suları kollayan, ürkünç,
İğrenç, pis görünümlü kayıkçının, sarkar çenesinden
Bakımsız, karışık, ağarmış sakalı, yalımlanır gözleri,
Asılır kirli bir üstlük omuzlarından,
Bir kancayla yüzdürür kayığını, yararlanır yelden,
Kendi bindirir insanları bu demir boyalı kayığa,
Çok yaşlıdır, ancak dinçtir, güçlüdür tanrı gibi.
İtişip kakışıyordu kıyıda biriken halk, binmek
İçin kayığa, kadınlar, erkekler, genç kızlar,
Evrensel yiğitler, çocuklar gözleri önünde ananın,
Atanın, odun yığınları üstüne konmuş gençler.

Güz başlarında, ormanlarda soğuktan dökülen yapraklar
Gibi çok, engin denizler aşarak sıcak, açık
Ülkelere giden, soğuklardan kaçan, sıcak karalarda
Toplanan, yıllık göçmen kuş sürülerince kalabalık.
İşte bunlar, karşıya geçmek için itişiyorlar,
Uzatıyorlar ellerini, öte kıyıyı tutacakmış gibi.
Densiz kayıkçı, birkaçını seçiyor, alıyor kayığa,
İtiyor ötekileri geriye, kumlu kıyıya, uzağa.

Bu gürültüden sıkılan, şaşıran Aeneas, dedi ki:
"Söyle, ey kadın, nedir ırmak kıyısında bu koşuş?
İstediği nedir bu görüntülerin? Neden uzaklaşır kimi
Kıyıdan, kimi geçer kürekle, bozarmış suları?"
Dedi ki, kısaca, evlenmemiş, yaşlı kadın:
"Ey Anchises oğlu, tanrı soyundan olduğun gerçek,
Cocytus gölleridir burada gördüğün derin, Styx
Bataklıklarıdır, tanrıları da korkutan, andları bozmaktan.
Kimsesiz, ölünce gömülmemiş kimseler, gördüğün topluluk.
Şu yaşlı, Charon'dur, sudan geçenler ölünce gömülenler.
Geçemez bu korkunç kıyılardan, kısık sesli sulardan
Kemikleri toprak altında dinlenmeyen, esen olmayanlar.
Yüz yıl başıboş dolaşır, uçuşur bu kıyılarda öyleleri.
Sonra bağışlanırlar, görebilirler özledikleri yerleri."
Durdu Anchises oğlu, olduğu yerde, yürümedi,
Üzüldü bunların mutsuz, ters yazgısına, düşündü.
Gördü orada, üzgün, ölüm töreninden yoksun
Leuscapis'i, Likyalı donanma yöneticisi Orontes'i,
Troya'dan kalkan, fırtınalı denizlerde sürüklenen,
Sarsılan, güney yelleriyle gemileri, yoldaşları batan.

İşte dümenci Palinurus, ilerliyor, orada, eskiden
Libya denizinden geçerken, yıldızlara bakarken,
Geminin arkasından düşen, derin sulara gömülen.

Aeneas, tanıdı bu yoğun gölgelerde, üzgün arkadaşını,
Seslendi ona: "Söyle Palinurus, hangi tanrıdır
Bizden ayırıp seni suların içine gömen?
Söyle bunu, bugüne değin beni yanıtlamayan,
Apollon, şimdi, anlıyorum, oyun etmiş bana.
Demişken, senin, esenlikle varacağını, denizde korkusuz
Ausonia kıyılarına. Kötüye kullanmış güvenimi."
Dedi ki, Palinurus: "Phoebus'un üçayaklısı değil
Seni kandıran, ey Anchises oğlu, önderim, tanrı atmadı
Beni denize, güçlü sarsıntıyla kırıldı dümen,
Bana verdiğin, korumakla, yönetmekle görevli kıldığın,
Düşerken sürükledi sulara beni de. Andolsun çalkanan
Denize geminden kaygılandım, korktum özümden çok.
Dayanamazdı saldırısına kabaran suların böyle gemi.
İçinde savaş araçları, başıboş, dümensiz, yönetimsiz
Üç gece sürükledi beni engin suların yüzeyinde,
Denizi kaplayan güney yelleri, gün doğarken,
Dördüncü gün, yükselen dalgalar üzerinden gördüm
İtalya'yı, yaklaşıyordum yavaşça yüzerek karaya,
Güven içinde olurdum, ıslanan, ağırlaşan giysilerimle,
Bir kayanın sivri ucuna güçlükle tırmandığımı gören birileri,
Beni soyma tutkusuyla saldırmasalar üstüme kılıçla.
Kapıldım dalgalara, sürükler kıyılarda yeller beni.
Göklerin aydınlığı, esen yelleri, sevgili baban,
Büyüyen Iulus'a umudun adına, yakarırım sana
Ey yenilmez yiğit ya kurtar yıkımdan, ya toprak at
Üstüme, Velinos koyunda bul beni, yaparsın bunu.
Gösterirse tanrıça anan sana bir çıkar yol,
Tanrılar yardımcın olmadan, geçemezsin büyük sulardan
Sanırım, Styx'in korkunç, geniş bataklığından.
Uzat elini ben mutsuza, aşır taşkın sulardan,
Ölüm dinlensin kaygıdan uzak, uygun bir yerde."
Söyledikten sonra bunları, başladı söze bilici:

"Neden saçmalarsın ey Palinurus? Geçmek istersin
Gömülmeden Styx sularını, Eumenidler ırmağını, azgını
Görmek? Karşı kıyıya varmak, tanrılara sormadan mı?
Yakarmakla değişmez tanrısal yazgı, boştur umudun,
Bir avuntu, kötü yazgın için dinle sözlerimi:
Komşu topluluklar, kentlerin uzağında görülünce göksel
Belirtiler, gömecekler kutsayarak kemiklerini, bir yer
Yapacaklar sana, törenler düzenlenecek adına, Palinurus
Denecek gömüldüğün yere, adınla bilinecek, anılacaksın."
Bu sözler yatıştırdı gönlünü Palinurus'un, giderdi
Kaygılarını, sevindi, adını taşıyacak biri olunca.

Yürüdüler, Aeneas'la bilici, yolda, vardılar ırmağa.
Görünce kayıkçı, Styx ırmağından, onların sessiz
Ormandan geçerek, kıyıya döndüklerini, yavaş adımlarla,
Öfkelendi, haykırdı yerici, kınayıcı sözlerle, yerinde:
"Kim olursan ol, söyle, neden geldiğini bizim ırmağa,
Pusatlara bürünmüş, kimin gönderdiğini, dur orada,
Yaklaşma. Gölgeler, düşler, geceler ülkesi burası.
Yasak, binemez diriler kayığımıza. Geçit yok.
İyi yapmadım, eskiden, Alcides'i, Theseus'u, Prithos'u
Aldığıma kayığa, sudan geçirdiğime, burada, sevinmedim.
Tanrılar soyundan, yenilmez yiğitler olmalarına karşın.
Biri bağladı Tartarus bekçisi köpeği, kralın koltuğu
Altına sığınan, titreyen hayvanı sürükleyerek.
Ötekiler kaçırmak istediler kraliçeyi Pluton yatağından."

Karşılık verdi, kıcasa, Amphryna'nın bilici kadını:
"Kaygılanma, böyle bir eğilim, düşünce yok bizde,
Savaşmak, yıkmak için değil bu kargılar, oklar,
Havlasın ininde yeraltının koca bekçisi.
Kansız gövdeleri korkutan bitmez ulumalarla. Eşiğini
Aşındırsın kutsal Proserpina babasının. Troyalı Aeneas

Dinseverlikle, yiğitlikle ünlü, indi babasını görmeye
Derin Erobus kuytularına. Etkisizse bu saygı,
Tanı şu dalı." Çıkardı üstlüğünün altında sakladığı
Dalı, gösterdi. Yatıştı Charon'un kabaran yüreği.
Sustu kadın, birden şaşırdı yazgının armağanına,
Kayıkçı, çoktandır görmediği bu dala bakarak,
Çevirdi mavi kayığın burnunu, yanaştı kıyıya
Kayıkçı, epeydir dizilmiş, oturmuş görüntülerin hepsini
Uzaklaştırır, alır boşalan kayığa ağır Aeneas'ı,
İnler gibi sesler çıkarır ağırlığın altında
İnce kayık, kirli sular girer çatlaklarından,
İletir bilici kadınla Aeneas'ı sağlıkla kıyıya,
Karşıya, bırakır bozarmış kamışlar arasında karaya.

Doldurur üç yutaklı Cerberos korkunç havlayışlarla
Ortalığı, ırmağın karşısında yattığı mağara,
Görünce bilici kadın boynunda yılanların oynadığı
Köpeği, balla tohum karışımı bir uyuşturucu
Atar ona, birden açar üç yutağını açlıkla,
Kudurgan, yutar, gevşer, yayılır, doldurur mağarayı
İri gövdesi, uzanınca yere boylu boyunca.
Koşar Aeneas, uykuya dalınca bekçi, uzaklaşır
Dönüşü olmayan suyun kıyısından hızla.

Ardından sesler duyulur üzgün, yürek doğrayan,
Yaşamın eşiğinde ağlayan çocuk ruhlarından, bunlar
Varmadan yaşamın tadına, karanlık bir günün, ana
Kucağından koparark acımasız ölüme sürüklediği,
Karanlığa atılmışlar, yakınlarında öldürülen suçsuzlar.
Burası adçekimli yargıçların yargısıyla verilmiş
Onlara, Minos'tur başkanı bu yargı kurulunun, odur
Suskun görüntüleri toplayan, erdemliyi, suçluyu, yaşamı
Sorgulayan, yargılayan. Ölümü seçenler de var elleriyle

Bunlar arasında, ışıktan kaçanlar, yaşamdan kopanlar.
Şimdi, göğün altında sıkıntılar, darlıklar içinde
Geçecek bir yaşamı özlüyor, yeğliyorlar.
Engel onlara yazgı, üzüntü, darlık, dalgalı,
İğrenç bataklık, kuşatan dokuz çevrintili Styx.

Bir alan vardır yakında görülen, geniş, üzgünler
Ağlayanlar yaylası derler adına, törece.
Acımasız, azgın sevginin kemirip tükettiği kimseler
Burada bulmuşlar gizlenecek dar yollar, sığınmalık
Yerler, mersin ormanında, kaygılar, üzüntüler içinde.
Gördü, burada Phaedra'yı Aeneas, Procris'i, acımasız
Oğlunun döverek gövdesinde yaralar açtığı Eryphiles'i,
Evadne'yi, Pasiphae'yi, Laodamia'yı, yanlarında önce
Kızken delikanlıya dönüşen, sonradan eski kılığına
Çevrilen, şimdi de bir kadın olan Caeneus'i.

Bunlar arasında, yarasından kan damlayan Dido,
Fenikeli, dolaşıyordu, büyük ormanda, yaklaşınca Troyalı
Yiğit tanıdı, karanlık bulutlar ortasında görülen,
Öyle sanılan, sönük bir ay gibi, daha
Yeni doğan. Tutamadı kendini tanınınca
Boşandı gözyaşları, dedi ki, sevecen, tatlı dille:
"Mutsuz Dido, doğruymuş demek duyduğum, kıymışsın
Canına kendi elinle, son vermişsin kılıçla yaşamına.
Yazık, benim yüzümden ölümün, andolsun yıldızlara,
Gökteki tanrılara, bu derinlerde tüm kutsallara,
Gönülsüz ayrıldım senin kıyılarından ey kraliçe.
Uydum buyruğuna tanrıların, içinde gezdiğim karanlıklar
Korkunç çalılıklar, derin geceler, onlar yüzünden.
İnanmadım ayrılışımla böyle derinden sarsılıp üzülesin.
Dur o'duğun yerde, boşuna çalışma gizlemeye
Gözleri, üzden kendini, sakınma, saklanma daha,

Ne kaçarsın? Konuşalım son kez, yazgımız uygun."
Uğraşıyordu Aeneas, böyle sözlerle, yatıştırmaya,
Ürkünç bakışlı, kaynayan gönlünü, gözyaşı akıtmaya.
Çevirmiş başını, dikmiş gözlerini yere, Dido,
Ne kıpırdama, ne donuk yüzünde ufak bir yumuşama,
Benzerdi, kaskatı bir Marpesia kayasına. Birden,
Öfkeyle fırladı yerinden, kaçtı azgınca, koyu
Gölgeli ormana, tüm sevecen duygularına, sevgilerine
Katılan, ilk kocası, Sichaeus'un yöresine.
Sarsıldı bu yıkımdan Aeneas, üzüldü derinden,
Ağlayarak, acınarak, uzaktan baktı ardınca, gidişine.

Yürüyordu Aeneas belli yolunda, varmışlardı ünlü
Savaşçıların toplandıkları ırak yöreye, kıyıda.
Burada Tydeus, pusatlarıyla ünlü Partenopacus, sonra
Solgun görüntüsüyle Adrastes çıktı karşısına.
Savaşlarda ölmüş, arkalarından gözyaşı dökülen
Troyalılar da burada, geçerken diziyle gözleri önünden
İnledi Aeneas, içlerinde, Glaucus, Medon, Thersilochus,
Antenor'un üç oğlu, Ceres'e adanmış Polyphaetes,
Dizginleri tutan, arabacı Idaeus, hepsi tanıdık.
Bu görüntüler sağında solunda toplandılar Aeneas'ın,
Yalnız onu görmek değil, onunla kalmak, ardınca
Yürümek, neden geldiğini sormak isterler.
Greklerin önderleri, Agamemnon'un savaşçıları görünce
Parlayan pusatlarını, koyu gölgeliklerde, Aeneas'ın
Korkarlar, titrerler, kimi döner arkalarını kaçarlar,
Savaşta kaçtıkları gibi gemilerine, kimisi bağırmak
İster, boğulur boğazlarında, tıkanır, çıkmaz sesler.

Gördü, orada, Priamus'un oğlu gövdesi parçalanmış
Deiphobus'u, yüzünde ürkünç yaralar, yüzü gib
Elleri, şakakları doğranmış, kulakları kesilmiş,

Burnu koparılmış, yaralar içinde. Güçlükle tanıdı
Bu onulmaz yaraları gizlemeye çalışan,
Titreyen mutsuzu, içtenlikle yaklaştı ona dedi ki:
"Ey güçlü yiğit, Deiphobus, Teucerler soyundan,
Kimdir acımasızca senden öcalan, böyle korkusuz?
Bunu sana yakıştıran? Duymuştum, kanlı bir savaşta
Geceleyin Greklerle, vurulup yere yıkıldığını,
Büyük bir ölüler yığını üstüne atıldığını.
Bir mezar yaptım Rhoeteus kıyısında, boş,
Yüksek sesle çağırdım üç kez ölenlerin tinlerini.
Ünlüdür adınla, pusatlarınla, ancak bulamadım
Ey gönüldeş, yurdun toprağına gömmek için ölünü."
Yanıtladı Priamus'un oğlu: "Unutmadın olanları
Ey sevgili can, yaptın Deiphobus anısına gerekeni,
Ölüsüne de. Yazgımdan yıkımım, Helena'nın kan döküşünden.
Onun kanlı armağanı bende gördüğün yaralar.
Ne boşmuş o sevincimiz, düşman kaçtı sandığımız
Gece, unutmayalım onu, o düzmece at yontusu
Sokulmuş Troya surlarından içeri, karnından çıkan
Savaşçıları almış kaleye o kadın, dernek kurmuş,
Frigyalı Bacchus oyuncularından, durmuş ortalarında,
Elinde ışıldak kalenin tepesinde, tüm Grekleri
Özendiriyor, çağırıyordu surlardan içeri girmeye.
Ben, yorgun, bitkin, kaygılar içinde, uyuşuk
Mutsuzluk yatağında, tükenmiş, uyanmışım, sessiz, derin
Bir tatlı ölüme benzeyen uykuya dalmışım.
Bu sürede, birden, eşsiz karım, sevdiğim kılıcımı,
Kaldırır, konağımda tüm pusatlarımı toplatır. Çağırıp
İçeri Menelaus'u konağın açarak bütün kapılarını,
Eski kocasını, kendine çekmek, sevgiyi diriltmek,
Besbelli suçundan kurtulmak içindi bu yaptıkları.
Sözün kısası, saldırdı Grekler odama, yanlarında
Acımasız Ulysses. Gerekirse içten yakarmam, tanrılar,

Gelsin suçlu Greklerin başına da bu yıkımlar.
Söyle, seni buraya, canlı getiren nedenleri,
Tanrıların buyruğu mu, dolaştığın denizde fırtına mı
Seni getiren? Yoksa bir yazgı mıdır sürükleyen seni
Bu karanlık, güvensiz, üzüntüler, ürküler ülkesine?"

Sürerken bu söyleşi, bitirmişti yolun yarısını
Gül rengi arabasıyla gökyüzünde Aurora.
Biterdi, geçerdi bütün gece bu söyleşiyle,
Uyarmış onları Aeneas'ın yoldaşı Sibylla:
"Basıyor karanlık, Aeneas, ağlamakla geçiyor günümüz.
İkiye ayrılır burada yol, sağdan gidilir
Büyük konağına Pluton'un, surlarla çevrilene, bizim
Yolumuz varır Elysium'a. Soldan da korkunç, azgın
Tartarus'a, suçlular, acımasızlar, kötüler yurduna."
Aldı sözü Deiphobus: "Gücenme, yüce bilici,
Gideyim karanlıklara, eksik kalmasın gölgeler dizisi.
Git, ey övüncümüz, daha mutlu bir yazgıdan yararlan."
Bunları söyledi, yürüdü gitti.

Birden çevirmiş Aeneas başını, görmüş solda
Kayanın dibinde, üç kat duvarla çevrili bir kale,
Çevrilmiş Tartarus'un yalımlanan azgın ırmağı
Phlegotonu, korkunç gürültüler çıkaran, taşlar yuvarlayan
Karşıda büyük kapı, dayanıklı taşlardan direkler
Ne insanların, ne de göksellerin gücü yeter oynatmaya,
Pusatlarla, demirle. Bir demir kule göğe yükselen
Bir de, Tsiphon'un kanlı eteklerini kıvırıp oturduğu,
Gece gündüz uyumadan girişi koruyanın.
Duyulur oradan iniltiler, ürkünç kırbaç sesleri,
Demir gıcırtıları, zincir şakırtıları, uzaklara yankıyan.
Aeneas durdu, bu korkunç sesleri duydu.
"Söyle, ey bilici, hangi acımasız bunları yapan?

Hangi suçun karşılığı, ortalığı dolduran çığlıklar?"
Dedi ki bilici kadın: "Ey ünlü önderi Teucerlerin,
Geçemez ağır suçlulardan başkası bu eşikten,
Hecate verdi bana kutsal Avernus ormanını
Beklemeyi, öğretti tanrılarca saptanan işleri, yeraltını.
Giritli Rhadamanthos'tur acımasız yönetimin egemeni.
Yalancılar, düzenciler sorgulanır, odur söylettiren
Bütün suçları, yeryüzünde saklanan, gizlenen, ölüm
Gününe dek insanlardan kaçırılan, kaçırmakla övünülen
Kötülükleri, ikiyüzlülükleri. Dolaşır, sallar kırbacı
Çevresinde suçluların, Tsiphoe döver sanıkları, oynatır
Başından sarkan yılanları eliyle, çağırır azgın bacılarını."

Açıldı gıcırdayan rezeler üzerinde, korkunç sesler
Çıkaran kutsal kapılar, görür müsün bekçi kadını,
Girişte oturanı, kimin eşiği beklediğini, kılığını?
İçerde, birden açmış elli ağzını Hydra,
Korkunç, oturmakta. Daha derindedir Tartarus,
Gidilir oradan koyu karanlık, ürkünç ülkeye,
İki kat genişliği, büyüklüğü yerden göğe.
Buradadır yeryüzünün eski halkı, titan çocukları,
Yıldırımla çarpılan, toprağın derinlerine yuvarlanan.
Gördüm Aloeus'un dev gövdeli iki oğlunu burada,
Onlardı kocaman elleriyle gökleri kavrayıp Jupiter'i
Koltuğundan indirerek egemenlik kurmak isteyenler
Evrende. Gördüm acılar içinde kıvranan Salmoneus'u,
Mutsuz. Öykünürdü Jupiter şimşeklerine, Olympus'un
Gürlemelerine. Dört atlı arabasıyla sallayarak, dolaşan,
Işıldaklarını, üstten bakarak, Grekler arasından, Elis
Kentinden, yurduna giderken, karşılanmayı isterdi
Tanrılar gibi. Çılgınca gürültüler çıkarırdı demir
Nallı atlarıyla, karıştırırdı ortalığı yıldırımları
Gökgürültüsüne benzer seslerle. Sonra yüce Jupiter

Ne ışıldak, ne yalım gönderdi, yuvarladı saman gibi
Yerin dibine, koyu bulutlardan fırlattığı bir okla.
Gördüm, tüm yaratıkları besleyen toprağın çocuğu
Tityus'u, iki dönümden genişti kocaman gövdesi,
Konmuş göğsüne kıvrık gagalı, korkunç akbaba,
Didikler ölümsüzün karaciğerini, içiriklerini,
Kopardıkça yeniden biten aygıtlarını, karıştırır, çıkarır
Arar, gagalar, acılar çektirir ona, durmadan.

"Neye yarar sözaçmam Lapithlerden, İxion'dan, Prithous'tan?
Sarkar, yuvarlanır gibi, bir kara kaya üstlerinde,
Şimdi bile korku salan. Önlerinde görkemli
Şölen için, altın ışıldakların aydınlattığı sofra.
Üzerinde türlü yemekler acıkanın ağzını sulandıran.
Yanında, en yaşlısı Furiaların, el uzattırmaz yemeklere,
Engeller onu, sallar ışıldağı kaldırır, bağırır
Gürler gibi. Burada, yaşamda kardeşlerini kıskananlar,
Babalarına saldıranlar, alışverişte eğriliğe sapanlar,
Benciller, varlıklılar, elisıkılar, çıkarcılar, doymazlar,
Yakınlarına yardım etmeyenler, yasadışı sevişenler,
Bu yüzden öldürülenler, andını bozanlar, yavıya uyanlar,
Yasak dinlemeyenler, buyruklara direnenler bekliyorlar
Görecekler ettiklerinin karşılığını, hepsi tutuklu.
Sorma nedenlerini yazgının, uygulamaların, araştırma.
Kocaman taşları yuvarlar kimi, bağlanmış kimi de
Bir tekerlek parmaklığına, sarkar gövdesi iki yana.
Oturmuş mutsuz Theseus, oturacak sonsuza değin.
Hepsinin en mutsuzu Phlegyas, haykırdı karanlıkta,
Uyardı, tanık gösterdi: "Görün çektiğimi, uyun
Tanrılara." Yurdunu satmış altınla, vermiş yönetimi
Tirana, yasalar koymuş, çıkar karşılığı, kaldırmış,
Bir de becermiş öz kızını, korkutarak yatağında.
Ağır suçludur hepsi, alçakça işlere girişmişler.

Anlatamam olsa da yüz dilim, yüz ağzım, demirden
Güçlü sesim, bütün kötülükleri, türlerini, sayamam
Ayrı ayrı adlarını, onlara değgin işlemleri."

Bunları dedi, sonra sürdürdü Phoebus bilicisi
Yaşlı kadın sözlerini: "Yürü yolunda, bitir
Görevini, durmayalım, görüyorum demir duvarlarını
Cyclopların, karşımızda kemerli kapıları, sunguları
Bırakmamız uygun görülen yerleri."
Bunları söyledi, sonra birlikte yürüdüler durmadan,
Karanlık yolun ortasından vardılar hızla kapılara.
Geçer ileri Aeneas, yıkar arınmış suda
Gövdesini, takar altın dalı karşısında kapıya.

Bitince gereken işler, adaklar sunulunca tanrılara
Ulaştılar mutluluk ülkesine, yeşil çayırlardan,
Güldüren, gönül açan korulardan geçerek.
Pırıl pırıl bir havada, parlayan ışınlar erguvan,
Bir de güneşi, yıldızları tinsel varlıklar evreninin
Dinlenir kimileri, yeşil çayırlarda eğitir gövdesini,
Yarışır, oyunlar düzenler, güreşir bozarmış kumsalda.
Kimileri türkü çığırır, oynar, gösteriler sergiler.
Trakya bilicisi de, uzun giysiler içinde
Türküler söylüyordu yedi tür sesli çalgısıyla,
Ya parmaklarıyla vururdu tellere, ya fildişi vurgaçla.
Buradadır Teucerlerin ataları, torunları, ünlü soyu,
Daha mutlu çağları, burada doğmuş tüm yiğitler
Ilus, Assaracus, bir de Dardanos, Troya'yı kuran.
Aeneas, uzaktan baktı şaşkınlık içinde, yiğitlere,
Arabalarına, hepsi boş, donanımsız, saplanmış toprağa
Kargılar, geniş ovada yayılan çözülmüş atlar,
Yaşarken pusatlarından, arabalarından kıvanç duyanlar,
Parlak tüylü atlarını otlatanlar, sevinenler, gülenler.

Onlar, toprağın altında, eski tadı çıkaranlar.
Gördü çayırlarda yemek yiyenleri, sağda solda,
Toplanan, pan türküleri çığıranları, güzel kokulu
Defne korusunda, eğlenen, oynayanları
Eridanus'un ormanlar, ağaçlar arasında doğduğu yerde.
Ötede, yaşarken yurt için savaşanlar, vurulanlar,
Din görevlileri, Phoebus'u öven ozanlar, sevenler,
Yeni buluşlarla yaşamı süsleyenler, esen kılanlar,
Halkın belleğinde kalanlar, anılanlar,
Kar gibi takılar bağlanmış hepsinin şakaklarına.

Dedi ki, Sibylla, çevresini kuşatanlara, kalabalık
Arasında, omuzları görülen, hepsinden yüksek Musaeus'a:
"Söyleyin ey mutlu görüntüler, ey ozanların en yücesi,
Sen söyle, hangi ülkede, nerede, oturur Anchises?
Onun için aştık Erebus'un büyük ırmaklarını,
Geldik." Karşılık verdi, kısaca, musa:
"Yok bizden kimsenin belli yeri, konutu, burada,
Serin su kıyıları, yeşil çayırlar, gölgeli ormanlar,
Esenlik veren yamaçlar, yurdumuz, evimiz bizim.
Onları görmekse dileğiniz gönülden, aşın ötesine
Bulursunuz onları kolaylıkla orada."
Dedi, geçerek önce, yukardan güzel ovayı gösterdi,
Onlar da tepenin doruğundan ovaya indi.

Saygın Anchises görüyordu geniş, yeşil ovanın
Ortasında toplanan, kapanan, yerüstü ışığına çıkacak
Görüntüleri, derin bir ilgiyle bakıyordu sevgili
Torunlarına, gelecek soyuna, yazgısına, görevine
Hepsinin. Onlardı düşündüğü, töresi, becerisi yarınki
Kuşağın. Dolaşıp inceledi çevreyi, gördü çayırda,
Karşıda gülerek gelen Aeneas'ı, uzattı ellerini,
Tutamadan gözyaşlarını, şunlar döküldü ağzından:

"Geldin oğlum sen de, mutlu geçti çetin
Yolculuğun, babanın umduğunca. Mutluyum şimdi, hep
Yüzünü görmekten, sesini duymaktan, seninle konuşmaktan.
Düşündüm, bekledim geleceğini günün birinde,
Nice gün saydım, umudum kesilmedi, daralmadım,
Nice karalar, denizler dolaştım, nereye gittimse
Sendin gönlümün aradığı, beklediği, kaygısı.
Libya'ydı korkum, yıkım gelmesin başına diye."
Dedi ki Aeneas: "Sendin gözümde tüten hep, baba,
Senin görüntün beni buralara çeken, özlemin,
Tyrrhen denizindedir donanma. Ver elini baba,
Ver, kucaklayım, göğsüme basayım seni, kaçınma."
Böyle diyor, gözyaşları yüzünü ıslatıyordu.
Üç kez dolamak istedi kollarını babanın boynuna,
Üçünde de uçtu, gitti elinden yumuşak görüntü.

Gördü Aeneas, bu ara, ıssız oylumda, uzakta
Sevimli bir orman, içinde çalılıklar hışırdayan,
Durgun, akan, tatlı Lethae çayı, çevresini sulayan,
Kalabalık, sayısız insanlar, çevrede toplanan, dolaşan
Sıcak yaz günlerinde türlü çiçekler arasında uçuşan,
Ak zambaklar çevresinde yayılan, bütün ovayı
İncecik sesleriyle, vızıltılarla dolduran arılar
Gibi, birden ürkmüş Aeneas görünce kalabalığı.
Araştırdı kimliklerini, nedenlerini uzakta,
Uzun dizilerle kıyılarda gezinen insanları, ırmağı.
Açıkladı baba Anchises: "Bunlar yazgı gereği
Gövde değiştiren canlar, Lethae suyundan içenler,
Geçmişi unutanlar, esenlik kazananlar, acıdan kurtulanlar.
Çoktandır isterdim sana soyumuzu anlatmayı, tapınağı
Göstermeyi, yarını, torunlarımızı, atalarımızı tanıtmayı,
Çoğalsın, diye, kıvancın varınca benimle İtalya'ya."
— "Ey baba, inanılır mı görüntülerin buradan göklere

Ağdığına, sonra dönerek, yeniden gövdelere girdiğine?
Nedendir mutsuzların bu tükenmez yaşama tutkusu?"
— "Anlatayım oğlum sana hepsini, gidereyim kuşkunu."
Anchises, söyledikten sonra bunları, açıkladı olayları.

"Diriltmiş ilkin yeri, göğü, suları, parlayan
Yuvarlak ayı, titan yıldızlar topluluğunu,
Bu gizil güç yayılmış bütün gövdesel aygıtlara,
Bütün evrenin kapsadığı yaratıklara, yürütmüş,
Odur tinin özü, insanları, kuşları, tüm dirileri
Yaşatan engin sularda, denizlerin üstünde, dibinde.
Ateştir diriliğin göksel kaynağı, öğeleri ısıtan,
Gövdeleri koruyan, diri tutan, sıcaklayan, yaşatan.
Etkilenmez topraksı nesneler, ölümlülerden, özleri.
Bunların yüzünden korkular, tutkular, acılar, kıvançlar.
Kapanmış karanlık oyukta hepsi, çıkmaz ışığa.
Kurtulamaz mutsuzlar kötülükten büsbütün, geceden,
Acıdan; gövdelere bulaşan, derinlere kök salan, yanıltan,
Saptıran eğrilikten; acıya sürükleyen, yıpratan, tüketen
Etkilerden. Uzak kalamaz tinler, ağır işlerden,
Bu yüzden, eski suçların acısını çekmekten. Boşlukta
Asılı kimi, esen yellerin etkisinde, derin çevrintide
Çırpınır kimi de, kıvranır yalımlar içinde, bulur
Yaşarken ettiğinden, didinir suçlardan arınmaya.
Görüntülerin buyruğunda hepsi. Gönderirler bizi
Sonunda geniş Elysium'a, birkaçımız erer bu mutluluğa.
Dolunca süre, yeryüzünde, geldi uzun günler,
Silindi o tiksinç iz, arındı göksel varlığın özü.
Eski parlaklığına, salt aydınlığına kavuştu hava.
Görünce tinler, bin yıl döndüğünü yaşam tekerinin,
Çağırdı hepsini, bir tanrı, Lethae ırmağı kıyısında
Toplantıya, dizilmeye, unutsunlar geçmişi, görsünler
Gökleri, yeniden, dilesinler gövdelere dönmeyi, diye."

Bitirince sözünü Anchises, götürdü oğluyla Sbylla'yı
Gürültüler çıkaran kalabalığın ortasına, toplantıya.
Oturdu yüksek bir yere, görsün önünde uzun
Bir diziyle geçenleri, tanısın yüzlerini seçsin.
"Göstereyim Dardanos soyunu sana, hangi geleceğin,
Kuşağın beklediğini, İtalya'da, torunlarımızın neler
Başaracağını, adımızı evrensel kılacağını yetişen yüce
Kişilerin. Öğreteceğim sana yazgını, geleceği,

"Görüyorsun, temrensiz kargıya dayanan delikanlıyı,
Onun yıldızı parlayacak ilkin, ağacak göklere,
O doğacak kanımızla karışan İtalya soyundan, yükselecek,
Sylvius'tur adı, Alba'ya özgü, oğulların sonuncusu.
Çok yaşlanınca doğuracak onu karın Lavinia,
Önce kral, sonra krallar babası olacak.
Egemenlik sürecek Alba Longa'da soyumuz.

"Pracas'tır onun yanındaki, Troya soyunun övüncü,
İşte Capys, işte Numitor, adını sürdürecek olan
Sylvius Aeneas, ünlenecek savaşta, dinde olduğunca
Geçerse yönetimin başına Alba Longa'da.
Bunlar, yiğit delikanlılar, yüzlerinden okunur güçleri.
Şakakları süslü meşe yapraklarıyla, yücelik belirtisi,
Bunlar kuracaklar Nomentum, Gabinius, Fidena kentlerini,
Ötekiler yapacaklar, yüksek tepelerde, Collatinos, Pometia
Surlarını, ünlü Inuus, Bola, Cora kalelerini.
Bugün adsız topraklar, yarın bu adlarla anılacaklar.

"Katılacak onlara Mars'la Assaracus soyundan gelen,
İlia denen, ananın oğlu Romulus.
Görüyor musun iki tuğ tepesinde, şimdiden,
Tanrılar atası Jupiter'in verdiği andaçtır ona?
Bak oğlum, ünlü Roma'yı, bütün yeryüzünde

Egemen olacak, kenti, bunlar kuracak, yükselecek
Olympos'a saygınlığı, bir surla çevrilecek yedi tepe.
Ey yiğitleriyle mutlu kent, benzersin kale başlıklı
Ana Berecynthia'ya. Görkemli arabasıyla geçen
Frigya illerinden, tanrılar doğurmakla övünen, yüz
Torun kucaklayan, göklerde oturan, tanrısal soydan.

"Çevir gözlerini beriye şimdi, bak şu kalabalığa
İşte senin Romalıların. İşte Caesar, işte Iulus'un
Gökkubbenin altına gelmekle yazgılı, görkemli torunları.
İşte, sana hep geleceği söylenen, duyduğun tanrı
Soylu Augustus Caesar, başlatacak yeniden Latium'da
Saturnus'un egemenlik sürdüğü altın çağı, yayacak
Egemenliğini Libya'dan Hindistan'a, yıldızlardan
Güneşin yıllık yörüngesinden ötelere, Atlas'ın
Omuzlarında eksenini döndürdüğü, parlayan,
Göksel ülkelerden çok uzaklara. Duyulunca
Geleceği tanrısal sözlerle titredi korkudan Hazar
Kıyılarında, Kırım dolaylarında krallıklar,
Titredi Nil'in yedi çatallı, karışık kavşağı.
Ne yeryüzünü dolaşan, tunç ayaklı geyiği vuran,
Erymanthus ormanında güvenlik sağlayan Lerna'nın korkunç
Devini oklarıyla titreten Alcides, ne de Nisa tepelerinden
Getirilen kaplanların koşulduğu arabasını asma yapraklı
Dizginlerle, gönlünce yöneten Liber gezmiş böylesine.
Neden duraksarız sanımızı, erdemlerimizi yaymada?
Neden engel korku Ausonia'da, yurdunda, yerleşmemize?

"Kimdir, uzakta duran, zeytin dallarıyla süslenen,
Kutsal araçları taşıyan? Tanıyorum bozarmış sakalından,
Saçından, Roma kralıdır, ilkin Roma'yı yasalara
Dayanarak kuran, ufak, yoksul Curia toprağından gelen,
Büyük bir imparatorluk yaratan. Kurtaracak uykudan,

Uysallıktan yurdunu, odur kuracak, güçlü erler
Yetiştirecek, dirilik, dirlik sağlayacak olan yurduna,
Ardılı Tullus. Atak Ancus gelecek yerine, tutkulu,
Halkın gözüne girmeyi, ünlenmeyi seven.
Görmek ister misin Tarquin krallarını, bencil, azgın
Brutus'un görüntüsünü, ılgarlanan egemenlik örneği baltaları?
Brutus taşıyacak ilkin konsül egemenliğini gösteren
Korkunç baltaları. Ancak, ayaklanınca baskı yanlısı
Oğulları, çarptıracak özgürlük adına, cezaya onları.
Ey mutsuz, yarınkiler, yaptıklarına ne derse desinler,
Aşacak çağları senin yurt sevgin, ün tutkun.

"Biraz uzakta, Deicuslar, Drususlar, korkunç baltalı
Tarquatuslar, bayrak taşıyan Camillus, bak hepsine.
Karşıda gördüğün, parlak pusatlarla sevecen görüntüler.
Karanlıkta gönüldeş; ayak basınca yaşam eşiğine,
Başlayınca korkunç savaşlar, birbirine kıyacaklar,
Ne yakınlık, ne barış, yalnız vuruşma, dövüş.
İnerken, Alp oylumlarında, Monaecus kalesinden kaynata,
Yaslandı donanmış ordusuna damat doğuda.
Ey oğullarım, alıştırmayın böyle savaşlara yüreklerinizi,
Düşürmeyin birbirine, güçlü savaş birliklerini yurdun.
Sen, özellikle, ey tanrılar soyundan gelen,
Benim oğlum, at elinden kargıları.

"Alacak Corynthus'u şu gördüğün yiğit, sürecek
Capitolium tepesine utku arabasını, yenip Grekleri.
Yıkacak, berideki, Argos'u, Agamemnon'un Mycenae'nı,
Ezecek Akhilleus'un güçlü torunu Alcides'i, alıp
Öcünü Troyalı atalarının, kötülenen, yerilen Minerva
Tapınağının. Kim unutur büyük Cato'yu, soylu Cossus'u?
Gracchus soyunu? İki savaşın yıldırımı Scipio'yu,
Libya'yı yıkanı? Yoksul, güçlü Fabricius'u? Tarlasını

Kendi eliyle süren Serranus'u? Yorgunum ey Fabiuslar
Nereye sürüklersiniz beni? Sensin ey Maximus sarsılan
Yurdumuzu kurtaran, yeniden birliği kuran.

"Başkaları yumuşatıp işleyecek tuncu, demiri diriltecek
İnanıyorum, can verecekler mermer yiğit yontularına,
Daha başarılı söylevciler yetiştirecekler savları savunan,
Göksel olayları, devimleri ölçecek, bilecek, saptayacaklar.
Unutma, ey Romalı, egemenliğin altında yönetmeyi ulusları,
Yasalar koymak, barışı sağlamak, düşkünleri korumak,
Dikbaşları yola getirmek görevindir senin."

Anchises baba şunları söyledi, ilgiyle dinleyenlere:
"Bak Marcellus'a, nice talanla ilerliyor, karşıda,
Üstün gelecek bütün yiğitlere, yükselecek,
Büyük bir kargaşada yüceltecek ününü Roma'nın, atıyla
Girecek savaşa, yenecek Galyalıları, dikbaş Kartaca'yı,
Adayacak aldığı pusatları baba Quirinus toprağına."

Gördü Aeneas, parlak pusatları içinde durgun,
Alnında sevindiği pek anlaşılmayan, dalgın bakışları
Yere dikilmiş, bir gencin yaklaştığını, sordu babasına:
"Kimdir baba, Marcellus'un yanında yürüyen?
Oğlu mu, yoksa yüce soyundan gelen torunu mu?
Övüyor onu yanındakiler, bağrışarak, kendi de alımlı.
Karanlık gece dolaşıyor üzgün başı çevresinde."
Anchises, dökerek gözyaşlarını, dedi ki: "Araştırma,
Sorma derin acılarını yakınlarının, oğlum, yazgı
Gösterip çekecek onu yeryüzünden, çok yaşamayacak.
Uzun sürerse yazgısının etkinliği, erdemi, ey tanrılar
Daha yüce, güçlü görürdünüz Roma soyunu.
Ne çığlıklar yükselecek Mars'ın büyük kentine komşu
Alandan, erlerden. Sen de görürsün ey Tiber tanrısı,

Yeni yapılmış mezarın önünden akarken, törenleri.
Yüceltemez İlion soyundan biri, ataları Latinlerin
Umudunu, öylesine, övünmeyecek Romulus'un ülkesi
Beslediği çocuklardan birisiyle, bununla kıvandığı gibi.
Ey töre, eski saygınlık, savaşın bükemediği sağ el.
Kimse çıkamazdı karşısına, donanıp düşmana yürüdüğünde,
Vurulmadan, ne yaya, korkusuz savaşa girdiğinde, ne de
Köpüren bineğinin böğürlerini kakıştırıp saldırdığında.
Ey mutsuz çocuk, değişmez katı yazgın, yetmez
Gücün, Marcellus olacaksın, zambaklar atılan avuçlarla
Ben de kızıl çiçekler saçayım, kutsayım torunlarımın
Anısını değersiz sungularla, gönlünü alayım, açılayım."
Dolaştılar çevreyi, tüm gölgeli geniş ovayı,
Gözlediler, araştırdılar, kıyısını bucağını böylece.

Anchises, oğluna, yöreyi gösterdikten, gerekli bilgiyi
Verdikten, gönlünü gelecek sevgisiyle doldurduktan sonra,
Açıkladı katılması gereken savaşları, yiğit, almayı,
Laurentim halkını, Latinum kentini, öğretti,
Ayrıca sıkıntıya, güçlüğe katlanma yolunu.

İki kapısı varmış uykunun, biri boynuzdanmış
Oradan çıkarmış kolaylıkla gerçek görüntüler,
Parlak, ak fildişinden yapılmış, derler, öteki.
Görüntüler yanıltıcı düşler gönderirmiş, oradan, göğe.
Anchises çıkardı konuşarak oğlunu, bir de Sibylla'yı
Fildişi kapıdan, kendi de yanlarından ayrılmadan.
Aeneas gitti gemilere, yoldaşlarına, kesek yoldan.
Dolaşıp kıyıdan vardı Caieta koyuna,
Demir atmış önden, başı kıyıya dönük gemiler.

YEDİNCİ KİTAP

SEN, ey Aeneas'ın sütanası, Caieta, bıraktın ölürken
Sonsuz bir ün, arkanda, bize kıyılarımızda.
Sürüyor ünün, anılıyor saygın adın bugün,
Yüce anıların, bir övünç, gömüldüğün Hesperia'da.

Dinsever Aeneas, izledikten sonra gömme törenini,
Bitince tümsek, dolu yellerle yelken açarak
Uzaklaştı durgun sular üzerinde sessiz koydan.
Uygun yeller esiyordu, gecede, parlayan bir ay,
Yolculuğu kolaylaştıran, ürperen ışınları suda yansıyan.
Geçerler, yalayarak kıyıları, Circae ülkesinden,
Çınlatıyordu güneşin kızı, girilmez, kutsal ormanları,
Bitmez türküleriyle, aydınlatmak için görkemli
Konağını, güzel kokulu sedirler yakıyordu geceleyin,
Gezdirirken iplikler arasında tarağı türkü çığırırdı.
Duyulur, buradan, kızgın arslanların ürküng kükremeleri,
Gece yarılarında zincirleri sürükleyen, şakırdatan,
İşitilir kıllı domuzların, ayıların kafeslerden
Homurtuları, iri gövdeli kurtların ulumaları.
Bunlar insandılar, acımasız tanrıça Circe
Büyülü otlar yedirerek çevirdi hepsini hayvana,
Yüzüyle, sırtıyla. Girmesin dinsever Troyalılar
Bu kötü koya, uğursuz kıyıya, düşmesinler dara,

Diye, uygun yeller estirdi Neptunus,
Kaçmayı sağladı kabaran, kaynaşan suların ötesine.

Kızarıyordu deniz, inerken göklerden ışıldayan
Gül boyamlı arabasıyla, görkemli Aurora.
Birden durdu yeller, kesildi soluk, suyun
Mermerleşen yüzeyinde işlemez oldu kürekler.
Bir orman gördü Aeneas bakarken deniz yüzeyinden
Ötelere, onun içinden akardı Tiber, uysal
Dalgalarla, sarı kumlarla, çevrintilerle varmadan denize.
Irmağın üstünde, kıyılarda, ormanda yaşayan, uçuşan,
Dolaşan değişik türde kuşlar, çevreyi dolduran,
Göklere yansıyan tatlı ötüşler, türküler, cıvıltılar.
Yol değişsin, karaya çevrilsin gemilerin başları
Dedi arkadaşlarına, çıktı, yürüdü gölgeli oylumda.

Anlatacağım ey Erato, çağlar içinden geçen olayları,
Latium'un ilk durumunu, kralları, yabancı bir orduyu
Taşıyan gemilerin Ausonius kıyılarına gelişini, karaya
Çıkışını, ilk savaşın nedenlerini şimdi. Ey bilici
Sen, ey tanrıça sen söylet, esinleyerek ozanı,
Anlatayım korkunç savaşı, çarpışmaları, kana susamış
Kralları Tyrrhen'le Hesperia halklarını, tüm ordularını,
Korkunç birliklerini, düşündüğüm büyük işleri, düzenlemeyi.
Başladığım büyük yapıtı. Yaşlıydı kral Latinus,
Çoktandır barış içinde yönetiyordu köyleri, kentleri.
Laurentum nymphası Marica'yla Faunus'un oğluymuş, böyle
Söylenti. Faunus da Picus'un oğlu, seni baba
Bilir ey Saturnus, senin ünlü soyundan gelirmiş.
Oğlu yokmuş Latinus'un, tanrıların buyruğu gereği,
Sürmemiş dölü, ölünce oğlu, ilk kralıdır soyunun.
Bir kızı vardı, konacak bütün kalıtına, varlığına
Egemen, gelişmiş, olgunlaşmış, kocaya varma çağında.

Çok delikanlı istemiş onu, geniş Latium'dan,
Ausonia'dan. Hepsinden güzeli Turnus, adaylardan.
Soyu, atalarının etkinliği, ünü yönünden. Çırpındı
Şaşılası bir sevgiyle kralın karısı, kızını vermeye
Ona, ancak değişik, ürkünç engeller çıkardı tanrılar.

Konutun ortasında, girişte, bir defne yaprakları
Kutsal sayılan, nice yıllar korkuyla korunan,
İlkin saygın Latinus bulmuş kenti kurarken onu,
adamış kutsal Phoebus'a, söylentiye göre,
Ondan geliyormuş Laurentum ilinin adı da.
Şaşılası söylenti bu, kalabalık arılar uçuşurken
Yörede, vızıltılar, gürültüler yükselirken açık göğe,
Ağacın doruğuna kondular, birden, geçirerek birbirine
Ayaklarını, salkım gibi, yapraklı dala asıldılar.
Dedi ki, görünce, bilici kadın: "Görüyoruz gelişini
Yabancı bir yiğitin, arıların uçtuğu yönden, yanında
Orduyla bize yöneldiğini, içkalede yerleştiğini."
Yakıyordu sunağın üstünde kutsal ışıldakları,
Ayakta, babasının yanında duran kız, Lavinia.
Görülmedik olay! Sarar uzun saçlarını yalımlar,
Çatırdayan, bütün süstakılarını kapsayan, yakan.
Yanar görkemli başlığı, yanar uzun saçları,
Değerli takılarla süslü giysileri. Görülür kızaran
Yalım çevrintileriyle yangını tüm konağa yaydığı.
Bir korkunç olayın belirtisi sayıldı bu görüntü,
Yorumladılar yazgıyı, parlak bir ün sağlayacak,
Kız, büyük savaşa sürüklenecek halk, diye.

Gitti babasının bilicisi Faunus'a, kaygılı kral
Yüksek Albunea'nın eteğinde, kutsal ormandan çıkan,
Çağlayarak akan, çevresine ağır bir koku yayan,
Gizemli ırmaktan geleceği, yazgıyı öğrenmek için.

Oraya gidermiş sıkışınca İtalya, Oenotria halkı,
Sormaya biliciye yarını, yazgıyı, kuşkulu durumları,
Kutsal adaklar sunarak. Alır adakları bilici,
İnceler kesilen koyun bağırsaklarını, dalar gece
Deliksiz uykuya yatağında, görür düşler, görüntüler
Uçuşan, ürküten sesler duyar, söyleşir tanrılarla,
Çağırır Avernus'un derinlerinden Acheron'u.
Burada, Latinus baba, öğrenmek için durumu
Biliciden, kesti törenle yüz yünlü koyun.
Yayarak yere yünlü postları uzandı üzerinde.
Birden, yanıtlayan ses, ormanın derinlerinden:
"Verme bir Latin'e kızını oğlum, güvenme düzenlenen
Gelin odasına, yarar umma bundan; geliyor bir
Yabancı güvey göklere çıkaracak soyumuzun ününü,
Sürecek gündoğumundan günbatımına egemenliği,
Kaplayacak enginden engine yeryüzünü torunlarının
Yasaları, ayakları altında bütün karaları."
Latinus, babasının, gecenin sessizliğindeki yanıtını,
Bilgece uyarıyı, salt kendine söylenmiş saymadı,
Dolaşmış bu söylenti, duyulmuş tüm Ausonia illerinde,
Laomedon çocukları, gemileri bağladığında yeşil kıyılara.

Aencas, güzel oğlu Iulus, halkın önderleri sofra
Kurdular yüksek dallı yeşil ağaçların gölgesinde.
Şölen düzenlediler yeşil otlar üzerinde, yemekler
Yendi, buğulu çörekler, buğday unundan kondu
Ortaya, hepsi buyruğu gereğince Jupiter'in,
Ceres'e adanmış yeri donattılar yemişlerle, çiçeklerle.
Bittikten sonra bütün yemekler, yetmedi, açlık
Gitmedi, göz doymadı, kutsal ekmekleri, kabukları
Didikleyip yediler, adak kaplarını silip süpürdüler.
Yuttular azgınca bulduklarını, saldırdılar sofraya.
"Artık masaları yiyelim" dedi Iulus, düşünmeden.

Acıların tükendiğini vurguladı bu sözler.
İlkin Aeneas başladı konuşmaya, tanrısal uyarı
Sayarak sürdürdü sözlerini, dedi ki: "Mutluyum,
Yazgıdır veren bu kutsal yeri bize, siz ey
Troyalılar, esenlikler size, koruyan tanrılarımıza.
Burasıdır yurdum, evim, anımsıyorum babam Anchises
Açıklamıştı yazgının gizemini, gelecekteki yurdumu:
Sen ey oğlum, demişti, bilinmeyen bir kıyıya çıktığında,
Kıvranarak açlıktan atılacak, kemireceksin tören sofralarını.
Bitkin, bir yer arayacaksın güvenli, çekinme çalış,
Bir ev yap kendine, bir kent kur, anımsa sözlerimi.
İşte söylenen açlık, işte katlanmamız gereken
Son durum, ülkemizden atılmamız.
Girişin işe, sevinin, görünce günün ilk ışınlarını
Öğrenelim ülkeyi, insanlarını, kentlerini, çevreyi,
Araştıralım kıyıları, değişik giriş-çıkış yollarını,
İçkiler sunun yüce Jupiter'e, yakarışlarla anın
Babam Anchises'i de, şarap saçın sofralara."

Böyle dedi, çevreledi yapraklı dalla şakaklarını,
Esenledi koruyucu güçleri, tüm tanrılardan önce.
Toprağı, nymphaları, bilinmez ırmak tanrılarını kutsadı.
Andı yakarışlarla geceyi, geceleyin gökte ışıyanları,
Ida'da oturan Jupiter'i, Frigyalı tanrılar anasını,
Erebus'u, göksel koruyucuları, Orcus'ta duran babayı.
Üç kez gürledi gökte yüce Jupiter, gösterdi
Eliyle sallayarak uzayda altın ışınlar saçan
Parlayan bulutu. Yayıldı, bu arada,
Birden bir söylenti, Troya ordusunda.
Geldi beklenen günü yeni bir kent kurmanın,
Uğura yoranlar bunu kıvandılar, sofralar kurdular,
Törenler düzenlediler, bardaklar, içkiler, çiçekler.

Aydınlatınca doğan gün yeryüzünü ışıklarıyla, gezdiler
Kenti, tanımak için halkı, kıyıları, çevreyi,
İşte Numicus'un durgun pınarı, işte Tiber
Irmağı, yiğit Latinlerin ülkesi, burada.
Anchises'in oğlu ayırdı yüz seçkin kişi,
Ordu birliklerinden, ellerinde Pallas'ın zeytin dalı.
Buyurdu gidilsin diye kutsal krala, görkemli
Armağanlar sunulsun, Teucerlerle barış sağlansın.
Hızla uyuldu buyruğa. Aeneas da belirledi, orada,
Surların yerini, kazılacak temelleri, alanı saptadı.
Kurdu kıyıda gereken ilk konutları, çevirtti
Duvarlarla çevresini ordu yerinin, korunaklarla.

Buyruk gereği, yaklaştı gönderilenler varılacak yere,
Gördüler Latin kulelerini, yüksek yapıları gençler.
Varınca, kentin girişince, gördüler savaş oyunlarına
Dalmış çocukları, at binenler, araba sürenler,
Ok atanlar, kargı kullananlar, yay gerenler, yarışanlar,
Toz kaldıranlar, koşuşanlar, vuruşanlar, bir savaş eğitimi.
Bildirdi yaşlı krala bir atlı, görülmedik kılıklı,
Uzun, iri kıyım insanların geldiklerini, oraya.
Çağırttı gelenleri konağına kral, oturdu ortasında
Görevlilerin, atadan kalma görkemli koltuğuna.

Büyük, görkemli bir yapı, yüz yüksek direk
Üzerinde, kentin tepesinde. Aurentus Picus konağı,
Kutsal ormanda kurulmuş atalar anısına.
Bir gelenekti burada kralların egemenlik yetkesi
Almaları, kutsal baltanın önde taşınışını görmeleri.
Tapınakta toplanırdı yöneticiler, koçlar kesilir, sofralar
Kurulur, söyleşilirdi. Girişte dizili ataların yontuları,
Eski sedir ağacından doğal büyüklüğünde kişinin.
İşte Italus, işte üzümcüler öncüsü Sabinus,

Elinde kıvrık orağı, işte yaşlı Saturnus,
İki yüzüyle Ianus, hepsi dizilmiş girişte.
Ötede başka krallar, eski çağlardan beri,
Yurt uğrunda savaşan, vurulan, yaralanan saygınlar.
Kutsal kapılara asılmış nice pusatlar görülür,
Ilgarlanmış arabalar, tolgalar, ağzı kıvrık baltalar,
Kalkanlar, büyük kapılardan sökülmüş menteşeler, kargılar,
Yenilen düşmandan alınmış gemi dümenleri.
Oturmuş at bakıcısı Picus kıyıda elinde Quirinus
Değneği, kalkan, kısa bir üstlük giyinmiş,
Yanında büyüsüne kapıldığı oynaşı Circe,
Bu kadındır, yüzçeviren, Picus'u altın değnekle
Döven, büyüleyen, içkilerle alaca kuşa dönüştüren.
Bu tanrısal tapınakta, kurulup atalardan kalma koltuğa
Latinus, çağırttı içeri Teucerleri, yanına, esenledi,
Sonra yumuşak bir dille şunları söyledi:

"Söyleyin Dardanosoğulları, biliriz kentinizi,
Soyunuzu, duymuştuk gemilerle bizim kıyıya gelişinizi.
Nedir dileğiniz? Hangi yazgı, hangi neden
Mavi denizlerden sizi Ausonia kıyılarına getiren?
Yoksa yolu şaşırma, beklenmeyen bir fırtına,
Bir yıkım mı, birçok gemicinin başına denizde gelen,
Sizi ırmağın kıyılarına sürükleyen? Çekinmeyin bizden,
Konukseveriz, kötülük gelmez kimseye. Latinlerden,
Saturnus soyundan, yasalara, törelere, atalardan kalan
Geleneklere bağlıyız, kurallara, düzene aykırı değiliz.
Anımsıyorum şimdi, belleğimde yılların sisledığı,
Yaşlı bir Auruncuslunun anlattığını. Uzanırmış eskiden
Yurdumuz Dardanos gibi Frigya'nın İda eteklerinde
Kentlere, şimdi Samothracia denen Trakya Samosuna.
Ayrıldı Tyrrhen'de Corynthus'tan, şimdi, parlayan yıldızlı
Gökte, altın koltuk üzerinde, sürdürür egemenliğini.
Çoğaltti sayısını sunaklarda tapılan, kutsanan tanrıların."

Ona şöyle karşılık verdi İlioneus, dedi ki:
"Ey kral, soylu Faunus'un oğlu, kara bir
Fırtına değil, bizi, sizin kıyılara götüren.
Ne yıldızlar, ne karalar şaşırttı yolumuzu,
Biz, kendi dileğimizle, düşüncemizle geldik buraya,
Göklerin ötesinden, güneşin aydınlattığı büyük ülkeden
Sürülen biz, yerleşmek için ulaştık yurdunuza.
Jupiter'dir soyumuzun atası, ondan gelmekle övünür
Dardanosoğulları. Jupiter soyundan gelir Aeneas,
Bizi senin konağına gönderen Troya kralı.
Duyuldu gürültüsü acımasız Mycen'in çıkardığı savaşın
Yayılınca İda ovalarına, düşürdü, Asya'yı, Avrupa'yı
Birbirine, Oceanus'un ayırdığı ülkelere, yeryüzünün
Dört bucağında, yakıcı bir güneşin kavurduğu
Uzak bölgelerde yaşayanlar arasında, dört bölgenin
Ortasında, birbirinden kopuk, sıcak.
Kurtulduk bu yıkımdan, nice denizler aştık, geldik,
Dileğimiz güvenli bir yer, Penatlarımız, canımız için.
Bu kıyılarda, gökler, sular, tüm insanların,
Bize toprak gerek, kötülük gelmez bizden
Yurdunuza, törenize, yönetimizine, saygılıyız size,
Üzülmez Ausonia halkı Troya'yı kucaklamaktan.
Andolsun Aeneas'ın yazgısına, güçlü sağ eline,
Savaşta da, barışta da sözümüzün eriyiz,
Bilir tüm toplumlar bizi, küçümseme sakın, elimiz
Başımız bağlı, yakararak yanına geldik, diye.
Nice halk, nice kent canatmış bizimle birliğe,
Tanrısal yazgıdır bize yurt aratan sizin
Topraklarınızda. Buralıdır Dardanos, bu ülkenin çocuğu,
Apollon'dur buyruk salan, Tyrrhen'de Tiber kıyılarına,
Numicus kaynağının kutsal sularına bizi ulaştıran.
Gönderdi, Aeneas, yazgının ufak armağanı olarak
Troya yangınından, öncelikle kurtarılan, değerli nesneler.

Bu altın kapla, Anchises baba, sunaklarda şarap
Sunardı tanrılara, bu başlıkla değnek de Priamus'un
Töre gereği, halk önünde törenlerde kullandığı,
Bu giysiler İlion kadınlarının dokuduğu."

Daldı düşünceye Latinus, bu sözleriyle İlioneus'un
Dikti gözlerini belli bir yere, kımıldamadan,
Sessiz kaldı, ne yönetim gözündeydi, ne erguvan giysi,
Ne de Priamus'un egemenlik değneği, çekti ilgisini,
Kızının evliliği gibi derinden etkilemiş onu.
Yaşlı Faunus'un gizemli sözleri sarstı yüreğini.
Yazgı sonucu, yabancı bir ülkeden çağrılan damat,
Yönetimde, yetkide, tüzede, bütün toplum işlerinde
Ortak, eşit güçte, erdemde gelecek kuşaklara
Egemenlikte, övünç kaynağı olacak tüm yeryüzünde.
Gülerek başladı konuşmaya: tanrılar esirgesin işlerimizde
Bizi, bilicileri, gelsin yerine dileklerin ey Troyalı.
Önlenmesin girişimleriniz, değerlidir armağanlarınız da.
Egemen kaldıkça Latinus, Troyalıların bu verimli yerler,
Ün, san. Gelsin Aeneas isterse, tanımak, tanışmak
İsteriz onunla, dilerse gönüldeş oluruz, tatlı
Yüz gösteririz, severiz, seviniriz. Sağlanmış demektir
Barış, el ele verince, uzlaşınca kendisiyle. Şimdi
Bildirin krala tüm önerilerimi, anlatın.
Bir kızım var, engeldir yurttaşımla evlenmesine
Yazgı, göksel yasalar, bilicilerden gelen uyarılar.
Gerekli görülüyor yabancı, soylu bir delikanlı,
Latium'a dışardan gelen, ünümüzü yıldızlara çıkaracağı
Söylenen. Yazgının buyruğu, benim düşüncem budur,
Sanırım kendisidir bu genç, iş olursa kıvanırım.

Bunları söyledikten sonra kral, seçtirdi geniş
Ahırlarında bulunan üç yüz at, en güzellerinden.

Armağan etti yanına gelen Troyalılara, birer.
Ayakları kanatlı gibiydi, sırtlarında altınla işlenmiş
Örtüler, boyundan göğse sarkan altın takılar,
Altın kızılı gemlerini çiğneyen dişleri arasında.
Orda değildi Aeneas, güneş atları soyundan
İki koşumlu bir araba gönderdi ona, burunlarından
Yalımlar çıkan. Daedalus gibi becerikli Circe'nin
Kısraklarıyla babasının aygırlarından, döl alınan.
Alarak Aeneas'ın arkadaşları, Latinus armağanlarını kıvançla
Öğrenirler bir de barış koşullarını, önerileri, dönerler.

İşte, dönerken İnachus'tan, Argos ilinden, azgın
Karısı Jupiter'in arabasıyla havayı, gördü gökten
Sicilya'da, Pachynum'dan güleryüzlü Aeneas'ı,
Sevinç içinde Troya donanmasını kıyıda.
Gördü yine, gemilerden ayrılanların güvenli karada
Evler kurmaya koyulduklarını. Çok içerledi buna,
Durdu, sallayıp öfkeyle başını söyledi şunları:
"Yazık! Yazgısı yazgımızla çelişen uğursuz topluluk
Frigya! Yok olamaz mıydın Signeum ovalarında?
Tutsak edilemez miydi hepsi, Troya'yla birlikte
Yanamaz mıydı? Savaş ateşinden kaçmayı başardılar.
Artık tükenmiş gücüm, gitmiş öçalma tutkum,
Öyle sanırım, yapacak işim yok daha, doymuşum.
Oysa, yurtlarından kovduktan sonra bütün denizlerde
Öfkeyle sürdüm izlerini, önledim kaçışlarını, kovaladım.
Tükettim tüm gücünü Teucerlerin denizde, gökte.
Neme gerek Syrtes, Scylla, Charydis uçurumu?
Yerleştiler gönüllerince Tiber kıyılarında, korkusuz,
Benden, denizden. Ezmiş korkunç Lapithler soyunu
Mars. Bırakmış tanrılar atası, Diana'nın öfkesine
Eski Calydon'u. Peki neydi Lapithlere, Calydon'a
Yüklenen ağır, bağışlanmaz suç, kim bilir? Ben,

Jupiter'in yüce karısı, onları yıkacak güçteyken.
Ne mutsuzum boşa gitmiş çabam, yenildim Aeneas'a,
Troyalıya. Gücüm yetmezse, çekinmeden yardım isteyelim
Başka tanrılardan, yeri değil duraksamanın,
Elimden tutmazsa gökseller Acheron'u çağırırım.
Bunlar Latium ülkesinden kovulmazsa, dışlanmazsa
Aeneas'ın karısı olacak Lavinia yazgı gereği,
Olsun, oluruna bırakmak, karışmamak gerek işlere,
Yok olsun iki krallığın halkı, bana ne daha.
Anlaşsın damatla kaynata, belirlesin onların yazgısını.
Ey kız süsleyecek gelinliğini Troyalı, Rutul kanı,
Bellona'dır sağdıcın. Yalnız, ışıldak taşıyan Hecuba
Doğmayacak senden, Venüs de doğuracak bir oğul,
Başka bir Paris, o da yeni bir yıkım getirecek,
Pergama'nın başına, taşıyacak yangın çıkaran ışıldağı."

Bunları söyledi, derin öfkeyle, yeryüzüne indi.
Çağırdı uğursuz karanlıklar ülkesinden, Tartarus'tan
Korkunç savaşçıları, kan dökmeyi seven Allecto'yu,
Kıskanç, öfkeli, kötü düşünceli, taş yürekliyi.
Saygın Pluton, tiksinirdi bu uğursuzdan, kızkardeşleri
Bile sevmezdi, kaçınırdı Tartarus'ta bu pis yaratıktan.
Çok kötüydü yüzü, yılanlar kaynaşırdı bakışlarında.
Dedi ki, kışkırtıcı sözlerle konuşmaya başlayan Juno:
"Yardım et, ey gecenin kızı bana, söyle yapacağımı,
Azalmasın değerim, saygınlığım eksilmesin, yerleşmesin
evlenmeyle
Aeneas soyu Latinus'un, İtalya topraklarına, kandırmaca
Sonucu, bulmasınlar böyle bir olanak, önlensin.
Savaşa sokarsın barış içinde yaşayan kardeşleri,
Düşürürsün birbirine kuşakları, kıskançlıkla
Kırdırır ocak söndürürsün, ölüm ışıldakları taşıtırsın,

Bin neden, bin yıkım bulursun istersen, kuşkular,
Korkular salarsın insanların içine, gençleri kandırır
Savaşa sürüklersin, birbirinin kanına susatırsın."

Koştu, Gorgon ağusuna bulanan Allecto Latium'da
Laurentus kralının konağına, buldu sessiz odasında
Suskun Amata'yı, Teucerlerin gelişi, kızının
Turnus'la evlenme girişimiyle kadınsı yüreği
Kabaran, öfkelenen, kaygılanan, içi yanan, yakınan kadını.
Atar birini saçlarındaki mavi yılanlardan kraliçenin
Üstüne, geçsin göğsünden etkisi yüreğine, işlesin,
Altüst olsun ortalık, öfkesinden kraliçenin, diye.
Sokulur boynundan, ince deriyle giysiler arasından,
Isırmadan üfler ağulu soluğunu kadının gövdesine,
Çıldırsın, bilmesin yaptığını, oynasın yüreği. Dönüşür
Bir altın takıya, uzar, dolar boynunu, bütün
Saçlarını, sonra yayılır bütün örgenlerine, işler
İliklerine bu akışkan ağu, kemiklerine, yapışkan sıvı,
Sarar tüm duygularını hızla, bir yangı, sezmez artık
Yalımların sarsan etkisini yüreği daha. Yalnız
Kızını, Frigyalı bir yabancıyla evlenmesini dolar
Diline, gözyaşı döker, böyledir anaların töresi.

"Ülkemizden kovulmuş Teucerlere veriyorsun güzel kızın
Lavinia'yı, öyle mi baba? Acımaz mısın kızına, kendine,
Acımaz mısın Aquilon'un burada bırakacağı anaya?
Kızı, acımasızca ılgarlanan, engin denizlerden aşırılana?
Böyle yapmadı mı Frigyalı çoban, girerek Lacedaemonia'ya
Leda'nın kızı Helena'yı Troya kalesine kaçırdığında?
Nerde kutsal andın? Eski sevgin, ilgin
Yakınlarına, kandaşlarına? Turnus'a uzattığın güvenç eli?
Gerekirse Latinlere yabancı bir damat, buysa düşüncen,
Uyman gerekliyse, baban Faunus'un buyruklarına,

Yabancıdır egemenliğimiz dışında kalan tüm uluslar,
Böyle buyurmuş, töreye göre, tüm tanrılar.
Aransa soyunun kökeni, anlaşılır geldiği Turnus'un
Ataları Inachus'la Acrisius'tan Mycenae ortasından."

Aldırmadı bu sözlere Latinus, değişmedi düşüncesi,
Görünce direndiğini kocasının sarsıldı, işledi iliklerine,
Yüreğine korkunç ağusu yılanın, geçti kendinden.
Ürkünç düşlere sürüklendi mutsuz kadın, bağırıp
Dolaşmaya başladı kentte, dengesiz, açık saçık,
Kırbaçla döndürülen bir topaç gibi, kemerli, geniş
Alanda, çevresinde çocukların toplandığı, eğlendiği,
Oynadığı, dönerken baktığı, eğriler çizen şimşir
Oyuncağa, sevinerek yöresinde dolandığı, ilgiyle izlediği.
İşte böyleydi çırpınan, yaptığını bilmeyen kadın da,
Dolaşırken dövüşken halk içinde, kentlerde çılgın,
Dalar ormanlara, Bacchus'a bağlı kimseler gibi,
Daha büyük kötülükler, öfkeler, ataklıklar gösterir,
Atılır öteye beriye, bağırır, gözü dönmüş
Kaçırmak için kızını Troyalılardan saklanır
Yeşil otlu, yapraklı dağlarda, engeller düğünü.
Haykırır "Evoe Bacchus sana yaraşır bu kız,
Senin adına taşır bu kutsal töreni değneğini,
Yönetir koroyu, uzatır kutsal saçlarını, korur."
Yayıldı söylenti, öfke dolu yürekleri anaların,
Tutuştular, yeni sığınaklar aramaya koyuldular, kaygılı,
Çıktılar evlerinden, uçuşan yellerle dağınık saçlar,
Kimileri titreten ulumalarla doldurdular ortalığı, geyik
Derileri sarınmışlar, asma yapraklı değnekler taşırlar.
Hepsinin ortasında yanan çam dalını sallayan
Kızıyla Turnus'un evlenmesini haykırarak duyuran Amata,
Birden bağırır gözler kanlı, bakışlar azgın
Korkunç: "Dinleyin, ey Latin anaları, beni şimdi,

Biraz acırsa gönlünüz mutsuz Amata'ya, varsa
İçinizde acıma duygusu, analık sevgisi, töresi
Çözün bağlarını saçlarınızın, birlikte çekelim acıyı."

Böylece ormanlarda, yabanların yaşadığı ıssız yerlerde
Batırıyordu kraliçeye Bacchus'un iğnelerini durmadan Allecto.
Altüst ettikten sonra yeterince duygularını,
Latinus'un düşüncelerini, tasarılarını, kara kanatlı uğursuz,
Korkunç tanrıça, uçtu atak Rutulus'un kentine,
İlkin Acrisius kızı Danae kurmuş bu kenti,
Bir söylentiye göre, güney yellerinin bu kıyılara
Attığı kadın, adından, Ardea demiş atalarımız
Buraya, bugün de o büyük adı taşıyor, kalmamış eski
Değeri. Derin uykuya dalmıştı Turnus karanlık gecenin
Ortasında, konağında sessiz, oysa değiştirdi yüzünün
Biçimini, tiksinç görünümünü, giderdi Allecto,
Girdi kocakarı kılığına, derin kırışıklar, iğrenç
Alnında, sımsıkı bağlamış ak saçlarını, örtmüş,
Bir de zeytin dalı sokunmuş başına, benzemiş
Calybe'ye, Juno tapınağının yaşlı bilici kadınına.
Durdu gencin önünde, şu sözlerle seslendi ona:
"Ey Turnus, ister misin boşa gitsin bunca emek,
Egemenlik geçsin Dardanosluların eline şimdi?
Esirgiyor senden kral kanınla canınla kazandığın
Evliliği, gelirini, yabancı bir damat arıyor ülkeye.
Git, halkın oyuncağı, atıl yıkıma düşüncesizce,
Yen Tyrrhenleri, ordularını, barış sağla Latinlere.
Sen, uyurken sessiz gecede, yatağında, gönderdi
Beni gerçeği söylemeye sana, yüce Saturnia.
Kalk, ordu düzenle gençlerden, çıkar sevinçle
Kapılardan savaşa, yerleşin güzel ırmak kıyısında,
Yoket Frigya önderlerini, yaktır boyalı gemilerini.
Böyledir buyruğu tanrıların. Kral Latinus da vermezse

Kızını sana, dönerse sözünden, düşünsün başına
Geleceği, savaşçı Turnus'un neler yapacağını."

Delikanlı, gülerek, yanıtladı bilici kadını, dedi ki:
"Duydum Thybris koyuna geldiğini bir donanmanın,
Ulaştı bu söylenti benim de kulağıma, boşuna
Korkutmaya kalkışma beni, unutmaz bizi
Kraliçe Juno daha.
Yaşlılıktır seni böyle şaşırtan, yıpratan, kaygılandıran.
Ey analık, kavrayacak durumda değilsin gerçeği,
Düzmece, oyundur oynadığın, korku, krallar savaşında.
Oysa, tapınakları, tanrı betimlerini bilmek görevin.
Bırak savaşı, barışı savaşanlar, yönetenler sağlasın."

Yetti bu sözler çıldırtmaya Allecto'yu.
Daha bitirmeden sözünü delikanlı, titredi gövdesi,
Dikildi gözleri, değişti korkunç yüzü Erinny'nin,
Tıslayan yılanların sayısınca yalımlanan gözlerini
Çevirince Allecto, şaşırdı söyleyeceğini, tutuldu dili.
Geriledi, dikildi saçlarından sarkan iki yılan,
Şaklatarak kamçısını derin öfkeyle dedi ki:
"İşte yılların yıprattığı, gerçeği göremeyen kadın,
Ben, işte krallar savaşında korkuyla, düzmece
Oyunlar oynayan yaşlılık. İşte korkunç kızların
Evinden geldim, avucumdadır ölümle savaş."
Bunları söyledi, fırlattı delikanlıya ışıldağı, kara
Dumanlar çıkaran, yalımlı bir çıra soktu göğsüne.
Uyanır, büyük korkuyla delikanlı, sarsılır boşalır
Ter, titrer sular içinde gövdesi,
Geçer kendinden, pusat arar yatağında, konağında,
Savaşmak, öçalmak, öldürmek, kılıç, hepsi tutku,
Büyük öfke. Böyledir yanan odunların yalımlarıyla
Kızan, kaynayan, çalkalanan, buğular çıkan, yayılan

Bir tunç kazan, gürülder, uğuldar, yükselir havaya,
Eriyen, köpüren, sıcaklığın etkisiyle, sesler çıkararak
Titreyen eriyiklerin yakıcı buğuları, kara dumanları.
İşte öylesine kudurdu, Turnus, buyurdu önderlerine, ordu
Düzenlensin barış bozan kral Latinus'a karşı
Savunulsun İtalya, kovulsun düşman yurdumuzdan.
Yeter gücümüz Teucerlere de, Latinlere de.
Bunları söyledi, yakardı, tanrılardan yardım diledi,
Başladı Rutuller arasında savaşa katılma yarışı.
Kimi atalarına, soyuna, görkemli görünüşüne saygılıydı,
Kimi de savaşçı gücüne, yiğitliğine, başarısına, üstünlüğüne.

Yüreklendirdi Rutulleri, bu sözleriyle Turnus, güçlendirdi,
Birden kanatlandı Allecto, uçtu Teucerler yöresine,
Buldu yeni bir tuzak düşünürken yabanları avlayan,
Kovalayan güzel Iulus'un pusu kurduğu kıyıları.
Birden azdırır Cocytia kızı köpekleri, bir koku
Salar burunlarına, çıldırtan, kudurup koşsunlar diye
Bir geyiğin ardından. Budur ilk nedeni kötülüklerin,
Azgın yüreklerini savaş yangınıyla tutuşturan, Rutullerin.

Gösterişli, güzel, büyük boynuzlu bir geyikti bu,
Ayırmışlar anasından daha yavruyken; kralın sığırtmacı
Sürülerini bekleyen korucu Tyrrheus'la çocukları, besler
O günden beri geyiği. Özenle korumuş bu hayvanı
Kız kardeşi Silvia, alıştırmış söz dinlemeye, kendine,
Süsler, çiçekli takılar asardı boynuzlarına, dikilen
Tüylerini tarar, ışıyan pınarlarda sulardı.
Alışmıştı geyik eve, sofraya, kralın eline.
Dolaşır ormanlarda, dönerdi alıştığı kapıya, yalnız,
Günün aydınlığı çekilip gelirken karanlığı gecenin.
Dolaşırken uzaklarda, suyun akışınca, yeşil kıyılarda,
Serinlemek için sıcakta, başlamış çevresini kuşatmaya

Avlanan Iulus'un azgın köpekleri yörede.
Ün tutkusuyla yanan Ascanius, bir ok fırlattı
Kıvrık yayından, bir tanrıydı yöneten elini
Besbelli. Erekten şaşmadı saplandı ok, deldi
Hayvanın gövdesini atılan ok geçti, kaçtı
Yaralı geyik inleyerek alıştığı konağın ahırına,
Kanayan yaralarla, yakınırca çıkan böğürmelerle
Doldurdu konağı, yardıma çağırır gibi halkı.
Hepsinden önce kız kardeş Silvia dövünerek,
Açarak ellerini yakararak yardım istedi, haykırdı
Köylülere. Saklanırdı sessiz ormanlarda o korkunç
Yaratık, bilirdi bunu köylüler, yardıma geldiler,
Kiminin elinde yanmış odun, eğri kök
Kargı yerine, hepsi kızgın, bağırdı Tyrrheus
Savaş düzenine, yararken kamayla meşe kütüğünü
Güçlükle, korku saldı çevresine baltayla.

Gözetlerken acımasız tanrıça kulesinden yıkıma
Uygun süreyi, çıktı birdenbire ahırının damına
Üfledi kıvrık, boynuz borusuna, bildirdi durumu
Çobanlarına, yankılandı derinlerinde ormanın
Ağaçlıklarda korkunç, ürperten tiksinç sesi.
Uzaktan duydu bu sesi Trivia gölü, kükürt
Kokulu, bozarmış Nar ırmağı, Velinus pınarı,
Titreyen analar oğullarını göğüslerine bastılar.
Duyunca korkunç sesini borunun koşuştular çevreden
Sesin geldiği yere köylüler, ellerinde kargılar,
Başıboş insanlar. Öğrenince durumu Troyalı gençler
Yerlerinden fırladılar, Ascanius'a yardıma koştular.
Savaş düzeniydi, dağınık köylü dövüşü değildi,
Yanmış odunlarla, değneklerle, ağaç dallarıyla.
İki ağzı keskin baltalar, geniş ovada
Güneş altında kılıçlar, kalkanlar, parıltısı bulutlara

Yansıyan, ışıldayan, ortalığa korku salan.
Esen yellerin etkisiyle kabaran, ağaran dalgalar,
Yavaştan yükselen, gürüldeyen, derinden ağan,
Çalkanan, havaya kalkan, azan sular gibi.

Vuruldu uslayan bir okla birliğin önünde
Savaşırken Tyrrheus'un büyük oğlu, önder Almon,
Devrildi, kesildi sesi girtlağına saplanan temrenin
Açtığı yaradan akan kan, katılaşan kanla öldü.
Birçok savaşçı göçtü, yaşlı Galaesus da aralarında,
Barış üstüne konuşacakken, Ausonia köylülerinin en doğru,
En varlıklı, seveceniydi, geniş toprakları vardı.
Beş sürü koyun, beş sürü öküz ahırlarında,
Tarlaları sürmek, ekmek için yüz at.

Başlayınca karşılıklı çarpışmalar ovada, eşit erlerle,
Gösterdi uğursuz tanrıça gücünü, bulayıp ovayı
Kana, doldurdu ölülerle tüm alanı, ayrıldı
Hesperia'dan yükseldi göklere hızla boşlukta,
Seslendi büyük gönüllü Juno'ya, üstünlük taslayıp:
"Açmış kovucu tutumun, dilediğin uğursuz savaşı!
Öner bakalım bir barış, bir uzlaşma yeterse gücün,
Ben, buladıktan sonra Ausonia kanına Teucerleri.
Daha ileri giderim güvensem sana, nedenler
Bulur, sürüklerim savaşa komşu kentleri de,
İnsanlarda uyandırırım anlamsız bir savaş tutkusu,
Savaşlara yardımcılar gelirken pusat doldururum ortalığı."
Dedi ki Juno: "Aşırı gözdağı, tuzak gereksiz,
Bellidir savaşın nedenleri, dövüşüyor topluluklar,
Kana bulanmış yeniden ele geçirilen pusatlar.
Düzenlesinler artık, büyük düğünler, evlenmeler,
Görkemli törenler, Venüs'ün oğluyla kral Latinus.
Git artık sen de, göklerde gönlünce dolaşmanı

İstemez bütün evrenin egemeni, yüce tanrı,
Gerektirirse yazgı, ben, yönetirim yeni olayları."
Bunlardı Saturnus kızının söyledikleri, sonra,
Takınarak yılan gibi tıslayan kanatlarını Furia
Yükseldi havalara, süzüldü, döndü yeraltına yerine.

Bir yer var İtalya'nın ortasında, yüksek dağların
Eteğinde, birçok toplumun bildiği, ünlü,
Amsanctus derler, bir oylum, çevresinde koyu,
Sık yapraklı orman iki yanda. Bir ırmak oylumun
Ortasında, taşları yuvarlayan, uğuldayan, ürküten.
Ötede korkunç bir mağara, azgın Pluton'un yeri
Görülür, büyük bir uçurum, Acheron'un toprağı yararak
Çıktığı. Korkunç çevrinti, gömülerek Erinny
Ürkünç dev oraya, kurtuldu kötülükten yerle gök.

Boş durmadı, kraliçe Saturnia, düzenledi savaş
İşlerini, saldırdı kente kargılarla çobanlar sürüsü,
Taşıdılar küçük Almon'la tanınmaz durumda
Galaesus'un ölüsünü oraya. Yara, kan, yakardılar
Tanrılara, çağırdılar Latinus'u birliğe, uzlaşmaya.
Oradaydı Turnus yakmalar, öldürmeler, kesmeler ortasında
Çoğaltmak için korkuyu, Teucerlerdir ülkeye çağrılan.
Karıştırmak için birbiriyle Frigya, Latin soyunu
Ben kovuldum konaktan. Toplandılar Bacchus'un, ünlü
Amata'nın etkisiyle, girilmez ormanlarda çılgınca,
Sıçrayan anaların çocukları bağırdılar savaş istediler.
Hepsi katıldı yazgıya, tanrılar istencine, töreye,
Bilici sözlerine ters düşen uğursuz savaşa.
Kuşattılar kral Latinus'un yüksek konağını.
Direndi deniz ortasında ırganmaz bir kaya gibi
Kabaran dalgaların saldırısına dayanan, uğuldayan,
Güçlü gövdesiyle kendini savunan, koruyan, köpüren,

Gürüldeyen sularla kuşatılan, yerinden oynamayan,
Sökülen yosunlar çarpıp dağılınca sesler yankılanan.
Önleyecek güç yok acımasız Juno'nun buyruğuyla
Süren korkunç olayları, onun isteğince hepsi.
Tanık gösterek tanrıları, parlayan gökleri Latinus
Dedi ki: "Dağıtan yazgı, sürükleyen fırtınadır bizi.
Yazık. Ey mutsuz, kanınla ödersin kutsallara saygısız
Davranmanın ödülünü, görürsün ey Turnus inançsızları.
Suçluları bekleyen işlemi, boşuna yakarışın tanrılara
Sonra, durumum iyi, koydayım, yolum açık, acısız
Ölümüm de sanırım." Dedikten sonra bunları,
Çekildi konağına, bıraktı tüm işleri oluruna.

Eski bir töre vardır Hesperia'da, Latium'da
Uyar bütün Albania kentleri, yüce Roma,
Kutsal bir anlaşma sayılır bu dayanışma.
Girerken, gözyaşı kaynağı, savaşa Roma Gatalarla,
Hyrcanialılar, Araplarla, Hintlilerle uyar bu töreye,
Doğu'ya, Partlara yürüsün, bayrağımızı geri alsın.
İki kapılıdır savaş, böyle derler, acımasız
Mars'ın yönettiği, kutsal dinin beklediği,
Tunçtan, yüz sürme, eski kol demirleriyle
Kapalı, ayrılmaz eşiğinden koruyucu Janus,
Çıkınca kesin savaş yargısı yöneticilerden, kuşanır
Özel tören giysilerini, konsül, açar gıcırdayan
Kapıları, açıklar eşiğin üstünde savaşı,
Topluma, dizilir, yürür ardınca savaşçı gençler,
Onaylanır savaş, sesler yükselir tunç borulardan.
Uyarak bu töreye, açsın diye uğursuz kapılarını
Savaşın, Aeneas birliklerine kışkırtırlar Latinus'u.
Karşı çıktı saygın kral bu kötü göreve,
Saklandı konağının koyu gölgeli bir yerinde.
İndi tanrılar kraliçesi gökten, itti güçlü

Eliyle döndürdü menteşeler üzerinde gıcırdayan kanatları,
Açtı böylece savaşın demir kapılarını Saturnia.
Birden, dingin, sessiz Ausonialılar savaşa koştular,
Kimi yayandı geniş ovada, kimi atlı,
Tozu dumana katan, savaş araçları arayan.
Kiminde parlayan yeğnik kalkan, kiminde kargı,
Yağlanmış, silinmiş, bileği taşından bilenmiş baltalar,
Dalgalanan bayraklar, sevinen, bağıran topluluklar, gürültü.
Pusatlar yapılıyor yeniden beş büyük kentte,
Örsler üzerinde, güçlü Atina, güzel Tibur,
Ardea, Crustumeri, yüksek kuleleriyle ünlü Antemnae.
Kimi başlık yapıyor, kıvırarak, örerek söğüt
Dallarını, kalkan biçiminde, kimi tunç zırh,
Kimi de düz kalkanları, dolakları gümüşlüyor.
Savaş araçları almış yerini tarım araçlarının,
Saban, orak değil babalarının kılıçları, kalkanları
Dövülüyor. Borular çalınıyor, savaş söylemleri, yürüyüşler.
Burada koşup evinden tolgasını alan, orada
Oynak atlarını gemleyen, kalkanını üç katlı, altın
İşlemeli zırhını giyen, sevdiği kılıcını kuşanan.

Açın Helicon'u, ey tanrıçalar bana, söyleyin türkümüzü,
Anlatın savaşa giden kralları, hangi orduların
Ovaları kapladığını, hangi yiğitlerin verimli İtalya
Toprağını yeşerttiğini, hangi pusatların yıkım getirdiğini.
Ey tanrıçalar, sizin elinizdedir bunları bilmek, söylemek,
Pek azdır erişen kulağımıza, bizim, söylentilerin.

İlkin, başlattı savaşı, Tyrrhen kıyılarından gelen,
Ordu düzenleyen, tanrılara karşı direnen, Mezentius.
Yanında oğlu Lausus, en güzel delikanlı,
Laurentuslu Turnus'tan sonra, gösterişli, seçkin,
Lausus, at bakıcısı, yabanlara boyun eğdiren,

Agylla'dan ayrılan, ardınca gelen gereksiz bin kişiyi
Yöneten, Mezentius'tan çok başka bir babaya,
Daha anlayışlı, başka bir üste yaraşan.

Geliyordu bunlardan sonra, çayırlarda, hurma dallarıyla
Süslenmiş arabasını, üstün atlarını gösteren yiğit
Hercules'in oğlu Aventinus, işlenmiş kalkanına
Babasının gücünü yansıtan, yüz yılanla çevrelenen
Hydra, Aventus tepesini kaplayan ormanda, Rhea'nın
Biliciyle sevişerek gizlice doğurduğu. Bu devdi
Tirynthus Geryon'u öldüren, Laurentium tarlalarını
Alan, Tyrrhen ineklerini Tiber ırmağında yıkayan.
Savaşçılar, savaşta korku salan Sabin kargıları,
Sivri uçlu kısa kılıçlar kullanırlar, vuruşurlar.
Yayadır kendisi, bürülü korkunç arslan postuna,
Örter başını dik tüylü, titreten ak dişleriyle
Başlığı, korkunç, sarkan omuzlarından ayaklarına Hercules
Kılığında gösterir kendini yürürken konağa doğru.

Geldiler ikizler, kardeşleri Tiburtus adıyla bilinen,
Tibur'dan Catullus'la, dikbaş Coras, Argoslu kardeşler.
Bunlar düşen dolular gibi okların atıldığı
Savaşta, tüm erlerden önde, korkusuz vuruşanlar.
Bulutlardan doğan, dağın doruğundan inerken karlı
Homoles'le Othrys'i aşan iki centaurosa benzeyen,
İki delikanlı kolaylıkla aşıp ortasından geçerken
Büyük ormanı, çatırdardı bastıkları çalılar, ezilirdi.

Oradaydı kurucusu Praenestina kentinin, söylenti bu,
Bir ocakta Vulcanus dölünden gelen, yalımlar içinde
Bulunan, bütün kuşaklarca bilinen kral Caeculus.
Çevresinde, onu izleyen, büyük bir köylü birliği.
Bunlar, yüksek Praenestina kırlarında oturan insanlar.

Juno tapınağının bulunduğu Gabina ovalarında soğuk
Anio ırmağı oylumunda, Hernica kayalıklarında yaşarlar,
Ey varsıl Anagnia seninle, saygın Amasene'nin beslediği.
Onların ne pusatları, kalkanları, gürleyen arabaları var,
Savaşta düşmana kurşunlu topraktan topaklar atarlar,
İki kargı kiminin elinde, başında kurt postundan
Boz başlık, sağ ayağında kaba deriden dolak,
Yerde izler bırakan sol ayağı çıplak.

At bakıcısı Messapus, Neptunus oğlu, ateşin,
Kılıcın yenemediği, çağırdı çoktandır dövüşten uzak
Barış içinde yaşayan halkı savaşa, kuşandı kılıcını.
Kendi de, duraksamadan, düzenledi ordusunu.
Odur yöneten, Fescenium'dan, Faliscus'tan gelen erleri,
Onun denetiminde Soracte tepeleri, Flavinia yaylakları,
Ciminus gölüyle dağı, Capenos ormanı.
Hepsi, dizilmiş, övgüler söylüyordu başlarında krala.
Benzerdi, yaylımlardan dönerken, yuvalarına açık havada,
Uzun boyunlarından tatlı sesler çıkaran kar
Gibi kuğulara, uzakta Asia gölünü çınlatan
Yankılanan, yayılan.
Sanırsın, tunçla donanmış, bir savaş birliği değil
Bu topluluk, bulutlardan inen, gürültüler çıkaran,
Denizden açık kıyılara gelen kuş sürüsü.

İşte eski Sabin kanından gelen, büyük bir orduyu
Yöneten, bir orduya değen Clausus. Onun ardından
Gelir Latium'da ünlü Claudia soyu, topluluğu,
Bir kesiminde Roma'nın Sabinler yerleşeliden beri.
Onun buyruğunda güçlü Amiternalılar, eski Quirisler,
Dövüşken Eretuslar, zeytini bol Mutuscalılar, Nomentum
Halkı, Velinus'un gül tarlalarında yaşayanlar, sarp
Kayalı Tetricalılar, Severus dağlarında Forulus'da, Casperia'da,

Himella ırmağı kıyısında oturanlar, Tiber'den, Fabaris'ten
İçenler, soğuk Nursia'dan, Hortina köylerinden gelen,
Latin halklarından oluşan topluluklar, gönderilenler,
Ülkeleri, mutsuz Alia suyuyla, birbirinden ayrılanlar.
Kışın, Orion'un aydınlattığı mermer denizlerinde Libya'nın
Kabaran dalgalar gibi sayısız insanlar.
Çoktular güneş sıcağında Hermus ovalarında sararmış
Likya oylumlarında olgunlaşan ekin başakları gibi.
Kalkanlar çınlar, toprak titrer ayaklarının altında.

Burada, Troya adına düşman, Agamemnon'un torunu
Halaesus koşuyor atları arabaya, bin azgın
Savaşçı getiriyor Turnus'a, kazmalarla Bacchus'un
Verimli Massica topraklarını kazanlar, yüksek tepelerden
Babalarının yaşadığı Auruncuslar, Sidicina'dan köylüler,
Calesliler, sığ Vulturnus çayı kıyılarında oturanlar,
Saticulus'un azgın insanları, dövüşken Oscus topluluğu.
Tuttukları kısa, yuvarlak kargılar, bükülgen kayışlarla
Bağlı, sol kollarını örter deriden kalkan,
Dövüşürler göğüs göğüse, kısa, kıvrık kılıçlarla.

Senin de geçecek adın şiirimizde, anılacaksın hep
Ey Oebalus, yaşlı Telon'un nympha Sebethis'ten doğan
Oğlusun, böyledir söylenti, Caprea'da Teleboerler
Ülkesinde kralken. Yetinmedi babasından kalanla oğlu,
Genişletti geniş yurdunu daha, Sacreastes halkını,
Aldı Sarnus'un suladığı verimli toprakları,
Sonra Rufra'yı, Batulus denen yerleri, Celenna
Oymaklarını, elmalarıyla ünlü Abella kalelerini.
Bu insanlar Teutonlar gibi ok atarlar, giyerler
Başlarına, ağaçlardan koparılmış, mantar başlıklar
Parlar tunç kalkanları da, kılıçları da.

Soktu seni de savaşa sonunda dağlık Nersa
Ordunla, varlığınla üne kavuşan Ufens.
Güç kazandırdı sana ormanlarda avla geçinen,
Kıraç topraklarda yaşayan, korkusuz Aequuslar.
Bunlar toprak işlerken de savaşçıdırlar, toplanırlar,
Ilgarla, soygunla geçinmeyi seven dağlılar.

Geldi Marrubia'dan bir kutsal görevli, başlığı
Yapraklı zeytin dallarıyla kaplı, erdemli Umbro,
Kral Archippus göndermiş onu buraya, uyuturdu
Tatlı türkülerle, okşayarak eliyle, ağulu yılanları
Bile, korkunç hydraları, öyle bir becerisi vardı,
Bu yaratıkların öfkelerini yumuşatırdı, sağaltırdı
Açtıkları yaraları da. Oysa gücü yetmedi Dardanos
Okunun açtığı yarayı onmaya, ne Marsi dağlarından
Derlenen otlar yaramış, ne büyülü türküler, üflemeler.
Ağladı sana Anguitia ormanı, Fucinus'un ışıyan suları,
Nice pırıl pırıl göl.

Gidiyordu, Hippolytus'un güzel oğlu Virbius da savaşa,
Annesi Aricia göndermiş onu besbelli, ıslak
Kıyıya yakın, kutsal Eregia ormanında, yüce
Diana sunağının olduğu yerde büyümüştü.
Söylentiye göre, düşürüp tuzağa üvey anası
Öldürtmüş Hippolytus'u, parçalamış ürken acımasız atlar
Mutsuzu, kanıyla ödemiş babasının suçunu, sonra
Dönmüş yeniden yaşama, parlak havada ışıyan
Yıldızlarda, göklerde Paeon'un atları, Diana'nın sevisiyle.
Öfkelenmiş yüce Jupiter, karanlık yeraltından yeryüzüne
Çıkmasına bir ölünün, yaşam ışığına yükselmesine,
Çarpmış, otlarla ölüleri dirilten Phoebus oğlunu,
Yıldırımıyla, göndermiş Styx'in karanlık sularına.
Ancak, seven Diana, saklamış Hippolytus'u bilinmeyen

Bir yerde, yalnız başına, İtalya ormanlarında,
Virbius adıyla, sessizlik içinde, bilinmeden.
Uzak tutulur Diana tapınağının bulunduğu korudan.
O günden beri, Hippolytus'u parçalayan boynuz toynaklı
Atlar, dolaşır, azgın atların koşulduğu arabasıyla,
Virbius ovalarda korkusuz, kıyılarda, dağlarda,
Girer savaşa, sürer arabasını yiğitçe, saldırır.

En önde Turnus, hepsinden yüce, savaş aygıtları
Elinde, görkemli, gidiyordu birliğinin başında.
Üç telekli, deri kaplı başlığının üstünde Chimaera,
Gırtlağından Aetnac yalımları gibi soluklar püsküren,
O denli korkunç, yalımlar çıkar ağzından ne denli
Kızışırsa savaş, dökülürse yerlere kan.
İşlenmiş Io'nun altınla görüntüsü gencin kalkanına,
Düz kıyısına, dik boynuzlu, kabarık tüylü
Bir inek, açık bir kanıt yiğitin soyuna,
Yanında kızı koruyan Argus, bir de süslü
Testisiyle, ırmak suyu döken, baba Inachus.
Atlı, yaya büyük bir topluluk, kalkan kalkana
Dayalı, Argoslu gençler, Turnus'un ardınca giden,
Ovayı dolduran Auruncuslar, Rutuller, Sıcanlar, Sacranlar,
Birer ordu donanmış, Labicuslar, süslü kalkanlı
Tiber, Numicus kıyılarını, Rutul tepelerini,
Circae dağını sabanla işleyenler, ekenler, Anxurlu
Jupiter'in yerleri, mutlu Feronia'nın sevdiği kırlar.
Karanlık Satura bataklığı, derin oylumdan
Akarak denize varan soğuk Ufens.

Sonra geldi Volsca topluluğundan Camilla savaşa,
Yiğit kadın, atlıların, pusatları parlayan birliğin
Başında. Yatkın değildi elleri Minerva'nın işlerine,
Bilmezdi sepet örmeyi, çetin işlere girişmeyi.

Yellerle yarışmayı, koşmayı seven bir kızdı.
Ezmeden otları, başakları geçebilirdi ekili, yeşil
Tarlalardan, ekinlere değmeden, kabaran sular
Üzerinden, ıslanmadan ayakları, aşabilirdi uçarak
Değmeden yol bulabilirdi kendine deniz yüzeyinde.
Evlerinden, köylerinden ayrılan delikanlılar, analardan
Oluşan topluluk bakardı şaşkınca pusatlarına,
Yiğitçe gidişine, omuzlarından dökülen görkemli erguvan
Üstlüğüne, saçlarını toplayan altın saçbağına,
Likya yapısı kılıcına, tuttuğu sivri,
Demir uçlu çoban değneğine.

SEKİZİNCİ KİTAP

AÇTIĞINDA Laurentum kalesinde savaş bayrağını Turnus,
Kısık, kalın boru sesleri ortalığı çınlattığında,
Atlar arabaya koşulduğunda, topuzlar kalkanları dövende
Kaynaştı yürekler, duyulan gümbürtüden, gençler toplandılar,
Katılmak için savaşa Latium'da, gönüllü.
Geldiler önceden, önderler, Ufens, Messapus,
Tanrıları yeren Mezentius, yardımcılar topladılar yöreden,
Boşalıyordu köyler, ovalar, tarlalar, savaş var.
Gönderildi büyük Diomedes'in başkentine Venulus,
Bildirmek için Latium'a yerleştiğini Teucerlerin,
Yardım gerek, gelmiş Aeneas donanmasıyla, Penatlarını da
Getirmiş yendiği Latium'a, büyük ün salmış burada,
Elverirse yazgı egemenlik sağlayacak, öyledir savları,
Birleşmiş halk bu Dardanoslu yiğitle,
Aeneas'ın beklediği sonucu daha iyi bilmeli
Turnus'tan, ya da Latinus'tan, Diomedes bunu,
Sürdürmek istiyorsa egemenliğini ülkesinde.

BÖYLEYDİ Latium'da durum, görünce yiğit Laomedon
Bunu, çalkandı kabaran kaygılar denizinde dağlarca,
Çeviriyor gözlerini sağa sola, karışıyor başı,
Sığmıyor içi içine, yalpalıyor, denge kuramıyor.
Tunç bir kabın içinde titreşen sudan yansıyan,
Güneşin, ayın ışınları gibi, çevreye yayılan,
Parlak tavan süslerine çarparak dağılan, odada
Uçuşan, havaya yükselen, ışıyan, ürperen.

Geceydi, yorgun yeryüzünde bütün canlılar, yatmış
Kuşlar, sürüngenler, dört ayaklılar derin uykuda,
Uzanmış saygın Aeneas suyun kıyısında, ayazda,
Mutsuz bir savaşın etkisiyle sarsılmış, yıkılmış gibi,
Bırakmış gövdesini gökkubbenin altında dinlenmeye.
Sevecen, güleç ırmak tanrısının, yaşlı Tiberinus'un
Yeriydi burası, kavak yaprakları arasından kaldırmış
Başını bakıyor gibi görünmüş ona, yeşilimsi,
İnce ketenden üstlüğü, saçlarını kuşatan
Gölgeli kamışlar. Giderdi şu sözlerle kaygısını:

"Sen, ey tanrı oğlu yiğit, Troya kentini
Düşmandan alan, bize kazandıran, ölümsüz Pergama'yı
Koruyan, Laurentum'da seni bekler Latin tarlaları,
İşte güvenli konağın, sana bağlanan Penatlar,
Ne savaş korkusu, ne sakınca, ne tanrıların öfkesi,
Kalkmış ortadan hepsi.
Sanma boş düşlere kapıldığını, görüntüler gördüğünü,
Geniş kıyılarda, meşelerin altında bir domuz
Bulacaksın, beyaz, otuz yavru doğurmuş, uzanmış
Yerde, çevresinde yavrular, memelerinden emmekte.
Orasıdır kuracağın kentin yeri, emeklerinin odağı.
Geçecek aradan üç kez on yıl, kuracak Ascanius
Görkemli kenti, Alba adıyla anılan. Kesindir
Sözlerim. Dinle, şimdi, göstereceğim sana
Başarının, mutlu yaşamanın yolunu, kısaca.
Pallas soyundan gelen Arcadia halkının buraları,
Kral Evandrus'un arkadaşları, onun bayrağını taşıyan.
Bir yer seçtiler dağın üstünde, kent kurdular,
Ataları Pallas için, Pallanteum derler adına.
Onlar, Latinlerle bitmez bir savaşı sürdürenler.
Anlaş onlarla savaşlar için, birlik oluşturun.
Irmağın kıyıları boyunca gönderirim seni,

Küreklerle yardım ederim akıntıya karşı sana.
Kalk, ey Tanrıçanın oğlu, yıldızlar batarken yakar
Juno'ya, töre gereği, yatıştır öfkesini, göksellere
Sun adaklarını, başarırsan ödersin bana borcunu.
Ben, gördüğün, kıyılarını sulayarak akan, verimleyen,
Birbirinden ayıran ırmağım, mavi Tiber'im,
Tanrıların sevdiği kutsal akarsuyum ben.
Yüce konağım olacak, başkent kurulacak burada."

Böyle söyledi, ırmağın çevrintisinde gömüldü derine,
Bıraktı Aeneas'ı uykuda, gecede, çekilip gitti.
Kalktı Aeneas, baktı doğan güneşin aydınlığına,
Doldurdu ırmaktan avuçlarını, töre gereğince,
Şunları söyledi yakaran sesiyle göğe karşı:
"Ey nymphalar, ey akarsular kaynağı Laurentium nymphaları,
Sen, ey kutsal derelerinle Thybris baba, koruyun
Aeneas'ı, sakının yıkımlardan, alın güvenceye,
Yerin ne olursa olsun, seni gizleyen su, kaynağın
Sensin acıyan dar günümüzde bize, sen en yücesin.
Sanadır tüm saygılarım, adaklarım hep,
Bütün Hesperia sularının egemeni, iki boynuzlu
Irmak. Yardım et bana, getir yerine sözünü."
Bunları söyledi, seçti donanmadan iki gemi,
İki yandan kürekli, düzenledi kürekçileri, savaşçıları.

Beklenmeyen bir tansık belirdi gözlerinin önünde,
Irmağın kıyısında, ormanda, yeşil otlar üzerinde
Uzanmış bir domuz, çevresinde kendisi gibi ak yavruları.
Ey yüce Juno, dinsever Aeneas, götürür domuzu
Sunağa, keser adına, sürüyü adar sana.
Dindi, tüm gece boyunca kabaran, gürleyen
Akışı Thybris ırmağının, çekildi sessizce, kaynağına.
Durgun, sevimli bir göl, kımıltısız bataklık gibi,

Yüzeyi düz sular, gerekmez kürek çekmek.
Hızla gittiler yollarında, mutlu, esen,
Kayıyordu boyalı, sakızlı çam kayıklar sularda,
Şaşardı sanırsın ırmak da, orman da kayıkların suya
Yansıyan alışılmadık süslerine, kalkanların parıltısına.
Tükenmiş kürekçiler, gece gündüz kürek çekmekten,
Geçiyorlar uzun kıvrımlarını ırmağın, türlü ağaçlarla
Örtülen, yarıyorlar parlak yüzeyine yansıyan yeşil
Ormanları, suyun. Göğün ortasında yakan güneş,
Gördüler uzakta surları, kuleyi, dağınık evleri,
Eskiden, yoksul bir kentti, Evandrus'un egemenliğinde.
Yücelttı, saygınlık, etkinlik kazandırdı ona Roma.
Çevirdiler karaya kayıkları birden, yanaştılar kente.

O gün, yıllık adaklar sunuyordu Arcadia kralı
Amphitryon'un büyük oğluna, bir de tanrılara,
Kentin önünde, ormanda, yanındaydı oğlu Pallas
İleri gelen gençler, küçük kurul üyeleri
Günlük yakıyorlar, ılık kan buğuları sunaklarda.
Görünce ormanda, gölgeli sık ağaçlar arasından
Yaklaştığını sessiz kürekçilerle, yüksek gemilerin ırmakta,
Korktular, birden, ayağa kalktılar, sofrayı bıraktılar.
Yasakladı yiğit Pallas töreni kesmeyi, aksatmayı.
Atılır öne bir ok alarak, dikilir karşılarına,
Bağırır tümsekten, uzaktan: "Delikanlılar hangi neden
Sizi bilmediğiniz yerlere götüren? Nereye böyle?
Kimsiniz? Nerelisiniz? Barış mı, savaş mı dileğiniz?"
Saygın Aeneas, yüksek pupadan, elinde tuttuğu
Barış örneği zeytin dalını göstererek, dedi ki:
"Troyalılardır gördüğün, kaygıları da savaşmaya Latinlerle,
Sığınmacıları yeren, aşağılayan, onlara savaş açan
Evandrus'la görüşmek isteriz, gidin, söyleyin ona,
Yardım istemeye geldi seçkin Dardanos önderleri."

Şaştı bu yüce ünü duyunca Pallas,
Haykırdı: "Kim olursan ol, gel görüşmeye
Babamla, saygın bir konuk gibi gir kentimize."
Uzatmış Aeneas elini, kucaklamış onu sevgiyle,
Yürüdüler ırmaktan ayrılıp ormanın eteğinde.

Şu güzel sözlerle karşılamış Aeneas kralı:
"Ey Greklerin en yücesi, yazgın istedi sunmayı
Sana şu süslü, bağlı dalı, dileklerimi açıklamayı,
Ne Arcadia soyundan, ne Greklerin önderi olmandan
Korktum, ne de Agamemnon'la Menelaos'a yakınlığından,
Erdemim, kutsal yargıları tanrıların, ortak atalarımız,
Bir de yeryüzüne yayılmış ünün bağlamış beni
Sana, yazgının uyarak kaçınılmaz buyruğuna.
İlion kentinin kurucusu, ilk kralı Greklere,
Göre, Atlas kızı Electra'nın oğlu Dardanos gelmiş
Teucerler ülkesine. Omuzlarında gökleri taşıyan
Yüce Atlas'tır Electra'nın babası.
Mercurius'tur sizin atanız, gebe kalınca güzel
Maia, doğurmuş onu Cyllene'nin soğuk doruğunda,
Söylentiye göre Atlas'ın kızıdır Maia, gökte yıldızları
Yöneten, taşıyan Atlas'ın dölünden gelmiş.
İki soy türemiş bir dölden, böyle bilinir.
Güvendim buna, sormadım elçiden, araştırmadım düşünceni,
Geldim eşiğine kendimi, başımı ortaya koyarak,
Senden yardım dilemeye, yakarmaya gönlümce.
Acımasız bir savaş açmış bize, sana olduğu
Gibi, Daunialılar, sürerlerse buralardan bizi,
Vuracaklar boyunduruğa tüm Hesperia'yı kanılarınca,
Kıyıları yıkayan bütün denizlerde egemenlik kuracaklar.
Anlaşalım, savaşçı, yiğit, denenmiş, korkusuz gençler
Var aramızda, vuruşmada başarı göstermiş, atılgan."

Böyle demiş Aeneas, dikmiş ona bakışlarını
Konuşurken, Evandrus, incelemiş ağzını, gözlerini, gövdesini
Tüm. Yanıtladı kısaca: "Mutluyum seninle tanışmaktan,
Konuşmaktan. Teucerlerin en yiğiti. Anımsattın bana,
Baban, büyük Anchises'in yüzünü, sözlerini, sesini
Anımsadım, görmek için kız kardeşi Hesione'nin ülkesini,
Laomedon oğlu Priamus'un giderken Salamis'e
Arcadia'nın serin yörelerine değin ulaştığını.
Çiçek açıyordu yanaklarımda gençliğimin ilk evreleri,
İlgimi çekerdi Teucer önderleri, özellikle Priamus,
Hepsinin önünde yürüyen Anchises, uzun boylu.
Yanıyordum derin bir gençlik tutkusuyla, konuşayım,
El sıkışayım o yiğitlerle, yoldaş olayım diye,
Sokuldum yanına, tutkuyla, götürdüm Phenens kentine.
Dönerken, verdi bana, süslü bir Likya okluğu
Oklarla dolu, altın işlemeli bir üstlük, şimdi
Oğlum Pallas'ın kullandığı iki altın gem.
Önceden gerçekleşmiş elimle dilediğin uzlaşma, yarın
Aydınlatırken yeryüzünü günün ilk ışıkları gelecek
İstediğin yardım yerine, kıvançla göndereceğim seni.
Gönüldeş olarak geldiniz buraya, katılın düzenlenen
Yıllık adak törenine, doğru değil ertelenmesi,
Oturun bizimle birlikte kurulmuş, töresel sofralara."

Söyledikten sonra bunları, getirtti yemekleri,
Kaldırılan bardakları, donandı sofralar, geniş çimende.
Çevresinde konuklar, akçaağaç koltuklar,
Arslan postuna oturmuş Aeneas, gençlerle
Rahipler, getirdiler sunaklardan kavrulmuş boğa
Ciğerleri, yerleştirdiler sepetlere Ceres'in özenle
Yapılmış armağanı ekmeği, Bacchus içkisini.
Aeneas'la Troyalı gençler yediler bir boğanın
Sırt etlerini, kutsanmış, yıkanmış bağırsaklarını.

Açlık giderildi, yatıştı yemek tutkusu da,
Dedi ki kral Evandrus: bir yük değil bize
Bu yıllık tören, gelenek gereğidir, eski
Tanrıları yadırgayan sapkınlar için değil bu sunak.
Ey Troyalı konuk, büyük yıkımlar gördük, kurtulduk,
O nedenledir bu kutsamalar, törenler, adaklar bizde.
Bak, ilkin şu kayalardan sarkan taşa,
Uzakta sağa sola dağılmış yığınlara, dağda
Yapılmış ıssız eve, devrilmiş taş yıkıntılarına
Bir mağara vardı orada, derin, geniş, korkunç
Cacus'un yeriydi, yarı insan, yarı hayvan.
Girmezdi güneş ışığı bile, yeni dökülmüş
Kanla toprağı buğulu, çivilenmiş yüksek kapılara
İnsan başları, solgun, acılı, sarkar aşağı
Vulcanus'tu babası, kara yalımlar saçılırdı
Ağzından, koca bir yığın gibi yatıp gerindiğinde.
Geldi bir gün, yerine dileğimiz, yetişti yardımı
Bir tanrının bize. Öç almakta eşsiz Alcides,
Üç gövdeli Geryon'u öldüren, ılgarlayan, bununla övünen
Ulaştı buraya, iri boğalar güdüyordu, dolduruyordu
Hayvanları yaylımları, akarsu kıyılarını yiğitin.
Sürdürdü çılgınlığını, azgınlığını Cacus, dinmeyen
Taşkınlığını, kötülüğünü, çaldı yaylımdan dört iri
Boğayı, gösterişli, daha döllenmemiş güzel ineği,
Sürüklemiş, iz bırakmasın diye, tutup kuyruklarından.
Götürmüş, saklamış karanlık mağarasında, tersine götürüp.
Silmiş bütün ayak izlerini yerden, gizlemiş,
Ilgarladığı hayvanları derin oyuğunda kayanın,
Ne denli aransa da bulunmazdı mağaraya giden yol.

"Bu ara, davrandı iyice doymuş sürüsünü
Götürmek için yaylımından Amphitryon oğlu,
Böğürdü giderken öküzler, doldurdu kırları böğürtüler,

Yankılandı tepelerde, yakınmalı, acıklı sesler.
Yükseldi bir ineğin böğürmesi, seslerine karşı
Boğaların, karanlık mağaradan, yıkıldı Cacus'un umudu,
Tuzağı. Kararmış öfkeden Alcides'in gözü, kabarmış
Üzülünce safrası, kapıp kargısını, kıvrık uçlu
Ağır değneğini, çıkmış hızla tepesine dağın,
Gördüler, ilkin korkudan oynayan, titreyen gözlerini
Cacus'un bizimkiler. Kaçtı mağarasına yelden hızlı,
Saklandı, kanat takmış sanırsın ayaklarına korku.
Girince içeri, düştü zincirlerle bağlı boşlukta
Asılan kaya, kopardı kapıyı, babasının buluşuydu
Bu, pekiştirdi kapılarını sığınağın, güvenli kıldı.
Yetişti Tirynthius dönmüş öfkeden gözleri, korkunç,
Bakıyor, yokluyor çevreyi, bir giriş arıyor mağaraya,
Gıcırdatarak dişlerini. Üç kez dolaştı Aventinus
Dağının çevresinde, öfkeyle, üç kez açmayı denedi
Kapalı kapıyı, boşuna, yorgun yığıldı yere.
Büyük bir kaya, dimdik, sivri, yükselir arkasında
Mağaranın, görünür hangi yönden bakılsa,
Çevresinde sarp kayalar, kuşların yuvalandığı,
Sola kaymış kayanın eğik tepesi, ırmağa,
Geçti karşıt yöne, sağa, Hercules sarstı
Kayayı, söktü derin köklerini devirerek öne,
Doldurdu gökleri korkunç gürültü birden,
Yarıldı kıyılar, aktı tersine korkan ırmak.
Göründü mağara, Cacus'un gizli, büyük konağı,
Derinlere uzayan karanlık inler aydınlandı,
Olmazdı başka türlü yarılsa derinliğine toprak,
Açılsa karanlık yerler, tanrıların tiksindiği donuk
Yöreler, korkunç uçurumun görüntüleri, görünse titreşen,
Başıboş dolaşan tinsel görüntüler aydınlıkta.

Şaşırdı birden, sarsıldı Cacus bu beklenmedik ışık
Karşısında, saklandığı kaya oyuğunda, gürledi sıkıştırınca
Onu yukardan Alcides kargılarla, taşlarla, değneklerle,
Eline geçirdiği kalın ağaç dallarıyla durmadan.
Anlayınca kalmadığını kaçma kurtulma yolunun Cacus
Yoğun dumanlar püskürür ağzından, anlatılmaz dille,
Doldurur mağarayı koyu bir karanlık, korkunç,
Gizler kendini gözlerden, karışır birbirine karanlığında
Gecenin yalımla duman, ürküten, sızlatan, yoğun.
Tutamaz Alcides kendini, atılır içine yalımların
Hızlı sıçrayışla, yoğun dumanların geldiği yere,
İçini bulutların doldurduğu kocaman mağaranın.
Birden yakaladı yalımlar püsküren Cacus'u sımsıkı,
Sıkıştırdı kollarının arasında, bastırdı, fırladı gözleri
Oyuklarından, boğuldu kurumuş gırtlağına dolan kanla.
Görülür sökülen kapılardan içi karanlık mağaranın,
Çalınan inekler, ılgarlanan nesneler, devin yadsıdığı
Bütün çalınmışlar. Sürüklenir ayaklarından devin ölüsü,
Atılır dışarı. Şaşar gören korkunç gözlerini,
Kalın kıllı göğsünü, yüzünü, yalımları sönmüş
Boğazını, bu yarı insan yarı hayvan yaratığın.

O günden beri sürdürür kuşaklar bu adak törenini
Kalabalık bir toplulukla, Potitius'tur kurucusu.
Burada otururdu Hercules tapımını koruyan
Pinariuslar, sunak yaptırmıştı ormanda kendine Hercules,
Kutsaldı bizce, orası, kutsal kalacak hep.
Gelin delikanlılar, süsleyin yapraklarla saçlarınızı
Sevinciyle bu büyük başarının, kaldırın kadehleri,
Kutsayın, tanrınızı, yakarın, içki dökün anısına."
Bunları söyledi, süsledi saçlarını iki renkli
Kavak yapraklarıyla Hercules'in yandaşı, örttü, gölgeledi
Başını, çevreledi dallarla, tuttu kutsal kabı
Sağ eliyle, toplandılar çevresine masanın, kutsadılar tanrıları.

Yaklaşıyordu çoban yıldızı bu ara, Olympos'a,
Rahipler, önlerinde Potitius, ellerinde töresel ışıldaklar,
Bürünmüşler hayvan gönlerine, yürüyordu birlikte.
Yeniden düzenlenmiş şölen, donatılmış masalar, tatlı
Yemekler konmuş kaplara, adakla dolmuş sunaklar.
Özel çalgıcılar, oyuncular aydınlatılmış sunakların
Çevresinde, şakaklarında kavak yaprakları, kutsal türküler
Söylerler. Bir yanda gençler, ötede yaşlılar toplu,
Hercules'i öven korolar, türkülerle anlatılan başarılar,
Üvey anasının gönderdiği iki yılanı boğması
Sıkarak elleriyle, iki büyük kenti yıkması savaşla,
Troya'yı, Oerchalia'yı, kralken Eurystheus, acımasız
Juno'nun buyruğuyla, nice güçlüğe, sakıncaya katlanarak.
"Sensin ey yenilmez yiğit öldüren iki gövdeli
Oğullarını bulutun, Hylacus'la Pholus'u, ayrıca Girit
Devini, Nemea mağarasında korkunç arslanı, elinle.
Sensin titreten Styx gölünü, Orcus kapıcısını
Kanlı mağarasında yarı kemirilmiş kemikler üzerinde
Yatanı. Ne devlerden korkarsın, ne azgın Typhaeus'tan,
Korkunç pusatlar taşıyan, ürkütmedi seni Lerna'nın
Birçok başını kaldırıp çevreni saran yılanı da.
Esenlikler ey Jupiter'in gerçek oğlu, Olympos'un,
Gel, katıl şölenimize, uğurlandır ayaklarınla adağımızı."
Böyle övgüler söylediler, Cacus'un öldürülmesini, mağarasını,
Yalımlar püskürüşünü, türkülerine eklediler.
Doldurdu ormanı gürültüleri, yankılandı tepelerde türküler.

Döndüler kente hepsi, bitince düzenlenen kutsal
Törenler. Yürürken tutunuyordu yaşlı kral oğluna,
Aeneas'a. Yolu kısaltan, kolaylaştıran değişik söyleşmeler.
Aeneas baktıkça çevresine, şaşıyordu, takılıyordu gözleri
Gördüklerine, ilginç görüntülere, nesnelere,
Soruyor, araştırıyordu kıvançla yeni yapılan, eskiden

Kalan anıtları, resimleri, tüm süslemeleri, yapıtları.
Dedi ki, Roma kalesinin kurucusu, kral Evandrus:
"Bu ormanlarda yaşardı Faunuslar, nymphalar meşelerin
Kalın, kaskatı gövdelerinden doğmuş yabanıl adamlar,
Ne tarım, ne öküz koşma, ne biçme, ne töre,
Ne yiyecek biriktirme, geçim kaygısı, hepsinde
Besinleri dallardan toplanan yemişler, çetin avcılık.
İlkin Saturnus gelmiş yüksek Olympos'tan buraya,
Jupiter'in saldırısından kaçan, yönetimi ona kaptıran.
Odur dağlarda, ırmak kıyılarında dağınık yaşayan,
Eğitimsiz kaba halkı toplayan, yasalar koyan,
Buraya güvenilen, sığınılan yer: Latium diyen.
Altın çağını yaşamış onun yönetiminde
Halk, mutluluk, barış, esenlik içinde.
Sonra başladı yavaş yavaş yozlaşma dönemi,
Varsıl olma, savaş tutkusu yüzünden yıpranma.
Geldiler Ausonialılar, Sicilyalılar buraya hepsi azgın,
Sık sık değişmiş adı Saturnus ülkesinin.
Krallar yaşadı, dev gövdeli, acımasız Thybris, ondan
Gelir, biz İtalyanların, Tiber dediğimiz ırmağın
Adı, unutulmuş gerçek adı eski Albula'nın,
Ben, yurdumdan sürülmüş, sürüklenmişim denizlerin öte
Kıyısına, güçlü tanrı buyruğu, değişmez yazgı,
Annem nympha Carmentis'in korkunç önerisi, yüce
Apollon'un bildirisi yerleştirmiş buraya beni."

Bunları söyleyip ilerledi, gösterdi giderken sunağı,
Romalıların Carmentalis kapısı dedikleri eski anıtı,
Aeneas'a bilici nympha, Carmentis adına dikilen,
Aeneas soyunun, Pallanteum'un geleceğini, yüceliğini
Önceden, ilk kez açıklayan, duyuran.
Gösterdi ona, Romulus'un sığınak dediği büyük
Ormanı, soğuk bir kayanın içindeki Lupercal'ı,

Likyalı Pan'ın Arcadia töresince kutsandığı yeri.
Oradan götürmüş onu Argiletum ormanına, kutsal
Olmayan. Anlattı andiçerek konuğu Argus'un
Öldüğü yeri, bir de Terpeius kayalığını, Capitolium'u,
Eskiden korkunç çalılıkla kaplıydı, parlıyor şimdi.
Dincil korkular salar eskiden beri köylülere
Orası, görünce titrerlerdi ormanı, kayayı.
Dedi mi Evandrus: "Bilinmeyen bir tanrı oturur
Sanırım, şu ormanda, yeşil ağaçlarla kaplı tepede.
Arcadialılar inanırlar, orada Jupiter'i gördüklerine,
Ortalığı karartan kalkanı saldığına, bulutları yürüttüğüne,
İki kent vardı şurada, yıkıntıları görülen
Eskiden, atalarımızın kalıntıları, yiğitlerin anıtları.
Kulelerden birini baba Janus, ötekini Saturnus
Kurmuş, birine Janiculum, ötekine Saturnia denirdi."

Yaklaşırlar konutuna konuşarak yoksul Evandrus'un
Görürler Forum Romanum'u, duyarlar ünlü Carinae'da sürü
Böğürmelerini. Varınca konuta dedi ki Evandrus: "Üstün
Alcides'in girdiği kapı, burası da yattığı konak.
Bırak varsıllığı, görkemi, sevecen ol tanrı gibi
Yetinmeye bak elinde bulunanla, ey konuğum,
Gülcryüzle karşıla yoksulluğumuzu, küçümseme bizi."
Götürdü yüce Aeneas'ı daracık evine, oturttu
Kuru otlarla doldurulmuş, bir Likya ayısı postu
Örtülmüş yatağın üstüne, uzansın, dinlensin diye.

Kapattı kara kanatlarıyla yeryüzünü basan karanlık,
Ürperdi yüreği Venüs ananın, boşuna değildi,
Laurentiusluların saldırısından, gürültüsünden korkmuştu.
Girer altın süslü odasına Vulcanus'un, başlar
Sevişme duygularını kamçılayan sözlerle, onunla, konuşmaya:
"Argos kralları yıktılar savaşla Pergama'yı, çökerttiler,

Kalelerini yaktılar acımasızca, suçları yokken,
Yardım dilemedim senden, o düşkünler için, ordu
Gönder demedim, ey sevgili kocam, yorulasın istemedim.
Oysa Priamus'un oğullarından yanaydı gönlüm, acıyordum
Onlara yapılan uygunsuz işler yüzünden,
Aeneas'ın başına gelenlerden, çektiği sıkıntıdan üzgündüm.
Şimdi Jupiter'in buyruğuyla, Rutuller ülkesinde Aeneas.
Yakarırım, göster tanrısal kayranı, yardımı esirgeme,
Kırma oğlu için yalvaran anayı, ordu sağla,
Nereus kızıyla Tithon'un karısıdır seni kandıran
Gözyaşlarıyla. Bak, kaç topluluk anlaşmış, kapamış
Demir kapılarını nice kent, öldürmeye yoldaşlarımı.

Bunları deyip doladı kar gibi kollarını tanrıça
Duraklayan kocasının boynuna, sevgiyle ısıttı onu.
Birden sarar gövdesini sevginin sıcaklığı, işler
İliklerine, kemiklerine yalım, sarsılır sevişme tutkusuyla.
Böyledir şimşek çaktığında gürleyen bulutları yararak
Kıvılcımlanan ışıkların, hızla uçtan uca geçişi de.
Bilirdi kadın güzelliğinin etkisini, yürek oynatışını.
Sonsuz bir sevgiyle yıkılan tanrı dedi ki:
"Gerekir mi başka neden araman? Yok mu bana
Güvenin ey tanrıça? Söyleseydin bu kaygını önceden
Bize, donatır, güç verirdik Teucerlere, yardım ederdik.
Engel değildi tanrı da, yazgı da Troya'nın yaşamasına,
Priamus'un on yıl daha egemenlik sürmesine.
Savaş istiyorsan, şimdi, buysa düşüncen, ereğin
Yaparım elimden geleni, gösteririm gücümü, demiri,
Altını eriten körüğüm, ocağım, pusatlar hepsi
Senin, bırak yakarmayı, sarsılmasın kendine güvenin,
Azalmasın gücün." Dedikten sonra sarıldı tutkuyla
Simsıcı, gömüldü kucağına karısının, tüm
Gövdesi gevşeten, uyuşturan sevginin tadıyla.

Yarılamış yörüngesini gece, gitmiş uykunun verdiği
İlk esenlik, dinlenme, bu süre içinde kalkardı
Evinin işlerini görmeye Minerva, sürdürmek için
Yaşamı, yakmaya sönmüş ocağı, elinde örekesi,
Çalışırdı geceleri, çalışır yorulur, arkadaşlarıyla
Işıldağın aydınlığında, korur yatağını kocasının kötü
Çabalardan, eğitir küçük çocuklarını, yedirir, içirir.
Bunun gibi kalkardı yumuşak yatağından erkenden
Güçlü ocak tanrısı da, başlardı demircilik işlerine.

Bir ada Sicilya kıyısında, Acolia'da Lipara
Yakınında, dumanlar çıkar sarp kayalarından.
Bir mağara kayanın dibinde cyclopların yalımlarıyla
Oyulmuş, Aetna, gürültüler çıkar, gökgürültüleri gibi,
Andırır çekiçle vurulan örsten yayılan iniltileri.
Soluyan yalımlar yayılır büyük ocaklarından,
Vulcanus'un evidir burası, Vulcania ülkesi derler.
İndi yüce gökten yalımların tanrısı buraya.
Demir işlerdi bu geniş, korkunç mağarada, Brontes,
Steropes, Pyracmon denen cycloplar, gövdeleri çıplak.
Bir iş vardı ellerinde, tanrıların efendisinin gökten yere fırlattığı,
Daha önce yapıp parlattıkları yıldırımın kalmıştı
Eksik yanları, gerekirdi bitirilmesi hepsinin.
Bu yıldırımda, bölümlerin üçü doluya ayrılmış,
Üçü yağmur bulutuna, üçü kızıl yalıma,
Üçü Auster'e. Gürültü, korku, şimşek, yalım,
Bir de öfke ekleniyordu bu yapıta, şimdi.
Yapıyorlardı başka bir yerde tekerlekleri kanatlı
Bir araba Mars'a savaşçıları, kentleri uyandıran.
Öfkeli Pallas'ın korkunç savaş kalkanı Aegida,
Altınla benekli yılan derisiyle süslenmiş,
Dolanmış Gorgonlar, tanrıçanın göğsüne değin yükselen,
Kesilmiş başlarında gözleri canlıymış gibi parlayan.

Dedi ki Vulcanus: "Kaldırın, götürün hepsini başlanmış
İşlerin başka yere, dinleyin Aetnalı Cycloplar.
Bir yiğit için yapılması gerek pusatların, gösterin
Gücünüzü, ellerinizin becerisini, uzmanlığınızı, günüdür,
Durmayın artık." Gerek yok uzatmaya sözü,
Girişti lerhepsi işbölümüyle çalışmaya, hızla,
Eridi su gibi demir, altın, madenler aktı,
Sıvıya dönüştü geniş fırında öldüren çelik.
Bir kalkan yaptılar tüm Latin oklarına, kargılarına
Karşılık, üstüste yedi kat pekiştirmeli, sağlam,
Kimi doldurur havayı körüklere, boşaltır kimi
Cyclopların, daldırır gıcırdayan tuncu suya kimi,
Gürler mağara çekiç vuruşlarından, örs sesinden.
Kaldırırlar kollarını vargüçleriyle, düzgün aralıklarla
Vururlar kıskaçlarla tuttukları maden topaklarına.

Sürdürürken Lemnoslu tanrı, Aeolia kıyılarında işleri
Çağırdı yükselen güneş, bir de kuş sesleri
Evandrus'u küçük evinden dışarı, günün erkeninde.
Kalktı, giyindi yaşlı adam, geçirdi ayaklarına
Etrüsk işi ayakkabılarını, bağlayıp alttan üstten,
Takındı omuzundan sarkan Tegeae'da yapılmış kılıcını,
Attı sol omuzuna panter gönünden üstlüğünü.
Çıkar alt kattan evin bekçisi iki köpek
Yürür yanınca yolda, korumak için beyi.
Yönelir gönüldeşi Aeneas'ın yalnız oturduğu odasına.
Anımsar yiğit, verdiği sözü, onunla söyleşiyi.
Erken kalkmış, dışarı çıkmıştı Aeneas da,
Birinin yanında oğlu Pallas, ötekinin arkadaşı
Achates'ti yürüyen. Karşılaştılar, el sıkıştılar.
Söyleştiler konağın önünde, sözün tadını çıkardılar.
İlkin kral aldı sözü:

"Sen, Teucerlerin yüce önderi, sen yaşadıkça
Ne Troya'nın, ne krallığın çöküşünden sözedebilirim,
Çetin bir savaşta, büyük ününüz karşısında,
Yetmez gücümüz yardıma. Buradan Tiber çevirmiş
Bizi, öteden Rutuller sıkıştırır, duyulur surlarımızdan
Kılıç şakırtıları. Yine de, savaşta yanındayım, güçlü
Bir halk, etkin bir devletle. Esenliktir sonu
Bu yıkımın, mutlu yazgındır seni buraya çağıran.
Bir kent, eski kayalıklar üzerinde kurulmuş, uzak
Değil pek, buraya, Agylla, yerleşmiş buraya
Savaşta ünlü bir halk, Lidyalı, Etrüsk dağlarında,
Nice yıllar mutluluk içinde yaşayan kent
Geçmiş eline Mezentius'un acımasız ordusunun.
Anlatayım mı bu azgın kralın acımasız kıyımlarını?
Ürkünç eylemlerini? Tanrılardan bulsun kendi de, soyu da.
Bağlatırdı dirilerle ölüleri birbirine, el ele,
Ağız ağıza getirerek acı çektirmek için
Bulduğu yöntem. Onları kanlı irinler içinde,
Sızlatarak, kokuşturarak, yavaş yavaş ölüme sürüklemek.
Ayaklandı baskıdan, yolsuzluktan bunalan, bıkan halk,
Saldırdı pusatlarla, kuşattılar onu da, konağını da,
Öldürdüler yandaşlarını, yaktılar nesi varsa.
Kaçtı bu kanlı kargaşada kral, sığındı Rutuller
Ülkesine, savundu onu Turnus ordusuyla
Ayaklandı, öfkelenen, Etrurialılar, geri verilsin
Kral, savaşmadan, yargılansın çeksin cezasını diye.
Seni getireceğim başına binlerce savaşçının, Aeneas.
Toplanmış güçlü bir donanma kıyıda, atılgan, bekliyor
Bayrak açılmasını, yaşlı bir bilici engelliyor onu,
Açıklayarak yazgıyı: "Ey Maeonia'nın seçkin gençleri,
Eski yiğitlerin erdem çiçekleri, yerinde bir öfkedir,
Üzüntüdür sizi düşmana yönelten, Mezentius'a saldırtan.
Yoktur bu yüce ulusu yönetecek bir İtalyalı,

Yabancı önderler arayınız." Durdu ovada Etrüsk
Ordusu, korktu tanrıların uyarısından.
Gönderdi bana Tarchon elçilerini, tacını, egemenlik
Asasını, öteki belirtileri, gideyim, geçeyim ordunun
Başına, Tyrrhen yönetimini alayım elime diye.
Oysa ne yaşlılık elverişli, ne yılların yıprattığı
Gövdem, azalan, işlemeyen gücüm devleti yönetmeye.
Özendirirdim oğlumu, olmasa ana yönünden Sabin
Yarı İtalya yurttaşı. Yaşın, soyun uygun
Göreve, tanrısal kayra da senden yana, geç
Başa, ey Teucerlerin, İtalyanların yiğit önderi.
Verdim sana yardımcı, umudumuz, avuntumuz
Pallas'ı da, öğrenir senin yanında savaş yöntemlerini,
Mars'ın çetin görevlerine katlanmayı, alışır üstün
Başarılarına, daha gençken anlar değerini senin.
İkiyüz seçkin atlı vereceğim Arcadia'dan, Pallas da
Getirecek benimkine eş bir savaş birliği sana."

Bitirmişti sözünü, yere dikilmişti bakışları,
Anchises oğlu Aeneas'la sevecen yoldaşı Achates'in.
Üzüntülerle, kaygılarla dolacaktı gönülleri, dar yürekleri,
Vermeseydi Cythera bulutsuz gökten uygun belirtiyi.
Birden duyuldu gürültüler, şimşekler çaktı göklerde,
Titrer gibi, gümbürtülerin etkisiyle korkudan ortalık,
Sesler, gürültüler doldurdu gökleri Tyrrhenus borusundan.
Baktılar göklere, ard arda korkunç gürültüler, şimşekler,
Gördüler bulutlar arasından uzayın açık mavisinde
Parlayan, birbirine çarparak şakırdayan savaş araçlarını.
Şaşakalmış kimileri. Yalnız Troyalı yiğit anladı
Gürültüyü, anımsadı anası tanrıçanın verdiği sözü.
Düşündü dedi ki: "Sorma, sorma nedenini,
Bu tanısıkların, ey beni konuklayan gönüldeş, Olympos'tur
Bana seslenen. Anam tanrıçanın bildirisidir bu belirti,

Sözvermişti bana, kızışınca savaş göndermeye gökten
Vulcanus pusatlarını yardıma.
Bak, ne büyük yıkımlar görecek mutsuz Laurentumlular.
Neler çekeceksin elimden ey Turnus. Nice yiğitin
Gövdesi, tolgası, kalkanı sürüklenen altında sularının
Ey Tiber baba. Savaş istesinler, anlaşmayı bozsunlar."

İmdi, söyledikten sonra bunları, yüksek koltuğundan,
İlkin uyandırdı Hercules sunağında küllenen korları,
Yaklaştı Lar, Penat denen koruyucu tanrılara
Saygıyla, kestiler birlikte, gelenek üzre, seçilmiş
Koyunları Troyalı gençler, Evandrus, bir de kendisi.
Sonra gitti kayıklara, ulaştı arkadaşlarına,
Seçti onlardan, birlikte savaşa girecek, yiğitleri,
En yeterlileri, ötekiler bıraktılar kayıkları suların
Akışınca, kürek çekmeden, bildirmek için Ascanius'a
Babasının durumunu, olayların gidişini, tasarlanan işleri.
Atlar verilir Teucerlere gitmeye Tyrrhen ülkesine,
Eşsizdi Aeneas'a verilen, altınla süslenmiş
Parlayan toynakları, kula arslan postu örtülü.

Yayıldı küçük kentte hızla söylentisi
Tyrrhen krallığı hisarlarına doğru yürüyen atlıların.
Korkuya kapıldı, sarsıldı analar, çoğaldı sıkıntıları,
Daha büyüyordu gözlerinde Mars'ın ürkünç görüntüsü.
Tutar sağ eliyle savaşa gidecek oğlunu, kucaklar
Baba Evandrus, bitkin, ağlayarak şunları söyledi:
"Ne olurdu Jupiter geçmiş yıllarımı getirse geri,
Praeneste surları önünde yendiğim düşmandan ılgarladığım
Kalkanları yığıp yaktığım günler gelse yine,
Neydi elimle kral Herilus'u Tartarus'a gönderişim,
Anası Feronia'dan üç canlı, üç gövdeli, üç kat
Pusatlı doğan bu korkunç kralı yenmek için

Üç kez savaşmak gerekirken onunla, birden öldürüşüm,
Nesi var nesi yok hepsini soyuşum, ılgarlayışım.
Ayrılmazdım genç olsam da, senden oğul boyuna,
Karşı duramazdı bana komşum Mezentius, yolaçmazdı
Bunca acımasız kıyına, öldürmelere, vuruşmazdı benimle.
Yoksun bırakmazdı kentini bunca yurttaştan.
Siz, ey yüce tanrılar, sen ey tanrıların
Ulu önderi Jupiter, acıyın bu Arcadialı krala,
Yakarırım, duyun bir babanın dileklerini, kayranız
Koruyacaksa Pallas'ımı, yazgı yaşatacaksa benimle,
Sarmaş dolaş olacaksam onunla, bu günü göreceksem,
Çekerim yükünü yaşamın, katlanırım tüm güçlüklere.
Bir kötülük düşünmüşsem, ey yazgı, şimdi bitirmem
Gerek bu çekilmez, acılı yaşamı, dinmeden
Kaygılarım, yokolmadan bilinmez geleceğe umudum,
Senin, biricik kıvancım, sevincim, umudum oğlum,
Baba sevgisiyle bağrıma bastığım, yırtmadan yıkımın
Kulaklarımı." Ayrılırken oğlundan son sözleri bunlardı
Babanın. Yıkılınca yere taşındı uşaklarınca evine.

Çıkmış kentin açık kapılarından atlılar,
Önlerde Aeneas'la güvenli gönüldeşi Achates,
Arkalarında öteki Troyalı önderler, alayın ortasında
Pallas, süslü, pusatlar, üstlük içinde görkemli,
Benzerdi deniz dalgalarına günaçımı aydınlığı dökülen,
Işıyan yıldızların, güzel Venüs'ün sevdiği yalıma,
Görününce gökte kutsal yüzü, karanlığı kovan.
Durmuş surların üstünde yürekleri titreyen analar,
Bakarlar yürürken toz bulutları kaldıran, pusatları
Parlayan birliklerin ardınca. Geçerken kısa yoldan,
Çalılıklar arasından savaşçılar duyulur savaş türküleri,
Yanaşır birlikler, doldurur ovayı nal sesleri.

Bir büyük orman, yakınında soğuk Caere
Irmağının, kutsal sayılır atalardan, onu çevreler
Kara çamlı ormanlarla kaplı küçük tepeler.
Söylentiye göre, eskiden bu ormanı Latium kıyılarında
Oturan Pelasglar adamışlar Silvanus'a, tarlalar, sürüler
Tanrısına. Yılda bir gün kutsal alan, bilinir.
Uzak değil buradan, Tyrrhenlerle güçlü kaleler
Kuran Tarchon. Görülürdü tepenin üstünden otağları,
Bütün geniş ovayı kaplayan ordu birlikleri.
Buradan geçti saygın Aeneas'la seçkin genç
Savaşçılar, yorgun, dinlendiler, kendileri de, atları da.

Geliyordu, göksel bulutlar üstünde, ışıldayan tanrıça
Venüs, görkemli bağışlarıyla. Görünce uzaktan oğlunu
Kuytu bir oylumda, serin ırmak kıyısında yalnız,
Şunları söyleyip gösterdi yüzünü ona: "İşte
Beklenen armağanlar, kocamın üstün becerileri,
Oğlum kaçınma kendini beğenmiş Laurentumluları da,
Azgın Turnusları da savaşa çağırmaktan, duraksama."
Böyle dedi, kucakladı oğlunu Cythera, koydu
Parlayan pusatları karşıki meşenin altına.

Çok sevindi Aeneas armağanlara, kendine verilen
Değere, kıvançla baktı onlara, dikti gözlerini,
İnceledi, bir bir, şaşarak, sevinerek.
Çevirdi kolları, elleri arasında korkunç sorguçlu,
Yalımlar saçan tolgayı, ölüm kusan kılıcı,
Tunçtan, kan rengi, güneş etkisiyle parlaklığı
Uzaklara yansımış mavi buluta benzeyen sağlam
Zırhı, kehribarla som altından but zırhlarını,
Kargıları, eşsiz oymalı, süslemeli kalkanı.

İşlemiş ateş tanrısı, beceriyle kalkanın üstüne
Latin yiğitlerinin başarılarını, tüm Roma utkularını,
Çok iyi bildiği gelecek olaylarını, yazgıyı,
Ascanius soyunu, savaşlarını, eylemlerini özenle:
İşte Mavors'un yeşil ininde uzanmış kurt
Doğurmuş, memelerine korkmadan asılmış iki çocuk,
Dönüyor çevresinde, okşuyor onları kurt ana
Korkusuz, çeviriyor başını o yana, bu yana,
Yalıyor diliyle gövdelerini, yetiştiriyor, besliyor.
Roma'nın yakınında, oyunlar sergilenen bir oyunluktan
Töreyi çiğneyerek kaçırılan Sabin kadınları işlenmiş,
Bu yüzden yaşlı kral Tatius'a bağlı yiğit
Curerlerle Romulus buyruğunda Roma arasında
Yeni bir savaş, sonra dövüşü kesen krallar
Pusatlı, Jupiter sunağı önünde, ellerinde adak
Kapları, uzlaşma, kesilen bir dişi domuz.
Bunun yanında, dört atlı, hızlı arabanın
Metius'u parçalayışı (Alba sözü tutsan ne olurdu).
Tullus'un, dönek kralın, ağaçlar, çalılar arasında
Sürüklenen bağırsaklarından, çevreye sıçrayan, damlayan kan.
Devrik kral Tarquinius'un, yeniden, başa geçmesi
Porsenna'nın Romalılara buyurması, kenti sarması, basması.
Özgürlük uğruna kılıcı çeken Aeneas torunları.
Okunuyor yüzünde sıkıntısı, kaygısı, öfkesi Porsenna'nın.
Cosles'in köprüyü yıkması, Cloelia'nın koparıp
Zincirlerini yüzerek ırmağı geçmesi, kaçması nedeniyle.

En üstte, Tarpeius kalesinin bekçisi Manlius duruyor,
Tapınağın önünde, geçirmiş ele Capitolium tepesini,
Ötede Romulus'un saman damlı konağı yükseliyor.
Uçuyordu bir gümüş kaz altın süslü revaklar
Arasında duyurmak için kente dayandığını Gallerin.
Çalılar arasından geliyor Galler kaleyi almaya

Yararlanıp gecenin yoğun karanlığından sinsice.
Altın renginde saçları, süslenmiş altınla savaş
Giysileri, kısa üstlükleri parlak yiğitlerin ak
Boyunlarında altın takılar, Alplilerin ellerinde ağır
Kargılar, sallanan. Tüm gövdelerini koruyan uzun
Kalkanlar. Bir yanda oyuncu Saliiler, çıplak Lupercuslar,
Yün püsküllerle süslü başlıklar, gökten indiği
Söylenen ufak kalkan. Kente arabalarla kutsal
Anıtlar götüren soylu bayanlar. Tartarus betimleri,
Pluton'un yeraltı ülkesi, suçluların ceza yerleri.
Bir de sen Catilina, korkunç bir kayaya asılmışsın,
Titrersin ürkünç görüntüleri önünde Furiaların.
Özenli bir yerde seçkinler, tüzeci Cato.

Bunlar arasında yayılan, kabaran altın deniz
Görüntüsü, koyu suları ak dalgalara dönüştüren
Köpükler, çevresinde oynaşan gümüş gibi yunuslar,
Kuyruklarıyla suların yüzeyini dalgalayan, yaran.
Ortada görülür tunç donanma, Actium savaşı,
Parlıyor Mars'ın yaldızlı donanmasından yansıyan ışıklarla
Dalgalar, tüm Leucates kıyıları kaynaşan, görüyorum.
Ötede Augustus Caesar, savaşa sürükleyen İtalyanları
Tümden, önderleriyle, halkıyla, tanrılarıyla, Penatlarıyla,
Yüksek pupanın üstünde. Kat kat yalımlar fışkıran
Güzel şakakları, başında babadan kalma yıldız.
Ötede tanrıların, esen yellerin kayırdığı Agrippa,
Görkemle yöneten ordusunu, savaşın yüce öncüsü,
Işık saçıyor şakaklarını çevreleyen görkemli başlığı.
Şurada, değişik birlikten oluşan ordusuyla, Antonius,
Doğudan, Kızıldeniz ülkelerinden utkuyla dönen, Mısır'a,
Doğu uluslarına, İran'a egemen olan; ne alçaklık
Ardınca gelen bir Mısırlı kadın.
Birden saldırır hepsi, köpürür kürek vuruşlarının,

Gemi göğüslerinin yardığı suların yüzeyi.
Açılmışlar engine, savaşçılarla dolmuş gemi kuleleri,
Kaplamış denizi, sanırsın Kiklad adaları kopmuş
Dolaşır üzerinde suların, dağlar dağlara yaslanmış.
Ellerinde yalımlanan kıtıklar, uçuşan demir oklar,
Kızarmış denizin yüzeyi, bu kanlı savaşla.
Ortada bir çakıldakla erlerini savaşa çağıran kraliçe,
Görmüyor arkasında duran iki yılanı şimdilik.
Korku salan türlü tanrılar, havlayan Anubis,
Ellerinde kargılar Neptunus'a, Venüs'e, Minerva'ya karşı
Savaşmakta. Savaşın ortasında zırhlara bürünmüş öfkeli
Mars, öyle işlenmiş kalkana, inmiş göklerden,
Uğursuz Dirae'lar, yırtık giysiler içinde dolaşan
Utanmaz Discordia, ardında kanlı kırbacıyla Bellona.
Geriyor yayını gökten bakan Actium Apollon'u.
Korkmuş, kaçar olmuş bütün Mısırlılar,
Hintliler, tüm Araplar, Sabalılar.
Görülüyor kraliçenin esen yellere yakararak yelken
Açtırdığı, halatları hızla gevşettirerek, kaçmak istediği.
Betimlemiş onu savaşın ortasında, ateş tanrısı,
Sararmış ölüm korkusuyla, yakarırken kuzeybatı yellerine,
Dalgalara, dev gövdeli Nil karşısında, üzüntülü,
Açarak göğüslerini, tüm giysisinin eteklerini yayarak
Yalvarırken, mavi koylarda, gizlesin diye yenilenleri.

Üç büyük savaş kazanan, Caesar Roma surlarında
Adamış İtalya tanrılarına üç yüz ölümsüz tapınak.
Kentin tüm bucaklarında sevinç türküleri, alkışlar,
Çınlayan yollar, alanlar, göklere yükselen.
Hepsinde birer koro tapınakların Romalı bayanlardan,
Hepsinde sunaklar, önlerinde kesilmiş boğalar yerde.
Oturmuş Phoebus tapınağının kar gibi eşiğinde
Caesar asıyor görkemli kapılara uluslardan gelen

Arınağanları, dizilmiş, uzun, yürüyor, yenilmiş uluslar,
Dilleri gibi giysileri de, pusatları da değişik.
İşte Mulciber'in betimlediği göçebe topluluklar, Afrikalılar,
Lelegler, Karyalılar, okçu İskitler, işlemiş hepsini.
Akışı yavaşlamış Fırat, uzaklarda yaşayan Morinler,
İki boynuzlu Ren, Kafkaslı bağımsız Daharlar,
Köprü yıkan Aras ırmağı.

İşte bunlardı işlenen Vulcanus'un anasının verdiği
Kalkana, bakanı şaşırtan, üstün başarılar, omuzlarında
Taşıyordu soyunun ününü, yazgısını torunu.

DOKUZUNCU KİTAP

OLUP biterken olaylar, uzaklarda bir yerde
Gökten, İris'i gönderdi Saturnus kızı Juno,
Korkusuz Turnus'a, derin ormanında, ataları Pilumnus'un,
Kutsal bir oylumda dinlenirken Turnus.
Ona, şöyle seslendi, gül ağızlı Thaumantis:
"Ey Turnus, bak, getirmiş sana tanrıların
Vermeye güçlerinin yetmediği günler kendiliğinden
Gitti bırakıp Aeneas, ordu yerini, donanmayı,
Arkadaşlarını, Evandrus'un yanına, Palatinus'a
Yetinmedi, gitti Corythus'un en uzak kentine,
Silah dağıtıyor orada Lidya'dan gelmiş köylülere.
Ne durursun, günüdür atları koşmanın savaş arabasına,
Geçir eline, dağınık, başsız kalmış ordusunu."

BÖYLE söyledi, kanat vurdu yükseldi göklere,
Geçti, büyük bir yay çizerek, bulutlardan,
Anladı gelenin İris olduğunu delikanlı, göğe
Kaldırdı ellerini, şu sözler çıktı ağzından:
"İris, göklerin süsü, kimdir gönderen seni
Yeryüzüne bulutlardan benim için? Nereden gelir
Bu aydınlık, birden, görüyorum yarılmış gök
Ortasından, başıboş dolaşıyor yıldızlar hep,
Kim olursan ol, katılırım çağırdığın savaşa."
Dedi, yürüdü ırmağa, yıkandı, kaynaktan aldığı
Sularla tanrılara, doldurdu gökleri dileklerle.

İlerliyordu geniş ovada donanmış ordu
Atlarla süslü, altın sırmalı giysiler içinde
İlk birliğin başında Messapus, ardında gençler
Tyrrhus oğulları, ordunun ortasında komutan Turnus,
Donanmış pusatlarla, hepsinden uzundu boyu da.
Böyle akardı yedi sessiz ırmakla kabaran Ganj,
Ovaları basınca, verimli toprakları sulayan
Nil de yatağına çekilip yatışınca.
Görmüş ovayı kapladığını birden tozdan kara
Bir bulutun Troyalılar uzaktan
İlkin Carcus bağırdı, bir tepeden, adamlarına:
"Nedir, bakın, kara bulutun içinde yuvarlanan.
Alın kılıçlarınızı, verin okları, çıkın kulelere
Düşman yakında." Bir gümbürtüyle Troyalılar tuttular
Tüm kapıları, silahlanıp siperlere yattılar.
Giderken öğütlemiş onlara büyük Aeneas
Açıkta savaştan kaçınmayı, surlarda, siperlerde savunmayı,
Saldırıya geçmeden, korkulur duruma düşmeden korunmayı.
İstemediler göğüs göğüse vuruşmaktan kaçınmayı yine de
Uydular buyruğa, yaparak gerekeni kulelerde, siperlerde
Hepsi donanmış, durmuş kapılarda pusatlar elde,
Gelecek düşmanla vuruşmayı beklemekte.

Turnus hızlanmış, önünde yavaş yürüyen ordunun,
Gelmiş yirmi seçkin atlıyla kentin önüne
Birden, bir Trakya atına binmiş ak benekli,
Bir sorguç, tolgasını örten, altın işlemeli.
"Kim saldıracak ilkin benimle düşmana gençler?"
Deyip fırlattı sallayarak kargısını havaya,
Savaştı dileği, yürüdü dimdik, korkusuz ovaya.
Koştular ardından bağrışmalarla arkadaşları savaşmaya
Azgınca, şaştılar kımıldamayan Troyalıları görünce, sessiz,
Er olsun da çıkmasın savaş alanına, sarılmasın pusatlara,

Saldırmasın düşmana, otursun kışlasında, görülmemiş bu.
Koşturur atını sağa sola bir gedik arar
Öfkeli Turnus sapa yoldan. Koyun ağılının
Önünde titreyen kurt gibi rüzgârda, yağmurda,
Gece yarısı, melerken kuzular analarının yanında,
Kudurur, çıldırır uzayan açlıktan kurur kanı
Susamış boğazı, sinsice bekler görünmeyen avını,
Artar azgınlığı, gittikçe, tutamaz kendini,
Öyleydi surlar, siperler karşısında kuduran Rutulus da.
Öfkeden, sıkıntıdan yanıyor, eriyordu kemikleri.
Nerden yol bulmalı, hangi gedikten girmeli,
Ovaya, savaşa çekmeli Teucerleri, çıkarmalı dışarı.
Surlarla, ırmakla çevrilmiş donanmaları, doğal konumda,
Korunmakta, güvenli. Çağırdı arkadaşlarını saldırsınlar,
Yaksınlar diye donanmayı. Fırlattı tutuşmuş sakızlı
Bir çam odununu, kendi eliyle gemilere,
Öfkeli. Girişti hepsi birden özenerek Turnus'a,
Ellerinde tutuşmuş odunlar ışıldak gibi,
Donuk yalımlar çıkaran, kızgın küllerle karışık
Dumanlar yükseltti yıldızlara Vulcanus da.

Söyleyin ey musalar, hangi tanrıdır kurtaran
Bu korkunç yangından Troyalıları, gemileri yalımlardan?
İnanç çok eski, ünü yaygın, ölümsüz.

İlkin Frigya'nın İda dağında donanmasını
Yaptığında, Aeneas, açılmak isterken denize, bilinir
Tanrılar anası Berecynthia'nın büyük Jupiter'e
Şu sözlerle seslendiği: "Oğul, getir yerine
Dileğini sevgili ananın, sen Olympos'un egemeni.
Nice yıllar, bir çam ormanım vardır
Tepenin doruğunda sevdiğim kutsal bir orman
Bana adaklar sunulan, koyudur sık yapraklı

Kara çamlarla, akçaağaçlarla, gölgeli, severek
Vermiştim onları donanma için genç Dardanosluya.
Korkuyorum, kurtar beni, yürüt ananın dileğini,
Batmasın fırtınada gemiler, kabaran sularla,
Yarasın ormanlarımızın ağaçları, yıkım görmesinler."
Yanıtladı yıldızları yöneten oğlu:
"Ey anacığım, nereye çağırırsın yazgıyı? Ne dilersin
Gemiler için? Ölümlü elden ölümsüz gemiler
Öyle mi? Aeneas korkusuz, güvenle gitsin?
Hangi tanrının gücü yeter buna?
Onlar ulaşınca, ereklerı, Ausonius koyuna
İsterim onların da olmasını dalgalardan kurtulan Dardanos
Önderini Laurentium ovalarına ulaştıran gemiler gibi.
Kalkar ortadan ölümlülük, gelir kıvanç,
Girerler köpüklü suları göğüsleriyle yaran
Nereus kızları Dota'yla Galatea'nın, su tanrıları arasına."
Söyledikten sonra bunları andiçti kardeşi Styx
Irmağına, kara katranlı çevrintilerle dökülen kıyıları
Gösterdi, titretti birden bütün Olympos'u.

Gelmiş beklenen gün, bitirmiş Parcalar yazgının
Belirlediği süreyi, uyarmış Ana-Tanrıçayı Turnus'un
Kutsal gemilere saldırışı, korunması istenmiş hepsinin.
Birden, bir aydınlık gözler önünde yayılan,
Engin, Aurora, yarıp geçmiş göğü bir bulut,
İda korosuyla, sarsan, korkutan bir gürültü
Boşlukta, ürperdi Rutuller de, Troyalılar da.
"Kaygılanmayın, gemilerimi savunmada, Troyalılar didinmeyin,
Sarılmayın pusatlara, güçtür Turnus için kutsal
Çamları yakmak denizleri tutuşturmaktan.
Siz de gezin gönlünüzce deniz tanrıçaları, budur
Ananın buyruğu." Birden koptu gemileri karaya
Bağlayan halatlar, gömüldüler suya yunuslar gibi

Daldırıp burunlarını. Şaşırtan bir olaydı yaşanan.
Güzel denizkızlarının görünmesi su yüzeyinde,
Kayaya bağlanmış gemiler sayısınca, derinlerden
Çıkarak yüzlerini göstermeleri.

Şaşakaldı Rutuller, ayaklandı korkan atları
Messapus'un, titredi, durdurdu boğuk gürültülü
Akışını Tiber, akar oldu tersine, kaynağına.
Korkmadı direnen Turnus, yılmadı daha.
Şunları söyledi, yüreklensin arkadaşları, ürkmesin
Diye: "Troyalıları yenmek için bu tanrıklar,
Kesmiş onlara yardımı Jupiter, kargı, ateş gerekmez
Rutullere, kapandı Teucerlere deniz yolu, kalmadı
Onlara bir kurtuluş umudu karada, denizde.
Tüm karalar elimizde, soyunuyor savaşa binlerce
İtalyalı, korkmam yazgıdan, övünsün Frigyalılar, avunsun
Bilicilerin verdiği tanrısal yanıtlarla.
Yeter Venüs'e de, yazgıya da, Troyalıların verimli
Ausonia topraklarına girişi, bir yazgım var
Benim de, bana karşı, kılıçtan geçirmektir o da
Karımı kaçıranı, suçluyu. Yalnız Atreusoğulları
Değil bu acıyı çeken, yalnız Mycen kullanmaz
Pusat. Yeterdi onlara bir kez yıkım, bir yanılgı,
Kaçmalıydılar kadın soyundan, iğrenmeliydiler.
Güven veriyor onlara siperler ovanın ortasında,
Yüreklendiriyor, ölüm önünde güçsüz çukurlar.
Görmediler mi Neptunus'un eliyle yaptığı Troya surlarının
Yıkılışını, yalımlar içinde yokoluşunu? Ey seçkin
Yiğitler, kimler gelir dağıtmaya kılıçlarla siperleri,
Korkudan titreyen orduya saldırmaya benimle?
Ne Vulcanus'un pusatları, ne de binlerce gemi gerek
Bana Teucerlerle savaşmaya, tüm Etrüskler de
Olsun yanlarında, sanmasınlar geceleyin bekçileri

Öldürerek, gizlice, Palladium'u çalarız diye, korkmasınlar,
Saklanmayız tahta atın böğürlerine de, gün ışığında
Çevireceğim ateşle bütün hisarlarını.
Görürler karşılarında, Hector'un önünde on yıl
Başarısız Greklerin, Pelasg gençlerinin olmadığını.
Geçmiş günün en uygun yarısı şimdi, dinlenin
Kıvançla, başarınızdan, giderin yorgunluğu, yiğitler,
Yarın vuruşma günüdür, bildireceğim, size."

Bu arada, Messapus'un göreviydi girişlere bekçi dikmek,
Siperleri kuşatmak karakol ateşiyle, seçildi
Ondört Rutul surları gözetlemek için.
Hepsinin buyruğunda kızıl başlıklı, süslü,
Altın işlemeli tolgalı, yüzer seçme delikanlı.
Dolaşan, gözleyen, bekleyen, görev değiştiren gençler,
Çayırda şarap içen, tunç sağrakları boşaltan.
Yalımlar yükseliyor, dört yanda gözcüler uykusuz,
Oyunla geçirilen gece.

Troyalılar, kulelerden onlara bakıyorlar, ellerinde
Kargılar, hepsi uyanık, sakınmalı kapıları bekliyorlar,
Bağlıyorlar birbirine köprülerle kuleleri, siperleri.
Kargılar, oklar getiriyorlar. Hızlı Serestus'la
Mnestheus, gerekince gençlerin, ordunun başına geçmekle
Görevli, yüce Aeneas buyruğunca, yürütüyor işleri.
Tüm birlik uyanık, siperler boyunca, savunmada.
Savaşa karşı bütün önlemler alınmış.

Kapılardan birini koruyan eşsiz yiğit Nisus,
Hyrtacus'un oğlu, göndermiş onu Ida, yanına Aeneas'ın,
Ok atmada, kargı sallamada dengi yok,
Yanında arkadaşı Euryalus, güzellikte benzersiz delikanlı.
Aeneaslar, Troya armasını taşıyanlar arasında,

Işıldardı gençliğin parlaklığı yüzünde, görkemli.
Sevgiydi onları birleştiren, savaşa birlikte götüren,
Bir kapıda bekçi bugün ikisi de, yanyana.
Dedi ki Nisus: "Tanrılar mıdır Euryalus bana
Çabayı veren? Yoksa kişi tutkusunun tanrısı mı?
Çoktandır içimde dövüş, bir büyük girişim
Tutkusu, önlenmez, yatışmaz durmakla, dinlenmekle.
Görüyorsun aldırmıyor Rutuller, güvenli, dingin.
Ateşleri de pek az, uykulu, sızmış hepsi,
Darmadağın çayırda. Anla ne düşündüğümü, kurduğumu,
Neler geçtiğini şimdi gönlümden.
Halk, yaşlılar hep, Aeneas çağrılsın istiyorlar,
Ulaklar tüm dilekleri kesinkes ona iletiyorlar.
Söz verirlerse sana, senin için istediğimi,
Benimdir bunun ünü, şu tepenin dibinde, bulabilirim
Bir yol, Palanteum surlarına, siperlerine giden."

Şaştı, derin bir ün tutkusuna kapıldı Euryalus,
Taşkın bir kıvançla dedi ki gözüpek arkadaşına:
"Nisus! Ortak etmez misin arkadaşını bu büyük işe?
Bırakır mıyım seni, bu korkulu girişimde, yalnız?
Böyle yetiştirmedi beni, atam, savaşkan Opheltes,
Troya savaşlarında Argosluların azgınlığından yılmayan,
Direnen, İzini sürdüğümden beri büyük Aeneas'ın,
Son yazgının, başka türlü davranmadım, ben de sana.
Bir yürek var, şurada, yaşamı küçümseyen, sevdiğin.
Övündüğün, güvendiğin, yücelttiğin yaşamı yeren."
Dedi ki Nisus: "Beklemen, gerekmez, bunu senden,
İsterdim büyük, güçlü Jupiter, başka bir tanrı
Gülen gözlerle, görsün beni, sana göndersin.
Bilirsin, seyrek değil kötü olayların doğuşu.
Tanrı, yazgı sürüklerse bir gün ölüme beni,
Dilerim çok yaşamanı, budur yaşına yakışan.

Ölürsem savaşta, satın alınır düşmandan ölüm
Gömülürken, gelenek üzre toprağa, engelse yazgı,
Bir gönüldeş yaşatsın anılarımı, süslesin, donatsın
Mezarımı, üzülmesin, istemem mutsuz anan öldüğüme,
Odur, tüm analar içinde, büyük Acestes surlarında,
Aldırmadan ölüme senin ardınca dolaşan yiğitçe."
Yanıtladı Euryalus: "Geçersizdir saydığın nedenler, boş.
Değişeceği yok düşüncemin de, gerekmez.
Davranalım." Uyandırdı görevlileri, koruyucuları, yerinden
Ayrıldı, bitince görevi, bırakıp ardından gelene.
Gitti Nisus'la birlikte kralı bulmaya.

Dalmış derin uykuya tüm yaratıklar yeryüzünde,
Kaygıdan, sıkıntıdan uzak, gönüller dingin,
Oysa, Troya önderleri, seçkin gençleri toplamışlar,
Yüce yurdun önemli sorunlarını konuşuyorlar,
Ne yapmalı, Aeneas'a durumu ne yolla bildirmeli,
Düşünüyorlar, ovanın, ordunun ortasında dayanmışlar
Kargılara, kalkanlar ellerinde dikilmiş, duruyorlar.
Nisus, yanında Euryalus geldiler, gecikmeden
Toplantıya katılmak istediler, çok önemliydi konu.
Görüşülmeliydi. İlkin Iulus konuşsun, anlatsın dedi
Nisus. Dedi ki Hyrtacus'un oğlu: "Dinleyin tatlılıkla
Beni, Aeneas'ın arkadaşları, yaşımızla ölçmeyin sözlerimizi.
İçkinin etkisiyle Rutuller sessiz, yığılmış yere,
Bir gizli yol bulduk denizin karşısında,
Kapıya giden, ince bir yol, sönmüş
Yer yer ateşler, kara dumanlar yükseliyor
Yıldızlara, yardım ederseniz burada bize
Bulmamız için Aeneas'ı; Pallanteum surlarında, kolayca,
Görürsünüz büyük başarı sağladığını kanlı savaşta,
Nice değerli nesnelerle geldiğini, yanıltmaz bizi
Yol, gördük avlanırken karanlık oylumun sonunda
Kenti, araştırdık çevreyi, ırmağı bütün."

Yıllar görmüş, olgun, deneyimli Alethes dedi ki:
"Troya'nın üzerinden ayrılmayan, koruyan yurt tanrıları
Yoketmek değil amacımız Teucerleri kuşkusuz,
Yarattığınıza göre erdemli gençleri, yiğit yürekleri."
Böyle deyip kucakladı onları, ellerini sıkarak,
Gözyaşlarıyla yüzlerini ıslatarak, sürdürdü konuşmayı:
"Ne ödüller vermeli size, ne övgüler söylemeli,
Yiğitler uysun ününüze? Verecek en güzelini
Ödüllerin size tanrılar, gelenekler, gönlünüz unutmadan
Dinsever Aeneas, emeklerinizi, Ascanius izinde
Babasının, ödeyecekler size gönül borçlarını, kesin."
Şöyle söyledi Ascanius da: "Babamın dönüşüne bağlı
Güvencem, ey Nisus, andolsun yücelere, kutsal, yaşlı
Vesta'nın bekçilerine, Assaracus tanrısına,
Ne vermişse bana yazgı, ne umudum varsa hepsini
Koyacağım kucağına, getirin babamı, gösterin yüzünü.
Dağılır kaygım, üzüntüm onu görünce. Veririm
İki gümüş işlemeli büyük bardak,
Babam Arısba'yı aldığında kazandığı.
İki üçayaklı, altından iki büyük talent,
Saydalı Dido'nun andacı eski şarap kabı.
Ele geçirince İtalya'yı, egemenlik değneğini tutunca,
Başarıyla kazanılanları başlayınca bölüşmeye, gördün
Turnus'un atını, altınlı takımları, kalkanı, zırhı
Kızıl sorgucu, senin olacak hepsi, onların
Ey Nisus, senin ödüllerin, üleşilmeyecek.
Verecek ayrıca sana babam oniki seçkin
Güzel kadın, oniki tutsakla pusatlarını da,
Kral Latinus'un geniş yurdunu da andaç diye.
Yaşı yaşıma yaklaşan ey soylu çocuk, delikanlı,
Kucaklarım bütün gönlümle seni, en yakınımsın
Bütün işlerimde, yardımcımsın artık.
Güvencem olmayacak ünde sanda senden başka,

Yönetimde, savaşta barışta dayanağım, ortağım sen,
Seninle sözbir edeceğim." Onu şunlarla yanıtladı
Euryalus: "Bu yiğitçe girişime karşı çıktığım
Bir gün olmayacak, tersine dönmezse, uygun
Yazgı. Yalnız birini dilerim senden andaçların,
Anamdır ardımca gelen, Priamus soyundan, önlemedi
O mutsuzu İlion toprağı, Kral Acestes'in
Kentini çeviren surlar, ardımca yürümekten.
Bıraktım bu korkulur işi bilmeyen anamı geride,
Esenleşmeden onunla, andolsun kutsal geceye,
Senin sağ cline, dinmezdi gözyaşları, yatışmazdı, güçtü.
Tut elinden, avutasın, koruyasın onu, dileğim bu.
Söz ver umudum sende, çoğalır direncim, gücüm,
Yüreklenirim daha." Dardanoslular üzüldüler, içlendiler,
Gözyaşları döktüler, çok ağladı güzel Iulus
Hepsinden, anılınca babası duygulandı, oğul sevgisiyle.
Dedi ki:
"Yapacağım büyük görevine yaraşanı,
Sözüm söz, anan anam olacak benim de, Creusa
Denmeyecek ona daha, sürecek saygım, sevgim
Ona, senin gibi bir oğul doğuran anaya,
Değişmez sonuç. Andolsun babamın andiçtiği
Başıma, dönersem başarıyla, kalacak hepsi anana
Sözverdiğim neyse sana, bir de yakınlarına."

Söylerken ağladı bunları, çekerek omzundan altınlı
Kılıcı, Gnosuslu Lycaon'un yaptığı, benzersiz fildişi
Kınlı, güzellikte, süslemede eşsiz, verdi ona.
Kabarık tüylü arslan postu, verdi Nisus'a
Mnestheus, o da değiştirdi tolgasını Alethes'le,
Arkadaşıyla. Sonra savaşçılar kapılardan uğurlandılar,
Gençler, yaşlılar esenlediler ikisini de giderek ardlarınca.
Yaşından beklenmeyen olgunluk, özen gösteren güzel Iulus

İletilsin diye babasına güzel sözler söyledi,
Yeller götürdü hepsini bulutlara, boşuna, kalmaz
Biri bile, varmaz kulağına dağılır uzayda.

Çıktılar dışarı, geceleyin, aştılar siperleri, vardılar
Yanına düşmanın, karanlıkta, nice yıkım getirdikleri.
Gördüler şarabın, uykunun etkisiyle yayılmış otlar
Üzerinde, okları dikilmiş arabalar su kıyısında,
Koşumlarla tekerlek arasında yatanlar, dağınık pusatlar,
Testiler. İlkin Hyrtacus oğlu başlamış söze:
"Ey Euryalus, girişelim, bugündür korkusuz gün,
Çağırıyor yazgı bizi, yol açık, sakın
Kendini, bakın çevrene, gelmesin ardımızdan düşman.
Gidiyorum düşmanı vurmaya, sana yol açmaya."
Bunları söyleyip sustu, çekerek kılıcını birden,
Saldırdı bir halının üstünde yayılan, yatan
Göğsünden horultular çıkaran, uyuyan bencil Rhamnes'e,
Kraldı, biliciydi, kral Turnus'un gönüldeşiydi,
Ancak, onu kurtaramadı yıkımdan bilicilik.
Öldürdü, kargıları yanlarında, kaygısız üç uşağını,
Remus'un, bekçisini, atların yanında yatan arabacısını,
Uçurdu hepsinin boynunu görünce karşısında.
Vurdu başlarını önderlerin de, sonra, kıvançla
Ayırdı gövdelerinden bıraktı kanlar içinde hırıltılı,
Islatmış yatakları da, toprağı da dökülen kara kanlar.
Ne Langus kaldı canlı, ne Lamus, ne Sarranus, gece
Yarısına değin kumar oynayan güzel genç
Tanrısal etkiyle derin uykuya dalan, gevşeyen.
Mutlu olurlardı günaçımına dek, oynasalar, uyumasalar.
Böyledir koyun dolu ağıla saldıran, açlıktan kuduran
Bir arslan, azgın, durdurulmaz, korkudan donakalmış
Hayvanları sürükleyen, parçalayan, ağzından kan damlayan.

Bundan az değildi Euryalus'un döktüğü kanlar da.
Atıldı taşkınlıkla çok az tanınmış kimseler arasına,
Serdi yere Fadus'u, Herbesus'u, bir de Rhoetus'u.
Abaris'i tanımadan, uyanıktı, görüyordu hepsini Rhoetus,
Büyük bir kayanın arkasında saklanmıştı korkudan,
Kalkarken ayağa, yaklaşıp yanına, gömdü kılıcını
Onun da göğsüne, çıkardı kanlar damlayarak,
Ağzından fışkırdı kızıl kanı, kustu ölürken
Kanla karışık şarabı, öteki öldürüyordu boyuna.
Yaklaşırken gördüler son ateşin de sönmeye başladığı
Yeri, Messapus'un arkadaşlarına bağlanmış atların otladığı
Yöreyi, sezdi öldürmeye can attığını Nisus
Yoldaşının, ne derin tutkuya kapıldığını.
Kısaca dedi ki: "Duralım, doğmakta düşmanımız gün.
Yol açtık düşman içinden aldık öcümüzü yeterince."
Bıraktılar ölenlerin som gümüşten pusatlarını,
Bardaklarını, güzel, değerli halılarını.
Aldı Euryalus süslü, altın işlemeli göğüs
Takılarını, Rhamnes'in atlarına takılan, Tiburlu Remulus'a
Eskiden ünlü, varlıklı Caedicus'un verdiği, kendisine
Bağlamak istediği takıları. Ölünce Remulus
Torununa kalan, onun da ölümüyle savaş töresince,
Rutullere geçen takıyı astı güçlü omzuna.
Giydi Messapus'un süslü, sorguçlu tolgasını da.
Sonra ayrıldılar savaş yerinden, kavuştular güvene.

Latinus ilinden çıkan atlılar, toplanan düzenli
Savaş birliklerini bırakıp ovada kral Turnus'a,
Önderlerinin yanıtlarını bildirmeye yola koyuldular,
Pusatlarla donanmış üçyüz kişi, başları Volscens,
Ulaşmadan ordu yerine, yollanmışlar siperlere, gördüler
Uzaktan, dönemeci dönen, arkadaşları yolda. Parlıyordu
Euryalus'un başlığı, gecenin yansıyan bulanık ışığında,

Önlenmiş, pek de yararsız değildi görünüm düşman
İçin. Bağırdı Volscens alayın ortasından: "Durun
Erler, neden o yoldasınız? Kimsiniz? Hangi birlikten,
Hangi ordudansınız? Nereye gidersiniz?"
Hızla kaçarlar ormana, geceye sığınırlar, güvenirler.
Kestiler ormanda atlılar, iyi bildikleri yolları,
Ötede beride kuşattılar çıkışları tümden bekçiler.
Çalılar, pırnallar, dikenler vardı bu geniş
Ormanda, birkaç ağaç görünürdü dikenli, seyrek.
Daracık, çarpık yollar, yapraklar, kırılan dallar,
Ilgarlanan nesneler, karanlık, korku, kargıları engeldi
Euryalus'a, sapıyor, bulamıyordu çevrede çıkış yolu.
Gitti Nisus, önlemsiz, görünmeden düşmana, geçince
Bataklığı, Albanus adından dolayı Alba denen
Yerde durdu, geniş topraklarında kral Latinus'un,
Boşuna aradı arkadaşını, bakınıp arkasına dedi ki:
"Mutsuz Euryalus, nerede bıraktım seni? Nerede
Bulabilirim?" Aradı yeniden, dönerek geri,
Bu yanıltan ormanda, dolaşık yollarda, bakındı izlerine,
Dolaşıyor sessiz çalılıklarda, bulurum arkadaşımı diye.
At sesleri duyuyor, işitiyor atçıların gürültülerini.
Gelir az sonra kulaklarına bir ses daha,
Görür umulmayan saldırının, ormanın, gecenin tuzağa
Düşürdüğü Euryalus'u, şaşırmış, atlıların ezdiği,
Sürüklediği, boşuna çırpınırken, direnirken baskıda.
Ne yapmalı? Hangi çabayla, hangi pusatla kurtarmalı
Bu genç yiğiti? Yoksa atılıp kılıçların ortasına
Ölmek, yaralarla güzel bir ölümü hızlandırmak mı?
Götürüp arkaya, salladı tuttuğu kargıyı, kaldırıp
Gözlerini yüksek ay'a yakardı: "Ey tanrıça, yardım et
Bize, güçlendir çabamızı, sen ey yıldızların
Süsü, ormanların koruyucusu, Laton'un kızı.
Ey babam, Hyrtacus'un, adıma, kendisine adaklar sunduğu,

Benim de, avlarımla sungulara katıldığım, güç ver,
Tapınağının kemerlerine andaçlarımı astığım, kutsal
Kubbelerine çıktığım, uçsun oklarım ereğe, şaşsın Düşman."

Fırlattı kargısını, tüm gücünü toplayarak, bunları
Söyledikten sonra. Yardı gecenin karanlığını uçan
Kargı, saplandı sırtına Sulmon'un, kırıldı gömülünce
Gövdesine, delip geçti yüreğini temren.
Yıkıldı yere, sıcak sıvılar boşaldı göğsünden,
Soğudu, sarsılıyor, hırıltılar çıkaran böğürleri hep.
Bakındılar, orada, çevreye düşmanlar. Fırlattı bir kargı
Daha, kulak düzeyinden vargücüyle, kaçışırken düşmanlar
Bir şakağından girip ötekine vardı yınlayan
Temren Tagus'un, kaldı sıcacık beyninde.
Azgındı Volscens, kudurgandı, bilmezdi kimin ok
Attığını, görmezdi, kimden öç alacağını kestiremezdi
"Şimdi sen, sıcak kanınla ödeyeceksin bana cezasını
Bu iki ölünün" diyerek saldırdı Euryalus'a
Dalkılıç. Haykırır kendinden geçen Nisus, korkunç,
Saklanmaz karanlıkta daha, katlanamaz acıya:
"Benim bunları yapan, bana saldır kılıcınla,
Ey Rutul onun ne suçu var ne de gücü,
Andolsun tüm olup bitenleri gören göğe,
Yıldızlara, yoktur onun suçu bunda,
Mutsuz bir gönüldeşini çok sevmekten öte."

Bunları söylemişti, oysa birinden giren kılıç
Çıkmış ötekinden kaburganın, vurulunca tüm güçle,
Yarıldı ak göğsü. Yuvarlanmış Euryalus ölüme,
Kanardı güzel gövdesi, düşmüş eğik boynu
Omuzlarına. Böyledir sabanla sökülen kızıl çiçek,
Gevşer ölürken, bükülür boynu yağmurdan gelinciğin,
Eğilir ağırlığı altında düşen damlaların boyuna.

Daldı düşman içine Nisus, yalnız Volscens'ti
Vurmak istediği, kuşatmış adamları çevresini sımsıkı,
Engel değildi onu izlemesini bu önlem, püskürtme,
Atıldı yıldırım gibi sapladı açılan ağzına
Kılıcını, bağırmak için Rutul'un, ölürken öldürdü
Düşmanını da. Yaralanmış gövdesiyle atılmış üstüne
Verirken son soluğunu gönüldeşinin, sonunda
Dinlendi, sessiz, esen bir ölüm ortamında.

İkisi de mutlu, etkin olursa benim şiirlerim
Unutulmaz adınız bir gün bile sizin,
Eviniz, komşunuz oldukça Capitol'un ölümsüz kayası,
Roma'nın atası sürdükçe egemenliği yeryüzünde.

Üstün gelen, çok ağırlık ılgarlayan Rutuller
Ağlayarak, can çekişen Volscens'i konak yerine
Götürdüler, konak yerinde çok sızlandılar, kanı
Tükenmişti Rhamnes'in, öldürülmüş önderler orda burda,
Vurulmuş Sarranus, Numa. Yığınla toplanmalar yanında
Ölü gövdelerin, yarıcanlı yiğitlerin, tüten, köpüklü
Kanlarla sıcaklanan yerlerde, kıyılarda. Gösterirlerdi
Birbirlerine, ılgarlananlar arasında parlayan tolgasını
Messapus'un, dökülen kanla ıslanan göğüs takılarını.

Günün ilk ışınlarını yeryüzüne yayan Aurora
Daha yeni çıktığında yatağından Tithon'un, güneş
Yeniden aydınlatmaya başladığında ortalığı, Turnus
Kuşandı tunç pusatlarını, donatıp ordusunu, çağırdı
Savaşa, düzenlenen birlikleri, özendirdi.
Adamları da kışkırttılar türlü sözlerle, kızdırdılar
Savaşçıları. Korkunç bir görünüş takılmış uçlarına
Kargıların başları, bağrışmalar, çığrışmalar ardınca
Gezdirilen, Euryalus'la Nisus'un.

Savaş düzeni kurdular surların solunda Aeneas'ın
Yandaşları, sağ yanı çevirmişti ırmak.
Koruyarak büyük hendeklerini, toplandılar yüksek
Kuleler üzerinde üzgün, büyük acı veriyordu
Kargıların ucunda tanıdıkları kanlı başlar.

Takındı kanatlarını söylenti, dolaştı kentin içinde
Ortalığa yaydı olayı, iletti anasının kulaklarına,
Euryalus'un, birden dondu kadın, soğudu gövdesi,
Düştü elinden iğ, söküldü iplik yumağı.
Bastı çığlığı mutsuz kadın, fırladı yerinden,
Yolarak saçlarını, koşarak siperlere, birliğin sonuna,
Ne ordudan korkusu kaldı ne pusattan, yıkımdan.
Doldurdu gökleri yakınmalı çığlıklarla:
"Böyle mi görecektim seni Euryalus? Yaşlı günümün
Güvencesi değil miydin? Yalnız bıraktın beni,
Acımasız. Sustun, atılırken böyle büyük yıkımlara
Demedin birkaç söz bu mutsuz anana.
Burada, bilinmeyen yerde yatıyorsun, yem olmuşsun
Latinus köpeklerine, kuşlarına. Ben, anan yoktum
Ölüm töreninde, kapamadım gözlerini, yıkamadım yaralarını,
Gece gündüz özenle dokuduğum, işlediğim giysiyi
Yaşlılığımın, kaygılarımın avuntusunu giydiremedim sana.
Nerede arayım seni? Nerde koparılmış, atılmış
Elin, ayağın, hangi topraktadır dağılmış gövden?
Bu muydu beklediğim oğlum? Denizde, karada senden
Umduğum? Öldürün beni duygunuz varsa, atın
Tüm okları bana Rutuller, yok edin kılıçla.
Ey tanrılar önderi, acı bana, gönder mutsuz
Başımı yıldırımınla Tartarus'a, bitmez acımasız yaşamım."
Sarstı gönülleri bu yakınma, dolaştı tüm savaşçıları,
İnilti, azaldı üzüntüden erlerin vuruşma gücü,
Bozuldu hepsinde denge. Görünce yalımlanan üzüntülerini

Savaşçıların Idacus ile Actor, yürüdüler Ilioneus'la
Ağlayan Iul'un önerisiyle, mutsuz anayı tutarak
Elleri üstünde konutuna.

Bu ara yayıldı uzaklara tunç borunun korkunç
Sesi, bir gümbürtü ardından, gökleri dolduran.
Koşuştu Volkslar, kaplumbağa düzeninde donanmış
Kalkanlarla siperleri yıkmaya, hendekleri doldurmaya.
Kimi gedik arar girecek, kimi de duvarlarda
Boş bırakılmış, bekçisiz, açık aralıklı yer.
Bunların karşısında Troyalılar, uzun süren savaşlarla
Deneyimli savaşçılar, okları, kargıları fırlatırlar
Siperlerinde, sivri, sağlam kazıklarla vurarak düşmanı
Püskürtürler. Ağır taşlar yuvarlayarak kırmak istediler
Kaplumbağa biçimli kalkanları, düşmanları dağıtmayı,
Yıldırmayı, düşman alışmış direnmeye, kalkanla korunmaya.
Ancak duramadılar daha en kalabalık, yoğun yere
Yuvarlamış Troyalılar kocaman bir kaya, dağıldı, ezildi
Rutullerin çoğu, parçalandı kalkanları, bozuldu alay.
Dayanamadılar savaşa daha, fırlattılar siperlerden
Pusatlarını, bıraktılar vuruşmayı, kaçtılar.
Oyluma doğru, kurtuldular.

Korkunç görünüm, savurdu beri yandan Mezentius
Yalımlanan bir Etrüsk çamını sallayarak siperlere.
Messapus, Neptunus'un oğlu, at bakıcısı yıkıyor
Siperi, merdiven istiyor dayanmak için duvara.

Yardım edin bana ey musalar, esinleyin şiirimi,
Yakarırım size, ey Calliope sana da, okuyun, anlatın
Turnus'un kılıcıyla yere yıkılanları, yutulanları,
Orcus'a yollanan savaşçıları, açıklayın savaşın
Tüm evrelerini benimle. Anlatırsınız bunları ey tanrılar.

Geniş, yüksek dorukta yapılmış büyük kule,
Saldırıyor tüm İtalyalılar, birbiri ardınca kaleye,
Vargüçleriyle, yıkmaya. Troyalılar taşlar savuruyorlar,
Saldırganlara, savunuyorlar, derin mazgallardan oklar
Atıyorlar, durmadan. Hepsinden önce Turnus, öfkeli,
Fırlattı tutuşmuş bir yangın topağını kuleye,
Yayıldı yellerin etkisiyle yalımlar yapışınca duvara,
Sıçradı, sardı yangın kapıları, tüm ağaç bölümleri.
Şaşırmış içerdekiler, korkmuş, kurtulmak için yıkımdan
Uğraştılar boşuna. Kaçışırken yangından uzak yere,
Birden gümbürtülerle çöktü kule, çıktı gürültüsü
Göğe. Ezilmiş, kendi kargısıyla yaralanmış can çekişen
Nice insan, yıkıntılarda dağıldılar öteye beriye,
Ağır bir direğin altında sıkıştılar, yere yıkıldılar.
Yalnız, Helenor'la Lycus kurtulmuş yıkımdan.
Helenor delikanlı çağında, Maeonia kralının oynaşı,
Kölesi Lycumnia'dan doğma, evlilik dışı oğlu,
Soylulara yakışmayan pusatlarla göndermiş kral Troya'ya,
Ünsüzlere özgü çıplak kılıç, ak kalkan taşıyordu.
Görünce kendini Turnus'un binlerce savaşçısı içinde,
Bu genç, Latin birlikleriyle sağından solundan çevrili,
Avcıların ağına düşmüş, kuşatılmış bir yaban gibi,
Kargıların önüne fırlayan, ölümü düşünmeyen, atılan
Kurtuluş yolu arayan, sıçrayan, fırlamış o da
Düşman birliklerinin içine, kargıların yağdığı yere,
Aldırmadan, sakınmadan, ürkmeden yürüyerek ölüme.

Ondan hızlı koşan Lycus geçer düşman
İçinden, kargılar arasından ulaşır surlara, tırmanır
Yüksek kuleye, tutmak için ellerinden arkadaşlarının.
Koşar ardınca Turnus, elinde kargısı, bağırır
Küçümseyerek: "Elimden kurtulur musun, öyle mi sandın
Ey dangalak?" Söylerken bunları çeker indirir onu,

Büyük bir parçasıyla duvarın asıldığı yerden,
Böyledir bir tavşanı, kar gibi kuğuyu kıvrık
Pençesiyle gövdesinden tutup kaldıran Jupiter kuşu da,
Aldırmadan anasının uzun meleyişlerine ağıldan kuzuyu
Kapan Mars'ın acımasız kurdu da. Yükselir bir gürültü,
Yürürler ileri, doldururlar hendekleri, fırlatırlar üstüne
Siperlerin yanan, yalımlanan yangın gereçlerini kimileri.

Çökertti İlioneus, fırlattığı, dağdan koparılmış
Kocaman bir kayayla Lucetius'u, tutuşmuş odunla kapılara
Yaklaşanı, Liger vurdu Emathion'u, Asilas da yıktı
Carynaeus'u, biri beceriyle atmış oku, öteki kargısını,
Devirmiş Ortygius'u Caeneus, Turnus da üstün Caeneus'u,
Öldürdü Turnus Itys'i, Choinus'u, Dioxippus'u, Promolus'u,
Sagaris'i, kulenin doruğunda duran İdas'ı vurdu
Capys, önceden Temillas'ın okuyla yaralanan
Privernus'u götürmüşken, atarak kalkanını, elini yarasına.
Şaşkın, fırlayan kanatlı bir ok çivilemiş
Elini böğrüne soldan. Koparmış öldüren bir vuruş
Soluğunu, parçalamış göğsünü götürmüş.

İlginç pusatlara bürünmüştü Aeneas'ın oğlu,
Erkek güzeliydi gerçekten, İberya mavisi, parlak,
İğneyle dokunmuş giysiler içinde, büyütmüştü onu
Gönderen babası, Ana Tanrıça'nın ormanında Symaethia ırmağı
Kıyısında, varsıl bir sunağı vardı orada, Palicus'un,
Suçluları bağışlayan. Bırakıp kargısını Mezentius, döndürdü
Üç kez başının üstünde kayışı gergin sapanını,
Fırlattı uçarken yumuşayan kurşun yuvarlakla düşmanın
Ortasında, birden yıkıldı kumların üstüne.

İlk kez attığı okla vurmuş düşmanı derler,
Korkup kaçan hayvanlarının ardınca koşmaya alışkın

Ascanius, yiğit Numanus'tu eliyle yere serdiği,
Adı Remulus'tu önceden, Turnus'un küçük kız kardeşiyle
Evliydi, daha yakın sürede, kendini beğenmiş,
Ağzı bozuk bir delikanlıydı birliğin önünde
Giden, büyüklenen, evlilikle övünen. Bağırıyordu
Vargücüyle çevresine yürürken:

"Utanmaz mısınız, iki kez yenilmiş Frigyalılar, surlarda
Savunmaya, ölüme karşı direnmeye, siperlere sığınmaya?
Bakın kadınlarımızla savaş sonucu evlenmek isteyenlere!
Hangi tanrı, hangi çılgınlık İtalya'ya gönderen sizi?
Burada ne Atreusoğulları ne de yalancı Ulysses var.
Pek yumuşak değil soyumuz, soğuk ırmakta yıkarız
Yeni doğan çocuklarımızı, alıştırırız soğuğa, suya,
Avlanırlar ormanlarda, korkusuz dolaşırlar, oyuncak edinirler
Atları eğitmeyi, yay germeyi, ok atmayı.
Alışkındır gençlerimiz azla yetinmeye, çalışmaya, sabanla
Toprağı kazmaya, savaşlarda siperleri yıkmaya, sarsmaya.
Kılıç kullanmakla geçer bizde yaşam, aşınır
Böğürleri boğaların, kırbaçlanır kargımızın temreniyle.
Sarsmaz bizi yaşlılık, kırmaz gücümüzü, üzmez.
Örteriz tolgayla ağarmış başımızı, severiz ılgarı,
Savaş için toplanmayı, vurgunla, soygunla yaşamayı.
Oysa siz parlak, erguvan boyamlı giysilere bürünürsünüz,
Üşengeçsiniz, işsizliği, oyunu seversiniz, boş gezersiniz,
Giydiğiniz uzun kollu gömlek, püsküllü başlık.
Siz, gerçek Frigya kadınları, Frigya erkekleri değil.
Yürüyün Dindyma tepesine, dinletsin size alıştığı
Ezgileri iki borulu çalgı. Çağırıyor sizi İda
Tanrıçasının düdükleri. Bırakın kılıçları, pusatları erlere.

Dayanamadı daha, bu ağır sözlere, konuşmaya
Ascanius, yöneldi düşmana, bir ok yerleştirdi

Gergin yayına, yakarırken açtı kollarını yanlara,
Dimdik durarak, öfkeyle, seslendi Jupiter'e:
"Ey yüce Jupiter, onayla bu ataklığımı, yardımcım ol,
Görkemli adaklar getireceğim elimle tapınağına,
Sunağına, alnı altınla süslü bir ak boğa,
Anası boyunda, başı dik, boynuzlarıyla saldıran,
Ayaklarıyla toprağı kaldıran, tozu dumana katan."
Duydu bu yakarışı Jupiter, bir sol yanında
Göğün, korkunç gürleme, bir yay uğultusu.
Tınlayarak uçan ürkünç ok ulaştı başına
Remulus'un, deldi temren şakaklarını, gömüldü içeri.
"Git, alay et erdemle, büyüklen, yakışıksız sözlerle,
Böyledir yanıtı Rutullere iki kez yenik Frigyalıların."
Böyle dedi Ascanius, sevinç çığlıkları kopardı Troyalılar,
Yükseldi yıldızlara değin, gürleyen övünç haykırışları.

Otururken uzun saçlı Apollon bir bulut üstünde,
Bakıyordu Ausonia ordusuna, kente yukardan,
Şunları söyledi görünce Iulus'un başarısını:
"Yeni bir yiğitliktir yaptığın, oğul, yükselir yıldızlara
Ünün, tanrı soyundan geldin, tanrılar gelecek
Soyundan, kazanacak bütün savaşları Assaracus soyu,
Gelecekte, böyle buyurmuş yazgı, yetmez sana
Yalnızca Troya." İner gökten söyleyince bunları.
İter esen yelleri, yürür Ascanius'a doğru,
Dönüştürür yüzünü yaşlı Butis'e, Dardanoslu Anchises'in
Eski koruyucusuna, evinin güvenilir, gönüldeş bekçisine.
Arkadaş seçmişti onu babası Ascanius'a. Yürüyordu
Apollon girerek sesiyle, pusatlarıyla, benziyle,
Ağarmış başıyla, korkunç donanımıyla yaşlı kılığına.
Şunları söyledi atılgan Iulus'a: "Yeter yaptığın,
Ey Aeneas'ın oğlu, bir okla suçsuz Numanus'u vuruşun,
Yüce Apollon övmüş, yüceltmiş seni, kıskanmadı

Pusatlarına benzeyen senin pusatlarını da.
Girme savaşa daha oğul." Böyle konuştu
Apollon, gizleyip kendini ölümlü gözlerden, görünmedi,
Söylevinin ortasında, uzaklaştı, incecik bulutlar içinde.
Tanıdılar Dardanos önderleri o tanrıyı da, tanrısal
Okları da, duydular okluktan çekilen okların cızırtısını.
Önlediler savaş tutkunu Ascanius'un girişimlerini,
Uyarak Phoebus'un sözlerine, sürdürdüler savaşı yine,
Atıldılar yaşam uğruna korkulur durumlara.

Bir gürültü yayıldı korunaklar boyunca kulelere,
Gerilir yaylar, kayışlı sapanlardan atılır oklar,
Kaplar ortalığı temrenler, sesler yayılır kalkanlardan,
Oyuk tolgalardan, karışır yankılar, kızışır savaş.
Böyle çarpar toprağa batıdan gelen yağmur
Bulutu, Oğlak dönencesinin etkisiyle, böyle düşer
Kışın, Jupiter suları allak bullak ettiğinde
Güney yelleriyle, dolular, gökte yırttığı bulutlar.

Idalı Alcanor'un oğulları Bitias'la Pandarus,
Jupiter'in kutsal ormanında Iera'nın büyüttüğü,
Boyları yurtlarının dağlarındaki çamlar gibi gençler
Açtılar başkanın onlara güvendiği kapıyı, güvenerek
Pusatlarına, çağırırlar düşmanı surlardan içeri.
Sağda solda, kapının girişinde, saklanırlar, donanmış
Kılıçlarla, dik başlarında parlayan sorguçlar,
Benzerler, bir akarsuyun çevresinde, Po ya da
Athesis kıyısında, yapraklı doruklarını göğe yükselten,
Yellerle sallanan, sulardan başlarını kaldıran,
İki güzel meşe ağacına, bu delikanlılar.
Koştular, görünce kapıları açık, Rutuller.
Birden Puercens, pusatları süslü Aquicolus,
Atılgan Tmarus, yiğit savaşçı Haemon

Ya tüm takımlarıyla kurtuluşu kaçmakta buldular,
Ya da kapının eşiğinde yaşamdan ayrıldılar.
Kabarmış hıncı hepsinin, azmış savaş tutkuları,
Troyalılar siperlerin önünde toplandılar,
Göğüs göğüse dövüşmek için uzaklara koştular.

Yoğunlaşmışken öfkesi, başka yönde Turnus'un
Kargaşa çıkarırken savaşçılar arasında, duyurdular ona
Yeni saldırı tutkusuyla düşman kapılarının açık
Bırakıldığını. Bırakır savaşı, korkunç bir öfkeyle
Saldırır, iki dikbaş kardeşin koruduğu Dardanos
Kapısına. Devirir ilk karşılaştığı Antiphates'i,
Büyük Sarpedon'la Thebaili odalığının oğlunu, attığı
İtalya kızılcığından yapılmış, gevşek boşlukta uçan,
Göğsünün altından yemek borusuna saplanan okla.
Köpüklü kan boşandı bu kara yaradan,
Isındı ciğere gömülen temren. Sonra serer
Yere kılıçla Meropus'u, Erymas'ı, Aphidnus'u,
Gördü parlak gözlü, taşkın yürekli yiğit
Bitias'ı, bıraktı ona işlemeyen, öldürmeyen kargıyı,
Ağır bir topuz fırlattı, tıslayarak boşlukta
Uçan, yıldırım gibi, ne iki katlı boğa derisi,
Ne de altın işlemeli, iki katlı sağlam zırh
Dayanırdı ona, sallandı yıkıldı kocaman adam.
Yerden bir gürültü, gümbürtü düşen kalkandan.
Böyleydi Euboia'da, Baia kıyısında denize atılan
Kayalar üzerinde kurulan, eğik dalgakıran,
Çökerken gümbürtüler çıkaran, sulara gömülen taşlar,
Kara kumlar yükselir, bulanır yüzeyi denizin.
Sarsıldı gümbürtülerle Prochyta tepesi, Jupiter'in
Buyruğuyla Typheus üstüne ağır bir yatak
Gibi yerleştirilen İnarim.

Yüreklendirdi Latin savaşçılarını yüce Mars.
Batırdı göğüslerine sivri, keskin iğnelerini.
Kaçmayı, bir de kara korkuyu gönderdi Troyalılara.
Latinler toplanıyorlar, tanrının verdiği savaş gücüyle,
Savaşçı tanrının esinlediği ataklıkla.
Pandarus, görünce kardeşinin ölüsünü yerde, sezdi
Yazgının dönüşünü, durumun değişmeye başladığını,
Döndürdü vargücüyle menteşeler üzerinde kapıyı,
Dayandı geniş omuzlarıyla kapadı, bıraktı dışarda
Birçok arkadaşını, kanlı savaşa girişenleri,
Saldıranlardan kimini aldı surlardan içeri,
Dangalak! Görmedi kente kapadığı savunmasız kimseler
Arasına birliğiyle katıldığını Rutuller kralının,
Kocaman gövdeli bir kaplana benzeyen adamı.
Birden parladı gözleri Turnus'un, şangırdadı pusatları,
Korkunç, titriyor tepesinde kan rengi sorgucu,
Parlak yalımlar yansıyor kalkanından. Ürkmüş
Görünce korkunç yüzünü Aeneas'ın arkadaşları,
Kocaman gövdesini. Pandarus, atıldı birden ileri,
Kardeşinin ölümü acısıyla, öfkeli, bağırdı, dedi ki:
"Burası ne Amata'nın kızına çeyiz diye verilecek
Konak, ne de Turnus'u saklayan yurdu Ardea'nın
Siperleridir. Görüyorsun olanaksızdır çıkış."
Gülümsedi Turnus, soğukkanlı, dingin gönüllü, dedi ki:
"Yiğitsen başla, göreyim, vuruşalım karşı karşıya,
Anlatırsın Priamus'a, bir Akhilleus da burada varmış."
Böyle dedi, vargücüyle budaklı, kalın bir
Kargıyı döndürdü, fırlattı. Havayı yaran okun
Değiştirmiş yolunu Saturnus kızı Juno,
Kapıya saplanıp kaldı atılan ok.
"Kurtuluş yok sana elimle attığım oktan,
Bilir onu atan alacağı sonucu, açacağı yarayı."
Kaldırdı tüm gücüyle kılıcını Turnus, söyledikten

Sonra bunları, indirdi şakaklarının arasından, ayırdı
Alnını, tüysüz yanaklarında derin yarayla,
Bir gürültü, büyük, gövdesinin ağırlığıyla sarsılan
Yer. Ölürken açılan kollar, ayaklar, beyin kanına
Bulaşmış pusatlar, dağılmış ikiye yarılmış başın
Omuzlara sarkan bölümleri toprak üzerinde.

Korkuya kapılan, şaşıran, kaçışan Troyalılar, çılgın,
Düşünseydi Turnus engelleri yıkmayı, kapıları açmayı
Kendi eliyle, arkadaşlarını surlardan içeri sokmayı,
Son günü olurdu savaşın da, Troya halkının da.
Azgın öfkesi, öldürme tutkusu, sürüklemiş onu
Düşmanların ortasına.
İlkin Phaleris saldırır, keser dizini Gyges'in,
Alır ellerinden kargılarını, fırlatır kaçanlara.
Juno'dur onun savaş gücünü, ataklığını çoğaltan,
Katar öldürülenlere Halys'le Phegeus'u vurup kalkanla.
Sonra vurdu Turnus surlar üzerinde dolaştığını
Görmeden, Mars'a karşı yergiler yağdıran Alcandrus'u,
Halius'u, Noemon'la Prytanis'i, arkadaşlarını çağıran
Lynkeus'u, sağını dayayıp duvara kılıcını sallayarak
Uçurdu başını yürürken üzerine, bir vuruşta, tolgasıyla
Uzağa. Sonra öldürdü azgın yabanları yoketmekte,
Oklarına, kargılarına ağu sürmekte ün kazanmış,
Becerikli Amycus'u, Aeolus soyundan Clytius'u,
Musaların sevecen gönüldeşi, Crethea'yı da serdi yere,
Crethea, musaların arkadaşı, hep şiirle, ezgiyle
Uğraşan, kitarının tellerini geren, hep atlar,
Pusatlar, yiğitler, savaşlar üstüne şiirler yazanı.

Toplandılar, savaşçılarının öldürüldüğünü duyan Troyalı
Önderler, Mnestheus, atak Serestus geldiler, kaçışan
Adamlarını, orduya saldıran, sokulan düşmanı gördüler.

Bağırdı Mnestheus: "Ne bu kaçışınız? Nereye? Hangi
Surlar, hisarlar var elinizde başka?
Bir adam, tek başına, siperlerinizle çevrili
Yurttaşlar, kentinizde kessin önüne geleni, karşılık
Görmeden? Sayısız genci göndersin Orcus'a oldu mu?
Mutsuz yurdunuzu, eski tanrılarınızı, yüce Aeneas'ı
Düşünmez misiniz, onlara acımasız, utanmaz mısınız?"
Yüreklendi, böylece, hepsi toplandılar savaş düzeninde,
Çekildi yavaşça Turnus, savaştan, yaklaştı ırmağa,
Ordunun akarsuyla çevrelendiği yere. Koştu ardınca
Bağrışan Troyalılar, sıkıştırdılar onu.
Böyledir oklarla, kargılarla sıkıştırılan azgın arslan da
Ürker, bakar öfkeyle, dönmez arkasını, kaçmaz,
Engeldir öfkesi, saldırganlığı çekilmeye, arar çıkış
Oklar, kargılar, avcılar arasından çıkmaya,
Geçmeden saldırıya, kurtulmak ister başaramaz.
Geriledi özenle Turnus, aradı kurtuluş yolu,
Çekildi yavaşça, tutamaz taşan öfkesini de.
İki kez saldırdı girdi düşman içine,
İki kez püskürttü duvarlar boyunca kaçan düşmanı.

Toplandı kolayca bir ordu, birleşti çabayla,
Direnemez Saturnus'un kızı Juno, koruyamaz adamını,
Gönderdi Jupiter İris'i gökten kardeşine, korkunç
Buyruklar salacağını bildirdi, çekilmezse Turnus,
Troya surlarından daha. Karşı duramadı bu genç,
Üzerine yağan oklara kalkanıyla, fırlatılan kargılara,
Dört yandan uğramış saldırıya, taşlar yağıyordu
Tolgasına, çınlıyordu şakaklarının oyuklarında hep
Fırlatılan taşların, okların etkisiyle, yamuldu, tunç
Tolgası, sarktı başından sorgucu, direnemedi, tükendi
Gücü, çoğaldı kat kat Troya kargıları, okları,
Atıldı yıldırım gibi Mnestheus. Terler boşaldı

Tüm gövdesinden, pis sular aktı, daraldı soluğu,
Sarsıldı yorgun örgenleri, güçlükle yaklaştı ırmağa,
Atıldı pusatlarıyla, akan suya, sonunda,
Akarsular tutmuş onu yumuşak dalgalar üzerinde,
Benimsedi, sonra bütün kirlerden, pisliklerden
Arındırarak gönderdi arkadaşlarına.

ONUNCU KİTAP

AÇILIR bu arada güçlü Olympos konağı, çağırır
Toplantıya tanrılar atası, insanların kralı, yıldızlarla
Donanmış konağına, yukardan tüm karaların görüldüğü yere,
Görünür oradan Dardanos ordusu, Latin halkı.
Açıktır kapılar göksellerin konaklarında. Dedi ki Jupiter:

"Yüce tanrılar, neden değişti düşünceniz, tutumunuz?
Nedendir aranızın açıklığı, birbirinize karşı hınçınız?
Yasaklamıştım İtalya'nın Teucerlere savaş açmasını.
Nedendir bu bölünme? Hangi korkudur hepinizi
Birbirinize karşı silahlandıran, kılıçla, kargıyla donatan?
Yavaş olun, gelecek gerçek savaş günü de,
Azgın Kartaca aşarak doruğundan Alplerin, acımasızca
Saldırdığında Roma'ya, büyük yıkım, kargaşa yarattığında,
Direnmenin, vuruşmanın yeridir yiğitçe, hızla, korkusuzca.
Durun şimdilik birliği koruyun, dayanışmayı sürdürün."

Bunlardı Jupiter'in sözleri, kısaca, daha da kısaydı
Altın Venüs'ün yanıtı:
"Ey insanların da, tanrıların da ölümsüz egemeni, babam!
Kime yakaralım, sığınalım, yardım dileyelim daha?
Görüyorsun bizi yermelerini Rutullerin, Turnus'un seçkin
Atlarını savaşın ortasına sürdüğünü, Mars'ın yardımıyla
Kabarıp yiğitlendiğini. Teucerler koruyamıyor surları, siperleri,
Kapı girişlerinde, surların diplerinde, geçiyor savaş,
Kanla doluyor korunma hendekleri.

Aeneas orda yok. Kurtarmaz mısın Teucerleri, kuşatmadan?
Saldırıyor düşman, daha bitmeyen surlarına Troya'nın.
Bir ordu daha yoldadır, Aetolia'nın Alpi ilinden
Tydeus oğlu buyruğunda, saldırmaya Teucerlere.
Biliyorum ne yaralar alacağını savaşta, senin kızınken
Saldırıyor bana bir ölümlü, direniyor pusatlarıyla!
Senden yardım görmeden, çıkmışsa İtalya'ya Troyalılar
Sana karşın, çeksinler cezalarını, direnmişler buyruğuna
Gerekmez onlara ilgi. Tanrısal yasaya, göksellerin
Gücüne dayanarak işe girişmişlerse neden yüzçevirmek
Şimdi, onlardan, değiştirmek kiminin yazgısını yeniden
Kurmak? Neye yarar anımsamak Eryx kıyısında
Yanan donanmayı? Aeolia'nın azgın yellerini, fırtına
Kralını? Bulutlardan gönderilen İris'i anmak?
Şimdi de dokunulmaz, kutsal varlıklara, ölülerin ruhlarına
Saldırıyorlar, birden göklerden gönderilen azgın Alecto
Öfke saldı bize karşı tüm İtalya illerine.
Kalmamış etkisi bende beklediğimiz egemenliğin,
Yardım gördükçe yazgıdan umduğum, egemenliği
Ver dilediğine, üstün gelene. Bir ülke yoksa
Teucerlere, acımasız karının bırakacağı, kurtar savaştan
Ascanius'u, sağlıkla, dileğim budur şimdi senden,
Esenlikle görcyim torunumu, bir o kalsın bana.
Sevecen Aeneas salınsın dalgalarında bilinmez denizlerin,
Yürüsün yazgının gösterdiği yolda. Yalnız çocuğu
Kurtarmak isterim bu korkunç savaştan, esenlikle.
Amathus, yüksek Paphos, Cythera, İdalion illerinde
Toprağım var, bırakır pusatlarını yaşar oralarda
Ünsüz sansız. Bırak ezsin Ausonia'yı Kartaca,
Eşsiz gücüyle, engel yok Tyr illerinin
Girişimine. Mutlu mu kılmış Teucerleri Grek ateşinden
Kaçmak, engin denizlerde, geniş ülkelerde bunca
Sıkıntıya katlanmak, yeni Pergama'yı kurmak için

Latium'a varmak, korkulu günler geçirmek, yıkılmak?
Daha güzel değil miydi onlar için yurdun,
Eski Troya'nın külleri üstünde durmak? Ver mutsuzlara
Ksanthus'u, Simois ırmaklarını, yakarırım ey atam sana,
Görsünler yıkımını bir daha İlion'un." Kızdı
Juno, dedi ki: "Neden hep kızdırırsın beni, bozarsın
Sessizliğimi, gizli acılarımı döktürürsün bana?
Hangi tanrı, hangi insan sürüklemiş Aeneas'ı
Savaşa, kral Latinus'a karşı kötü davranmaya?
Diyelim yazgıdır İtalya'ya gelmesini buyuran,
Bir de Cassandra'nın çılgınca yorumları, biz mi önerdik
Ona ordusundan ayrılmasını, yaşamı yellere bırakmasını?
Kim demiş ona bir çocuğa bırak savaş yönetimini,
Surları korumayı, Tyrrhenlerle antlaşmayı, halkı
Kışkırtmayı? Hangi tanrısız, acımasız güçtür yıkan
Aeneas'ı? Neye karışmış Juno, bulutlardan inen İris?
Suçtur, yeniden doğan tanrıyı yalımlarla kuşatmaları
İtalyanların, tanrıça Venilia'nın oğlu, Pilumnus'un
Torunu Turnus'un ata yurdunu görmesi gereksizdir
Denirken neden saldırır kılıçlarla, yalımlarla Latinlere
Troyalılar, nedendir yabancı yerleri almaları, ılgarlamaları?
Kaynata seçmek, başkasının karısını kaçırmak kendine
Barış isterken gemileri pusatlarla donatmak neden?
Kurtarabilirsin Grekler elinden Aeneas'ı, doldurursun
Ortalığı yellerle, bulutlarla, boş kalmaz onun yeri,
Dönüştürürsün istersen tüm gemileri birer nymphaya,
Biz direnirsek Rutullere karşı suç mu işleriz?
Orda değil Aeneas, bilmiyor bunları, bilmesin de.
Madem senin Paphos, İdalium, eski Cythera, savaşkan,
Azgın insanlarla dolu kentle savaşmak nedir?
Yıkalım mı Frigya'yı senin için, yok edelim mi?
Biz miyiz buna girişen, yoksa mutsuz Troya'yı
Greklere bırakan? Kimdir savaşa sürükleyen Asya

İle Avrupa'yı birbiriyle; kız kaçırıp barışı bozan?
Ben mi yendirdim o alçak Troyalıya Isparta'yı?
Ben miyim onu silahlandıran, savaş tutkusunu azdıran?
O gün düşünmeliydin yandaşlarını, boşuna yakınırsın.
Sızlanırsın, geciktin, kalmadı tartışmanın yararı."

Bunları söylemişti Juno, kıpırdamadı gökseller
Onayladılar sözlerini, yellerin etkisiyle hışırdayan
Ormanda yayıldı mırıltıları, yavaşça, hızlanarak ortalığa,
Gemicilere rüzgârların başladığını bildiren esintiler gibi.

Başladı, bütün evrenin egemeni, sonsuz güçlü
Baba söze, konuşurken yüce konağı tanrının sessizdi,
Susmuştu titreyen yeryüzü, yüce gökler durgun,
Dindi yeller, şimdi deniz dalgaları da.
"Dinleyin öyleyse, kulak verin, tutun sözlerimi.
Bir antlaşma olmadıkça Teucerler, Rutuller arasında,
Sonu gelmez bu çatışmanızın daha,
Ne umarsa umsun yazgıdan, savaştan Rutuller, Teucerler
Birdir ikisi de gözümde, ne bundan yanayım, ne ondan,
İlgilendirmez beni ordunun kuşatılması, İtalya'nın yazgısı,
Troya'nın uğursuz girişimi, yanlış tutumu da.
Dışlamıyorum Rutulleri bu yasadan, görecek gereğini
Yazgının uluslar, yıkımı, mutluluğu; eşit davranır
Hepsine kral Jupiter, yürüyecek buyruğu yazgının."
Andiçti kardeşi Styx ırmağına, katranlı çevrintili suları
Gösterdi dökülen kıyılara titretti birden Olympos'u,
Kesip konuşmayı, Jupiter, kalktı altın koltuğundan,
Uğurladılar kapısına değin, ortalarında, gökseller onu.

Bu ara, tutmuş Rutuller tüm kapıları çepeçevre,
Kuşatmışlar korunakları yalımlarla, yerlere serdiler
Savaşçıları. Toplandılar siperler arkasında kuşatılan Aeneas

Yandaşları, yok kaçma umudu. Yüksek kulelerde
Mutsuzlar duruyorlar, yetersiz birlikle siperleri koruyorlar.
En önde İmbrasus oğlu Asius, Hicetaon oğlu
Thymoetes, Assaracus kardeşler, Castor'la yaşlı Thymbris,
Yanlarında Sarpedon kardeşler, hani Likya dağlarında
Doğmuş Clarus, Themon adlarıyla tanınmış kimseler.
Dağdan kopan kocaman taşı kaldıran ağır
Gövdeli, güçlü adam Lyrnessiuslu Acmon, değil
Daha yeğnik babası Clytus'la kardeşi Mnestheus'tan.
Kimi kargıyla, kimi taşla savunmada,
Kimi yalımlı odunlar, kimi oklar fırlatmada.
Hepsinin ortasında Venüs'ün büyük özen gösterdiği
Dardanos çocuğu, dimdik, çıplak başı, görkemli,
Boynunda parlayan altın sarısı bir takı,
Düğümlü, şimşir ya da Oricius'ta sakızlı ağaç
İşlemeli, fildişi oymalı bir süs, süt gibi
Ense, altın kasnakla tutturulmuş pırıl pırıl
Dalgalı saçlar, omuzlardan aşağı dökülen, sarkan.
Görmüş yüce kişiler de ey İsmar seni, nice
Yaralar açtığını, ağulu pusatlar kullandığını,
Maonia'nın soylu kuşağından geldiğini, verimli
Toprakları süren, altınlı Pactolus kıyısında duranlar.
Oradaydı, önceleri, Turnus'u siperlerden kovmakla ünlü
Mnestheus, bir de Campania kentlerinden biri, hani adına
Capua denen Capys.

Bunlar tartışırken çetin bir savaşı aralarında,
Gece yarısı geliyordu suları yararak Aeneas.
Çıkınca Evandrius'un ilinden ulaştı Etrüsk ordusuna,
Görüştü kralla, sordu adını, soyunu, amacını,
Söyledi kendisinin ne getirdiğini, Mezentheus'un
Topladığı orduyu, Turnus'un çılgın işlerini, anlattı,
Anımsattı insan işlerinin pek güvenilir olmadığını,

Yakarışlı sözlerle, gecikmeden katıldı Tarchon ona
Birlikleriyle, bir de antlaşma düzenledi, uydu yazgıya,
Tanrısal yazgıya, Lidyalı birlik, girip buyruğuna
Yabancı bir önderin, bindi gemiye. Önde Aeneas'ın
Gemisi, başı Teucerlerce kutsal, saygın Ida'nın
Frigyalı arslanlarıyla çizimli, süslü gemisi.
Büyük Aeneas, oturmuş geminin başucunda,
Düşünmede tüm savaş olanaklarını, solunda Pallas,
Bir bilgi bekliyordu yoğun gecede, kılavuz
Yıldızlar o yiğitin denizde, karada serüvenlerine.

Açın Helicon'u ey musalar, esinleyin şiirimi,
Anlatın, burada, Toscana kıyısından kalkan Aeneas'ın
Yönettiği donanmış gemilerle denizlerde giden orduyu.

Massicus'tu yöneten, suları yaran tunç Tiger'i,
Bin delikanlıdan oluşan birlik, Clusium surlarından,
Cosa ilinden çıkmış yola, kargılı, kalkanlı,
Okluk, ölüm saçan oklar, yay omuzlarında.
Yanında korkunç Abas, eşsiz pusatlarıyla ünlü
Birliği, geminin başında parlayan yaldızlı Apollon
Yontusu, altıyüz deneyimli savaşçı vermiş ona
Anayurdu Populonia, tükenmez madenleriyle tanınmış İloa
Adası da göndermiş üçyüz kişi.
Üçüncüsü Asylas, tanrıların, insanların yorumcusu, hayvan
Barsaklarından, gökteki yıldızlardan, kuşların dilinden,
Yıldırım yalımlarından anlam çıkaran, geleceği bilen.
Buyruğunda sıkı, düzenli, korkunç kargılı bin kişi.
Hepsi Alphea kıyısından Pisa'dan gönderilen, Etrüsklerin
İlinden. Ardınca geliyordu bunların güzel Astur,
Atlarına, renkli pusatlarına güvenen Astur.
Onun ardında sözbir etmiş üçyüz kişi,
Caere'deki evlerini, Minian'daki tarlalarını, eski Pyrgi'yi
Havası kötü Graviscae'yi bırakıp gelen savaşçılar.

Anmadan geçemem seni ey Cinyra, en yiğit önderi
Ligurialıların
Savaşta; ne seni ey ufak birliğinin başında bulunan Cupavon,
Tolgasının tepesinde kuğu tüyleri yükselen, sevgidir
Suçun, biçim değiştiren babandan, başındaki tüyler.
Ağlarken Cycnus sevgilisi Phaeton'un ölümüne yeşil
Kavaklar altında, kız kardeşlerinin gölgesinde yanık ezgilerle,
Avunurdu, derler, anlatarak musalara, sarsan sevgisini.
Sonunda yumuşak tüyler kaplamış ağarmış, yaşlı
Gövdesini, ayrılmış yeryüzünden, çıkmış haykırarak göklere.
Oğlu, savaşçı yandaşlarıyla, sarılarak küreklere sarsar
Güçlü gemiyi, kocaman Centaurus'u, direnir dalgalar
Üzerinde çetin gemi, dikelir, yarar suları
Derin denizde koca bir kayayla silahlı uzun gövdesi.

Bir ordu getiriyor ata yurdundan Ocnus da,
Bilici kadın Manto'yla Toscana ırmağının oğlu,
Odur anasının adını, sana, surlarına veren,
Mantua diyen. Kalabalıktır Mantua soyu, ayrıdır
Kökeni, dörder oymaklı üç topluluk, başkenti
Tüm obaların, hepsi Tuscus kanından gelir.
Ayaklandırmış Mezentius beşyüz kişi kendine karşı,
Orada, yeşil kamışlar arasına saklanan Mincius,
Benacus oğlu, yüzdürüyordu korkunç gemisini sularda.
Ağır Aulestes ardında, dalgaları döven kürekçiler,
Yüz kürekle dimdik, köpüren mermer sular,
Kaynaşan. Triton, korkunç gemisi bunların, çalgısıyla
Mavi denizleri titreten. Benzer kıllı insan yüzüne,
Denize gömülen gövdesinin yarısı da balinaya, mırıldanır
Kızıla çalan göğsünün altında sular.
Otuz gemiye bindiler, seçkin önderler, gidiyorlardı
Yardıma Troya'ya, yarıyorlardı tuzlu suları tunçlarla.

Gün çekilmişti gökten, Olympos'ta yarılamıştı yolunu,
Geceleri dolaşan yüce Phoebus arabasıyla.
Üzgün Aeneas, hep kaygılı, yorgun, geçmiş
Dümene, yönetiyordu yelkenleri de, gemiyi de kendince.
Gördü yolun ortasında hepsini, tüm arkadaşlarını,
Eskileri, bunlar sevecen Kübele'nin deniz tanrıçaları,
Nymphalar, tanrısal buyrukla gemiyken periye dönüşenler.
Bunlar, eskiden kıyıya çekilmiş gemiler sayısınca,
Yanyana yüzüyorlar, dalgaları yarıyorlar,
Tanıdılar uzaktan krallarını, onu türkülerle kuşattılar.
Onların en güzel konuşanı Cymodocea, giderek
Ardınca tuttu sağ eliyle geminin pupasını,
Yükseldi denizden, soluyla itti yanlara dalgaları.
Seslendi durumu bilmeyen Aeneas'a: "Uyanık mısın
Ey tanrı soylu Aeneas? Uyan, yürüt yelkenleri de.
Biz, kutsal Ida tepesinden gelen çamlarız,
Deniz nymphalarıyız şimdi, eskiden gemilerindik senin.
Acımasız, düşman Rutuller saldırınca yalımlarla, kılıçlarla
Bize, çözdük istemeyerek halatları, sensin aradığımız
Şimdi denizde. Başka biçim vermiş Ana Tanrıça,
Acımış bize. Perileriz, sular altında yaşarız.
Hisarda, siperler içindedir küçük Ascanius, çevirmiş
Onu Latinler kargılarla, oklarla kötüdür durum.
Yiğit Etrüskler, Arcadialı atlılar tutmuşlar birlikte
Kendilerine verilen savaş alanlarını ellerinde.
Turnus girmek çabasında araya, birleşmeyi önlemeye.
Kalk! Çağır Aurora gelirken savaşçılarını toplanmaya,
Pusatlar kuşanmaya, al, altın işlemeli, yenilmez
Kalkanını, ateş tanrısının sana verdiğini de eline.
Dinlemezsen sözlerimi, görecek yarın güneş Rutullerin
Ortalığı yıktığını, ölülerle kan gölüne çevirdiğini."

Ayrılırken, bunları söyleyip, itti güvenle geminin
Sağ eliyle yüksek pupasını, uçuyordu sularda gemi,
Daha hızlıydı fırlatılan, yellerle yarışan oktan,
Kargıdan, birden. Şaşakaldı durumu bilmeyen Troyalı,
Oğlu Anchises'in, anlamadı pek neler olduğunu.
Bakarak korkusuzca gökkubbeye, yakardı, kısaca, dedi ki:
"Ey tanrıların Idalı yüce anası, Dindyma'yı seven,
İlleri kalelerle, arslan koşumlu arabalarla süsleyen,
Beni savaşa yönelten, yardımcım ol, uğur getir
Frigyalılara, tut ellerinden ey tanrıça, budur dileğim."
Bunları söylemişti, gün bitirmiş dönüşünü, saldırmış,
Kuşatmıştı geceyi yayılan ışıklarıyla evrene.
Açıklamış arkadaşlarına yapılacak işleri Aeneas, gecikmeden,
Yüreklendirmiş pusatlara sarılanları, savaşa girmeye.

Sonra gördü Teucerlerle, ordunun konak yerini,
Durup geminin yüksek pupasında, salladı sol eliyle
Görkemli kalkanını. Yükseldi sulardan yıldızlara haykırışları
Dardanosluların, çoğaldı öfkeleri düşmana, yeniden umutla,
Fırlattılar tüm kargılarını. Benzediler kara bulutlar
Altında, Strymon'da, kıvanç çığlıklarıyla uçan turnalara,
Güney yellerinden kaçan, boşlukta dolaşan, bağrışan.
Şaştı görünce Rutuller kralı, Ausonia önderleri,
Sularda kayan, pupaları kıyıya yönelmiş donanmayı,
Uzaktan görünen, kendilerine yaklaşan. Aeneas'ın
Işıldayan başlığı başında, tepesi parlayan sorgucu,
Kıvılcımlar çıkaran tolgası, yalımlanan altınlı kalkanı.
Değildi başka türlü, parlak gecede, kuyrukluyıldızın,
Korku salan, kızıl aydınlığı, akyıldız yalımları,
Ölümlülere yıkım getiren, darlık veren,
Uğursuz ışıklarıyla gökyüzünü kaplaması, kaygılı kılması.

Ancak, atak Turnus yitmedi, daha önceden
Kıyıya varmak, gelenleri karadan kovmak umudunu.
Yüreklendirdi çevresindekileri şu sözlerle; pekiştirdi
Güçlerini: "İşte karşınızda düşman, yakında, serebilirsiniz
Yere, avucunuzda Mars da, yiğitler gösterin kendinizi,
Düşünün evinizi, karınızı, savaş mutluluğunu, ataların
Ününü, sanını, diriltin yeniden bu büyük başarıyla.
Saldıralım onlara birden, titreyerek ilk adımlarını
Attıklarında, yazgıdır yiğitin yardımcısı."
Böyle dedi, düşündü kimleri göndersin düşmana,
Kimlere güvensin, kuşatılmış siperleri alsın, diye.

Çıkardı, bir süre, savaşçılarını yüksek pupalardan
Köprüler kurarak, Aeneas, karaya. Gözetledi çoğu
Gelgitlerini denizin, güvenle sıçrayıp geçti sudan,
Kimi kaydı küreklerden kıyıya. Gözetledi Tarchon
Rüzgârsız, kayalara çarpan, kırılan dalgaların
Olmadığı, suların kabarmadığı güvenli bir bucak.
Birden, seslendi yoldaşlarına, çevirip başını geminin:
"İmdi, seçkin yiğitler, asılın güçlü küreklere,
Kaldırın, hızlandırın gemileri, yarın düşman toprağını
Keskin burnuyla, kalsın karada geminin izleri.
Kırılsın pupam, ne çıkar, bana kalacaksa ülke."
Söyledikten sonra bunları Tarchon, hepsi birden
Yüklendiler küreklere, köpükler çıkararak, gemiler
Latin kıyılarına doğru hızla giderler,
Bağlanmak, gemileri güvenceye almak için, sağlam,
Kıyıyı bulurlar. Varamaz senin gemin ey Tarchon!
Çarpar sivri bir kayaya, mutsuz, takılır, sallanır
Uzun süre, yarar dalgaları, devrilir, dağılır.
Bırakır içindeki savaşçıları denizin ortasında.
Sularda sürüklenen kırık kürekler, direkler, tahtalar
Kabaran dalgalarla geriye çekilir, engeller ilerlemeyi.

Durmaz Turnus, gecikmeden sürer bütün ordusunu
Getirir karşısına Teucerlerin, hızla, kıyıya.
Öter borular, atılır ilkin Aeneas üstüne
Köylü savaşçıların. Uğur belirdi, püskürttü Latinleri,
Vurdu kendisine saldıran Theron'u, en yiğit eri,
Yırttı kılıçla örme zırhını, kesip altın
İşlemeli gömleğini, yardı böğrünü, aldı canını.
Sonra yıktı, ölen anasının karnı yarılarak
Doğan, ey Phoebus sana adanan, Lichas'ı, bıçağın
Etkisinden kurtulan, mutlu sayılan kişiyi.
Öldürdü iri kıyım Cisseus'u, korkunç Gyas'ı,
Bir topuzla bir birliği dağıtanı. Kurtaramadı onları
Hercules'in güçlü eli, pusatları, Alcides'in arkadaşı,
Babaları Melampus, dünyanın ağır işleriyle uğraşan.
İşte Pharus, anlamsız konuşmalarıyla tanınan,
Ağzında bıraktı sözünü fırlattığı okla Aeneas.
Sen de, ey yanaklarında sarı ayva tüyleri çıkan,
Clytius'un ardınca giden mutsuz Cydon, kapıldığın
Yeni tutkuyla, yıkılırdın yere Dardanos elinden,
Giderdi gençliğin, dileğin, Phorcus oğulları toplanıp
Bir engel çıkarmasaydı, yardımcın olmasaydı, ey salak.
Birden, yedi kişi, yedi kargı fırlattı Aeneas'a,
Tolgaya, kalkana çarpıp tepti bir kaçı geri,
Sevecen Venüs saptırdı gövdesine yakın gelenleri.
Dedi ki, gönüldeşi Achat'a Aeneas: "Ok getir
Bana, atmam İlion ovalarında Grek gövdesine
Saplanan okları boşuna Rutullere, gerekmez."
Fırlatır uzun bir oku hızla, deler kalkanını
Uçan ok, gömülür göğsüne Macon'un, zırhıyla,
Koşar kardeşi Alcanor, tutar sarsılan kardeşini,
Saplanır onun da omzuna fırlatılan ok, asılır
Daha tüm gücünü yitirmemiş kolu,
Sağ omzundan, saplanıp ölüm yarasına.

Çekip fırlattı Numitor, Aeneas'a kardeşinin gövdesine
Saplanan oku, vuramadı, sıyırdı kalçasını, geçti
Büyük Achat'ın. Atıldı birden ileri gençlik
Gücüne güvenen Curesli Clausus, uzaktan fırlattığı
Keskin bir okla vurdu çenesinin altından Deryop'u,
Kesildi soluğu, geçti sözden de, yaşamdan da, ağır
Etkisiyle, yırtıldı gırtlağı, atılan okun.
Yıkıldı yere yüzükoyun, kızıl koyu kan
Boşaldı ağzından yaralının. Yüce Borcas soyundan
Üç Trakyalı, bir de Ismara ilinden gönderilen
Idas'ın oğulları, üç başka Trakyalı gitmiş ölüme.
Atıldı Auruncalılardan Halesus, ileri, birliğiyle, yürüdü
Ardınca Neptunus oğlu Messapus, ünlüdür atlarıyla,
Bunlar buradan, onlar oradan giriştiler püskürtmeye
Birbirlerini. Ausonia sınırlarında sürüyordu savaş.
Göklerde çarpışırken eşit güçte rüzgârlar, değişik
Yönlerde, ne kendileri kımıldar, ne bulutlar, ne deniz
Yerinden oynar, sürdükçe karşılıklı savaş, alınmaz
Beklenen sonuç, direnir hepsi, kalır yerinde.
Troyalılarla Latinlerin karşılıklı savaşları da.
Ayak ayağa dayanmış, göğüs göğüse savaşçılar da.

Öte yanda suların taşları, kıyılardan uzak
Ağaçları söküp yuvarladığı alanda savaşıyordu
Arcadialılar, törelerine karşın, yaya düzeninde,
Gördü Pallas arka dönüp kaçmalarını Latinlere,
Yörenin elverişsiz doğal konumu gereği bırakmışlardı
Atlarını, son olanağı denemek kalmıştı geriye.
Tatlı sözler, yakarışlar, kınamalar güçlendirdi savaşçıları.
"Nereye kaçışınız, arkadaşlar? Düşünün kendinizi,
Yiğitçe, işinizi, önder Evandrius'u, başarılarınızı,
Babamın ününe, sanına bağladığım umudu, saygı
Gösterin, güvenmeyin ayaklarınıza. Yol açın kılıçla

Düşmanın baskın geldiği, sıkıştırdığı yerden. Budur
Sizden yüce yurdun, önderiniz Pallas'ın beklediği.
Tanrılar değil sıkıştıran, ölümlüyüz, ölümlü düşmanla
Savaşıyoruz. Bizim de yüreğimiz, elimiz vardır.
Bakın kesiyor azgın dalgalarıyla yolumuzu deniz.
Kaçılmaz karaya da, deniz, Troya hangisini seçelim?"
Böyle deyip atıldı yoğun düşmanın ortasına.

İlkin Lagus çıktı karşısına yolda, mutsuz
Yazgı, koparırken büyük, ağır bir kayayı, deldi
Belkemiğini kaburgadan ayıran temren,
Çekti birden, kemiklerin ortasına saplanan, kargıyı.
Umduğu gibi vuramadı Hisbon düşmanını, elvermedi
Durum, şaşırdı, görünce arkadaşının öldüğünü, sarsıldı,
Birden atıldı Pallas, olanak vermeden davranmasına
Sapladı kılıcı şişkin ciğerine, vargücüyle.
Öldürdü. Sonra, Sthenelus'u, eski Rhoetus soyundan
Anchemolus'u, üvey anasıyla yatarak suç işleyeni.
Siz, Rutul tarlalarında ölen; Larid'le Thymber,
Daucus'un, birbirine benzemekle anayı, babayı yanıltan
Sevecen ikizleri. Ayırmış şimdi sizi birbirinizden,
Yoketmiş ikizce benzerliğinizi Pallas. Thymber,
Uçurdu kılıcıyla başını Evandrius. Arıyor seni
Gövdenden koparılan, atılan sağ kolun,
Kılıç tutmaya çabalıyor, titrek, yarı canlı parmakların.

Arcadialılar, başkanın uyarısından, üstün işinden
Sevindiler, üzüntüyle, öçle düşmana karşı ayaklandılar.
Pallas, arabasından savurduğu kargıyla deldi kaçan
Rhoetus'u. Bu yüzden geciktirdi Ilus'u vurmayı.
İlkin Ilus'a yöneltmişti güçlü kargısını, uzaktan,
Kaçarken, ey sevecen Theutros, seninle kardeşin Tyres'in
Önünden, yuvarlandı arabasından, yarı yarıya çıkmışken canı

Dövdü Rutul topraklarını tepinen topuklarıyla.
Yazın estiği gibi gönüllerince rüzgârlar, çoban
Yangın çıkarıp ormanlarda yayarsa çevreye, tutuşursa
Birdenbire, ağaçsız kırlar, yayılınca korkunç
Yalımlar ordusu Vulcanus'un ortalığa, sevinirse durumu
Gözleyen çoban tepeden, sen de kıvanırsın öyle, Pallas,
Görünce ordunun birlik içinde başarısını.
Öteden, atak Halesus, atıldı savaşçıların önüne,
Sığınıp arkasına kalkanının, öldürdü Ladon'u, Phereta'yı,
Demodocus'u, kesti parlak kılıcıyla boğazına doğru
Kalkan sağ elini Strymonicus'un, dağıttı yüzüne
Attığı taşla Thoas'ın kanlı beyniyle karışan
Kemiklerini, saçtı çevreye. Ormanlarda büyütmüş Halesus'u
Geleceği bilen babası. Ölürken ağarmış yaşlı
Adam, sönerken gözlerinin ışığı, Parcalar yakaladılar
Oğlunu, sundular Evandrius'un oklarına.
İlkin, yakardı şöyle, Pallas: "Ey baba Tiber,
Şimdi fırlatacağım okun, yolunu kayır, beni de,
Geçir acımasız göğsünden Halesus'un,
Adayacağım sana, ondan soyduğum giysileri, pusatları."
Dinledi yakarışını tanrı, kollarken Imaon'u Halesus,
Bırakır açık göğsünü Arcadialıların kargısına mutsuz.

Önler yiğit Laurus, bu yıkım karşısında, savaşta
Ordunun çözülmesini, saldırır, öldürür ilkin önünde
Duran Abas'ı, yavaşlatıyor, engelliyor savaşı diye.
Alır yerlerini Arcadialı gençler, alır Etrüskler,
Bir de Greklerin, gövdelerini yokedemediği Troyalılar
Çarpışıyor eşit yiğitlerle, eşit önderlerle iki ordu,
Öylesine sıkışmış ki savaş birlikleri, üst üste yığılı,
Kargılar engeller kargıları, eller elleri kımıldatmaz,
Bu yanda Pallas sıkıştırır birliği, karşıda Laurus.
Eşit yaşları da, konumları da, yalnız yurda dönmeleri

Olanaksız, olumsuz yazgı. Uygun bulmadı Olympos
Kralı, birbiriyle savaşmasını iki önderin, bire bir.
Daha güçlü düşmanlar bulmuş onlara yazgıları.

Öğütler sevecen kız kardeşi, uçan arabasıyla alayı
Yaran, Turnus'a, savaşırken Laurus'a yardım etmesini.
Dedi ki, görünce arkadaşlarını: "Bırakma günüdür savaşı,
Yalnız savaşacağım Pallas'la, yalnız banadır borcu,
Dilerim, tanık olsun bize, babası da."
Bıraktılar arkadaşları, buyruk üzre alanı, çekildiler.

Uzaklaşınca, bu bencil buyruk üzre Rutuller, baktı
Uzaktan Turnus'un kocaman gövdesine, süzerek baştan
Ayağa, şaşkınlıkla Pallas, onun üstünlük taslayan,
Sözlerini yanıtlayarak, şunları söyledi:
"Ya seni öldürüp soymakla büyük ün kazanacağım,
Ya elinden ölmekle, birdir babam için ikisi de,
Bırak korkutmayı." Sonra çıktı ortaya. Dondu
Yüreklerinde kan Arcadialıların, şaşakaldılar.
Atladı Turnus arabasından, yürüdü, göğüs göğüse
Vuruşmak için, yüksek bir yerden ovada saldırıya
Geçen boğayı görünce uçan arslan gibi,
Bir görünümü vardı Turnus'un girişince dövüşe.
Görünce bir ok atımına geldiğini, Pallas
Atılır ileri, güvenir yardımına yazgının, seslenir
Bu tutarsız, dengesiz savaşta yüce göklere:
"Babamın sana gösterdiği yakınlık, kurduğu,
Senin de bir yabancı gibi oturduğun sofra adına
Ey Alcides, esirge beni, güçlerin eşit olmadığı
Dövüşte. Ölürken görsün kendisini soyduğumu, kanlı
Pusatlarını aldığımı, baksın yenenin yüzüne Turnus."
Duydu gencin sesini Alcides, sızladı yüreği,
Ağladı. Tatlı sözler söyledi bir baba olarak:

"Gününü bekler kişi. Kısadır kişinin yaşamı,
Dönmez geri geçen süre, bir erdemdir ünlenmek
Başarılarla. Nice oğullar öldü Troya'nın yüksek
Surları dibinde, orada can verdi oğlum
Sarpedon da, çağırıyor yazgı Turnus'u da,
O da geldi yaşamın sınırına, doldu günü."
Bunları söyledi, çevirdi gözlerini Rutuller ülkesinden.

Fırlattı tüm gücüyle kargısını Pallas,
Çekti parlak kılıcını kıvrık kınından.
Çarpar uçan ok omuzları örten zırha, geçer
Sıyırır, kayar kalkanın üstünden, kocaman gövdesini
Turnus'un. Fırlatır Pallas'a keskin, demir uçlu
Kargıyı, döndürerek Turnus, başının çevresinde.
"Bak bakalım daha keskin değil mi okumuz."
Diye haykırır, deler demirli, tunçlu giysileri,
Kat kat öküz derisiyle kaplı kalkanı
Ortasından uçu sivri kargı, titreşir sesler
Çıkararak, yarar zırhı, güçlü göğsünü de
Çıkar öteden. Boşuna çeker çıkarmak için
Pallas yaraya gömülen kargıyı, çıkarır, gider
Çıkarılan temrenle canı da, yaşamı da eş yolda.
Yıkıldı yarasının üstüne, şangırdayan pusatları,
Isırdı kanayan ağzıyla düşman toprağını
Dedi ki, Turnus, ölünün yanında dikilerek:
"Unutmayın, ey Arcadialılar sözlerimi, anlatın
Evandrius'a, gönderiyorum ona Pallas'ı, yarasın işine.
Avunsun, gömme töreni düzenlesin, yapsın gereğini.
Bilsin, ağırdır Aeneas'la arkadaş olmanın karşılığı."
Çiğnedi sol ayağıyla ölüyü, bunları söyleyip.
Büyük bir armağandı, ölünün kılıç askısı, çekti
Aldı onu. Korkunç bir olay işlenmişti buna,
Düğün gecesi öldürülen gençler, kanlı yataklar,

Eurytes oğlu Elonus işlemiş altınla kılıç askısına.
Seviniyor, övünüyor Turnus ölüden aldıklarıyla şimdi.
Böyledir geleceği bilmeyen insanın durumu,
Büyüklenir, övünür başarılarıyla, bir gün gelir
Çok ağır olur satın almak Pallas'ın yaşamını,
Ödemek ondan soyulanların karşılığını, Turnus için.
Dövünür, yerinir. Götürüyor inleyerek, gözyaşlarıyla
Arkadaşları kalkan üzerinde Pallas'ın ölüsünü, topluca.
Ne büyük acı, görkemli süs götürüyorsun babana.
İlk gün olmuş seni savaşa da, ölüme de götüren.
Nice Rutul ölüsü bıraktın savaş alanlarında.

Duyurmak için Aeneas'a bu büyük yıkımı,
Söylenti değil, güvenilir bir ulak uçar,
Anlatır ona Teucerlerin yıkıma sürüklendiğini.
İlkin önüne çıkanı biçti kılıçla, geniş
Bir yol açtı düşman içinde öfkeyle. Turnus
Sensin aradığı, döktüğün kanlarla büyüklenen sen,
Gözlerinin önünde, Pallas, Evandrius, yabancı olarak
Katıldığı toplantı, oturulan masa, düzenlenen antlaşma.
Sulmon'un dört oğlunu, Ufens'in dört yetiştirmesini
Sürükler, adar cehennem tanrısına, atar üstüne
Kanlarıyla ıslanan odunların, yakar diri diri.

Fırlatmış uzaktan ölüm saçan kargısını Magus'a,
Eğdi kurnazca başını, geçti üstünden titreyen
Kargı, boşa. Sarıldı dizlerine Aeneas'ın, yakardı:
"Koruyan tanrılar, büyüyen umudun Iulus adına,
Bağışla bir babayla oğluna bu canı, yakarırım.
Büyük konağım, içinde gümüş işlemeler, som altınlar
Gömülü derinde. Üstünlük sağlamaz Teucerlere
Benim ölümüm, bir yaşamın bitişi de yetmez
Öyle büyük bir başarı kazanmaya." Böyle

Dedi, karşılık verdi şu sözlerle Aeneas:
"Söylediğin altınları, gümüşleri, varsıllığını sakla
Çocuklarına. Turnus bozmuş öldürünce Pallas'ı savaşta
Geçerli can bağışlama geleneğini, hepsinden önce.
Budur babam Anchises Manlarının, Iulus'un düşüncesi."
Bunları söyledi, tuttu sol eliyle tolgasını, çevirdi
Başını, sapladı sapına dek kılıcı yakaran girtlağına.

Az ötede Haemon'un oğlu, Phoebus'un, Trivia'nın rahibi
Çevrelemiş alnını, şakaklarını, ak, kutsal bağ.
İlginç giysiler içinde, parlak pusatlarla donanmış.
Koştu, sıkıştırdı ovada, devirip çıktı üstüne,
Öldürdü, örttü yoğun gölgeyle. Topladı Serestus,
Ölenin pusatlarını, götürdü, adadı kral Gradivus'a.
Düzenler birliklerini Vulcanus soyundan Caeculus'la
Mars dağlarından gelen Umbro, savaşmaya. Kızdı
Buna Dardanosoğlu, kesti kılıçla Anxur'un
Sol elini, kalkanının tüm çevresini bir vuruşta.
Büyük konuşmuştu, üstün geleceğini sanmış sözleriyle,
Göklere yükselirmiş umudu, nice uzun yıllar
Yaşayacak, saçı ağarmış biri olacakmış kanısınca.
Parlayan pusatlar içinde fırladı öne Tarquitus,
Ormanlarda yaşayan Faunus'la nympha Dryope'nin oğlu,
Aeneas'a karşı. O da, vurdu çektiği kargıyla
Yapıştırdı birbirine zırhını, kalkanını Tarquitus'un
Düşürdü başını toprağa, ağız açtırmadan yalvarmaya,
Sızlanmaya. Yuvarlayıp yerde sıcak gövdesini öfkeyle
Şunları söyledi dökerek içinin hıncını:
"Yat burada pis, gömmeyecek sevecen bir ana
Seni, geleneksel tören de yok ölü gövdene,
Ya yırtıcı kuşlara yem olur ya sürüklenirsin
Dalgalarla, didikler aç balıklar yaralarını."

İlkin kovaladı Turnus'un Antaeus, Lucam adlı
Öncülerini, yiğit Numa'yı, sarışın Camertes'i büyük
Toprakların soylu egemeni, Ausonia'nın en varsılı,
Sessiz Amyclae'nin kralı Volscens'in oğlu hızla,
Yüz kollu, yüz elliymiş Aegaeon, böyledir söylenti,
Yalımlar çıkarmış ağızlarının, göğüslerinin ellisinden de,
Yıldırımlarına karşı Jupiter'in eşit sayıda kalkan,
Tutarken, kılıç sallarken. Öyleydi kızınca Aeneas da
Savaş alanında, kılıç ısınınca kandan.
Ürkmüş Niphae'nin arabasına koşulu dört at,
Görünce öfkeyle geldiğini Aeneas'ın, uzaktan koyulmuş
Kaçmaya, çıkmış yoldan, düşürmüş sürücüyü yere,
Sürüklemiş ırmağa, saldırırken arkaya, vurmuş
Aeneas dördünü göğsünden, derin yaralar açmış.

Atıldı savaşa, bu ara; iki beyaz atlı
Arabasıyla Lucagus, kardeşi Liger, dizginlerini tutan
Atların. Döndürdü Lucagus öfkeyle yalın kılıcını.
Tutuşur öfkeyle Aeneas, fırlar o yana, dikilir
Karşılarına güçlü kargısıyla, saldırmaya, bir dev.
Dedi ki Liger:
"Görüyorsan, karşında ne Diomedes'in atları, ne Akhilleus'un
Arabası, ne Frigya ovaları var. Görürsün savaşın da,
Yaşamın da sonunu burda." uçar sözleri uzaklara
Dangalak Liger'in. Karşılık vermez ona, boşuna,
Fırlatır kargıyı düşmana Troyalı yiğit. Eğilir
Öne Lucagus, dürter kargıyla atları arabada,
Uzatır sol ayağını ileri, savaşmaya, girer atılan
Ok parlak kalkanının kıyısından kayarak, sol
Kasığını yırtar. Sarsılır yaranın etkisiyle,
Yuvarlanır ölürken arabadan, yığılır yere.
Şunları söyler ona dinsever Aeneas da: "Lucagus
Ne kaçan ağır atların, ne düşmanın korkaklığıdır

Seni benim önüme düşüren, sendin atlayan
Tekerleklerden, dizgini elinden bırakan."
Bunları söyleyip tuttu atları. Arabadan düşen
Mutsuz, savunmasız kardeşi, açıp ellerini yakardı
Aeneas'a: "Andolsun yurduna, seni büyüten anaya,
Babaya, bağışla beni, ey Troyalı yiğit, acı bana."
Daha yakaracaktı besbelli, dedi ki Aencas: "Böyle
Konuşmadın önce, yalnız kalmasın kardeşin, öl."
Yardı canevi göğsünü kılıçla bir uçtan bir uca.

Ölüm saçıyordu ovada Dardanos önderi böylece.
Öfkesi bir çağlayan, bir kara çevrinti gibiydi.
Sonunda, kurtuldu boş kuşatmadan, küçük Ascanius'la
Genç arkadaşları, çıktılar konak yerinden, ayrıldılar.

Seslendi Juno'ya, çoktandır olayları gözleyen, Jupiter:
"Ey sevgili kız kardeşim, değerli eşim, kaygılandığın
Gibi, senin, değişmemiş düşüncesi Venüs'ün, koymuş
Ağırlığını Troya'dan yana, değil alışkın güçsüz
Savaşçıları ataklığa, korkusuz vuruşmaya, yiğitliğe."
Uysalca dedi ki Juno: "Ey görkemli kocam nedir
Acı sözlerinden korkan, üzgün bir kadını kaygılandırman?
Eski sevgin, yakınlığın kalsaydı, bana duyduğun,
Kırmazdın beni şimdi, ey yüce kişi, önlemezdin
Turnus'u savaştan kaçırmamı, yarasız, esenlikle babası
Daunas'a götürmemi, yüreğine biraz su serpmemi.
Ölsün de kanıyla güldürsün Teucerleri, bu dinsever.
Bizim tanrısal soyumuzdandır o da, Pilumnus'tur dördüncü
Göbekten atası, yardımseverdir, eli açıktır üstelik
Nice adaklar, bağışlar götürmüş senin tapınağına."
Şu kısa karşılığı vermiş ona gök katlarının kralı:
"Geciksin istiyorsun yaklaşan ölümü bir gencin,
Budur dileğin, böyle bir gücüm var sanıyorsun,

Turnus'u kaçıran, korkutan yazgıdan kurtar, koru.
Boşunadır umudun, yakarışlarında daha büyük
Yardım gizliyse, bütün savaşı değiştirmekse dileğin,
Bekleme benden daha çoğunu, yazgıdır egemen."
Gözyaşları dökerek dedi ki Juno: "Sarsıyor sözlerin
Eziyor beni, avunmalıyım, yaşayacak mı esenlikle Turnus?
Suçlu değilse de karanlıktır sonu, boştur düşlerim,
Çok isterdim yanılmamı, güçlüsün yaparsın en iyisini."

Söyledikten sonra bunları, gecikmeden indi gökten,
İterek fırtınayı, büründü bulutlara, geçerek uzaydan
Ulaştı Laurentia, İlion birliklerinin konaklama yerine.
Bir görüntü yarattı Aeneas kılığında tanrıça, ince
Sisten, güçsüz. Dardanos pusatlarıyla donanmış,
Şaşırır gören, kalkanı, tolgası, tanrısal görünümü,
Sorgucu hep Aeneas. Anlamsız sözler söyletir,
Sevimsiz ses, yürüyüş, davranış verir ona.
Böyle görüntüler dolaşırmış ölümlük insanın, düşlere
Dalanın, bunalım geçirenin çevresinde, söylentiye göre.
Fırlar ileri ilk birliğin önüne bu gülünç görüntü,
Kızdırır oklarıyla, tedirgin eder sesiyle Turnus'u.
Dikelir Turnus, fırlatır uzaktan tıslayan kargısını,
Döner arkasını kaçar görüntü. Yanılır Turnus,
Gerçek Aeneas sanır kaçanı, boş bir umuda
Kapılır, anlamaz yanıldığını bile.
"Nereye kaçıyorsun, Aeneas? Unutma düğünün var,
Şu kolumdur aradığın toprağı verecek sana."
Bunları haykırarak sallar sıyrılmış kılıcını, koşar
Ardınca, bilmez yellere karıştığını umduğu kıvancın.
Yüksek kayanın çıkıntısına bağlanmış bir gemi,
Merdivenler kurulmuş, iskele düzenlenmiş koyda,
Kral Osinus'u Clusium kıyısından getiren.
Koştu gemide gizlenmeye titrek görüntüsü Aeneas'ın,

Turnus da uğraşır girmek için gemiye,
Gecikmeden, tırmanır, yüksek merdivenden atlar gemiye.
Güçlükle çıkınca uca, kopardı halatı Saturnia,
Sürüklenir, sular üzerinde, çözülmüş gemi,

Çağırır savaşa varolmayan Turnus'u Aeneas,
Gönderir ölüme karşılaştığı birçok savaşçının gövdesini.
Gizlenmez artık uçan, silik görüntü karanlıklara,
Yükselir, karışır bir kara buluta, yokolur.
Alır götürür Turnus'u suların ortasında bir kasırga.
Anlamaz oynanan oyunu Turnus, bilmez kurtulduğunu,
Bakar arkaya, yakarır açarak ellerini göklere:
"Ey yüce baba, yakıştı mı bana, bu alçaklık, neydi
Suçum? Nedendir bana verdiğin ceza? Gidişim
Nereye? Neredeyim? Kaçışım nereye? Dönecek miyim?
Görecek miyim bir daha Laurentum surlarını, ordusunu?
Ardımca gelen savaşçılar, beni izleyen ordu,
Bıraktım hepsini iğrenç bir ölüme, ne alçaklık?
Görüyorum dağılanları, duyuyorum iniltilerini vurulanların
Şimdi, ne yapıyorum? Hangi derin, uygun toprak
Açılacak bana? Kayırın güzel yeller, vurun
Gemiyi taşa, kayaya dipte, kıyıda, yalvarırım,
Ben, yakaran Turnus, dağıtın gemiyi, korkunç
Azgın Syrtis'te, ne Rutuller ne yıkım bilir yerimi."
Bunları söyledi, ölümle yaşam arasında duraksadı,
Kılıçla mı, kargıyla mı vurayım kendimi, deleyim
Gövdemi, yoksa çılgınca sulara atılayım, ulaşayım
Kıvrık kıyıya, saldırayım Teucerlere, savaşayım onlarla,
Karşı durayım pusatlarına. Üç kez girişti
İki yolu da denemeye, önledi üçünü de yüce Juno,
Acıyarak bu gencin durumuna, tutumuna.
Sonunda, götürdü gelgitlerle çalkanan denizi yaran
Gemi Turnus'u babası Daunus'un eski kentine.

Bu arada, Jupiter'in kışkırtmasıyla saldırdı azgın
Mezentius, eğlenen Teucerlere, Turnus'tan boşalan yerde.
Koştular Tyrrhenler, çevirdiler onu hep birlikte,
Sıkıştırdılar sayısız kargıyla, derin öfkeyle.
O da, durdu derin sulardan yükselen kaya gibi
Rüzgârların taşkınlığına, denizin kudurmasına, göklerin
Baskısına aldırmadan, dimdik, olduğu yerde.
Serdi yere karşısına çıkan Dolchaon oğlu
Hebrus'u Lagatus, kaçmaya çalışan Palmus'u,
Saldırıyordu Lagatus, kocaman dağ parçası gibi
Bir kayayı kapıp fırlattı yüzüne, alnına,
Kesti korkak Palmus'un dizini, devirdi, aldı
Omzundan pusatlarını, verdi oğlu Lausus'a sorgucunu.
Öldürdü Frigyalı Evas'ı, Paris'in yoldaşı, yaşdaşı
Mimas'ı. Amycus'un karısı, Theanon'un doğurduğu gece,
Cisse'nin kızı, kraliçe, ışıktan gebe kalarak,
Doğurmuştu Paris'i. Gömülmüş yurdunun toprağına Paris,
Mimas da Laurentium kıyısında bilinmeyen bir yerde.
Köpeklerin saldırısından kaçan, yüksek dağlarda yaşayan
Bir yaban domuzu gibi, nice yıllar çamlı
Vesulus'u koruyan Laurentium'un kamışlı bataklıklarından,
Beslenen, tuzağa düşünce homurdanan, titreyen, azan,
Korkan, susan, omuzlarını kaldıran, kuduran, kimseyi
Yanına yaklaştırmayan, ürküten, kaçıran, uzaktan kargılarla,
Haykırışlarla sıkıştırılan, buna karşın hepsine direnen,
Karşı koyan, yılmayan, çevresine saldıran,
Dişlerini gıcırdatan, sırtında kılları dikilen domuz gibiydi,
Kimsenin öfkeyle saldıramadığı Mezentius da.
Yalın kılıç saldıran olmadı ona, korkusuzca, uzaktan
Gürültülerle, fırlatılan kargılarla yıpratmak, hepsinin işi.

Eski Corythum ülkesinden gelen nişanlısını
Bırakıp kaçan bir Grek, Acron'u Mezentius

Ordunun ortasında kargaşa çıkaranı gördü uzaktan,
Sevgilisinin verdiği kızıl sorguçla süslenmiş.
Açlıktan bunalan, hep geniş ovalarda dolaşan
Bir arslan, görünce kaçan karacayı, kalkık
Boynuzlu bir geyiği tutamaz kendini, saldırır
Çılgınca, açar kocaman ağzını, dikilir yelesi,
Atılır üstüne avının, parçalar, döker bağırsaklarını,
Kirli kanla yıkar ağzını, yalanır.
Öyle atıldı kalabalık düşman içine Mezentius da,
Yıkıldı mutsuz Acron, vurdu kara toprağa
Ayaklarıyla tükenirken soluğu, kanlandı kırılan kargı.
Ne kaçarken vurmayı düşündü, ne kovalamayı Crodes'i
Kargıyla, çıktı karşısına dövüşmeye birebir
Yiğitçe, uzaktan okla toprağa sermek yerine,
Pusatla yüzyüze tuzak kurmadan, eğriliğe sapmadan.
Kargısını, ayağını bastırıp yere yıkılanın üstüne,
"İşte bir savaş yiğiti, büyük Crodes devrildi."
Deyince haykırdı arkadaşları, sevinç türküsü çığırdılar.
Ölürken dedi ki: "Kim olursan ol, ey beni yenen
Uzun sürmez kıvancın, kalmaz öcüm yanına,
Böyledir yazgın, yıkılırsın bir ovada sen de."
Dedi ki: öfkeyle karışık bir gülümsemeyle Mezentius:
"Şimdi sen öl. Tanrıların babası, insanların kralı
Verir benim yargımı." batırdı kargıyı gövdesine.
Demir gibi katı bir uyku bastırdı gözlerini,
Kapandı gözkapakları sonsuz bir geceye.

Devirdi Caedus yere Alcathous'u, Sacrator Hydaspes'i,
Rapo da Parthenius'u, güçlü, korkusuz Orses'i vurdu,
Messappus Clonius'u, Lycaon'un oğlu Ericetes'i öldürdü.
Yuvarlanmış ürken, dizginsiz atından yere birisi,
Ötekiler yaya dövüşerek öldüler. Ataların erdemini

Taşıyan, yiğit Valerus vurdu saldıran Likyalı
Agis'i. Yıktı Thronisius'u Salius, Salius'u da uzağa
Ok atmada, yay germede benzersiz Neacles.

Eşit dağıtmış acıyı, ölümü acımasız Mavors
İki orduya da, yenenler yenilenler eşit, öldürmede,
Bilen yok sayısını kaçakların iki yanda da.
Acıyordu tanrılar, Jupiter'in konağında anlamsız savaşına
Boşuna birbirlerinin kanına girmelerine, kaygılarına
Ölümlülerin. Venüs, Saturnia Juno bakıyorlar savaşanlara.
Azdırıyor solgun Tisiphone binlerce savaşçıyı.

Büyük bir kargıyı sallayarak, öfkeyle, yürüyordu
Mezentius ovada. Büyük Orion dolaşırken omuzlarını
Geçmeyen Nereus sularında, yol açarak kendine
Görkemli görünüşüyle, yükselirken ya da dağların
Doruğundan yüzyıllık ağacı sökerek getirirken yere
Yere basar, başı bulutlarda saklanırken neyse
Öyleydi geniş pusatlara bürünmüş Mezentius da.
Uzun savaş birliğinde, onu gözetleyen Aeneas
Yürüyecek ona karşı. Korkusuz Mezentius dimdik
Duruyor, beklerken yüce gönüllü düşmanını ayakta
Kaygısız, gözleriyle ölçer bir ok atımı uzaklığı:
"Sağ elimdir tanrım, kayırsın onunla tuttuğum kargı
Beni, sana giydiririm, adarım, ey Lausus, gövdesinden
Giysileri, Aeneas'tan alacağım pusatları, gereçleri."
Bunları söyledi, fırlattı uzaktan tıslayan kargısını,
Saptı kalkana çarpan kargı, saplandı böğrüne
Seçkin Antor'un, Hercules'in arkadaşı, Argos'tan
Gönderilen, bir süre Evandrius'un yanında kalan
Sonradan İtalya kentine yerleşen. Ölürken
Sapan kargının açtığı yaradan, mutsuz,
Baktı göğe, anımsadı güzel Argos'u.

O ara, fırlattı kargısını dinsever Aeneas,
Deldi üç katlı tunç çevresini kalkanın kalın
Keten üstlüğü, üç kat boğa gönünden
Gömleği, saplandı bağrına, ölümcül değildi vuruş
Güldü görünce aktığını Tyrrhen kanının Aeneas,
Hızla çekti, yandan asılan kılıcını kından,
Yürüdü çırpınan, şaşkın düşmanın üzerine, inledi
Lausus babasının durumuna, döküldü yanaklarına yaşları.
Burada senin sarsan ölümün, üstün başarıların,
Gelecek kuşaklar inansın, inanmasın büyük işlerine,
Ey genç, unutmayacağım anılarla dolu yaşamını.

Güçsüz, bitkin Mezentius gerilerken kaçmak için
Sürüklüyordu kalkanına saplanan düşman kargısını da
Birlikte kalkanıyla. Birden atıldı savaş içine
Oğlu Lausus, engelledi kılıcını kaldıran Aeneas'ı
Saldırısını, arkadaş çığlıklarıyla, küçük kalkanıyla.
Geciktirdi, yaralı babasını korudu bir süre
Savaş alanından götürülünceye değin, durdurdu girişimi.
Uzaktan, oklar fırlatarak engeller, saldırırlar düşmana,
Öfkelenir Aeneas, korur kendini, sığındığı kalkanıyla.
Kaçışır ekinciler tüm tarlalardan düşünce dolular
Bulutlardan, bırakır işleri tarımcılar, sığınır yolcular
Saklanır kayaların, ırmak kıyısında uygun bir
Çıkıntının, tepenin altına, kovuklara, beklerler
Gelmesini güneşin, sürdürmek için işlerini,
Günün açılmasını. Bunun gibiydi ok bulutunun
Altında, savaşta, Aeneas da, beklerdi dinmesini kasırganın.
Uyarır Lausus'u, gözdağı verir Lausus'a: "Öleceksin,
Nereye koşarsın, gücünün üstünde giriştiğin iş?
Yanıltıyor babana duyduğun sevgi seni."
Dinlemiyor, atılıyor çılgınca çocuk, öfkelendi, çıldırır
Gibi Laurdanos önderi, toplamış Parcalar da Lausus'un

Son ipliklerini yaşamının. Saldı güçlü kılıcını
Gövdesinin ortasına gencin, daldırdı tutağına değin.
Deler kılıç kalkanını, önce zırhıyla anasının
Ördüğü altın işlemeli gömleğini atak çocuğun,
Doldurur göğsünü kanla, uçar göklere canı,
Üzgün ulaştı ölülerin ruhlarına, bıraktı geride gövdesini.

Görünce gencin ölürken sararan, insanı şaşırtan
Yüzünü, benzini Anchises'in oğlu tutamadı kendini,
İnledi derin üzüntüye kapılarak, uzattı elini,
Sezdi kendisinin de babasına duyduğu sevgiyi, dedi ki:
"Ey mutsuz çocuk, ne verilebilir sana övgüye değer,
Dinsever Aeneas'ın elinden ölmek erdeminden başka,
Yüksek benliğine yakışan? Senin olsun kıvançla
Kullandığın pusatlar, göndermek isterim inanıp
İnanmadığını bilmediğim ataların ruhlarına, küllerine
Mutsuz çocuk, avun büyük Aeneas'ın elinden ölmekle."
Çağırdı duraksayan arkadaşlarını Lausus'un, kaldırttı
Kanı, törece taranmış saçlarına bulaşan ölüyü.

Bu arada, babası Mezentius yıkıyordu kanlı
Yaralarını, Tiber kıyısında suyla, dindirmeye kanı.
Yaslanmış, dinleniyordu, bir ağacın gövdesine, dalda
Tunç tolgası, ötede ağır zırhı, çimende.
Seçkin gençler çevresinde, güçlükle soluyor, bitkin,
Boynu bükülmüş, sarkmış göğsüne sakalları, yorgun.
Hep Lausus'u soruyor, adamlar yolluyor, bekliyor,
Üzgün bir babanın buyruklarını oğluna iletiyor.
Getirdiler ağlayarak arkadaşları, kalkanın üstünde ölüsünü
Lausus'un, güçlü bir vuruşun açtığı yarayla yıkılanın.
Uzaktan duyunca iniltiyi, anlamış kötü durumu,
Toza toprağa buladı ağarmış saçlarını, kucaklayıp
Ölüyü, dedi ki, kaldırarak iki elini göklere:

"Ey oğul, çok mu sevdim yaşamı, benim
Yerime çocuğum ölsün, düşman önüne çıksın,
Katlanayım buna ben de diye mi? Ben
Senin yaralarınla kurtulan baban, ölümünle yaşayan.
Yazık! Pis bir ölüme sürüklendim, mutsuzum,
Şimdi vuruldum, yaralandım. Kirlettim adını suçumla,
Kırgın bana yurttaşlarım, yurdum. Arınmalıyım uzaklaşıp
Ataların tahtından, kurtulmalıyım öfkesinden atalarımın,
Halkımın, ölerek ödemeliyim karşılığını yersiz işlerimin.
Yaşıyorum oysa, geçemem insanlardan, ışıktan daha.
Geçeceğim." Bunları söyleyip, dikeldi derin yaralı
Kalçasının üstüne, yıkmadı acısı daha derin
Yaranın, getirtti atını, süsüydü onun, avuntusuydu,
Onunla giderdi bu at savaşlara, yenerdi.
Durgun görünce atını, seslendi ona şöyle:
"Ey Raebus, nice yıllar geçirdik. Bir yaşam varsa
Ölümlüye, ya yeneceğiz, getireceğiz kanlı pusatlarını
Bugün, bir de başını Aeneas'ın birlikte, alacağız
Öcünü Lausus'un acılarının, ya da yolumuz açılmazsa
Güçle, öleceksin benimle yiğit atım,
Sen, ne yabancı buyruğuna girer ne Teucerlere yararsın."

Böyle söyleyip bindi atına, atın alıştığı
Üzre, iki elinde uçları sivri kargılar,
Başında dik, at kıllarıyla süslü, parlak
Tunç başlık. Sürdü düşman içine hızla,
Yanıyordu yüreği, kızgınlık, utanç, yakınmayla
Karışık çılgınlık, ataklıklar dolu baba sevgisi,
Güven veren yiğitlik, üç kez haykırdı Aeneas'a.
Tanıdı haykırarı Aeneas, kıvançla yakardı:
"Buyursa tanrıların babası, yüce Apollon istese,
Çağırsan beni, başlasan savaşa, gel."
Bunları söyleyip yürüdü düşmana, elinde kargı.

Dedi ki: "Neden beni korkutman, öldürdükten sonra
Oğlumu, ey azgın? Buydu biricik yolu beni
Öldürmenin, ne ölümden korkar, ne tanrılara yakarırız.
Ölmek içindir gelişim, bırak. İşte getirdiğim
Andaçlar." Fırlattı kargıyı düşmana, bir daha,
Bir daha, dolandı çevreyi, işlemedi altın kalkana
Kargılar. Üç kez daha dolaşmış çevresini
Aeneas'ın, üç kez döndürmüş başının çevresinde
Sol eliyle tuttuğu kalkanını, kımıldamadan
Troyalı yiğit, bir kargı ormanına dönüştü tunç
Kalkanı. Bıkmış beklemekten, kargıları kalkandan
Çekmekten, eşit olmayan atlı yaya savaşından
Kaygılı, Aeneas saldırdı, sapladı kargısını
İki şakak boşluğuna, savaş atının.
Şahlandı hayvan, tepti ayaklarıyla havayı, düşürdü
Üstünden biniciyi, sonra atıldı üstüne, öne
Doğru, kalınca atın altında kırıldı omuzu.

Çınlattı gökleri bağrışmaları Troyalıların, Latinlerin.
Uçup geldi Aeneas, çekti kılıcı kından, dedi ki
Ona: "Nerde atak Mezentius, onun korkunç,
Atılgan gücü nerde?" Karşılık verdi toparlanıp
Göğe kaldırarak gözlerini Tyrrhen yiğiti:
"Atak düşman, nedir bu yermen, gözdağı vermen?
Ölüye sövmek de ne? Suç değil adam öldürmek,
Öldür, kurtulmak için gelmedim, savaşa seninle.
Böyle bir antlaşması da yoktu oğlum Lausus'un.
Bir dileği olursa yenenden yenilenin,
Biricik isteğim beni gömdürmen, bilirim uyruklarım
Öfkeli bana, koru ölümü, kızgın uyruklarımdan,
Gömün oğlumla beni." Bunları dedi, vurdu boynunu
Kılıç, karıştı pusatlarından damlayan kana canı.

ONBİRİNCİ KİTAP

BU ara, yükseldi denizden, uyanan Aurora,
Üzgün Aeneas buyururken gömme törenini arkadaşlarına.
Yıkılmış ölümüyle Pallas'ın, daralmış yüreği, bezgin
Adak sunuyordu gün doğarken utkuyla tanrılara.
Yapraksız, büyük bir meşe dikmiş üstüne tümseğin.
Donattı Mezentius'tan soyduğu parlak pusatlarla
Sana sunuyor büyük utku gereçlerini yüce savaş
Tanrısı, sana. Bağladı kan damlayan tolgasını,
Kırık kargılarını oniki yerinden delinmiş zırhını,
Soluna tunç kalkanı, boynuna da astı süslü
Fildişi saplı kılıcını, dengi dengine.

Sonra çevresinde birlikleriyle toplanan arkadaşlarına,
Önderlere yönelerek, kıvanç gösterileri arasında
Sürdürdü uyaran konuşmasını: "Başardık büyük görevi
Yiğitler, korkmayın yapılacak işlerden, işte kendini
Beğenmiş bir kraldan alınanlar. İşte elimle yıktığım
Mezentius. Açıldı bize Latin krallığının hisarlarına
Varan yol. Sağlayın pusatları yitirmeyin savaş
Umudunu, yılmayın, çıkar bir engel, tanrıların,
Kaldırın sancakları, çıkın konak yerinden, yürüyün
Dövüşe gençler, diyecekleri gün gelince. Silin
İçinizdeki korkuyu, güçlenin yarının savaşlarından.
Şimdi verelim toprağa gömülmemiş arkadaşları, budur
Geçerli saygı yeraltı evreninde, Acheron'da, gidin

O seçkin kişileri, bu yurdu kanlarıyla bize
Bırakanları saygıyla gömün, son görevinizdir.
İlkin Pallas götürülsün yurduna, üzgün babası
Evandrius'un. Erdemliydi, uğursuz günde göçtü."

Ağlayarak yürüdü Pallas'ın cansız gövdesinin
Konulduğu yere, yaşlı Acetes'in koruduğu toprağa.
Acetes, önceden, Evandrius'un pusatlarını taşıyan bir
Parhasialı, şimdi sevgili gencin ölüsünü koruyan,
Mutsuz bir olay sonucu ölenin. Ölünün çevresinde
Tüm uşaklar, yanaşmalar, Troyalılar, kalabalık topluluk,
Töreye göre, dağınık saçlı, ağıtçı İlion kadınları.
Girince yüksek kapılardan Aeneas yükseldi göğe
Çığlıkları göğüslerini döven, haykıran kadınların,
İnledi bu gürültüyle Aeneas'ın konağı.
Görünce kar gibi Pallas'ın arkaya düşmüş başını,
Solgun yüzünü, dümdüz göğsünde Ausonia kargısıyla
Açılmış yarayı, boşaldı gözyaşları, dedi ki:
"Ey mutsuz çocuk, kıskanmış seni benden, bana
Gülen yazgı, görmen gerekmez miydi benim egemenliğimi?
Başarılarımla koltuğa oturduğumu, yurdu yönettiğimi?
Ayrılırken, sözvermiştin baban Evandrius'a,
Kucaklayıp ordunun başına getirdiğinde beni, seni
Göndererek bildirdiğinde durumu, çekinmiştim düşman güçlü
Demiştim, anlatmıştım çetin bir halkla savaşmayı
Bitmiş hepsi. Kim bilir, kapılmış boş bir umuda,
Yakarır, adaklar götürür sunaklara babası, şimdi.
Oysa biz, bu genci göksel törenlerle gömmekteyiz,
Ününe yaraşan uygulamalarla, hep birlikte.
Mutsuz! Göreceksin oğluna düzenlenen töreni.
Umduğumuz utku, beklenen mutlu dönüş değil.
Bu değil büyük andım. Ey Evandrius, görmezsin sırtında
Utanç yaralarını oğlunun bir baba olarak, kaçmadı,

Yazık bana, büyük yıkım Ausonia'ya, ne büyük
Yıkım ey Iulus senin için de bu."

Ağlayarak söyledi bunları, sonra buyurdu kaldırılsın
Dedi saygın, acınası ölü, düzenlensin tören,
Gönderilsin bin seçkin, ordudan, ağlasın babasıyla
Yoldaş olsun, avutsun, ortak olsun acılarına.
Bir sal, kocayemiş, meşe dallarından kolay taşınan,
Genç kız parmaklarıyla derlenen çiçekler, yatak,
Örtülen toprak ananın besinlerinden yoksun, bükülmüş
Menekşe, sümbül gibi kır otlarından yapılan,
Parlaklığı, güzelliği daha gitmeyen, uçmayan, hepsi
Saygın bir ölünün kutsanması, geleneğe uygun
Tören, ardından iki dokuma getirtti Aeneas,
Erguvan boyamlı, atkıları altın telle çekilmiş
Dokumalar önceden, Saydalı Dido'nun elinde
Andaç diye kendisine göndermiş onları
İşlemekle kıvanan, övünen becerili kadın.
Ölünün üstüne serdi birini, derin saygıyla,
Sardı yalımların yutacağı saçlarına ötekini
Uzun bir dizinin sağlanmasını buyurdu ordudan
Laurentium savaşında düşmandan ılgarlanan araçları,
Gereçleri toplamaya, taşımaya, atlarla, kargılar da
Hepsi, kazanılan savaşla alınan, sağlanan.
Bağlattı ellerini arkalarına yeraltına, karanlık yere
Gideceklerin, kanları cehennem yalımlarına serpilecek
Tutsakların. Getirilsin, dedi, kesik ağaç kütükleri
Yazılsın düşman önderlerinin adları çektikleri kütüklere,
Ilgarlanan pusatlar da katılsın. Getirildi mutsuz Acates,
Yaşlı, çökmüş, yüzünü tırnaklayan, göğsünü döven,
Dövünen, uzandı bırakıldığı yere boylu boyunca.
Getirdiler Rutullerin kanlarıyla ıslanmış arabaları,
Süsleri, koşumları alınmış Aethon'u, savaş atıydı

Pallas'ın, üzgündü, gözyaşları dökülmüş yanaklarına.
Ölünün kargısını, tolgasını taşıyordu, Turnus almıştı
Öteki pusatlarını yenice Pallas'ı. Teucerler birliği
Geliyordu arkadan, üzgün, Tyrrhen önderleri, pusatları
Başaşağı Arcadialılar, uzaklaşınca uzayan birlik
Durdu Aeneas, inledi derinden, şunları söyledi:
"Daha nice gözyaşı döktürecek bize savaşın
Korkunç yazgısı, çağırıyor bizi. Kal sağlıcakla
Sonsuza dek ey büyük Pallas, kal sağlıcakla."
Döndü yüksek surlara, yürüdü konuşmadan orduya.

Elçiler geldiler Latin illerinden, zeytin dalları
Başlarında. Sorulunca neden geldiklerini söylediler.
Ovanın şurasında burasında dağılmış ölü gövdeler,
Vurulmuş kargılarla, hepsinin toplanması, törenle gömülmesi
Yolunda. Savaşılmaz yenilmiş, soluğu bitmiş ölülerle.
Esirgensin artık, eskiden kaynata, gönüldeş denilenler.
Kötü davranmadı yakaranlara, iyi yürekli Aeneas,
Güler yüz gösterdi, şu sözlerle karşılık verdi:
"Hangi uygunsuz yazgıdır, ey Latinler sizi
Bizimle savaştıran, gönüldeşlik bağlarımızı kesen?
Barış istiyorsunuz benden ölüler, Mars'ın işleri
İçin, tüm yaşayanlarla barışmak, kıvanmak isterim.
Gelmezdim, vermeseydi yazgı bana bu yerleri.
Halkla savaşmıyorum, kralınızdır kesen gönüldeşlik bağını,
Turnus'un gücüne, pusatlarına güvenen.
Turnus karşı çıkmalıydı ölüme. Savaşı pusatlarla
Bitirmek, Teucerleri buradan sürmekse çabası, dileği
İşte onun boy ölçüşeceği savaş araçlarım, kargılarım.
Kim güçlüyse, tanrı kimi kayırırsa, o yaşayacak.
Şimdi gidin, mutsuz yurttaşlarınızı yakın."

Bunları söylemiş Aeneas, susmuş hepsi, gözleriyle,
Kaş göz oynatarak koyulmuşlar anlaşmaya aralarında.
Derken, genç Turnus'a hınçıyla, öfkesiyle tanınan
Yaşlı Drances başladı söze: "Ey ünü büyük,
Pusatlarıyla daha da büyük Troyalı yiğit,
Hangi övgülerle göklere değer başın?
Doğruluğun mu, yoksa savaş başarıların mı övülesi?
İleteceğiz ata yurduna sözlerini, kıvançla dosdoğru.
Uygun düşerse yazgı, seninle kral Latinus'u
Uzlaştıracağız, başka yoldaşlar arasın kendine Turnus.
Biz kuracağız yazgının elverdiği surları,
Kıvanacağız, omuzlarımızda Troya taşlarını taşımakla."
Bunları söyledi hepsi katıldı sözlerine.
Oniki günlük bir barış sağlanmış aralarında,
Daldılar ormanlara Teucerler, Latinler odun taşımaya,
Dövüş çekiş yok, dolaştılar tepelerde, inlerdi
Dışbudaklar balta vuruşlarından, devrilirdi göğe yükselen
Çamlar, yarılıyor kamalarla meşeler, kokulu sedirler,
Taşınıyor gıcırdayan arabalarla yüklerin altında.

Kanatlı söylenti bir dedikodu yaymış ortalığa,
Kaygıya boğdu Evandrius'u, hisarlarını, evini tümden,
Bu söylentiydi Latium'da Pallas'ın üstünlüğünü yayan da.
Arcadialılar, koştular kapılara, eski töreye göre,
Ellerinde tören ışıldakları ölüler için, uzun
Bir yolda, yalımların aydınlığı, tarlalar arasında.
Karşılaştılar törende Frigyalılarla, dövünen Arcadialılar.
Analar, gördüler evlerinin önünc, geldiğini alayın,
Çığlıklarla, acı haykırışlarla doldurdular kenti.
Önleyemedi kimse bitkin Evandrius'un alaya girmesini,
Kapandı yere konan salın üstüne, kucakladı
Pallas'ı gözyaşları dökerek, derinden inleyerek,
Binbir güçlükle, üzgün sözler çıktı ağzından:

"Bunlar değildi babana verdiğin sözler, Pallas,
Daha uyanık olmalıydın acımasız Mars'a karşı.
Bilmez değilim, pusatlarla başarmanın, ilkin savaşa
Atılmanın, ilk vuruşmada yükselmenin, tutkunun etkisini.
Mutsuz girişimleri bir gencin, komşuların başlattığı
Savaşta, acı sonuç. Duymadı bir tanrı yakarışlarımı,
Sen, kutsal kanım, ölümünle mutlu ol,
Çekmedin böyle bir acıyı, ben çok yaşadım,
Aştım acılarla yazgının çizdiği yaşam sınırını,
Artakaldım, baba olarak. Altında kalaydım
Rutul oklarının Troya birlikleriyle savaşırken.
Verirdim canımı, alayın eve götürdüğü ölü
Ben olsam, şimdi, Pallas değil. Suçlamazdım
Sizi Teucerler, kınamazdım sözleşmeyi, barışı,
El sıkışmayı. Yaşımın sonucu sayılırdı bu acı
Tören. Gününden önce beklemiş ölüm oğlumu.
Binlerce Volsk öldüren, iletirken ölse, Teucerleri
Latium'a, avunurdum biraz. Gücüm yetmez Pallas,
Daha büyük törene, dinsever Aeneas'ın, yüce
Frigyalıların, Tyrrhen önderlerinin, ordusunun yaptığından.
Onlar, savaş gücünle kazandığın gereçleri taşıyorlar.
Pusatlarla örtülmüş koca kütüktün sen de, şimdi,
Yaşdaşı olsaydın ey Turnus, vurulmuş Pallas'ın.
Ben mutsuz, neden engellerim Teucerleri savaştan?
Gidin, bildirin krala şu sözlerimi benim:
Daha yaşarsam ben de Pallas'ın ölümünden sonra
Senin gücünden bu. Görüyorsun oğulla babaya borçlu
Turnus yaşamını, budur bana senin, yazgının
İyiliği, yararı. Mutluluk beklemiyorum yaşamdan,
Yetkim yok, iletsin ruhlar kıvancımı yeraltına."

Bu arada saçmış aydınlığını acınası ölümlülere
Aurora, çağırmış hepsini işine gücüne.

Aeneas baba, Tarchon, düzenlemiş ocağı, yığmış
Odunları, kıvrık kıyıda, yakmaya törenle ölüleri.
Töre gereği, taşımış yakınının ölüsünü, hepsi.
Tutuşan odunlar, göğü karartan yoğun dumanlar.
Üç kez dolaştılar ocağı, parlak pusatlarıyla savaşçılar,
Atlılar üç kez, üzgün insanlar, yalımların çevresinde,
Ağlayan, haykıran, yakınan, yalvaran, sızlanan, çırpınan.
Islattılar gözyaşlarıyla toprağı, pusatlarını, ıslattılar.
Göklere yükseldi çığlıkları insanların, gürültüsü boruların.
Savurdular yalımlara, kimi öldürülen Latinlerden alınan
Pusatları, süslü kılıçları, kalkanları, tolgaları, dizginleri,
Kimi de kendi arkadaşlarından kalan, onları ölümden
Kurtaramayan yararsız okları, kargıları.
Birçok öküz kesildi güçlü, çevresinde ocağın,
Ölüme adak. Birçok kıllı domuz, kırlardan
Toplanmış, koyun kesiliyor, atılıyor yalımlara, bakar
Kimileri kıyıda yanan arkadaşlarına, yarı sönmüş
Ocaklara. Dururlar serin gecenin parlak yıldızlarla
Kapladığı göğü döndürmesine değin, bakarlar yakılanlara.

Onlardan az değildi mutsuz Latinlerin karşıda
Kurdukları ölü yakma ocakları. Gömmüşler kimini,
Kimini de götürmüşler kırlara komşu Latinus kentlerine.
Ötekiler, kocaman yığın, karışık, atılmış ölüler,
Yalımlar içinde, ne sayı belli, ne kimlik.
Yayılmış geniş ovaya birbiriyle yarışırca yalımların
Aydınlığı, kırlarda parlayan ocaklar. Kovmuş yoğun
Geceyi gökten, üçüncü günü barışın, karıştırıyor
Halk üzüntüyle, arıyor dağılmış kemikleri,
Gömüyorlar daha sıcaklığı gitmemiş toprağa.
Varlıklı Latinus kentinde, evlerde yaşandı gürültünün
En büyüğü, çığlıklar, kargışlar, ağlamalar, dövünen
Analar, mutsuz gelinler, öksüz çocuklar üzgün.

Yürekleri sızlayan, çırpınan bacılar, uğursuz savaşı,
Turnus'un düğününü yerenler, kınayanlar. Görsün kendi
İşini kendi pusatlarıyla, kılıcıyla, odur isteyen
Tutkuyla İtalya krallığını, görkemli saygıyı, diyenler.
Onaylıyordu bunları korkunç Drances, yalnız Turnus'tu
Nedeni kargaşanın, bir oydu savaşı başlatan,
Diyordu. Vardı Turnus'tan yana çıkanlar da,
Büyük ünü koruyordu onu kraliçenin,
Bir de savaşta kazandığı parlak ün, ılgarlar.

Bu çalkantı, bu gürleyen gümbürtü ortasında, daha
Sarsıcıydı Diomedes'in kentinden gelen elçilerin
Getirdiği yanıt: boşunaydı tüm çabalar, ne altın,
Ne adak, sungu geçerliydi, ne yalvarış, yakarış.
Başka pusatlar, başka yollar aramalıydı Latinler.
Yoksa, barış istemek gerek Troya kralından.
Büyük üzüntü duydu bundan kral Latinus.
Göndercecek Aeneas'ı buraya yazgı, egemen kılacak,
Tanrıların öfkesi, yeni mezarlar kanıt buna.
Büyük bir toplantı düzenledi konağında kral,
Buyurdu gelmesini bütün önderlerin, yetkili kişilerin.
Hepsi koştular, uyarak buyruğa, kral konağına,
Yolları dolduran kalabalıkla. Toplananlar ortasında
Hepsinin yaşlısı, kralı, bezgin, üzgün Latinus.
Aetolia kentinden dönen elçilere buyurdu
Söylesinler getirdikleri yanıtı, bildirsinler durumu.
O zaman sustu hepsi, tutuldu dilleri, yalnız
Venulus başladı buyruk üzre söze:

"Ey kentliler, gördük Diomedes'i de, Grek ordusunu da,
Gezi süresinde çok güçlükler yendik. İlion
Ülkesine saldıran, yıkan elle de buluştuk.
Bir kent kuruyordu yurdunun adıyla kral,

Argypia denen, Japigia'nın Gargais ovalarında.
Girince içeri, karşısında konuşma yetkisi verince
Bize, sunduk armağanları, anlattık kim olduğumuzu,
Yerimizi, Arpi'ye gelişimizi, savaşanları, dileklerimizi.
Dinledikten sonra bizi, şunları söyledi tatlılıkla:
"Ey Saturnia krallığının mutlu insanları,
"Ey eski Ausonialılar, hangi yazgıdır sizi savaşa
"Sürükleyen, tedirgin eden, böyle yıpratan, bilinmeyen?
"Bizdik İlion tarlalarını savaşla soyan, alan,
"(Yüksek surlar önünde vuruşan, onları yıkandan
"Simois suyunun yuttuğu insanlardan sözaçmıyorum
"Savaşla çekilen sıkıntılardan, yıktığımız İlion kentinden de.)
"Çektiğimiz cezasıdır suçumuzun, kötülüğümüzün.
"Acırdı bizi görse Priamus. Tanığımdır Minerva'nın
"Uğursuz yıldızı, Euboia kayası, azgın Caphareus.
"Sürüklendi Atreus oğlu Menelaus sonunda Proteus
"Sütunlarına bu savaşın. Gördü Uiysses Aetna'nın
"Cycloplarını. Anlatayım mı Neoptolemus'un krallığını,
"İdomeneus'un yıkılmış Penatlarını? Libya kıyılarında
"Yaşayan Locrerleri? Achaların en yiğiti, Mycenae önderi
"Geçerken konağının eşiğinden öldü acımasız karısının
"Elinden, vurdu Asya'nın başbuğunu soysuz karı.
"Kıskanmadı mı tanrılar ataların tapınaklarına dönmemi
"Sevgili karımı kucaklamamı, güzel Calydonia'yı görmemi?
"Şimdi korkunç görüntüler geliyor ardımca, göklere
"Kanat açmış yiten arkadaşlarım şimdi, dolaşırlar
"Irmaklar boyunca başıboş, yazık! Ne acı!
"Doldururlar ağlamaklı seslerle kayaları. Beklemeliydim
"Bu yıkımları, göksel varlıklara saldırdığım
"Çılgınlık ettiğim, Vunus'un sağ elini kılıçla
"Yaraladığım günden beri karşılığını yaptıklarımın.
"Olmaz, gerçekten! İtmeyin böyle savaşlara beni.
"Savaş gerekmez bana Teucerlerle daha Pergama'nın

"Çöküşünden beri, düşünmek istemem eski acılarımı.
"Yurdunuzdan bana getirdiğiniz andaçları götürün,
"Sunun Aeneas'a. Karşı durduk korkunç kargılarına,
"Dövüştük onunla. İnanın bana, söylediğim gerçektir.
"Direnir kalkanın içinde, kasırgadır fırlattığı kargı.
"İki yiğit daha çıkarsaydı Ida toprağı
"Onun gibi alırdı Dardanoslar Inachus illerini.
"Değişirdi yazgısı Greklerin, onlar ağlaşırdı şimdi,
"Troya surlarının dibinde kızgın savaşta,
"Aeneas'la Hector'un gücüdür Grek utkusunu kıran,
"On yıl vuruşmayı sürüncemede bırakan.
"Korkusuzdu ikisi de, eşsizdi pusatlar içinde ikisi de.
"Daha dinseverdi Aeneas. Anlaşın, uzlaşın onunla,
"Kaçının, onunla, yarışmadan pusata karşı pusatla."
Ey kralların en erdemlisi, duydun yanıtını Diomedes'in
Bu büyük savaş konusunda ne düşündüğünü de."

Bitirince konuşmasını elçi, bir kaynaşma, mırıltı Latinler
Arasında, değişik düşünceler, aykırı görüşler, böyledir
Suları durduran taşlara çarpan dalgaların hışırtısı,
Çatırdısı yakın kıyılardan, duyulan.
Durulunca kaygılar, yatışınca taşkınlıklar, ağızlar susunca
Yakardı tanrılara, seslendi yüksek koltuğundan dedi ki:

"Ey Latinler, düşünülsün isterdim hepsinden önce
Devletin esenliği, savaştan önce gün geçirmeden.
Şimdi kuşatmış kentin surlarını düşman, toplantının
Yararı yok, kaçılmaz savaştan, yurttaşların, tanrıların
Sevdiği yenilmez, yenilse de pusatları bırakmaz, çetin
Bir ulusa karşı girmişiz savaşa. Yardım beklemeyin
Aetolia ordusundan, durum kötü, kendi kendini
Korumalı kişi, güvenmesin başkasının gücüne.
İşte bizi darmadağın eden, direncimizi kıran

Düşman gözlerimizin önünde, tutabilirsiniz onu elinizle.
Yakınmıyorum kimseden, yapılmış erdemin gereği neyse,
Girmiş bütün güçleri krallığın savaşa.
Anlatayım size içimi kemiren düşünceyi, kuşkuyu
Kulak verin sözlerime, size öğreteceğime.
Toscana ırmağı kıyısında toprağım vardır eskiden
Kalma, uzar batıdan Sicanus sınırlarına. Rutuller,
Auruncuslar sabanla eker, işler o sert tepelerde
Toprakları. Sürüler yayılır, otlar çetin yaylımlarında.
Bütün bu yöre, bu çamlarla kaplı yüksek
Tepe verilsin gönüldeş Teucerlere, barış sağlayalım
Aramızda, yasalara, eşitliğe, tüzeye uygun.
Otursunlar oralarda, kursunlar surlarını, illerini gönüllerince.
Başka bir yurt, başka insanlarla birlikte yaşamaksa,
Ülkemizden ayrılmaksa dilekleri bırakalım, İtalya meşesinden
Yirmi gemi, yetmezse daha çoğunu yapalım.
İşte tüm gereçler orada, deniz kıyısında,
Sayısı, biçimi, donanımı kendilerine kalmış, gemilerin.
İşçisi, tuncu, gereci, yapımı bizden.
İletmek için bunları, barışı, birliği sağlamak için
Yüz elçi gönderelim soylu Latinlerden.
Ellerinde barış simgesi yeşil yapraklı dallar,
Değerli armağanlar, altın işlemeli, fildişi takılar,
Krallık simgemiz erguvan giysiler, özel koltuk.
Toplanın, devletin çıkarlarını, kötü durumu görüşün."

Dikeldi kızgın Drances, tedirgindi Turnus'un işinden.
Öfkeliydi, yiyordu içi içini, ona karşı
Savaşta korkaktı, söylevde atak, dili kolundan
Güçlüydü toplantılarda, halkı kışkırtmada etkili.
Erdemliydi ana yönünden, belirsizdi baba soyu.

Şunları söyledi Turnus'a duyduğu taşkın öfkeyle:
"Açıktır sorun, gerek yok görüşmeye, oylaşmaya,
Ey iyiliksever kral. Hepsi bilir burada,
Halkın mutluluğudur konu, yazgısıdır, esenliğidir.
Çekinirler söylemeye, yapılması gereken işleri saymaya.
Bıraksın büyüklenmeyi, versin konuşma yetkisi bize de,
Öldürme alışkanlığını, uğursuz kıyınları, kan dökmeyi.
Beni de vurmak, yoketmek istediğini de söyleyim,
Alalım ölülerini büyük öncülerimizin, görüyoruz
Bütün kentin acısını. Buna karşın o,
Güvenerek kaçmaya, saldırıyor Troya ordusuna, çıkıyor
Göğe pusatlarının gürültüsü. Kat Dardanoslara önerdiğin,
Göndereceğin andaçlara kızını da, ey yüce baba,
Engel olmaz bir güç, bir baskı bunda sana,
Soylu bir damad edinmene, sonsuz bir
Barış içinde esenlik sağlamana.
Bir korku varsa gönlünüzde, düşüncenizde,
Ondan dileyelim, gelelim, giderilmesini, Turnus'dan
Uysun yurdun töresine, kralın tüzesine.
Neden bütün mutsuz yurttaşları savaşlara, sakıncalara
Sürükleyişin, Latium'a acılar, üzüntüler çektirişin?
Esenlik yok savaşta, barıştır hepimizin istediği
Senden, ey Turnus, bir de barış güvencesi Lavinia.
İlkin ben, kendine düşman saydığın, benim de
Yadsıdığım, geliyorum aracı diye, esirge adamlarını,
Bırak büyüklenmeyi, git kovulduğun yerden, buradan.
Yeter gördüğümüz ölüler, çölleşen geniş tarlalar.
Kapılmışsan ün tutkusuna, gücünün büyüklüğüne göğsünde.
Düğünle gelecek krallığa, varsıllığa yönelmişse gönlün
Yiğit ol, çık düşman karşısına erkekçe.
Turnus, kral kızıyla evlenecek, yücelecek diye gerekmez
Ağlamayı bilmeyen sürüler gibi ovalara dökülmemiz,
Ayak takımına dönmemiz, öteye beriye dağılmamız,

Yüreğin varsa, atandan erkeklik kalmışsa sende,
Savaş seni çağıranla."

Kudurttu Turnus'u bu sözler, yalımlandı öfkesi,
Sarsıldı şu sözlerle vurgulandı yüreğinin taşkınlığı:
"Hep söylev çekersin, söze sığınırsın ey Drances,
Savaşın kol gücü istediği günde. Çağrılınca
Yaşlılar koşarsın önde, boş sözlerle dolacak
Toplantı değil bu, kovmak gerek surlara,
Siperlere dayanan düşmanı, kanla dolmadan hendekler.
Gürle konuşurken alıştığın gibi suçla beni de
Korkaklıkla, Drances, yığınlarca Teucer öldüren sen,
Ilgarlarla ovaları dolduran, sayısız gelir sağlayan.
Yap elinden geleni, yok ortada engel.
Gerekmez uzağa gitmek düşman aramaya, çevrilmiş
Surlarımızı, fırdolayı düşman, karşımızda işte.
Yürüyelim mi üstüne? Var mısın? Ne dursun?
Mavors hep saçmalayan dilinde, hızla kaçan
Ayaklarında mı yoksa?
Yenilmişim! Kim söyleyebilir bunu gerçekten,
Kanıtlayabilir, İlionluların kanlarıyla Tiber'in
Kabardığını, Evandrius soyunun kökünün kazındığını,
Arcadialıların pusatlarının alındığını gören alçak?
Öyle tanımamış beni Bitias, dev gövdeli Pandarus,
Yendiğim binlerce kişiyi düşman hisarlarına kapanmış
Savaşçıları Tartarus'a gönderdiğim günde.
Esenlik yok savaşta. Söyle bunu ey dangalak
Dardanosların başkanına, sen kendi adamlarına.
Karıştır ortalığı durma, korku sal halka,
Kışkırt, ayaklandır iki kez yenilmiş insanları,
Latinus'un ordusunu da küçümse, titriyor Myrmidon önderleri
Frigyalılar karşısında, Tydid, Larissalı Akhilleus. Kaçıyor
Aufidus ırmağı Adriyatik dalgalarından geriye.

Düzmece nedenlerle korkarmış görünür benden, suçlamak
İçin beni kötü girişimler yükler bana yalancı.
Kaçınma boşuna, çıkmayacak benim elimle canın,
Senin olsun canın, kalsın ödlek göğsünde.

İmdi sana yöneldim ey yüce baba, yüksek
Düşüncene, kalmışsa güvenin, umudun ordumuza,
Yalnız bırakılmışsak, bir saldırıyla kaçıp yıkılacaksak,
Tersine dönmüşse savaş yazgımız, barış isteyelim,
Pusatları bırakıp uzatalım boş ellerimizi, yakaralım.
Kalmışsa bizde güven, eski erdem, o başka.
Ne mutludur o kimse, yücedir atarak savaş kaygılarını,
Görmemek için bu kötü yıkımları, bu alçalışı,
Çimenleri ısıran, ölerek toprağa karışıp ölümsüzleşen.
Şimdi gücümüz, özlü bir gençliğimiz varsa,
İtalya illeri halkından bize yardım gelirse,
Çok kan dökülmüşse Troyanın utkusu, ünü uğrunda.
Onlar da gömme törenleri düzenleme çabasındaysa,
Uygunsa fırtına tüm işler için hepimize,
Neden kaçalım alçakça daha savaşın eşiğinde?
Boru ötmeden korkmak neden? Nice yıllar
Geçer, değişir dünya, iyileştirir kötüyü zaman,
Kandırır, oyalar yazgı nicesini, ulaştırır ereğe.
Yardım görmedik Aetolia'dan, Arpi'den. Bizimle Messapus,
Mutlu Tolumnusius, savaşçı gönderen halkın önderleri
Gecikmeyecek Latium, Laurentium, ovaların seçkinleri
Ardınca gelecek ün, ululuk. Yardımcımızdır Volsk
Halkından soylu Camilla, savaşçı atlılarıyla,
Zırhlarla donanmış ordusuyla.
Yalnız beni çağırıyorsa savaşa Teucerler,
Yararsız, aykırı sayılıyorsam topluma, girerim
Savaşa, bilirim uzak değil utku yumruğumdan,
Böyle büyük bir umut uğruna vuruşurum.

Savaşırken büyük Akhilleus olsa da düşmanım, korkmam,
Vulcanus'un yaptığı pusatlarla donansa bile.
Ben, yaşamını kaynatası Latinus'a adayan Turnus,
Ben, yiğitlikte dengi bulunmayan, eskiler arasında.
Beni çağırıyor Aeneas. Budur benim dileğim de.
Ölmesin benim yerime Drances, tanrıların öfkesiyle,
Erdemde, ünde sanda geçmesin benden ileri."

Tartışırken Latinler aralarında, senlik benlik yarışında,
Aeneas geçirmiş ordusunu savaş düzenine.
Birden daldı gürültüyle konağa bir ulak,
Kargaşa saldı ortalığa, ayağa kaldırdı kenti.
Tiber boyunca yürüyor, dedi, Teucerler, Troya
Ordusu, görkemli, doldurdu ovayı uçtan uca.
Birden korkuya kapıldı halk karıştı ortalık.
Yürekler oynadı, kabardı toplumun öfkesi, azgın.
Silaha sarılır genci yaşlısı, yönelir savaşa.
Üzgün babalar yakarırlar mırıldanarak.
Öte yandan çığlıklar yükselir göğe. Kutsal,
Derin ormanda gelişigüzel toplanan, cıvıldaşan
Kuş sürüleri, Po suyunun bol balıklı kaynağında,
Durgun göllerinde dolaşan, ötüşen kuğular gibi.
"Kalkın ey yurttaşlar erlik günüdür, toplanın, bırakın
Söyleşmeyi, oturduğunuz yerde barış istemeyi, çevirmiş
Ülkeyi düşman ordusu." Bunları söyledi Turnus,
Fırladı yerinden, hızla, çıktı dışarı konağından.
"Volusus, buyur da Volsk birliklerine, önderlere, toplansın
Rutuller de, sen de Messapus, kardeşin Coras'la sürün
Atlıları, orduyu savaşa, yayın geniş ovaya.
Kenti korusun ordunun bir bölümü, tutsun kaleleri.
Gelsin benimle bir bölümü de, gösterdiğim yere."

Koştular tüm hisarlarına kentin savunmaya.
Kesti toplantıyı, konuşmayı yüce Latinus baba,
Üzgündü, şaşkındı, bir uğursuz zamandı,
Kınadı kendi kendini, neden kabul etmedi önceden Troyalı yiğiti,
Ve neden damat olarak istemedi onu diye.
Hendeklerle korumuş kapıları, taşlar, direkler taşımış
Kimileri. Duyuruyor kanlı bir savaşı boğuk
Borular. Analarla çocuklar, kentin surlarını donattılar,
Bir taç gibi. Vargücüyle çalışıyordu hepsi.
Gidiyor Pallas tapınağına, kalelerine kalabalık kadınlar
Arasında kraliçe, adaklar sunmaya. Yanında
Kızı Lavinia, bunca yıkımın nedeni,
Duruyor, dikmiş yere güzel gözlerini.
Tapınağa giren, tütsüler yakan, kapılar önünde
Üzülen, yürek doğrayan sözlerle yakaran kadınlar:
"Ey yüce savaş tanrıçası, Tritoniali genç kız,
Kır elinle Frigyalı soyguncunun kargısını, yık
Onu yüzükoyun yere, göm yüksek kapıların önünde."
Öfkeyle donandı Turnus, toparlandı savaş için,
Giyindi bir Rutul zırhı, tunç kabartılarla kaplı
Bacaklarında altın işlemeli dolaklar, fırladı öne.
Şakakları çıplak, yandan asılı kılıcı,
İniyordu kaleden parıltılar içinde, görkemli.
Düşman karşısında korkusuz, yüreğinde üstünlük duygusu.
Böyledir koşumlarından boşalan, ağıldan dışarı fırlayan,
Ovada gönlünce dolaşan, otlayan, uzaktan gördüğü
Kısrak sürüsüne yaklaşan, ırmakta yüzen, başını
Sular üzerinde tutmaya alışan bir aygır da,
Kaldırır boynunu kıvanır, oynatır dalgaları, yeleleri
Omuzlarında, yayılır yüzeye, dolanır, oynar.

İlkin Camilla koşar yardımına, Volskların komutanı,
Saygıyla karşılar onu kraliçe, iner atından
Kapıda, tüm savaşçılar da, atlarından iner
Basar yere, kraliçenin ardınca. Dedi ki Camilla:
"Ey Turnus, yiğitlik güven sağlar, mutluluk getirirse
Çıkarım Aeneas ordusunun önüne, yalnız başıma,
Yürürüm üstüne Tyrrhen atlılarının, savaşa, korkusuz.
Bırak, ben atılayım ilkin savaşa, vuruşmaya.
Sen bekle düşmanı yayalarla, koru surlarımızı."
Turnus, bu korkunç kıza dikmiş gözlerini, demiş ki:
"Sen, ey Etalya'nın kıvancı, kız, ne diyeyim
Sana? Hangi sözlerle öveyim, yücelteyim seni?
Hepsinden üstün gücün, birlikte girelim savaşa.
Öncüler, bildirdiler, ilerliyor ovalarda ılgarcı Aeneas,
Doğrulandı söylenti, göndermiş atlılarını saldırıya, bize.
Yakındaymış, aşarak ıssız tepelerden geliyormuş kendisi de
Kente doğru. Ben de boş bir yerinde ormanın
Pusu kurmuşum, tutmuşum iki geçidi savaşçılarla,
Çarpışmaya onunla, şimdi.
Sen, topla orduyu Tyrrhen atlılarına karşı, düzenle,
Seninledir atak Messapus, Latin birlikleri, Tiburnus
Savaş birliği, sen de başlarında komutan."
Söyledikten sonra bunları, çağırdı Messapus'u da savaşa,
Öteki önderleri de, böyle sözlerle, saldırdı düşmana.

Bir oylum vardı kıvrımlı, savaş tuzaklarına uygun,
Sık ağaçlarla, çalılıkla çevrilmiş iki yandan,
Karanlık, içinden daracık bir yol, güçlükle
Geçilir, sıkışık, korkulu boğazlar, eğri büğrü,
Orada, dağın doruğunda, bir yayla var uzakları
Gören, bilinmeyen, güvenli, sağdan soldan savaşa,
Çıkıp tepelerden büyük taşları kolayca yuvarlamaya
Çevreyi kollamaya, çekilmeye, savunmaya yatkın.

Geçti bildiği bu yollardan genç yiğit,
Tuttu bir yeri, saklandı içinde uğursuz ormanın.

Bu ara, seslendi, gökte oturan Diana, çevik
Ayaklı Opis'e, kutsal topluluktan, arkadaşlarından kıza,
Latonia'ya, şu dokunaklı sözleri söyledi:
"Çetin, acı bir savaşa giriyor Camilla,
Ey kız, boşunadır donanması bizim pusatlarımızla,
Daha değerlidir, ötekilerden bence, sonradır Diana'nın
Sevgisi buna. Birden doğmamış yüreğinde tatlılık.
Soğutmuş halkı baskı yöntemiyle kendinden.
Kovulmuş, eski Privernum ilinden bencil Metabus,
Kaçarken vuruşarak savaş içinden almış küçük
Kızını da, Camilla demiş adına, anası Casmilla
Anısına. Çıkıyordu kucağında tuttuğu kızıyla yüksek
Doruklarına ıssız yaylımların, engelliyordu gidişini hep
Sağından solundan atılan kargılar, dolaşıyordu
Çevresinde uçar gibi Volks savaşçıları da.
Kaçarken kesmiş yolunu köpüren Amasenus suyu,
Bulutlardan dökülen yağmurlarla kabaran, kıyılara taşan.
Yüzerek geçecek ırmağı, üstün gelmiş babalık
Duygusu, bırakamadı kızını, düşündü çıkar yolu,
Bağladı esnek ağaç kabuklarıyla yarı yanmış
Meşeden bir kargıya ortasından sımsıkı, tuttu
Fırlatmak için güçlü eliyle, su yüzeyinden
Aşırıp karşıya, kaldırdı göklere yüzünü, başladı
Yakarmaya tanrılara, salınırken elinde kargı:
"Sen, ey Laton'un yüce kızı, kırlar, yalımlar egemeni,
Adıyorum sana bir baba olarak, gördüğün
Bu kızı, kulundur senin, kaçıyor tutarak
Kargılarını göklerde ilk kez, düşmandan, sensin sığınağı,
Güvenilmez esen yellere, sen ol koruyanı."
Bunları söyledi, döndürdü vargücüyle fırlattı kargıyı.

Sesler yükseldi çalkanan sularından ırmağın, mutsuz
Camilla görünmez oldu sularda, tınlayan kargıyla
Sıkıştırınca Metabus'u büyük bir kalabalık, attı
Kendini sulara, geçti karşıya esenlikle, buldu
Diana'nın armağanı kargıyı hızla, çayırda. Çıkardı.
Yanaştırmamış onu kimse evine, sularla çevrili
Sokmamış, alışkındı yabanlığa, girmezdi buyruğa,
Dağlarda, kırlarda yaşamayı severdi çobanlar gibi.
Orada, dikenli çalılar arasında, ürkünç bir inde,
Beslerdi kızını, bir yaban kısrağının memelerinden
Yumuşacık dudaklarına parmaklarıyla sağdığı bol sütle.
Gelince çocuk, izlerini sürerek ayaklarını toprağa
Basacak çağa, sivri bir kargı verdi küçücük
Eline, bir de yayla okluk asarak omuzuna.
Altın düğmeli saçları, sırtında uzun üstlük,
Arslan gönünden, başından arkaya sarkan, sallanan.
Sallardı küçücük ellerinde kargıları, fırlatmaya,
Döndürerek başının çevresinde sapanı. Vurdu Stryman
Kıyısından gelen bir turnayı, ak kuğuyu.
Tyrrhen illerinden nice analar gelin almak
İçin yakardılar. Adamış kendini yalnız, Diana'ya,
Dokunulmaz kızlığına, pusatlarıyla, sevgiyle sonsuza dek.
Böyle bağlanmasın isterdim orduya, savaşmaya,
Teucerlere saldırmaya, kalsın o da kadın arkadaşlarım
Arasında, biricik güvendiğim, bağlandığım olsun.
Yazık! Ters bir yazgıdır onu yöneten,
Ey nympha gökten in, dolaş Latin ülkesini,
Uğursuz bir savaştır orada, öfkeyle sürdürülen.
Al pusatlarını, çıkar okluğundan öcün okunu.
Kim olursa olsun kutsal gövdesini delen,
Yaralayan Troyalı, Latin ödesin kanıyla bana,
Yaptığını. Götürürüm bulut içinde düşkün gövdesini,
Ilgarlanmayan pusatlarını, gömerim toprağa yurdunda."

Bunları söyledi, kaydı yumuşak uzaydan, şakırdatıp
Pusatlarını, kara bir kasırgaya bürünen gövdesi.

Bu arada, yaklaşıyordu Troya ordusu,
Etrüsk önderleri, buyruklarında atlı, yaya birlikleri,
Savaş düzeninde alaylar. Oynayan, kişneyen atlar
Ovayı çınlatan, koşumları titreten, yerleri eşen.
Görünür uzaktan ova, parlayan kargılardan, oklardan
Yükselen, ışıldayan, çalılık gibi dikilen pusatlardan.
Arkada Messapus, çevik Latinler, Coras'la kardeşi,
Önde genç Camilla'nın birliği, savaşa atak,
Ovada, sağ eller arkada, kargılar kalkık
Öne doğru hepsinde, düşmana saldırmaya.
Artar er haykırışları, şahlanan at kişnemeleri.
Yaklaştılar ordular birbirine bir ok atımı,
Durdular, sonra, birden haykırışlarla birbirine saldırdılar.
Atlar kişnemelerle, savaşçılar oklarla gökleri doldurdular.
Uçuşan karlar gibi oklardan kara bulutlar.
Birden saldırır birbirine kargılarla Tyrrhenus, Aconteus,
Tüm güçleriyle, bir gürültüyle yıkıldılar yere,
Öldü göğüs göğüse çarpışan atları da.
Düştü yıldırım gibi, bineğinden, Aconteus, ya da
Sapanla fırlatılan ağır bir taş hızıyla
Uzaklara, uçtu çıkan canı karıştı yellere.
Birden dağıldı birlikler, sırtlayıp kalkanları Latinler,
Kaçarlar atlarıyla, sığınırlar kalelere.
Bastırır Troyalılar, başlarında yiğit Asylas.
Yaklaşırken kentin kapılarına, döndü Latinler arkaya
Haykırarak, çevirdiler atların başlarını geriye.
Bu kez, ötekiler kaçışır, dizginleri çevirirler.
İlerleyen, çekilen, gürleyen, derin deniz gibi,
Kıyılara çarpan, köpüren suları kayalara fırlatan,
Kumları ıslatan, taşları sürükleyen, çekilirken dalgalardan

Sıçrayan suları emen, getirdiği çakılları götüren,
Kumsallarla kaplı kıyıları arkasında bırakan.
İki kez sürmüş kaçan Rutulleri surlara Toscanalılar,
İki kez de kendileri kalkanları sırtlayıp kaçtılar.
Üçüncü kez er ere, birlik birliğe başladı
Savaş kıyasıya, düşman seçti düşmanını.
Çığlıklar, iniltiler ölenlerden, pusatlar, gövdeler kan
Gölünde, yıkılanlar, yarı canlılar, yiğitler, atlar,
Yuvarlananlar, birbirine karışanlar, azan, yükselen savaş.
Korkunca Remulus'la vuruşmaktan Orsilochus, fırlattı
Kargıyı atına, saplandı temren şakağına.
Sarsılır, direnir yaranın acısından, azar, kişner,
Tepinir, atılır ileri, gerer göğsünü hayvan,
Düşer yere birden, yuvarlanır Remulus atından.
Öldürür Catullus İolan'ı, bir de korkusuz, geniş,
Çıplak omuzlu, kocaman gövdeli, güçlü, açık
Başlı Herminius'u, yaradan, vurulmaktan kaçınmayan,
Aldırmayan düşman saldırısına. Delince kargı geniş
Omuzlarını, kıvrandı, iki kat oldu acıdan.
Kara kan damlayan yaralar, kılıçlarla vuruşmalar,
Aranan tatlı bir ölümdür kanayan yaralar içinde.

Savaşanlar ortasında bir Amazon gibi Camilla,
Okluk omuzunda, sağ göğsü çıplak savaşa giren,
Uzun kargısını fırlatan, yorulmayan sağ elinde
İki ağızlı baltasını sımsıkı tutan, saldıran.
Diana'nın altın yayını, oklarını omuzunda taşıyan,
Dönüp arkasını kaçarken, güçlü yayıyla
Ardınca koşanlara kanatlı oklar atan.
Çevresinde seçkin arkadaşları Larina, Tulla, bir de
Tunç baltalı Tarpeia gibi İtalyalı kızlar,
Hepsi Camilla'nın seçtiği özel koruyucular,
Savaşta, barışta kendine yürekten bağlı yandaşlar.

Bunlar, Thermodon kıyılarında oturanlar, değişik boyalı
Pusatlarla, Trakyalı Amazonlara karşı savaşanlar,
Hyppolites'in çevresinde toplananlar, dönerken Mars'ın kızı
Penthesila savaş arabasına çığlığı basan kadınlar,
Yarımay biçimli kalkanlarını sallayan, gürültü koparanlar.
Ey korkunç kız, kimdir ilk vurduğun kargınla?
Hangisi sonuncusu? Nicedir yıktığın ölü gövdeler?
İlkin Clytius oğlu Euneus, açık göğüsle
Saldırırken deldi gövdesini uzun çam kargı.
Kan boşalır ırmak gibi, yıkılır yere,
Kapanır ölürken yarasının üstüne.
Öldürdü sonra Liris'i, Pagasus'u, dizginleri tutuyordu
Düşerken, karnından vurulmuş atından biri,
Uzatıyordu boş elini yuvarlanan arkadaşına öteki.
Yıkıldı birden ikisi de. Kattı bunlara Hippotas
Oğlu Amastrus'u da. Koşar uzaktan ardınca
Tereus, Harpalycus, Demophoen, Cromis gibi yiğitlerin,
Korkutarak kargıyla. Vurdu bu kız sallayıp attığı
Ok sayısınca Frigyalıyı. Tanınırdı korkunç pusatlarıyla
Atının üstünde, Apulialı avcı Ornytus uzaktan.
Sırtında vuruşkan bir boğadan soyulmuş, geniş
Omuzlarını örten deri, başında parlayan dişleri,
Açılmış ağzı, geniş çenesini örten kurt başı.
Elinde avcı kargısı, gezinir birliğin ortasında,
Hepsinden uzun boyu. Kaçarken birliği yakalamış
Onu kolaylıkla Camilla, delmiş acımasız göğsünü
Kargısıyla, haykırmış ona şu sözleri de:
"Sen, ey Tyrrhen, düşünmedin mi avlanırken ormanda?
Geldi bir kadın önünde yıkılmanın günü,
Büyüklenmenin, senin gibilerin. Az bir ün değil
Camilla'nın elinden ölmen, kutsal atalarına gitmen."
İlkin Orsilochus, Butes, iki kocaman Teucer
Yıkıldı. Delmiş kargı Butes'i sırtından, zırhla

Tolga arasından, kalkan tutarken sol eliyle
Açıkta kalan boyun boşluğundan, temrenle.
İlkin dolaştı çevresinde kaçar gibi Orsilochus'un
Sonra daraltti çizgiyi, yaklaştı, sıkıştı sıkıştırdı,
Vurdu güçlü baltasıyla ard arda zırhına, kemiklerine,
Yukarı kalkarak, aldırmadan anlamsız yakarışlarına.
Dağıldı başı, döküldü yüzüne sıcacık beyni.

Gördü Camilla, birden karşılaşınca kekeleyen, korkan
Oğlunu Apenin dağlarında oturan savaşçı Aunus'un,
Sonuncusu değildi tuzak kurmayı seven Ligurlerin.
Anladı savaştan kurtuluş yok, kaçmak da boşuna,
Kraliçenin önünden, döküp işi yalana dolana
Dedi ki: "Bir kadınsın besbelli, ne kalır
Sana güvenince atına? Bırak kaçmayı, yeterse
Gücün, yaya vuruşalım seninle, göğüs göğüse,
Yerde, çık karşıma göreyim seni,
Anlarsın kimin boş bir ünle kabardığını, sevindiğini."
Duyunca bu sözleri karardı öfkeden gözleri,
Üzüldü, birden indi atından, soyundu pusatlardan,
Yalın kılıçla, kalkanla girişti dövüşe yaya.
Görünce çöktüğünü kurduğu tuzağın atladı atına
Çevirdi dizgini, ökçeledi hayvanı kaçtı hızla
Delikanlı, durmadı. Seslendi ona Camilla:
"Yalancı Ligur. Boşunaymış büyüklenmen, övünmen, babanın
Yolunda giderek tuzak kurman, eğriliğe sapman,
Tuzağın canlı götürmeyecek seni baban Aunus'a."
Söyledikten sonra bunları kız, koştu çevik ayaklarıyla
Arabanın önüne bir ateş hızıyla, tuttu
Dizginlerini, karşıdan saldırdı düşmana, döktü kanını.
Yüksek kayanın tepesinden, bulutlarda gezen güvercini
Gören, saldıran, güçlü tırnaklarıyla sıkıştıran, sivri
Gagasıyla parçalayan, yumuşak tüylerini göklere saçan,
Kanını döken kutsal doğan gibiydi Camilla.

İlgisiz kalmadı Olympos tepesinde oturan,
İnsanların da, tanrıların da atası, gözlerini yere çeviren.
Kışkırttı Tyrrhen önderi Tarchon'u korkunç savaşta,
Çoğaltıp öfkesini taşkınlık verdi yüreğine, azdırdı.
Dolaşırdı Tarchon ölüler, inleyen yaralılar arasında
Atla, seslendi kendi dillerince, özendirdi birlikleri,
Adlarını çağırarak, soktu savaş düzenine, dedi ki:
"Ey ödlek, beceriksiz Tyrrhenler, kimdir sizi böyle
Alçaltan, ürküten, utanılacak duruma düşüren?
Bir kadın, çevrenizde dolaşan, birlikleri kovalayan,
Neye yarar kılıcınız, ellerinizde tuttuğunuz kargılar?
Böyle uysal değildiniz geceleri Venüs törenlerinde,
Kıvrık çalgıyla duyurulan Bacchus oyunlarında, sevişmede,
Donatılmış sofralarda, şarap dolularını boşaltmada,
Gelsin uğurlu gün, kesilsin yağlı adaklar.
Kutsal ormanda şölene, sevişmeye, kıvanca çağrı."

Bunları söyledi, sürdü atını savaşın ortasına,
Ölüme susamış, saldırdı Venulus'a çılgınca, tutup
Çeker atının üstünde düşmanı vargücüyle,
Basturır göğsüne sımsıkı. Birden yükselir
Göklere çığlıklar, çevirirler oraya yüzlerini Latinler,
Uçar uzayın düz ovasında Tarchon, elinde
Pusatlarıyla düşmanı. Söktü kargının ucundan temreni,
Ölüm yarası açmak için çıplak yerinde.
Uğraşır kurtulmaya Venulus boğazına dolanan elden
Direnir, güce karşı güçle, didinir boyuna.
Çırpınır uçarken boşlukta boz kartalın pençeleri
Arasında götürdüğü yaralı yılan tıslar, kıvrılır,
Oynatır pullu derisini, kaldırır başını korkutmak
İçin boşuna. Sıkıştırır kartal avını daha,
Vurur kıvrık gagasıyla, döver kanatlarıyla havayı,
Aldırmaz çırpınışlarına yılanın, süzülür.

Böyleydi Tarchon da, götürürken Tibur'dan kaptığı avını
Ordusuna kıvançla. Yüreklendi Lidyalılar başarısından
Önderin, düşmana saldırdılar. Dolaşırdı çevresinde, kargı
Elinde, çevik Camilla'nın Aruns, yazgının buyruğunda,
Uygun bir gün beklerdi onu öldürmeye. Hangi
Savaşa girmişse bu genç kız öfkeyle, giderdi
İzinden sinsice, görünmeden Aruns da. Yendiği
Düşmandan birkaç adım uzaklaşsa kraliçe
Çevirirdi dizginleri o yöne hızla genç adam da.
Bir burada, bir şurada, nereye gitse dolaşır
Çevresinde, ardında tuttuğu öldürücü kargısıyla alçakça.

O ara kutsal Kübele'nin tapınak görevlisi Chloreus,
Göründü uzaktan Frigya yapımı parlak pusatlarıyla,
Tunç pullu, altın düğmeli, yumuşak tüylü
Postu çekmiş sırtına bindiği köpüklü atın.
Bürünmüş, yurduna yabancı, erguvan giysilere,
Attığı Gortyn okları, parlak Likya yayıyla,
Omuzlarında çınlayan altın yay, altın tolga
Başında, kutsal. Tuttumuş altın düğmelerle, altın
Sarısı, büklümlü, hışırdayan keten giysilerini,
İşlenmiş iğneyle gömleği, yabancı işi dolakları.
Savruktu kız, Troya pusatlarını tapınağa asmada,
Altınlara bürünmüş bir avcı kılığında dolaşmada,
Korumaz kendini, düşünmez değişik savaş oyunlarını.
Gider Chloreus'ün ürkünç savaş birlikleri arasında.
Aşırı, kadınca bir ılgar tutkusuyla, aldırmaz.
Oysa, kollamış en uygun evreyi tuzakçı düşman,
Aruns, yakardı tanrılara kargıyı fırlatmadan:
"Ey tanrılar yücesi, kutsal Soractes'i koruyan Apollon
Tüm tanrılardan üstün tuttuğumuz, senin içindir
Toplanıp yakılan çamlar, sana güvenerek basarız
Yalın ayak korlara, seni kutsarız, sana

Taparız, koru pusatlarımızın ününü, utandırma bizi,
Ey yüce baba. Ne ılgardır düşündüğüm, ne ün,
Ne gelir, kızı vurmakla, yeter bana geçmişteki sanım,
Elimden olsun ölümü, yaralansın, yıkılsın vuruşumla,
Adsız sansız dönsem de ne çıkar yurduma?"
Duydu yakarışı Phoebus, onayladı yarısını dileğin,
Uçurdu kalan yarısını da kanatlı yellerle.
Şaşırtarak, ölüme götürmek için, birden Camilla'yı,
Olanak sağladı, yüksek yurduna dönmesini önledi,
Aruns'un, kasırgaya çevirdi yakarışlarını.

Uzayda tınlayınca fırlatılan kargı, çevirdi
Gözlerini Volsklar kraliçeye, hep onunla
İlgilendiler, o , ne uzaya baktı, ne de
Uçarak gelen kargının sesini duydu.
Saplanınca çıplak memesinin altına fırlatılan kargı,
Gömülünce etine, emince kanını ayıldı kız.
Koştular kaldırmaya yıkıldığı yerden kraliçeyi kızlar,
Şaşkın, kaçıyordu hepsinden çok korkan Aruns.
Sevinçle karışık korkusu, ne kargısına güveni kalmış,
Ne kızın fırlattığı oklara karşı direnci.
Öyledir avcının oklarından kaçarak yüksek dağlarda,
Issız yerlerde saklanan bir kurt da: bir çobanı,
Ya da genç boğayı öldüren, sonra ürken.
Sarsılan, ataklığından derin bir korkuya kapılan,
Titreyen kuyruğunu karnının altında kıvıran, ormanlara
Sığınan. Böyleydi korkak Aruns'un gözlerden
Kaçması, görünmeden savaşçılar arasına saklanması.

Çekti ölürken oku, çıkmadı kaburga kemiklerine
Saplanan sivri, kıvrık temren derin yaradan.
Akar, tükenir kanı, dolunur ölüm soğukluğuyla
Gözleri. Uçtu güzel benzinin tatlı pembeliği.

Tükenirken soluğu, çağırdı kısık sesiyle Acca'yı,
Arkadaşları arasında en güvendiği, en eski olanı,
Tüm gizemlerini bileni, şunları söyledi yavaşça:
"Kardeşim Acca, dayandım acıya şimdiye değin,
Tüketti beni yara, kalmadı gücüm daha,
Kararıyor gözlerim, çevrem. İlet sözlerimi Turnus'a
Sürdürsün savaşı, savunsun kenti, sokmasın Troyalıları.
Koş, kal sağlıcakla." Bunları söyledi, bıraktı
Dizgini, kaydı toprağa yavaşça. Soğumaya başladı
Bütün gövdesi, ağır ağır, büküldü boynu.
Ölüme yenik başı, bıraktı pusatlarını, kaçtı
Bir iniltiyle karanlıklara anlamsız yaşamı.
Korkunç bir çığlık yükseldi altın yıldızlara,
Kızıştı Camilla'nın ölümüyle savaş daha.
Geçtiler sıkışık savaş düzenine bütün Teucerler,
Tyrrhenler önderleriyle, Evandrius'un Arcadia alayları.

Çoktandır oturmuş dağların doruğunda Diana'nın
Bekçisi Opis, bakıyordu savaşanlara kaygısız.
Görünce kızgın savaşçıların çığlıkları içinde
Acı bir ölüme sürüklendiğini, Camilla'nın, uzaktan,
İnledi, yüreğinin derinlerinden gelen şu sözlerle:
"Yazık! Yazık! ey genç kız, çok ağır ödedin
Karşılığını Teucerlerle savaşmanın, korkusuz ataklığının.
Boşunaymış ıssız çalılıklarda Diana'ya tapındığın,
Okluğumuzu omuzlarında taşıdığın.
Ünsüz bırakmaz seni kraliçen, yerde kalmaz
Adın, unutulmaz ölümünle, yaşar toplumlar içinde,
Alınır öcün de, kalmaz karşılıksız sana yapılan.
Ödeyecek senin gövdeni yaralayan acımasızca,
Ettiğine yakışan bir ölümle karşılığını."
Bir toprak yığını dağın eteğinde, Dercennus'un mezarı,
Eski Laurentum kralının, meşelerle gölgeli,

İlkin güzel tanrıça koşup gelmiş oraya,
Tepenin üstünden, görmek için Aruns'u.
Görünce parlak pusatlar içinde, burnu havada
Dedi ki: "Nereye gidersin? dön bu yana,
Gel buraya, alacaksın öldürmenin ödülünü Camilla'yı.
Ölmen değer mi Diana'nın oklarıyla?"
Sonra kanatlı bir ok çekti altın okluğundan
Treissa, fırlattı gergin yayından uzağa, öfkeyle.
Öyle gerilmiş, birleşmiş gibiydi uçları yayın,
Değerken okun temrenine sol eli, memesinin ucuna
Gelmişti yayı çeken sağ eli yatay durumda.
Birden, boşlukta vınlayarak uçan temren gömüldü
Aruns'un göğsüne daha duymadan sesini.
İnlerken son soluğunu vermeye bırakmış onu
Yoldaşları bilinmeyen bir ovada tozlar içinde.
Uçtu birden Opis kanat çırparak göklere.

Ölünce Camilla, kaçtı koruyucu atlı bölüğü de,
Dağıldı Rutuller, şaşkın, sıvıştı, atak Atinas da,
Bırakmış gitmiş önderler, başıboş savaşçılar
Korudular kendilerini çevirip atları surlara sığındılar.
Kimse direnmedi kargılarıyla, ölümü birlikte götüren
Teucerlere, göze alamadı onları beklemeyi bile.
Hepsi bitkin, omuzlarında gevşemiş yaylar, yürüyorlar.
Titredi koşan atların ayaklarından yumuşak toprak.
Yuvarlanırlar surlara kara bir toz bulutu gibi.
Durumu görünce göğüslerini döven, çığlıkları göğe
Yükselen, yıldızlara varan, ağlaşan analar.
Koşarak, açık kapılardan ilk içeri girenler,
Onlardı birden aralarına karışan düşmana yenilenler,
Acınası bir ölümden kaçamayan, yere serilenler,
Yurdun surlarında, evlerinin güvenli eşiklerinde soluğu
Tükenenler. Ne yakarışlarını dinlerler, ne içeri alırlar

Arkadaşlarını, korkarlar. Acımasız bir boğuşma, bir ölüm,
Saldıranlar savunanlar arasında, pusatlara bürünmüş,
Birliklerde, girişleri tutanlar, kapılara yüklenenler.
Bir vuruşma yüzleri gözyaşlarına boğulmuş anaların
Gözleri önünde, dışarda kalanlarda itişme kakışma,
Derin hendeklere yuvarlanma. Kimi kudurmuş öfkeden
Yıkmaya, kırmaya kapıları bütün gücüyle.
Surların üstünde savaşa katılan analar, gerçek yurt
Sevgisiyle, Camilla'yı örnek alan kadınlar.
Korkunç okları, kalın meşe odunlarını, yarı
Yanmış kazıkları birer pusat gibi surlardan atanlar,
Mutlulukla yurt uğrunda ölüme koşanlar, yiğitçe.

Duyunca olanları sarsıldı ormanda pusuya yatan
Turnus, büsbütün yıkıldı Acca'nın verdiği bilgilerle.
Öldürülmüş Camilla, dağılmış Volsk birlikleri, düşman
İlerlemekte, Mars'ın yardımıyla tutulmuş tüm ülke,
Korkuya kapılmış halk, surlara dayanmış korku.
Öfkelenir Turnus, bırakır buyrukları gereğince Jupiter'in,
Aldığı tepeleri, karanlık çalılıkları, yaylımları.
Uzak kalınca gözlerden tuttu ovanın yolunu.
Saygın Aeneas ulaşır açılan geçide, tepeye,
Çıkar karanlık ormandan açığa.
Yürüyor ikisi de kalelere, hızla, tüm birliklerle.
Pek uzak değillerdi birbirlerine, kısalmıştı yol.
Görmüş uzaktan Aeneas toz duman içinde
Ovada Laurentium birliklerini, tanımış Turnus da
Korkunç Aeneas'ı pusatlar içinde, duymuş gelen
Ordunun ayak seslerini, atların soluklarını, kişnemeleri.
Başlardı vuruşma, birlikler arasında, yazgıyı deneme,
Daldırmasa yorgun atlarını gül rengi Phoebus İberya
Sularına, günün ardında geri getirmeseydi geceyi,
Yerleşiler kentin önünde sığınaklara, çekildiler hisarlara.

ONİKİNCİ KİTAP

GÖRÜNCE Turnus çöktüğünü Latinlerin, savaş yazgısının
Tersine döndüğünü, geri teptiğini verdiği sözün,
Kendisine çevrildiğini tüm gözlerin düşmanca korkutmaya,
Kabardı öfkesi. Böyledir Kartaca ovalarında dolaşan
Göğsünden vurulmuş, derin yarası sızlayan bir arslan da,
Titretir yelesini, saldırmak için avcıya çevirir
Güçlü boynunu, kırar temreni, kükrer, kanlar
Boşalır ağzından. Böyleydi Turnus'un kabaran,
Kızışan öfkesi de. Şunları söyledi krala
Derin bir kızgınlıkla, uluorta:
"Durmak yok Turnus'a, gereksiz ödlek Troyalıların
Sözlerinden dönmelerini beklemek, boş umuda kapılmak.
Sen, kutsal baba, düzenle antlaşmayı, düşüneyim,
Ben, ya kolumun gücüyle gönderirim Asya kaçağı
Frigyalıyı Tartarus'a, gözleri önünde Latinlerin,
Kurtulurum suçtan, kınamalardan halk içinde, ya da
Kocası olur Lavinia'nın bu savaşta kazanan."

Karşılık verdi kral Latinus, dingin gönüllü:
"Ey seçkin delikanlı öfken, yiğitliğin oranındadır benden
Alacağın karşılık da, düşünmeliyim tüm olasılığı, önlemi,
Davranmam gerek duruma göre benim de şimdi.
Senindir baban Daunus'un krallığı, kendi gücünle
Aldığın iller de. Latinus'un altını da, yüceliği de var,
Nice soylu kızlar, Latinus, Laurentum bağlarında.

Söyleyeyim gerçeği sana, sapmadan, açıkça,
İşlesin yüreğine sözlerim, anla olanı biteni.
Çok isteyen olmuş eskiden kızımı, elvermedi
Yazgı, böyle bildirmiş tüm tanrılar, insanlar.
Yıkıldım sevginle, aramızdaki kandaşlık bağıyla, yıkıldım,
Bir de karımın acı gözyaşları sımsıkı bağladı beni.
Kestim ilişkiyi damadımla, savaştım dinsizler gibi
Yazgıyla. Görüyorsun o günden beri çektiğimi Turnus,
Nice savaşa sürüklendiğimi, nelere katlandığımı.
İlk kez yenildik büyük savaşta, güçlükle koruduk
Umudunu İtalya kentinin, ısınmış kanımızla
Tiber suları, kemiklerimiz ağarttı büyük ovaları.
Neden dönerim sözümden? Nedir beni şaşırtan?
Neden Turnus yaşarken sağlanmaz barış Troyalılarla,
Son verilmez savaşa, beklenir onun ölümü?
Ne düşünür kandaşımız Rutuller, bütün İtalya,
Kızımı evlendirmek, birliği korumak için, sen
Ölesin desem? Dilerim yalanlasın sözlerimi yazgı.
Düşün değişkenliğini savaşın, yıllarca yurdu Ardea'dan
Uzak kalan, yaşlanmış babana acı."
Yatışmadı bu sözlerle Turnus'un öfkesi,
Kudurdu daha da, göz çıkarıldı kaş yapılırken.
Öfkeyle başladı söze, şunları söyledi:
"Yakarırım ey yüce kişi sana kaygılanma benimle,
Bırak, ölümle gelsin ünüm sanım, övüncüm.
Yeter gücümüz elimizle kargı, kılıç kullanmaya,
Kan damlar bizim de açtığımız yaradan.
Kurtaramaz onu tanrıça anası, gizleyemez kaçarken
Kadını bulutlarda, yararsız gölgelerde saklayamaz."

Ağlardı yeni savaşın korkusunu çeken kraliçe,
Uyardı yakın ölümle kızgın damadını, dedi ki:
"Ey Turnus, yalnız benim için değil gözyaşlarım,

Değeri varsa sence Amata'nın, senin içindir.
Sen, mutsuz yaşlılığımın biricik umudu,
Latinus'un övüncü, egemenliğin güvencesi, görkemi.
Soyumuzun direği, yakarırım savaşma Teucerlerle, çekil.
Bekliyor beni de, bu savaşta, seni bekleyen yazgı
Ey Turnus. Bırakacağım bu uğursuz ışığı, gideceğim
Görmeyeceğim tutsaklığımda damadım olduğunu Aeneas'ın."
Duyunca Lavinia anasının bu sözlerini, ıslattı kızaran
Yanaklarını gözyaşları, kızıllaştı ısınan yüzü öfkeden,
Bir fildişi sanırdı gören, Hint işi kan rengi,
Erguvan boyalı, ya da türlü güllerle karışık
Ak zambaklar gibi parlayan bir yüzü vardı
Genç kızın öylesine güzel, görkemli.
Çıldırdı sevgiden Turnus, bakınca kızın yüzüne
Tutuştu savaş tutkusuyla, kısaca dedi ki Amata'ya:
"Yalvarırım anam sana, yoldaş etme gözyaşlarını
Uğursuz düşünceleri bu çetin, korkunç savaşta bana,
Gelmez Turnus'un elinden ölümü geciktirmek.
Idmon, ilet Frigyalı tyrana, benim ağır
Sözlerimi: yarın, kızıl arabasında gökleri kızartmadan
Aurora saldırtmasın Rutuller üstüne Teucerleri, dinlensin
Biraz savaş araçları Rutullerin de, Teucerlerin de.
İkimiz bitirelim bu savaşı, kendi kanımızla.
Bu alanda kazanan evlensin Lavinia'yla."

Döndü evine hızla, söyledikten sonra bunları,
Pilumnus'tan kalmış atlarını istedi, sevinirdi baktıkça
Kişneyen atlara, önce Orithyia kentine, sonra Turnus'a
Geçen atlar. Kimi yellerle, kimi karlarla yarışan.
Bakıcıların elleriyle göğüslerini okşadığı,
Boyunlarında perçemlerini çevikçe taradığı atlar.
Turnus, omuzlarında parlak madenden örülmüş altın
İşlemeli zırhı, bir de takındığı kılıç, kalkan,

Kızıl sorguçlu tolgayla donanmış.
Kılıç, yalımlar tanrısının, baba Daunus için
Yaptığı, Styx ırmağına batırarak su verdiği.
Sonra kaptı girişin ortasında, büyük direğe
Dayalı, Auruncus Actor'dan ılgarlanan kalın kargıyı,
Bağırdı sallayarak: "Hep çağırdığım yere gecikmeden
Gelen kargım, erlik günü şimdi, elindesin
Yine Turnus'un, büyük Actor'un elindeki gibi,
Yardımcım ol, o karı kılıklı Frigyalının zırhını
Koparayım, yere sereyim gövdesini, güçlü elimle,
Sıcak demirle kıvrılmış, özel sularla ıslatılmış
Düzgün saçlarını dağıtayım, toza toprağa bulayım."
Böyle çıldırmıştı öfkeden, kıpkızıl olmuştu yüzü,
Kıvılcım saçardı dışarı fırlayan gözleri.
İlkin saldıran, böğürtülerle korku salan
Bir boğa gibi, öfkeden boynuzlarıyla güçlü
Kütükleri sökmeye koyulan, baskın yellere direnen
Dövüşürken tozu dumana katan.

Hızla donanmış, anasının verdiği pusatlarla Aeneas
Sevinçle, çoğalmış korkunç savaşa öfkesi, atak,
Bir vuruşma tutkusu, gözlerini döndüren, yalımlanan,
Yatıştırmak için Iulus'un korkusunu, kaygısını, açıkladı
Yazgıyı, sonra bildirdi kesin yanıtı kral
Latinus, bir de barış koşullarını.

Aydınlatırken dağların doruklarını yeni doğan günün
Işıkları, yükselirken derin çevrintilerden güneş atları,
Burun deliklerinden fışkıran ışınlar saçan solukları.
Büyük kentin surları önünde Rutuller, Troyalılar,
Ölçtüler biçtiler savaş alanlarını saptadılar.
Alanın ortasında ölü yakma yerleri, çimenler
Üzerinde tüm tanrılara sunaklar, ateş yakanlar,

Su taşıyanlar, şakaklarında mine çiçekleri, tören giysili.
İlerliyor Ausonia birliği, donanmış ağır kargılarla,
Çıkıyor taburlar kapılardan, ötede tüm Troyalılar,
Tyrrhenler ordusu, değişik pusatlarla donanmış savaşçılar.
Hepsi donanmış pusatlarla korkunç bir savaşa çağırmış
Gibi Mars. Dolaşır ortasında binlerce savaşçının
Parlak, altın işlemeli giysilere bürünmüş önderler,
Assaracus soyundan Mnestheus, yiğit Asylas,
Neptunun torunlarından atbakıcısı Messapus.
Buyruk gereğince, toplanınca görev alanında ordular
Dikildi toprağa kargılar, bırakıldı yere kalkanlar.
Kaygılı analar, pusatsız insanlar, güçsüz yaşlılar
Kulelerde, konutların çatılarında durdular kimileri
Kapıların üstüne çıkarak oturdular.

Oturmuş Juno, şimdi Albanus denen, eskiden
Anı sanı geçmeyen, ünsüz dağın doruğunda,
Bakıyor tepelere, gözlüyor ovayı, Latinus kentini,
Laurentum'dan, Troya'dan gelen iki savaş ordusunu.
Birden, dedi ki, Turnus'un kız kardeşine, yüceliğini,
Kutsallığını, ününü sanını kızlığı karşılığında gök
Tanrısı Jupiter'den kazanan, ırmakların, göllerin,
Tanrıçaların, durgun suların tanrıçası Juno:
"Ey nympha, ırmakların süsü, gönlümüzün kıvancı,
Bilirsin, en güzelisin yeryüzünde tüm Latin kızlarının
Jupiter'in yatağından geçen, içlerinde bir sensin
Severek uğraştığım bir yer edindirmeye gökte,
Öğren Iuturna'nın uğradığı yıkımı, suçlama beni.
Yazgının elverdiği, Parcaların uygun bulduğu ölçüde
Latium başarısını, savundum Turnus'u, senin yurdunu,
Görüyorum savaştığını o gencin yazgısı güçlü biriyle.
Doğuyor Parcaların günü, yakındır acımasız saldırıları.
Ne bu savaşı görür gözlerim, ne de barışı.

İyilik istersen kardeşine başla gecikmeden göreve,
Gider sıkıntımız, bakarsın güler yüzümüze yazgı."
Döküldü gözyaşları Iuturna'nın güçlükle konuşurken
Kraliçe. Üç dört kez vurdu yavaşça güzel göğsüne:
Dedi ki Juno: "Günü değil gözyaşı dökmenin,
Koş, kurtar ölümden gücün yeterse kardeşini,
Ya kızıştır savaşı, ya da bozuver antlaşmayı.
Överim ataklığını." Sonra bırakıp gitti onu
Acılar, kaygılar, duraksamalar, şaşkınlıklar içinde.

Sonra krallar, dört koşumlu arabasında iri
Gövdeli Latinus önde, başını çevreleyen oniki dilimli,
Altın işlemeli başlık, atası güneşin simgesi,
Ardınca gelir iki beyaz koşumlu arabasıyla,
Geniş temrenli iki demir kargı tutan Turnus.
Roma soyunun atası yüce Aeneas, göksel
Pusatları, yıldız parıltılı kalkanıyla görkemli,
Yanında büyük Roma'nın ikinci umudu Ascanius.
Çıktılar ordudan. Bir rahip parlak giysiler içinde,
Getirdi, yaklaştırdı yalımlanan sunağa iki yaşında
Kırkılmamış bir koyunla bir domuz yavrusunu.
Krallar, doğan güneş aydınlığına yüzlerini dönenler,
Ellerinde tuzlu çörekleri ezerler, adakların başlarına
Dökerler, şakaklarını bıçakla kerterler, sunaklara
Kutsal içki serperler. Yakardı yalın kılıç dinsever
Aeneas: Tanığım ol, ey güneş, sen de uğrunda
Nice emekler çektiğim, gönül verdiğim ülke,
Ey yüce baba, sen de, ey Saturnus kızı Juno,
Yardımlarını dilediğim tanrıça, ey ünlü Mars sen de.
Bütün savaşları, güçlü eliyle yöneten tanrı,
Göllerin, akarsuların, yüce göklerin tanrıları, mavi
Denizlerin tanrıları, tanığım olun hepiniz,
Ausonialı Turnus kazanırsa savaşı çekilmek düşer

Yenilenlere Evandrius'un yurduna, bıraksın Iulus da ülkeyi,
Gerekmez yeniden ayaklanması, pusatlar kuşanıp savaşması,
Aeneas ordusunun bu krallığa saldırması, yıkım getirmesi.
Bizim kazanmamızı istemişse yazgı, bu savaşı,
Umduğum, dilediğim gibi bizden yanaysa tanrılar,
Söyleyemem İtalyalılara başeğsinler diye Teucerlere,
Dilerim yaşasın eşit yasalar altında, barış
İçinde, bu yenilmez iki ulus sonsuza dek,
İstemem krallığı da, onların olsun tanrılarım, sunaklarım,
Kalsın egemenlik, ordular kaynatam Latinus'un elinde,
Lavinia denecek adına Teucerlerin kuracakları kentin.

İlkin Aeneas başladı söze, sonra yüzünü göğe,
Sağ elini yıldızlara kaldıran Latinus:
"Ey Aeneas, andolsun yeryüzüne, denize, yıldızlara,
Lato'nun iki soyuna, iki alınlı Janus'a, sonsuz
Gücüne tanrıların, Jupiter'in kutsal sunaklarına.
Seninleyim, duysun barışı yıldırımla onaylayan tanrı da.
Andolsun bu sunaklara, ortadaki ocağa, tanrılara, tanık
Olsun hepsi, bozmaz İtalya barışı, kesin bu,
Kopmaz birlikten baskıyla, gözdağıyla dönmez sözünden.
Ayrılmaz antlaşmalardan, sular taşsa, karaları bassa,
Ortalık karışsa, gökler Tartarus'a gömülse, değişmez.
—Sağ elinde tuttuğu egemenlik değneğini sallayarak—
Bu değnek, yeşermez, köklenmez, gölge salmaz,
Ayrılmış anasından, ormanda, kesilince gövdesinden,
Kalmış bıçağın altında kolları da, saçları da.
Eskiden ağaçtı, işlenmiş becerikli ellerle, süslenmiş,
Egemenlik örneği olmuş ellerinde Latin soylularının."

Bu sözlerle pekiştirdiler, aralarında antlaşmayı, önderler
Önünde. Kestiler töre gereğince adakları, attılar
Yalımlara, çıkardılar sıcak bağırsaklarını çırpınan adakların,
Dizdiler süslü kaplara doldurup kutsal sunaklara.

Oransızdı bu savaş Rutullerin gözünde çoktan beri,
Kaygılarla, kuşkularla, korkuyla dolmuştu yürekleri.
Çoğaldı korkuları varınca güçteki dengesizlik ayrımına.
Yavaş adımlarla sunağa yaklaşan, yakaran Turnus
Gözleri yerde, bir kat daha yükseltti korkuyu.
Solgundu yanakları, azalmıştı gücü genç gövdesinin.
Anlayınca kızkardeşi Iuturna çoğalan, yayılan söylentiyi,
Halkın gönlüne değişik kaygının, kuşkunun dolduğunu,
Atıldı birliklerin içine, girerek kılığına Comert'in,
Soyluluğu, yiğitliği, ünü, ataklığı atalardan gelenin,
Güçlü savaşçının. Değişik söylentiler çıkarır, yayar
Orduda birlikler arasına, şunları söyler:
"Utanmaz mısınız ey Rutuller, yalnız başına bir kişinin
Ölümü göze almasından, savaşa atılmasından? Bunca
Yiğit savaşçınız, güçlü ordunuz, birlikleriniz varken?
Eşit değil misiniz onlarla? İşte Troyalılar, Arcadialılar,
Turnus'un yazgı düşmanları Etrüskler hepsi burada.
Düşman kalmaz karşımızda bire birle savaşırsak,
Üstünüz sayıca. Yükselir tanrılara sunaklarda kendini
Adayan ölmez, söylenir ünü dilden dile.
Oysa, burada toplanan, uyuşmuş bizler, yurdundan
Uzak, başeğeceğiz bencil önderlerin, yenenlerin buyruğuna."
Duygulandı bu sözlerle genç savaşçılar, kızdılar,
Bir de mırıltı dolaştı birliklerde yavaştan,
Latinler de değiştiler, Laurentiumlular da.
Savaşın durmasını, yurdun esenliğini umanlar, dileyenler,
Şimdi savaşmaya yöneldiler, andı bozmak istediler.
Acıdılar tüzeye aykırı tutumuna Turnus'un.

Daha bir güç kattı buna Iuturna, belirtti
Gökte bir tansık, benzeri görülmemiş, ürkünç,
Derin bir şaşkınlığa kapıldı tüm İtalya halkı,
Uçarken azgın altın sarısı kartalı kızıl

Boşlukta Jupiter'in, kovalarken kanatlarından sesler çıkaran
Kuş sürüsünü kıyılarda, birden süzüldü sulara
Kaldırdı güçlü, kıvrık tırnaklarıyla tuttuğu kuğuyu
Birden şaştı İtalya halkı, görünce tansığı:
Kaçışan kuş sürülerinin cıvıldaşarak geri döndüğünü.
Bir bulut gibi gökleri kapladı, sıkıştırdı düşmanı
Kovaladı, yıldırdı kuşlar. Birden düştü sulara
Kıvrık peçesinden kurtulan kuğu hızla
Yükseldi, bulutlara kaçtı kartal.
Bir uğur saymış olayı Rutuller, esenlediler,
Savaşa yöneldiler, dedi ki ilkin bilici Tolumnius:
"İşte buydu benim de çoktandır umduğum, beklediğim.
Bir uğurdur bu tanrıdan gelen, benim anladığım.
Gelin ardımca Rutuller, çekin kılıçları, önder
Benim, korkmayın mutsuzlar yoz bir yabancıdan,
Sizi savaşla yıldırmak isteyenden, kıyılarınızı yıkan,
Ilgarlayandan, kaçacak o, yelken açacak engine, birleşin,
Sıklaşın daha, savaşın, kurtarın tutsak kralınızı."

Bunları söyledi, koştu fırlattı kargıyı, önüne
Çıkan düşmana. Gıcırdayarak uçan kızılcık kargı
Ulaştı yerine. Bir gürültü, bir kaynaşma, karıştı
Ortalık, tutuştu hepsinin yüreği, bir gümbürtüyle.
Dokuz yakışıklı kardeş duruyordu yanyana, Arcadialı
Gylippus'la Tyrrhenli bir kadından doğma hepsi.
Bunlardan ortada durana, en yakışıklı olana, saplandı
Böğründen ok, deldi kuşağının düğmesini, gömüldü
Bağırsaklarına, kırıp geçti kaburgasını, yıkıldı
Kızıl kumların üstüne, pırıl pırıl pusatlarla
Donanmış alımlı, görkemli, yiğit delikanlı.
Tutuşmuş, öfkeli, kaygılı kardeşleri atıldılar ileri,
Kiminin elinde kılıç, kiminin kargı, saldırdılar,
Dönmüş gözlerle. Çıkar karşılarına Laurentum taburları,

Öteden Troyalılar, Agyllalılar, pusatları boyalı Arcadialılar.
Kabaran, dalgalanan sular gibi taşkın.
Kılıçla savaştı hepsinin biricik ereği.
Yıktılar sunakları, oklardan kara bir bulut kapladı
Gökleri, başladı yoğun bir demir yağmuru.
Rahipler götürür bardakları, tasları. Latinus kaçtı
Ne kutsal tanrılar kaldı, ne bitmemiş uzlaşma geride.
Ötekiler saldırdılar arabalarla, yalın kılıç
Bindikleri atlarla, orada burada.

Bozmak tutkusuyla barışı sürdü atını üstüne
Messapus, egemenlik taşıyan Tyrrhen kralı Aulestes'e,
Birden, geri çekilirken ürken mutsuz kral
Yıkıldı başüstü, omuz üstü arkasındaki sunağa.
Hızla koşan Messapus aldırmadan yakarmalarına
Vurdu, derin bir yara açtı, sonra dedi ki:
"İşte büyük tanrılara yaraşan iyi bir adak."
Koşar İtalyalılar, daha soğumadan, pusatlarını soyarlar.
Kapmış sunağın üstünden yanan odunu Corynaeus,
Tutmuş yalımlarını, karşıdan üzerine gelen, Ebuus'un
Yüzüne, birden tutuşmuş uzun sakalı, yayılmış
Çevreye bir yanık kokusu. Birden atıldı üstüne şaşkın
Düşmanın, yakaladı saçlarından sol eliyle
Bastırdı diziyle yere, gömdü soğuk kılıcını
Göğsüne, yardı. Görünce kargılar arasından çoban
Alsus'u en önde yalın kılıç izleyen Padalirius
Vurdu başına, baltasının tersiyle, yarıldı alnının
Ortasından çenesine değin, ayrıldı ikiye, bulandı
Kana tüm pusatları Padalirius'un, yığıldı yere,
Birden demir bir uyku bastırdı gözlerine,
Kapandı gözkapakları, sonsuz, derin bir geceye.

Dinveser Aeneas, başı açık, uzatarak pusatsız
Sağ elini, çağırıyordu yüksek sesle arkadaşlarını:
"Nereye saldırınız? Birden nedir bozuşma, bölünme?
Yenin öfkenizi. Sağlanmış antlaşma, saptanmış tüm
Koşullar. Yalnız benimdir savaşma yetkisi, bırakın
Beni, atın korkuyu, yapacağım gerekeni, elimle,
Uzlaşmayı, bana bıraktı yazgı Turnus'u,"
Bu sözler arasında, bu konuşmalar ortasında,
Nereden geldiği, hangi elin attığı bilinmeyen,
Tıslayan, kanatlı bir ok vurdu yiğiti,
Anlaşılmadı Rutulleri sevindiren tanrı mı, yazgı mı,
Bilinmedi bu parlak başarının, utkunun nedeni,
Ün sağlamadı kimseye yarası, vurulan Aeneas'ın.

Görünce Turnus, savaş yerinden Aeneas'ın ayrıldığını
Komutanların şaşkınlığını, kapıldı birden umuda, tutuştu,
Koşulsun, dedi, atlar, kuşanılsın pusatlar, atladı
Arabasına, burnu havada, dizginler elinde.
Uçar gibi saldırdı, öldürdü birçok yiğiti,
Yuvarladı kimini yere, yarı canlı, ya ezdi
Birlikleri arabasıyla, ya vurdu kaçanları kargıyla.
Kabarır, gürler Hebrus'un soğuk suları vurunca
Kanlı Mavors kargısıyla kalkana, gevşetir azgın
Atların dizginlerini başlatır savaşı, sürer alana,
Uçar atlar önünde güney-kuzey yellerinin,
Geniş Trakya ovalarında, inler yerler atların
Ayakları altında, çevrede toplanan korkunç, karanlık
Tuzaklar, yüzler, tanrısal görüntüler. Böyledir savaşta
Turnus da, terleyen, buğular çıkaran, azan atlar,
Mutsuz ölüleri çiğneyen, çevik toynaklarıyla kanlı,
Islak kumları karıştıran, tepen atlar.
Sürükledi ölüme Sthenelus, Thamiris'i, bir de Pholus'u,
Birini yakından dövüşle, ötekini uzaktan kargıyla,

Sonra İbmrasus'un Likya'da büyüttüğü, yaya ya da
Atlı savaşmak için rüzgârlarla yarışsınlar diye
Donattığı oğulları Glaucus'la Lades vuruldu uzaktan.

Öteden atıldı savaşın ortasına yiğit Eumedes,
Yaşlı Dolon'un savaşta ünlü oğlu, atasının
Adını taşıyan, öyle korkusuz, atılgan, soğukkanlı,
Grek ordusuna katılmak için uğraşan, Akhilleus'un
Arabasına gözkoyan, ödül olarak isteyen.
Ödüllendirmiş onu Tydeus oğlu, yatıştırmış tutkusunu,
İlgi duymazdı daha Akhilleus'un atlarına, babası da.
Uzaktan, açık ovada, görünce onu Turnus,
Koştu ardınca, sezdirmeden, düşürdü yeğnik bir okla
Iraktan, durdurdu atları, sıçradı arabasından, vardı
Yanına hızla, can çekişirken, bastı boynuna,
Çekti parlak kılıcını sağ eliyle gömdü boynuna
Derinlemesine, bir de şunları söyledi ölürken düşmana:
"Ey Troyalı, savaşla almak istedin Hesperia'yı, tarlaları
Şimdi ölü gövdenle ölçersin onları, budur
Benimle savaşmanın ödülü, böyle kurulur hisarlar."
Yıkıldı attığı oklarla Asbutes, Chloreus, Sybaris,
Dares, Thersilochus, düştü şahlanan atından Thymaetes,
Ezildi atının ayakları altında, katıldı ölenlere.
Böyledir Edonus'un boraları da, yükseklerden esen, Ege
Sularında fırtınalar koparan, ard arda gelen dalgaları
Kıyılara çarpan, dağıtan, bulutlara, göklere kaçıran,
Azgın yellerden uzaklaştıran. Bunlara benzerdi Turnus da
Taburları yararken, yol açarken, savaşçılar kaçarken
Öfkeli, arabasında ayakta saldırırken, sorgucu uçarken
Ters yellere karşı. Çıldırırca fırladı Phlegus
Arabanın önüne, duramadı, yakaladı köpüklü dizginini
Değiştirdi yönlerini saldıran çevik atların.
Sürüklenirken asıldığı hamutlarda, saplandı geniş ok

Böğrüne, deldi iki katlı zırhını, bir yara açtı
Gövdesinin üzerinde, pek de derin olmayan.
Buna karşın döndü geri sığınıp kalkanına
Saldırdı düşmana yalın kılıç, yardım istedi.
Birden hızlanmış araba, dönen tekerlekler, dingil
Fırlattı yiğiti yere, atıldı üstüne Turnus,
Tolgayla zırhın yaklaştığı iki kıyı arasından
Kesti başını kılıçla, bıraktı kumlara gövdesini.

Ölüm saçarken ovaya üstünlük sağlayan Turnus
Getirdiler adım başı uzun kargısına dayanan,
Kana bulanmış Aeneas'ı kışlaya, karşılıklı yardımla
Mnestheus, gönülden Achates, bir de Ascanius.
Aeneas öfkeli, uğraşır çıkarmaya saplanan, kırılmış
Oku, yardım ister kılıçla genişletmeye yarayı
Yol açmak için etine gömülmüş temrene,
Yeniden savaş alanına dönmeye, vuruşmaya.
Önceden gelmişti Iasus oğlu Iapix, Phoebus'un seçkin
Gözdesi. Eskiden gönül vermişti ona Apollon,
Öğretmiş tüm becerileri, kanatlı oklar atmayı,
Çalgıyı, kıvancı da vermek istemişti ona.
Oysa, o, tepmiş hepsini kesince babasının yaşamından
Umudu, öğrendi bitkilerden sağaltım gereçleri yapmayı,
Birçok utanç veren işlerle uğraşmayı yeğlemişti.
Dayanmış kargısına, bitkin, acılar içinde duruyordu
Aeneas ayakta, kaygılı bir kalabalık ortasında, bakmadan
Başlarında Iulus'un bulunduğu üzgün gençlerin gözyaşlarına.
Yaşlı Paeon gibi kıvırmış eteklerini gelenek
Gereği. Yarar görmedi Phoebus'un uğurlu, güçlü
Otlarından, Paeon'un etkili elinden, dinmemiş acıları,
Uğraştı sağ eliyle kavradığı sivri oku
Çıkarmaya, elvermedi yazgı, yarar yok Apollon'dan.
Yayıldı giderayak ovaya korku, yakındır yıkım.

Görüyorlar kaplandığını toz bulutlarıyla göklerin,
Saldırıyor atlılar, iri yağmur gibi yağıyor
Ortasına kargılar ordunun, yükseliyor savaşan, Mars'ın
Vuruşlarıyla yıkılan gençlerden göklere acı çığlıklar.

Sarsıldı oğlunun derin acılarıyla Venüs, topladı
Girit'in Ida dağından geyikotu, bir ana duygusuyla,
İnce tüylü, bol yapraklı, erguvan çiçekli
Bitkiyi. Bilirdi gövdelerine uçan oklar saplanan
Yaban keçileri de bu otu. Büründü koyu bulutlara
Venüs, getirdi, yıkayıp kaynattı arınmış suyla
Bir kapta otu, büyüsel etkilerle, tanrısal kokularla
Kardı, sağlık koruyan bir melhemle, yıkadı yarayı,
Yaşlı Iapis'in bilmediği bir suyla, arındırdı,
Sürünce bu büyülü gereci kesildi birdenbire
Gövdenin tüm ağrıları, bu karışımla, sağaldı,
Dindi derin yaralardan boşalan kanlar da.
Sonra düştü gövdeye saplanan ok el sürmeden,
Geldi gövdenin eski gücü, düzeldi sağlığı.
"Getirin pusatları, ne durursunuz?" Haykırdı Iapis,
Yüreklendirmek için düşmana karşı savaşçıları.
"Ne insan işidir bu başarı, ne de sağaltımın,
Benim elim değil seni kurtaran, ey Aeneas,
Yüce tanrıdır sağaltan, büyük işlere gönderen."

Giydi altın işlemeli dolaklarını savaşa düşkün
Aeneas, öfkelendi geciktiğine, salladı kargısını.
Sonra takındı kalkanını yandan, kuşandı zırhını,
Dolayıp kollarını kucakladı Ascanius'u öptü pusatlar
Arasında, yavaşça, dedi ki: "Öğren benden
Oğlum erdemi, gerçek çabayı, başkalarından da yazgıyı.
Koruyacağım kolumun gücüyle seni, şimdi savaşta,
Açacağım büyük başarı yolunu sana. Anımsa

Olgunluk çağına geldiğinde bunları, gecikmeden,
Örnek al atalarını, soyuna, güç kaynağı ol,
Lâyık ol baban Aeneas'a, ananın kardeşi Hector'a."
Söyledikten sonra bunları çıktı büyük kapıdan
Dışarı, sallayarak elinde kocaman kargıyı, yanında
Atheus'la Mnestheus ilerler güçlü taburun başında,
Çıkmış hepsi kışladan, arkadan gelen bir topluluk.
Toz duman ova, ayaklar altında titreyen toprak.

Gördü karşıdan yaklaşan orduyu Turnus, tüm
Latinler de gördüler. Kemiklere işleyen soğuk ürperme,
İşitti gürültüyü, Latinlerden önce Iuturna,
Sezdi durumu, kaçtı korkudan titreyerek.
Uçar gibi giden Aeneas, çekiyordu kırgın ordusunu
Açık havaya, üzgün. Karıştı gökler denizin
Ortasından karaya doğru bir bulut, durum kötü,
Sezilen fırtınadan korkan köylüler, ağaçlar devrilecek,
Yatacak ekinler, yok olacak bütün tahıl diye,
Doldurur gürültülerle kıyıları, fırtınanın önünce yeller,
Böyleydi saldırışı düşmana, ordusuyla, Troyalı önderin.
Toplandı, düzenlendi birlikler üçgen biçiminde,
Yoğun. Vurdu kılıçla kalın gövdeli Osiris'i
Troyalı Thymbareus, Archetius'u Mnestheus, Epulonus'u Archates,
Ufens'i de Gyas. Yıkılır bilici Tolumnius da barıştan
Sonra Troya birliğine ilkin ok atan düşman.
Doldurdu çığlıklar gökleri, toz duman içinde,
Rutuller, arkalarını döndüler, tarlalar arasından kaçtılar.
Aeneas, yakıştırmadı ününe, kaçanları ardından vurmayı,
Öldürmeyi. Varmadı direnenlerin üstüne, uzaktan ok
Atanların, ardınca gitmedi. Yalnız Turnus'u aradı
Gözleri, bulanık ortamda, çağırmak için savaşa.

Derin korkuya kapılan özverili Iuturna itti
İleri Metiscus'u, alıp elinden dizginleri, Turnus'u
Çekti geri, uzaklaştırdı arabadan, kaçırdı gözden.
Aldı dizginleri eline, arabanın yönetimini. Sesi,
Gövde yapısı, pusatlarıyla Turnus'a benzeyen Metiscus.
Varlıklı bir beyin büyük konağı çevresinde uçuşan,
Kanatlarıyla yüksek kemerlere çarpan, yavrularına yem
Toplayan, cıvıldaşan, gölcükleri gezen kara kırlangıç
Gibiydi, düşmanlar arasında atlarıyla dolaşan, uçar
Gibi birlikler içinde korkusuz gezinen, atılan,
Saldıran, görkemli kardeşini gözlerden gizleyerek orada
Burada gösteren, barındıran Iuturna,
Savaşa sokmayan, ıssız yerlerde, uzaklarda koruyan.

Dolaşıyor Aeneas, kıyıyı bucağı, arıyor savaşmak,
Kaçmasını önlemek için onu, çağırıyor dağılmış
Büyük taburlar arasında dövüşe, haykırışla, nerede
Görse düşmanı, kaçırıyor, uçar gibi sürerek,
Koşturarak, yön değiştirerek, sapıp saptırarak Iuturna.
Ne gelir elden? Çalkanır kuşkular içinde, şaşırır,
Değişik kaygılar dolar yüreğine, bilmez yapacağını.
Fırlatır, tuttuğu demir uçlu, kargılardan birini
Koşarken Messapus, döndürerek, saptadığı ereğe şaşmadan.
Durur birden Aeneas, çöker dizüstü,
Sığınır kalkanına, korunmaya, buna karşın
Kopardı sorgucun ucunu tolganın tepesine hızla
Çarpan ok. Köpürdü öfkeden Aeneas, atılıp
Savaşa, anlar arabasıyla, koşumlarıyla kaçtığını Turnus'un,
Dolambaçlı yollardan, düşer ardına, tanık gösterir
Jupiter'i, bozulan antlaşmanın odağı tüm sunakları.
Tutamaz kendini daha, saldırır düşmanın ortasına,
Mars'ın da yardımıyla başlar korkunç, kanlı savaş,
Bırakır elinden azgın öfkenin tüm dizginlerini.

Hangi tanrıdır bildirecek bana bu yıkımları?
Hangi şiirdir işleyecek türlü kıyınları, önderlerin
Ölümünü şurda burda, geniş ovada, Turnus'un,
Troyalı yiğitin vurduklarını? Sensin isteyen ey Jupiter
İnsanlar arasında sonsuz barış yerine savaşı.

Saldırdı Rutullerden Sucron'a birdenbire Aeneas,
İlk atılım, durdurdu yerlerinde savaşan Teucerleri,
Yaraladı çok geçmeden böğründen, hızla gönderdi
Ölüme, gömdü kanlı kılıcı böğrüne, kaburgasına.
Vurdu Turnus da bineğinden düşen Amycus'la kardeşi
Diores'i, yaya dövüşte, üzerine geleni uzun
Kargısıyla, ötekini kılıçla, keser ikisinin de başını
Asar arabaya, götürür kan damlaya damlaya.
Öldürdü Aeneas da Talos'u, Tanais'i, yiğit Cethegus'u,
Gönderdi üçünü de ölüme, Echionius'la
Peridia'nın oğlu, kaygılı Onytes'i de vurdu.
Öldürdü Turnus da Likya'nın Apollon tarlalarından gönderilen
İki kardeşi, bir de savaş istemeyen, Arcadia'dan gelen
Genç Menaetes'i. Lerna sularında balıkçılıkla ünlüydü
Delikanlı, yoksuldu babası, kiracıydı evinde, tarımla
Geçinir aşındırmazdı varlıklı kimselerin eşiğini, bilmezdi.
Türlü yönlerden gelen, kurak ormanları, kuru
Dalları, çalıları, yaprakları tutuşturan, hışırdatan yangın
Gibi, yüksek dağlardan akan, uğuldayan, köpüren,
Çevreyi silip süpüren, yıkan, denize dökülen
Azgın ırmaklar gibi saldırdı Aeneas, bir de
Turnus savaşta. Şimdi daha taşkın içlerinde
Öfke, göğüslerini sarsan, önüne geçilemeyen, durmayan,
Kıran, döken, vuran, yaralayan, yıkan, öldüren.
Burada, Murranus övünürken atalarının, dedelerinin adlarını
Saymakla, Latin soyunu, yasalarını, işlerini övmekle
Yuvarlandı arabasından, Aeneas'ın başı çevresinde sallayıp

Fırlattığı kocaman bir taşla, yıkıldı dizginlerle kayışlar
Arasında, sürüklendi tekerleklerle, ezildi kendisini
Tanımayan atların ayakları altında, hızla koşan.
Koştu Turnus, öfkeyle gürleyen, saldıran Hyllus'a
Karşı, fırlattı şakaklarını örten, altın işlemeli
Tolgasını delen, temreni beynine gömülen kargısını.
Ey Greklerin yiğiti Creteus, kurtaramadı kol gücün
Seni Turnus'un elinden, Cupercus'u da tanrıları Aeneas'ın
Saldırısından koruyamadı, gerdi kılıca karşı göğsünü,
Tunç kalkan geciktiremedi mutsuzun ölümünü.
Gördü Laurentum ovaları senin de yıkımını, görkemli
Gövdenin yere uzandığını boyunca, ey Aeolus.
Çöktün sen de, ne Grek taburları, ne de Troya
Krallığını yıkan Akhilleus yenebilmişti seni,
Buradaymış ölümün sınırları. İda'nın eteğinde, Lyrnesus da
Birer büyük konağın, Laurentum toprağında da mezarın.
Geldi karşı karşıya bütün ordular, tümden
Latinler, Troyalılar, Mnestheus, atak Serestus,
Atbakıcısı Messapus, yiğit Asylas, Toscana taburu,
Evandrius'un Arcadialı birlikleri vuruşmaya, tüm
Savaşçılar bütün erkini, vuruş gücünü göstermeye,
Ne durmak, ne dinlenmek, elden geldiğince savaş, kıyasıya.

Şimdi Venüs, anaların en güzeli, buyurmuş Aeneas'a
Sokulsun hisarlara, yürütsün hızla taburları, kente,
Birden dağıtsın Latinleri, salsın korkulara diye.
Araştırırken Turnus'u birlikler arasında gözleyen Aeneas,
Bakınırken çevreye, taburlara gördü kentin savaştan
Uzak kaldığını esenlik içinde, yıkımdan ırak.
Daha güzel bir yenginin, tutuştu düşüncesiyle.
Çağırdı Mnestheus'u, Sergestus'u, yiğit Serestus'u, öteki
Önderleri yanına, bir tümsek üstünde, topladı Teucerlerin
Yedeklerini de. Sokulurlar birbirlerine, kargılar ellerinde,

Kalkanları. Şunları söyledi ortada Aeneas ayakta:
"Yapın söylediklerimi, durmayın, bizimledir Jupiter,
Gecikmeyin birden girişti̇ğimiz işte, almayın ağırdan.
Alacağım savaş nedeni kenti bugün, Latinus
Krallığını yakarım, yıkarım direnirse yenilenler,
Engel koyarsa, sererim yere, duman çıkarırım çatılardan
Beklemek mi gerek, savaşmasını bizimle Turnus'un,
Yeniden direnmesini yenilince? Yurttaşlarım, burada başlayan
Uğursuz savaş bitsin artık burada, getirin
Işıldakları, barış isteyin kıvanç yalımlarıyla."

Böyle söyledi, hepsi düzenli birlikler oluşturdu
Saldırdılar sıkışık savaş düzeninde hisarlara.
Birden kuruldu merdivenler duvarlara, yalımlar yükseldi,
Vurdular, ilk savunanları, kapılara saldıranlar,
Kargılar, oklar fırlatanlar, ortalığı karıştıranlar.
Aeneas, birliğinin önünde, uzatıp elini hisarlara
Bağırarak suçladı Latinus'u, tanık tuttu tanrıları,
Onun, yeniden, savaşı başlattığına, barışı İtalya'nın
Bozduğuna, bu kez de sözleşmeyi geçersiz kıldığına.
Şaşırdı, korkudan darmadağın oldu halk, karıştı.
Kimi koşar kente kapıları açmaya, çağırmaya
İçeri Teucerleri, kimi sürükler kralı hisarlara,
Kimileri kapar kargıları koyulurlar kenti savunmaya.
Diyelim bir arı yuvası bulmuş süngertaşı oyuğunda
Bir çoban, duman üfürünce sakınmadan içeri,
Karışır ürken arılar, fırlar balmumu evlerinden,
Vızıltılar, çoğalan öfkeler, yayılan yoğun kokular,
Karanlıkta mırıltılarla çınlayan kaya, hava boşluğuna
Yükselen, çevreyi dolduran, kararan duman.

Öyleydi durumu da Latinlerin, bitkin, şaşkın, dağınık,
Yılgın, üzüntülerle sarsılan, çalkanan tüm kentte.

Gördü, konağından, kraliçe gelen düşmanı, surların
Çevrildiğini, damlar üzerinden uçtuğunu yalımların,
Rutul birliklerinin, Turnus taburlarının düşmana karşı
Çıkmadığını, mutsuz gencin öldüğünü sandı savaşta.
Birden şaşırdı, daraldı yüreği üzüntüden,
Haykırdı, bu yıkıma, bozguna kendisinin yolaçtığını.
Derin acılar içinde söyledikten sonra bunları
Yırttı erguvan giysilerini eliyle, yöneldi ölüme,
Bağladı korkunç ölüm ipini yüksek direğe.
Latinler o mutsuz kadının ölümünü birden öğrendiler,
İlkin kızı Lavinia yolmuş sarı saçlarını,
Tırnakladı gül yanaklarını, çevresinde toplananlar
Çığlığı bastılar, yankılandı ölüm haykırışları uzaklara,
Yayıldı mutsuz olayın söylentisi tüm kente,
Kırılmış halkın umudu, yırtık giysiler içinde
Latinus, karısının ölümüyle, yurdunun yıkımıyla çökmüş,
Dağınık, tozlu, ağarmış saçlarıyla tiksinç, kirli,
Dövünür, yakınır, neden önceden Dardanoslu Aeneas'a
Vermediğinden kızını, onunla yakınlık kurmadığından.

Bu arada, ülke sınırlarında dolaşan, birkaç
Düşmanın ardınca giden savaşçı Turnus isteksizdi,
Atlar yavaşlamış, araba durmuş, hız azalmış.
İletmiş kulaklarına yeller korkularla karışık çığlıkları,
Kenti sarsan yıkımları, üzücü, tatsız olayları,
Dövünmeler, ağlamalar, halk yorgun, il bitkin.
"Vay bana! Nedir surları sarsan, bu gürültü?
Kentten yayılan bu korkunç gümbürtü neden, nereden?"
Bunları söyleyip çekti dizginleri, durdu, şaşkın.
Arabacı Metiscus kılığında, atları, dizginleri yöneten
Kızkardeşi şunları söyledi ona: "Turnus, izleyelim
Troyalıları, bakarsın açılır ilkin bir yol
Bize, başarıya götüren, vardır evlerini savunacak

Başka erlerimiz, ellerindeki pusatlarla.
Saldırıyor Aeneas, savaş açmış İtalyalılara, biz de
Saldıralım korkunç ellerimizle, ölüm saçalım Teucerlere.
Daha az olmaz utkumuz, ünümüz başka savaştakinden."
Yanıtladı Turnus onu, dedi ki: "Ey kızkardeşim
Seni, eskiden, sözleşmeyi bozduğun günde tanımışım
Kandırdın bizi, bir tanrıçasın savaşa
Katıldın. Düşmem tuzağına daha, şimdi,
Kimdir Olympos'tan seni gönderen, korkulur işlere
Başlatan? Mutsuz kardeşinin acıklı ölümünü görmeye mi
Geldin? Ne yapayım? Hangi yazgı esenler beni?
Gördüm öldüğünü gözlerimin önünde benden yardım
İsteyerek Murranus'un, koruduğun en değerli gönüldeşinin.
Güçlü bir yaraya yenilmiş güçlü yiğit.
Mutsuz Ufens, görmesin alçaklığımızı diye.
Teucerlerin elindedir şimdi ölüsü, pusatları.
Yalnız evlerimiz kurtuldu yıkımdan, dayanılır mı
Yıkılsa onlar da? Gücüm yetmez mi Drances'in sözlerini
Yanıtlamaya? Döneyim arkamı, Turnus kaçtı desinler mi?
Bundan kötü mü ölüm? Ey koruyan tanrılar, siz
Kayırın beni, acımasızdır bana gök tanrıları.
Arınmış, suçsuz, atalarına, dedelerine saygılı,
Kötülükten ırak bir tinle geleceğim katınıza."

Bunları söylemişti köpüklere batmış atın üstünde
Yüzünden okla yaralı Saces, çıka geldi düşman
İçinden, uçar gibi, çöktü yakararak önünde
Seslendi adıyla Turnus'a: "Ey Turnus kurtuluş sende,
Acı yurttaşlarına, yıldırım gibi Aeneas'ın erleri,
Korkutuyor, yıkacak İtalya surlarını, yakıyor evleri,
Uçuyor yalımlar çatılarda, sana çevirmiş gözlerini
Bakıyor Latinler, düşünüyor kral Latinus da kimi
Damat edineceğini, kiminle sözleşme gereğini.

Öldürecek kendi kendini, bağlı sana yürekten
Kraliçe de, kaçtı gün ışığından korkuya düşerek.
Kentin kapıları önünde, şimdi, direniyor düşmana
Messapus'la yiğit Atinas, kuşatmış iki yandan
Yığınla birlikler sık, dik kargılardan, korkunç
Tarla, sen de dolaşırsın arabayla ıssız çayırlarda."
Değişik düşünceler içinde, şaşırdı Turnus, bilemedi
Yapacağını, gömüldü sessizliğe, sarsıldı yüreği.
Bir derin sevgi, korku, kuşku, kaygı, kargaşa,
Kabaran özgüvenç, şaşkınlık, bir de öfke.

Dağıldı gölgeler, geldi bilincin ışığı, aydınlık,
Çevirdi gözlerini yalımlanan, baktı kaygıyla hisarlara
Giderken arabanın üstünde büyük kente.
Öteden, dalgalanan, kabaran, çatıdan çatıya, kendi
Yaptırdığı kuleden kuleye sıçrayan, göğe yükselen,
Tekerlekler üzerinde kurulan, direklerle donatılan yüksek
Bir kuleyi tutuşturan, yayılan yalımlar.
"Ey sevgili bacım, engel olma bana daha,
Üstün gelmekte yazgı, gidelim tanrının, acımasız
Yazgının bizi çağırdığı yere, savaşmak Aeneas'la,
Acıdır ölüm, kaçınılmaz, göremezsin alçaldığımı daha,
Yakarım, bırak beni, yıkım gelmeden yıkılayım."
Bunları söyledi, sıçradı arabasından hızla yere,
Atıldı düşmanlara, kargılar arasında arkada bıraktı
Üzgün kızkardeşini, yardı düşman birliklerini ortadan,
Bir dağ doruğundan yağmurların, ya da yellerin
Etkisiyle yuvarlanan, oyulan toprağından kopan, kıran,
Ezen, ağaçları, insanları sürükleyen, yıkan, gürüldeyen
Bir kaya gibiydi saldırışı düşmanlara Turnus'un da.
Yarıyor birlikleri, yürüyor hisarlarına kentin, kanla
Islanmış yerlerde. Kargılardan, kılıçlardan göğe yükselen
Sıkıntılar, ortalığa korku salan gürültüler, titreten

Gümbürtüler arasında, haykırır eliyle gösterdiği yere:
"Durun Rutuller, indirin kargıları siz de Latinler,
Bana düşmüş yazgıyı denemek, sizin yerinize,
Benim içindir artık bozulan antlaşmanın
Kılıçla karşılığını vermek, saldırmak benim işim."
Çekildi yanlara hepsi, yer açıldı savaşa...

Duyunca Turnus adını Aeneas baba çıktı
Surlardan, ayrıldı yüksek siperlerden, kaldırdı
Tüm engelleri, düzenledi işleri, atılırken
Kıvançla ileri şangırtılar duyuldu pusatlarından.
Aeneas, Athos dağı gibi yüce, Eryx gibi ulu,
Sık meşeleriyle, doruklarını kaplayan pırıl pırıl
Karlarıyla övünen, göklere yükselen baba Apenninus
Gibi büyük. Rutuller, Troyalılar, İtalyalılar, tüm
Savaşçılar, surlara tırmananlar, azgınca kente saldıranlar.
Dikmişler gözlerini yarışırca Aeneas'a, indirip pusatları
Omuzlarından. Şaşırmış Latinus bile, ayrı yurtlardan
Gelen, ayrı soylardan, bu iki büyük yiğitin
Karşı karşıya gelmesine kılıçlarla savaşmasına.

Boşalır boşalmaz geniş savaş alanı, fırlattılar
Hızla birbirlerine, uzaktan kargıları.
Giriştiler vuruşmaya, şangırtılar yayıldı tunç kalkanlardan.
Toprak inler, yükselir şakırtılar birbirine çarpan
Kılıçlardan, karışmış erdem, yiğitlik birbirine savaşta.
Benzer bu savaş çobanları korkutan, durduran
Büyük boynuzlu alınlarıyla birbirine azgınca saldıran,
Böğüren Sıla'nın, ya da Taburnus'un iki boğasına.
İlkin açılan, sonra gerilip boynuzlaşan korkunç.
Ürker sürü, sorar gibi kimin kazanacağını
Bakışır inekler, yaralar birbirini boynuzlarıyla boğalar,
Yırtar, kanlar boşalır boyunlarından, omuzlarından, inler

Karşılıklı böğürmelerden bütün yaylım, yankılanır.
Böyleydi Troyalı Aeneas'la Daunus'un yiğit oğlu
Vuruşurken, kalkanlardan taşan, gökleri dolduran sesler de.

Jupiter, elinde tartı ölçeği, bakıyordu ikisinin
Yazgısına, hangisi ağır basacak, hangisi yeğnik,
Kim gidecek ölüme, kimin sürecek yaşamı.
Turnus bencil, güvenli, salladı tüm gücüyle,
Gövdesinin yukarı kaldırdığı kılıcı, vurdu.
Korkudan haykırdı Troyalılar, Latinler bir ağızdan,
Şaşıp kalmış olduğu yerde iki ordu,
Kımıltısız. Kırıldı uğursuz kılıç ortada bıraktı
Atak savaşçıyı, kaçmakta buldu kurtuluşu yelden
Hızlı, pusatsız, elinde bilmediği bir kılıç sapı.
Söylentiye göre, başında savaşın, unutmuş Turnus
Hızla binerken arabasına, babasından kalan kılıcı.
Kapmış dalgınlıkla sürücü Metiscus'un kılıcını,
Yetmiş arka dönüp kaçan Teucerleri kovmaya
Bu kılıç. Sonra kırılmış Vulcanus'un kılıcına çarpınca.
Bir ölümlünün kılıcı dayanıksız, dağıldı buz
Gibi, parlar parçaları bozarmış kumlar üzerinde.
Bilmez geniş ovada kaçacak yeri Turnus,
Dolaşır orda burda, eğriler çizer, şaşkın.
Çevirmiş dört yandan sımsıkı Teucerler, bir
Yanda kalın surlar, bir yanda ıssız bataklık.

Koşuyor yılmadan, kargıyla dizinden vurulmuş Aeneas
Ardınca, engel değil yarası, yaklaşıyor yılgın
Turnus'a adım adım, ırmak kıyısında, ya da
Kızıl çitlerle çevrili alanda sıkışan, korkan
Geyiği kovalayan, havlayarak ürküten bir avcı
Köpeği gibi. Böyleydi durumu da Turnus'un.
Ancak kaçar sapa yollardan, dik yamaçlardan

Geyik, ürkek, bırakmaz ardını yine de azgın
Umber köpeği, açar ağzını yakalamış gibi
Gıcırdatır dişlerini, ısırdı ısıracak, hep boşuna.
Ürkünç bir bağrışma yankılandı bütün çevrede,
Kıyılarda, göllerde, çınladı gökler gürültülerle.
Kaçarken Turnus çağırır adlarıyla Rutulleri, kınayarak,
İster onlardan hepsinin bildiği ünlü kılıcını.
Korkutur acımasız bir ölümle, Aeneas, kim yaklaşırsa
Turnus'a, yıkarım kentinizi diyerek titreyen Rutulleri.
Yaralıdır, yaklaşır buna karşın, kaçan Turnus'a.
Beş kez dolaşırlar alanı, sonra gelirler eski
Yerlerine, bir oyun, önemsiz bir ödül değil
Söz konusu, Turnus'un ölüm kalım savaşıdır bu.

Bir yaban zeytini vardı orada, yaprakları acı,
Faunus'a adanmış, gemicilerce kutsal sayılan, eskiden.
Bu ağaca bağlarmış, fırtınadan kurtulanlar, Laurentum
Tanrısına sunulan adaklarını, eski giysilerini gelenek
Uyarınca. Teucerler, anlamadan kesmişler, ovayı açmak
İçin savaşçılara bu kutsal ağacı da, ötekiler arasında.
Bu ağacın gövdesine saplanmış, duruyordu şimdi,
Aeneas'ın öfkeyle fırlattığı ok savaşta, hızla.
Eliyle çıkarmak istedi Dardanoslu saplanan demiri
Fırlatmak için koşmakla yetişemediği düşmanın ardından,
O zaman, korkudan yıkılan Turnus dedi ki:
"Yakarırım, acı bana ey Faunus, ey kutsal toprak,
Saygı gösterdim sana hep, Troyalılar savaş
Nedeniyle karşı çıkmış, saymamışlar seni."
Boşa çıkarmadı yakarışı tanrı. Sökemedi kütüğe
Saplanan demiri çok uğraşmışken Aeneas, tüm
Gücüyle, kıramadı oku sıkıştıran, kenetleyen ağacı.
Aeneas, uğraşırken demiri sökmeye, girer bakıcı
Metiscus kılığına Daunus'un kızı Iuturna,

Getirdi kılıcı kardeşine, gücendi Venüs, kızın
Böyle aşırı davranışından, öfkelendi, giderek ağacın
Yanına söküp çıkardı kütüğe gömülen kargıyı.
Pusatlarıyla yeniden güçlendiler, yüreklendiler, başlarını
Kaldırdılar, biri kılıcına güvenen, öteki güçlü
Kargısına dayanan, kıyasıya korkunç bir savaş.

Seslendi göklerin yüce kralı Jupiter, bir boz
Bulutun üstünden savaşı gözleyen Juno'ya:
"Ne olacak bu savaşın sonu, kadınım? Nedir
Düşündüğün? Bilirsin sen de, bilmen de gerekir ağacak
Göklere Aeneas, yükselecek yıldızlara, öyledir yazgısı.
Ne düşünürsün? Ne umarsın soğuk bulutlarda durmaktan?
Yakışır mı bir ölümlünün tanrıyı vurması, incitmesi?
Ne yapabilirdi sen araya girmesen Iuturna? Sensin
Kılıcı verdiren Turnus'a, yenilirken yüreklendiren,
Nedir yaptığın? Çekil aradan, uy buyruklarımıza,
Tutsak olma böyle gizli bir acıya, görmeyim
Güzel yüzünde kaygı, üzüntü daha. Geldi
Beklenen son, kovaladın denizde, karada,
Kötü bir savaşa soktun Troyalıları, yıktın bir yuvayı,
Mutsuzluk, uğursuzluk getirdin evlenmeye, yeter artık,
Dur olduğun yerde." Bunlardı Jupiter'in sözleri.
Şunları söyledi Saturnus kızı tanrıça:
"Anladım, önceden, buyruğunu ey yüce Jupiter,
Bıraktım Turnus'u da, yeryüzünü de, gittim gönlüm kırık.
Yoksa görmezdin göksel konutumda, yalnız başıma,
Katlandığımı yersiz yergilere, dururdum ayakta savaşın
Ortasında, yalımlara bürünür, sürüklerdim Teucerleri yıkıma.
Benim, yardım etsin diye mutsuz kardeşine
Iuturna'ya öğüt veren, kurtarmak için yaşamını
Kargı çekmeden, yay kullanmadan direnmesini öneren.
Andolsun azgın sularına Styx'in, yalnız odur

Yüce tanrıları inanç korkularıyla bağımlı kılan.
Gidiyorum artık, kaçıyorum iğrendiğim savaştan.
Ancak, bir dileğim var senden, yazgıda bulunmayan,
Latinlerin mutluluğu, yurttaşlarımın geleceği, ünü konusunda,
Mutlu bir evlilikle sağlanınca barış, uzlaşma
İki toplumun isteğine, düşüncesine göre düzelince
Durum, kalsın Latinlerin adı, değişmesin töre,
Teucerler denmesin onlara, Troyalılar denmesin,
Eski giyim kuşamları, dilleri kalsın, korunsun.
Dursun Latium, sürsün Alba krallarının egemenliği,
Gelişsin, yayılsın İtalya erdemiyle gücü Roma'nın,
Kendi öldü, bırak ölsün adı da Troya'nın."

Gülerek dedi ki, insanların da, tüm varlıkların da atası:
"Sen, Jupiter'in kızkardeşi, Saturnus'un öteki kızı,
Yüreğinde taşkın öfke dalgaları yuvarlanan. Boşunadır
Girişimin, doğru değil, bırak çılgınlığı,
Veririm istediğini, severek uyarım sözüne, çekinmem.
Koruyacaklar atalarının törelerini, dillerini Ausonialılar,
Kalacak adları da. toplumsal olacak karışma, kaynaşma,
Egemenlik Latinlerin, yasalar, tapımlar, törenler eşit,
Hepsinin dili Latince. Yeni bir ulus doğacak,
Karışarak Ausonia kanıyla, bir kuşak yükselecek,
Göreceksin insanları da, tanrıları da geçtiğini töre sürmede,
Sana, tanrısal varlığına bağlılıkta, benzersiz, üstün."
Sevindi buna Juno, gülümseyerek açıkladı kıvancını,
Çekildi gökten, sıyrılınca büründüğü buluttan.

Bir başka düşünce belirdi, tanrıda bundan sonra.
Uzaklaştırmak, savaşa koyulan kardeşinden, Iuturna'yı.
İki kızkardeş varmış, Furia denen, kötülük
Eden, birlikte doğurmuş onları karanlık gece,
Megaera'yı, yeraltında, başlarında kıvrık yılanlar kımıldarsa

Yeller estirir kanatları. Bunlar Jupiter'in oturduğu
Koltuk altında, korkunç kralın eşiğinde görünür.
Bunlar ürkünç acılar, korkular salarlar ölümlülere,
Sayrılıklar, yıkımlar getirir, savaşla sarsar illeri,
Gerekirse, tanrının istenci uyarınca, yürütürler işleri.
Birden, gönderdi gökten, bunlardan birini Jupiter,
Bildirsin diye kötü yazgıyı Iuturna'ya.
Uçarak indi yere gümbürtüler içinde.
Gecenin kızı. Öyledir bir Part'ın, ya da
Cydon'un fırlattığı yılan ağusuna bulanmış,
Ölüm saçan, yoğun bulutlar arasından görünmeden
Tıslayarak hızla geçen, yeryüzüne varan
Bir ok da. Görünce İlion ordusunu, Turnus'un taburlarını
Issız bir yerde, çalılar üstünde büzülen, gecenin
Gecinde pinekleyen, uğursuz sesler çıkaran ufacık
Bir kuş kılığına girdi, birden Turnus'un
Önünde uçtu öteye beriye, öttü, sonra
Kanatlarıyla kalkanına çarparak gezindi çevresinde.
Kesildi gücü Turnus'un, bir uyuşukluk çöktü
Üstüne, gevşedi tüm gövdesi, tutmaz olmuş eli,
Dikilmiş saçları, tıkandı gırtlağında sesi.

Tanıyınca kanat vuruşlarını, gürültüsünü Furia'nın
Uzaktan, kızkardeş, Iuturna, yolar dağınık saçlarını
Yırtar yüzünü tırnaklarıyla, dövünür, vurur göğsüne,
Der ki: "Ey Turnus, ne yardım olur sana kızkardeşinden?
Ne düşer ben acımasıza? Ne kurtarır yaşamını?
Elimde mi katlanmak bu yıkıma? Çekiliyorum
Savaştan. Korkutmayın uğursuz kuşlar beni.
Tanırım ölüm getiren sesini kanat vuruşlarının,
Kandıramaz beni büyük buyrukları yüce Jupiter'in,
İşte kızlığımın karşılığı. Neden ölümsüz yaşam
Veriyor bana? Ölüm yargısından dışlıyor?

Ben de bu derin acıdan kurtulur, gölgeler
Ülkesine, mutsuz kardeşimle birlikte giderdim,
Ölümsüzüm şimdi. Ey mutsuz kardeşim elimde mi
Sensiz mutlu yaşam? Beni, bir tanrıçayı yeraltına
Göndermek için uygun, derin bir uçurum gerek."
Böyle söyledi, örtündü mavimsi giysiyi başına,
Attı kendini çığlıklar içinde derin sulara.

Aeneas, dikelip salladı bir ağaç gibi
Uzun kargısını, seslendi şu öfkeli sözlerle düşmanına:
"Neden durursun Turnus? Kimdir engelleyen seni?
Kaçarak değil, güçlü pusatlarla gerekir savaş.
Gir istediğin kılığa, topla neyse gücün, tuzağın,
Ya kanatlarının gücüyle yıldızlara değin yükselmeyi,
Ya da yerin dibine inmeyi, gizlenmeyi dile."
Turnus başını sallayarak: "Korkmam kışkırtan sözlerinden,
Ey azgın, tanrılarla düşmanım Jupiter'dendir korkum."
Böyle bitirdi sözü, baktı çevresindeki büyük kayaya.
Eskiden tarla sınırlarını ayırmak için konan,
Sınır anlaşmazlığını gideren kocaman kayaya.
Yeryüzünün seçkin, oniki yiğiti kaldırabilirdi kayayı
Fırlatmak için yerinden söküp öfkeyle, karşısında
Duran düşmanına, kavradı elinin vargücüyle atmaya.
Ne koşmaya, ne kayayı oynatmaya yetti yiğitin gücü.
Kırılmıştı tümden direnci, bilmezdi yapacağını bile,
Bir iş gelmiyordu elinden, sarsılmıştı büsbütün,
Titriyor dizleri, soğuyor kanı katılaşıyordu.
Yuvarlandı kendiliğinden, elinden kurtulan, boşluğa düşen
Taş, ne atılan yere vardı, ne yerinde kaldı.
Uykuya dalınca kapanır gözler uzadıkça gece çöker
Yorgunluk, boşuna çabalarız devinmeye, kesilir gücümüz.
Ne dilimiz döner, ne sesimiz çıkar, ne gözler görür,
Ne gövdenin direnci kalır. Böyleydi durumu da Turnus'un,

Hangi yola başvurmuşsa olmadı, boşa çıktı
Tüm çabaları, kırdı gücünü acımasız tanrıça,
Şaşırdı yapacağını, kabardı yüreği, bulanık düşünceleri,
Bir Rutullere baktı, bir de kente, kuşku, korku.
Titredi görünce kendisine çevrilmiş kargıyı,
Ne kendini kurtarma, ne düşmana saldırma, şimdi
Ne arabasını görür, ne kendisini yöneten bacısını.

O, duraksarken, fırlattı başı çevresinde döndürdüğü
Kargıyı vargücüyle, en uygun durumu kollayan,
Aeneas uzaktan. Bir mancınıkla hisara fırlatılan taştan,
Yıldırımdan bile duyulmamıştı böyle gürültü, gümbürtü.
Uçar ürkünç ölümü taşıyan koyu kasırga
Gibi kargı, deldi geçerek zırhın kıyısından
Yedi kat gönden kalkanın alt bölümünü,
Gömüldü tıslayarak uyluğuna, yıkıldı dizüstü yere
Bükülerek, o kocaman gövdeli Turnus.
Haykırarak ayaklandı Rutuller, yankılandı sesleri yörede,
Dağda, yamaçta, yayıldı geniş ovaya.
Turnus bitkin, çökmüş, uzattı yakararak elini
Aeneas'a dedi ki: "Buydu gereği, yakınmam yazgımdan,
Kurtulmak da istemem. Yararlan güzel yazgından.
Acıma duygun varsa yaşlı bir babaya karşı
Senin de, büyük Anchises gibi bir baban
Vardı, acı yaşlı Daunus'a, gönder beni,
Dilersen ışıktan yoksun gövdemi yurduma, babama.
Yendin. Gördüler Ausonialılar, el uzattığını sana, yenilen
Kişinin. Karındır Lavinia, gereği, aşırı öfke."
Duruyordu kımıldamadan, pusatlarla donanmış Aeneas,
Tarıyor gözleriyle çevresini, yumuşar gibiydi, durgundu
Sağ eli de, duraksamış. Birden gördü omuzunda
Mutsuz kayışı. Pallas'ın kuşağında parlayan düğmeleri.
Turnus vurmuştu onu, ılgarlamış, takınmış acımasızca

Tüm takılarını. Derin bir acıya kapıldı görünce
Onları Aeneas, öcün yalımlarıyla tutuştu,
Korkunç bir öfkeyle dedi ki: "Ey Ṭurnus, var mı
Elimde kurtuluş, takından oğlumdan ılgarladığın takıları?
Seni, Pallas gönderiyor ölüme bu yarayla, Pallas.
Kanınla veriyorsun karşılığını şimdi sen de suçunun."
Bunları söyleyerek, taşkın bir öfkeyle, sapladı kılıcı
Düşmanın göğsüne, çöktü tüm gövdeye ölüm soğuğu.
Gitti bir iniltiyle karanlıklar ülkesine yaşam.

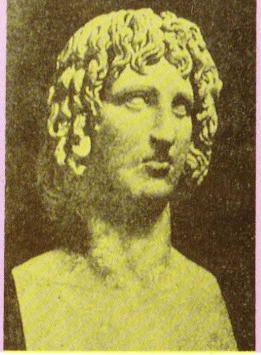
İÇİNDEKİLER

Okuyucuya 7
Giriş 11

AENEAS

Birinci Kitap 27
İkinci Kitap 53
Üçüncü Kitap 79
Dördüncü Kitap 103
Beşinci Kitap 126
Altıncı Kitap 155
Yedinci Kitap 184
Sekizinci Kitap 211
Dokuzuncu Kitap 235
Onuncu Kitap 262
Onbirinci Kitap 291
Onikinci Kitap 320

PAYEL YAYINEVİ — Cağaloğlu Yokuşu
Evren Han Kat 4, No: 63
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 528 44 09 - 511 82 33
Fax: 512 43 53

VERGİLİUS

Oniki kitaptan oluşan bu ünlü destan, yakılan Troya kentini terk edip doğaüstü bir yol göstericinin peşinde, geleceği zafer dolu yeni bir kent kurmak için batıya doğru yola çıkan Troyalı Aeneas'ın Lavinium'u (sonraki Alba Longa ve Roma kentlerinin yerinde ilk kurulan kent) kurmasını anlatır.

Aeneas, Yunanlıların zaferinden sonra yanına ailesini, yandaşlarını ve aile tanrılarını alarak yanmakta olan Troya'dan kaçarken karışıklık içinde karısını kaybeder. Ama karısının hayali ona batıya, Tiber Irmağı'nın suladığı topraklara gitmesini bildirir. Aeneas bunun üzerine çıktığı serüvenlerle dolu, uzun yolculukta Trakya, Girit Adası ve Sicilya'dan geçer. Afrika kıyısına geldiğinde Kartaca yakınlarında gemisi kazaya uğrar, yolculuğu son bulur. Onu kabul eden Kartaca'nın dul kraliçesi Dido'ya başından geçenleri anlatır; ikisi birbirlerine âşık olurlar ve Aeneas orada kalır. Tanrı Mercurius'un, asıl hedefinin Roma olduğunu sert bir biçimde hatırlatması üzerine Aeneas suçluluk ve çaresizlik duygusu içinde Dido'yu terk eder; Dido kendini öldürür. Aeneas yolculuğunu sürdürerek sonunda Tiber Irmağı'nın ağzına ulaşır. Yörenin kralı Latinus onu çok iyi karşılar. Ama öteki İtalyanlar, özellikle Latinus'un karısıyla Rutulların önderi Turnus, Aeneas'ın gelişine ve Latinus'un, Turnus'la nişanlı olan kızı Lavinia'yı onunla evlendirmek istemesine içerlerler. Çıkan savaşta Troyalılar zafere ulaşır, Turnus öldürülür. Aeneas, Lavinia ile evlenir ve Lavinium kentini kurar.

—AnaBritannica

ISBN 975-388-082-0

